

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Seraphici profundissimiq[ue] doctoris ordinis fratru[m]
mino[rum] diui Bonaue[n]ture cardinalis [et] sancto[rum]
cathalogo ascripti op[us] no[n] minus subtilissimu[m]
q[uam] speculatiuu[m] sup[er] ...**

Johannes Bonaventura <Kardinal, Heiliger>

[Nuremberga], 1515

[Distinctiones XLI-XLVIII]

[urn:nbn:de:bsz:31-332932](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-332932)

autē hic duo parvuli Jacob et Esau. de vni obdurat vt esau alterū nō obdurat vt Jacob. ergo cū sint filles oino quo ad naturam et q̄tū ad merita. aliūde venit obduratio: sed nō est dare nisi a deo. ergo etc. Si tu dicas q̄ a diabolo. Contra. esto q̄ diabolus nullo mō se intromittat. nihilomin⁹ obdurabit. **I**tem ois effectus siue positivus siue defectiv⁹ h̄z cām primam et immediatā. quero ergo que sit cā obdurationis prima aut em culpa originalis: aut actualis: aut vsus liberi arbitrij vel aliquid aliud. Nō culpa originalis. q̄ tūc oēs obdurarentur. Sill nec culpa actualis. q̄ tunc ois actuali peccans obduraret. Nec vsus liberi arbitrij: q̄ obduratio est connotatum reprobationis. est in parvulis in q̄bus nō est vsus lib. ar. restat q̄ voluntas dei sit cā. et hoc v̄. q̄ ea posita ponit effect⁹. Si em deus nō vult istius misereri. necesse est eum obdurari. **C**ontra. Jo. vj. Dis qui venit ad me nō eijctam eū foras. ergo paratus est deus oēs cōplecti. ergo defectus illustrationis non venit ex parte dei. sed ex parte nostra. **I**tem Apoc. iij. Ecce sto ad ostiū et pulso si q̄s mihi aperuerit introibo ad euz etc. Sed si pegrinus volens hospitari nō recūbit in domo. nō est causa ex parte sui: sed solum ostiarij. ergo similr et obdurationis nō est cā. nisi q̄ nō recipit deū pulsantē. **I**tem aug. sup illud Job. i. Lux in tenebris lucet dicit. Sicut cecoposito in sole cit p̄ns lux. et ipse absens est luci. sic in oi iniquo q̄ cecus ē corde p̄ns est sapia. et ipse est absens. si ergo bonū est sille. cū cecitas siue p̄natio actus vidēdi nō sit a sole. p̄ q̄ nec obduratio est a deo. **I**tem Ansel. Non ideo nō h̄z homo gratiam quia deus nō dat: s̄ q̄ homo nō accipit. ergo non d̄z dicit obduratio esse a deo. **I**tem rōne videtur. q̄ optimi est optima adducere. sed obduratio est pessimū inter oia mala ergo ipaz non efficit deus qui est optimus. **I**tem obduratio aie red̄dit animā impotētem ab bonum. ergo est defectus. s̄ defect⁹ aut non h̄z causam. aut si h̄z. h̄z causam deficientem. de⁹ autem nullus est cā deficientis: ergo obduratio nullo mō est a deo. **R**ū. dōm q̄ obduratio inq̄tum pena est dicit anime inceptitudinem. et ita dicit defectiōne penalem et pena ois inq̄atum talis. est iusta et ordinata. ideo dicit defectum ordinatū. inq̄tum ergo defectus est nō h̄z cām nisi deficientem becaūt nō est deus: q̄ deus nō est cā deficientis. sed lib. arb. destitūtū inq̄atum nō ordinatum h̄z cām merētem. s̄ ipam culpam. et cām ordinatē: s̄z retributētem diuinā iusticiā. Ille ergo tres autoritates apli. Augu. et glose. et consimiles que dicit deū obdurasse atiq̄ intelligunt quātum ad rōnem ordinis nō quātum ad rōnem defectus. q̄ per cōparationem ad defectum solum comparatur in ratione p̄mittentis nō efficientis. Et est exemplum. sicut si aliquis esset dignus fame perire. et alius posset eū pascere. et iusto iudicio nollet eū pascere. si quereretur que fuit in isto cā mortis. r̄ndetur q̄ defectus cibi. ille v̄o nō dicitur occidisse sed p̄mississe. Si rursus quereretur vtrū iste iuste fecerit diceretur q̄ sic. cum tñ nihil fecerit. q̄ ipm nō faceere ordinatum nō fuit autoritate eius ad merita illius et p̄ p̄sens quens ille ordinatus est in pena sibi debita p̄ hunc modū ē intelligendū in p̄posito. **A**d illud ergo qd̄ obijctur. q̄ obduratio dicit positionem. dicēdum q̄ in corporibus dicit positionem q̄ per naturam suā nata sunt sibi resistere. s̄ in spiritibus dicit defectum. q̄ de naturali aptitudine spūs d̄z esse habilis ad susceptionē influentie diuine. Unde habilitas talis est potentie et habitus. s̄ ecōtra obduratio et ineptitudo est per modum p̄uisionis et priuationis. **A**d illud qd̄ obijct⁹ q̄ qui permittit subditū perire est cā etc. dicēdum q̄ verū est si tenetur et debeat facere. s̄ si nō tenetur nec d̄z hoc facere. immo magis p̄trariū nullatenus pōt illi imputari periculum. sed iusticie. et ita est in deo. **A**d illud qd̄ obijctur. q̄ si aliqd̄ est causa alius cuius q̄ oppositū est cā oppositi. dicēdum q̄ illud tenet in naturalibus et necessarijs. sicut in habere pulmonē et nō habere. et respirare et nō respirare. nō aut h̄z locū in voluntarijs sicut dicit ansel. **L**ā aut quare iste h̄z gratiā est. q̄ deus dat. **L**ā quare nō h̄z est. q̄ non accipit. **S**z ista solutio nō videt compentens. qm̄ si maxima p̄bi bona est. necesse est q̄ teneat in oi materia. Et p̄pterea est dōm q̄ ipse loquit de cā p̄xima et imediata. et q̄ est tota cā nō erigens aliā. et in oi tali tenet. s̄ quīs voluntas dei sit cā efficiēs gratificatiōis tñ ad salutē p̄currat li. ar. vt p̄sentis q̄ q̄ ista duo p̄currūt quodlibet boz pōt causa re defectū et nō causat diuina voluntas q̄ est liberalissima. sed

causat li. ar. qd̄ quīs nō possit neq̄ sufficiat efficere pōt et esse deficientes cā q̄ sufficiēs est ad defectū. effectus em̄ in bonis facilius est destruere q̄ p̄struere. **A**d illud qd̄ obijct⁹ de absentia. dōm q̄ cū absentia alicui⁹ est malū. aut ille ē cā sue absentie aut nō. Si ille est cā sue absentie. d̄z p̄ns esse cā et qd̄ incurrat ex absentia. Si autem ipse nō est cā. immo q̄ tum est de se s̄ paratū p̄ns esse. tūc reuera nullo mō dicēdus est cā. sed illud rōne cur⁹ iuste se absentat. iō h̄z nostrū p̄ctm̄ et nō de⁹ p̄ctā em̄ nra dicitur ferunt inter nos et deū nostrum. et sunt quasi nubes densissime. auferētes nobis illustrationē gratie. **A**d illud qd̄ q̄ritur q̄ sit cā efficiēs rōne cur⁹ in dōm q̄ cā est lib. ar. meritorij et p̄ctm̄ siue originale siue actualē. **L**ā v̄o deficiens q̄ ponit defectum est lib. arbi. deficientes et in defectu suo p̄manens. siue q̄ ipm negligit siue q̄ p̄ctis erigētib⁹ ali⁹ non succurrit. q̄ v̄o duob⁹ exstentibus h̄zibus pōt alter habere subueniēte. aliter nō. ideo vnus obduratur ex se. alter v̄o subueniatur ab alio. et p̄ h̄c modum intelligēdum est in iacob et esau. Esau em̄ iacuit p̄pria infirmitate: s̄ Jacob reuocatus est alterna virtute.

Reprobatio h̄z causam meritoria quātum ad connotatum qd̄ est obduratio predestinatio vero non sic quantum ad connotatum quod est gratificatio.

I autem querimus meritum obdurationis et misericordie obdurationis meritum inuenimus misericordie autem meritum non inuenimus. quia nullum est misericordie meritum. ne gratia vacuetur si non gratis donetur: sed meritis reddatur. Misericordie itaq̄ fm̄ gratiam que gratis datur. obduratur autem fm̄ iudicium quod meritis redditur. Unde datur intelligi vt sicut reprobatio dei ē nolle misereri. ita obduratio dei: sit non misereri. vt non ab illo irrogetur aliqd̄ quo sit melior non erogetur. Ex his aperte ostendit quid misericordiam. quod obdurationem intellexerit apostol⁹. Et quia misericordia nullum aduocat meritum. obduratio vero non est sine merito et misericordie verbo hic accipitur predestinatio. et precipue predestinationis effectus. obdu-

et hoc quidē principalr̄ intēdit in ista distinctione. q̄ duas h̄z p̄tes. In p̄ma magr̄ inuestigat p̄ncipale p̄positū. In scda mouet quādam q̄onem q̄ ex p̄cedētib⁹ h̄z ortū. s̄z vtrū de⁹ definit aliqd̄ scire v̄l p̄scire. Ex cui⁹ manifestatione patefacit diuine scie interminabilitatē. ibi. p̄terea p̄siderari opz. **P**̄tia p̄ q̄tuo: h̄z p̄tes. In p̄ma magr̄ determinat v̄itatē ostēdens q̄ reprobatio h̄z cām meritoria q̄tū ad p̄notatū qd̄ ē obduratio nō sic p̄destinatio q̄tū ad p̄notatū qd̄ ē gratificatio. In scda v̄o magr̄ remouet quādam op̄inione q̄ posset boiem ducere i erroze ibi. Opinati sunt tñ qd̄ā. In tertia remouet e⁹ defensio nem. ibi. Nō tñ aduersari v̄l etc. In q̄ta remouet p̄sumptio sam in hac q̄one inq̄sitionē ostēdēs aliq̄s volētes reddere rōnem de h̄ p̄fundo diuine p̄destinatiōis lapsos eē in p̄fundū erroris. ibi. Multi v̄o de isto p̄fundo q̄rentes reddere rōnem etc. **S**ill scda p̄ in qua determinat magr̄ q̄onē. vtrū de⁹ definit aliqd̄ scire vel p̄scire. et s̄llr̄ est q̄stio. vtrū definit aliq̄ p̄destinare. p̄es h̄z duas. In p̄ma determinat de p̄scientia q̄ cōtinēgit destinare aliq̄ p̄scire. In scda v̄o determinat de scientia. ibi. De scia aut aliter dicitur. vbi dicit q̄ de⁹ nihil definit scire. et in vtraq̄ parte p̄mo mouet q̄stiones. scdo determinat.

I autem querimus meritum obdurationis et misericordie. Super egit magr̄ de causalitate actiua p̄destinationis et reprobatiōis. In hac parte inquirat de causalitate passiuā. vtrum sc̄z p̄destinatio et reprobatio habeat in nobis cām meritoriam

margin notes on the right edge of the page, partially cut off.

rationis no no ipsa dei eterna reprobatio. qz et nullu est meritum: s; gratie priuatio siue subtractio. que quodammodo est reprobationis effectus. Accipit tñ aliqui reprobatio p obduratide. sicut r pdestinatio p suo effectu q e gra appositio. Sra em q apponit effect' est pdestinationis. Cñ g gra q apponit hoi ad iustificatione nulla sunt merita. multomin' r ipsi pdestinatōis q ab eterno elegit de' quos voluit aliq pnt existere merita

Ita nec reprobatois q ab eterno quosda psciuit futu ros malos r dñados sicut elegit iacob r reprobauit Esau qd no fuit p meritis eoz q tñc haberet qz nulla habebat. qm nec ipi existebat. nec pp futura merita q preuideret vel illa elegit vel illa reprobauit.

Remouet opinionē q ducere posset in erroze in quo fuit aliqn aug. sed postea retractauit.

Opinati sunt tñ quida deū. id elegisse iacob. qz tales futuri psciuit. Cñ def q ista positio no sit opio: s; heresis manifesta. qz q hoc ponit. ponit gratiam hoi no gratis s; ex meritis dari a deo. r iste est error pessimus. s. error pelagij. Rñ. ddm. q id p dice re cam meritoia. vl rone pgruitatis. Si dicat cāz meritoia sic quis prima fronte no dicat erroze. tñ ad ipsam seqtur erroz. Si no dicat rone congruitatis. sic non dicat erroze sed tñ temeritatem quādam h; qz occulto dei p fundo nititur reddere rone. r ideo utroqz modo erat digna retractatōe.

Reliquie p electione gratie salue fient. Qucri tur hic de illo vbo apli qd assumit aug. in qua babiludine pstruatur ille genitiuus. qz gratia nec videtur eligēs nec electa. r iterū. gratia est solū ex te pore. g r electio. Rñ. ddm q si intelligat d electione tpali. tunc electio gfe dz. qz fit p gratiā. Si autē de eterna. sic dz electio. no vt gra dicat babiludine: s; vt pstruatur sicut gtuū ex vi declarationis eēntie vñ dz electio gfe. i. gratuita q merita no considerat. Et si obz q vnus gtuū no pstruif ex illa vi ddm q verū est nisi habeat virtutē duoz. Cñ bñ dz vir sanguis r bō autozitas. s; electio gfe. i. grauitate bonitatis.

Autē autē dictū est. De' credit oia in oibus. Ac deinde subiūxi. Qd ergo creditus nostrū est. qd no bonum operamur illius est qui creditibus dat spm scdm pfecto no dicerē si iam scires etiā ipsam fidem inter dei munera reperiri que datur in eodē spū. Cñ qz ergo nostrū est ppter arbitriū vo

lūtatit. r vtrūqz datū est p spm fidei r charitatis. Et q paulopost dixi. Rñm em ē eū credere r velle. illi' aut dare creditib' r volētibus facultatē bñ opandi p. s; p que charitas dei diffundit in cordib' nris. Cñ em ē q dem: s; eadē regula est. r vtrūqz ipi' est. qz ipē pparat volūtatē. r vtrūqz nrm. qz no fit nisi volētibus nobis. g r meritū fidei de mia dei venit. Rñ g pp fidē vel ali qua merita elegit de' aliquos ab eterno. vl' apposuit gratiā iustificatōis i tpe: s; gratuita bonitate sua ele git vt boni eēnt. vñ aug. i li. de pde. san. Rñ qz futuros nos tales eē psciuit. id elegit: s; vt eēnt' tales p ipsam electionē gfe sue q gratificauit nos i dilecto filio suo.

Remouet opinionis erronee defensionem. Cñ his tñ aduersari vñ qd dicit aug. sup Malachia ppbetā vbi scriptū ē. Jacob dilexi. Esau autē odio habui. Cui vult inqt miserē de'. r que vult indurat: s; h volūtas dei iniusta esse no pōt. Venit em de occultissimis meritis. qz ipi pctōes cñ ppter gñale pctm vnaz massam fecerunt. tñ est nōnul

la inter eos diuersitas. Precedit ergo aliqd i pctōibus. quo quis nōdū sint iustificati digni efficiant iustificatōe Et itē pcedit in alijs pctōib' quo digni sunt obtusione. Ecce hic vñ aug. dicere q r ipsa dei volūtas qua alios elegit. alios reprobat. ex meritis pueniat. s; occultissimis. i. q p meritis alios voluit eligere. alios reprobare. r q p meritis alijs apponit gratiā iustificationis. alijs non. vñ obtūduntur: s; quid intelligere voluerit ignorat. nisi forte hoc dicatur intellexisse quod supra diximus eum retractasse. Nam ibidem etiam quedam alia cōtinue subdit. q in li. retrac. ap

te retractat qd vtrūqz legenti patebit. Cñ verisimile est in premisis etiā hoc retractasse. Quidā tñ ex eo sensu accipiūt fore dictū nō qz aliquis pdestinet p meritis vel iustificatōis gratiā mereat. sed qz aliqui nō adeo mali sunt vt mereant sibi gratiā nō impartiri Nullus em dei gratiā mereri pōt p quam iustificatur. Pōt tñ mereri vt nō apponat. vt penitus abijciatur. Et quidē aliq intantū pfundū iniquitatis deuenerūt vt hoc mereant. vt h' digni sint. alij no ita viuūt vt r si nō mereant gratiā iustificationis. nō tñ merētur oīno repellī r gratiā sibi subtrahi. Ideoqz dixit in qbusda pcedere quo digni sint iustificatione. r in alijs quo digni sint obtusione: sed hoc frivolum est.

Remouet presumptuosam de pdestinatione inquisitionē qua aliqui falsa de occultis dei disseruerūt carnaliter. Multi no de isto pfūdo grētes reddere rone atqz s; diecturas cordis sui iscrutabilē altitudinē iudicioz dei cogitare conātes. i. fabulas vanitatis abierūt dicētes. Q' aie sursum i celo peccāt r s; pctā sua ad corpa p meritis dirigant. r dignis sibi qñ carcerib' icludant. Jert hi tales post cogitatioes suas. r volētes disputa iij.

Augu.

Malachia 1.

Precedit ergo aliqd pōt dī in peccatorib' quol' quis ci bocre nō sunt iustificati digni tractat' efficiantur iustificatione se. Videtur falsum dicere qz peccator ante iustificationem manet in pctō. r quā diu est in pctō ē indign' pane quouescitur sicut dicit autoritas r et ipavita vtrputa dei inimicus. ergo r. Rñ. ddm q vtrūqz dum illud Aug. retractatum est r retractatū inteligitur in p̄fata retractatione que ponitur pcedenti ca. aut dignitas ibi tantū valet quātum congruitas solū r multe pnt esse congruitates in pctōribus ad gratiā gratū facientē per multiplicitates ad gratiā gratis da tam.

hic. r. s.

Neque p̄scire definit etc. Innuat magis q̄ de p̄scire futura definit cum futura eē definit. Contra. v̄r falsum dicere. q̄ p̄scientia dicit quid eternū. sed nullum eternum definit eē ergo nec p̄sciens definit p̄scire. ¶ **Tr̄ic̄.** dicit q̄ quattuor sunt cōbinationes q̄ quoddam est quod b̄ principium et finē. quodsdam quod caret p̄ncipio et sine quoddā qd̄ b̄ p̄ncipium et nō finemv̄t aia. quartū quod b̄ finē et nō principium est impossibilē. Quod em̄ caret p̄ncipio. non hab̄ esse aliū de. quod autē tale est. sc̄ip̄so est. ergo est oīno immutabile. ergo nō potest deficere. si ergo p̄scire caret p̄ncipio. necesse est q̄ crearet sine. ¶ **R̄n̄.** dōm q̄ absq̄ dubio magis b̄n̄ dicit q̄ deus definit aliqua p̄scire cū sunt p̄ntia. si ei p̄sciebant. q̄ futura et iaz definit esse futura p̄ntas est q̄ definit p̄sciri nō rōne ei quod est scire. s̄ rōne p̄positiōnis. ¶ **Ad illud** ergo qd̄ obicitur de eterno dicendum q̄ alit̄ quod nomē pure eternū impōtat eternum cōnotando temporale. hoc nō men deus pure eternum impōtat. sed hoc vocabulum p̄scire dicit eternum cōnotando tpale. Secūndum hoc notādum q̄ quēdam p̄notāt tpale vt ens in actu. Et q̄ tale tpale esse p̄t. et definire potest ideo tales act̄ circa deū dicitur habere inicituz et terminū vtputa si dicatur deus conseruat hanc rez. conseruare dicit essentiaz connotādo actu effectum ideo incipit et definit conseruare. Quēdam connotant tpale vt nō ens actu ens tñ in potentia siue futurum. et qm̄ tpale nō potest incipere esse non ens. siue esse futurū anteq̄ sit sed potest deficere eē nō ens. cum incipit esse ens deficere esse futurū cū incipit esse p̄sens b̄nc est q̄ p̄scientia dei respectu creati d̄ deficere. s̄ nūq̄ incipere. et definit rōne tpalē. nō definitis sed incipientis. Et ex hoc pat̄ illud Ric̄bar. q̄ cū d̄ deus definit p̄scire non significatur q̄ aliquod ens definit. sed solū q̄ alit̄q̄ incipiat. et sic patet illud.

Ro. ix.

1. Cor. vij.

Ad.

Rn̄.

Deterioratio q̄ cōtingit deum deficere aliqua p̄scire.

red̄ dei p̄fundo. n̄si sunt in p̄fundū. dicētes aias in celo ante ouersatas. et ibi aliquid boni vel mali egisse. et p̄ meritis ad corpora terrena detrusas esse. Hoc autē respuit catholica fides p̄pter evidentē apostoli sententiaz qua ait. Cum nondum nati essent. aut aliqd̄ boni aut aliqd̄ mali egissent etc. **Delior est ergo fidei ignorantia q̄ temeraria scientia.** Elegit ergo quos voluit gratuita misericordia. non q̄ fideles futuri erāt. sed vt fideles essent. eisq̄ gratiam dedit non q̄ fideles erant. sed vt fierent. Aut em̄ apostolus. **Misericordiam cōsecutus sum vt fidelis essem.** non ait. q̄ fidelis eram. datur quidem et fidelis. sed data est etiā prius vt esset fidelis. Ita etiā reprobat ut quos voluit. non p̄pter futura merita que p̄videret veritate tamen rectissima et a n̄is sensibus remota. ¶ **Sed q̄ritur** vtruz sicut dicitur elegisse quosdaz vt boni fierent et fideles. ita etiā concedi debeat reprobasse quosdā vt mali essent et infideles. et obdurare vt peccēt. Quod nullatenus cōcedi oportet. Non em̄ reprobatio ita est causa mali. sicut p̄destinatio est causa boni. ne q̄ obduratio ita facit hōiem malum. quēadmodum misericordia facit bonum.

¶ **Utrū deus definit alit̄q̄ scire vel p̄scire.** ¶ **Preterea considerari** oportet vtrū ea oia que semel scit vel p̄scit deus semp̄ sciat et scierit. ac p̄sciat et p̄scierit. an olim scierit vel p̄scierit qd̄ modo nō scit vel p̄scit. De p̄scientia primo respondemus dicētes multa em̄ p̄scisse que mō nō p̄scit. Cū em̄ eius p̄scia nō sit nisi de futuris. ex quo illa q̄ futura erāt p̄ntia sūt vel p̄terierunt sub dei p̄scia eē definit

¶ **Intelligētiaz p̄ntis distinctio** n̄is duo p̄ncipalit̄ querunt. Primo querit̄ de p̄destinatiōis cālitate. Secūdo de diuine sciētie semp̄ternitate siue interminabilitate. Quātum ad p̄mū q̄

runf duo. p̄rio q̄rit vtrū p̄destinatio vel reprobatio in nobis b̄ear cām meritoziā. Secūdo vtrū habeat in deo rōnē motiuam.

Questio. j. Q̄ autē habeat in nobis cām meritoziā. ¶ **ostenditur sic.** Primo de reprobatione. Ro. ix. sup̄ illud. Et an odio habui. glo. Et an subtracta gr̄a p̄

sub scia nō semp̄ sunt. P̄scit n̄t̄ q̄ deus oia ab eterno q̄ futura erant neq̄ p̄scire definit nisi cū futura eē definit. neq̄ cū p̄scire definit alit̄ q̄ an p̄sciebat min⁹ ea noscit q̄ an cognoscebat. Nō em̄ d̄: ex defectu scie dei q̄ alit̄q̄ p̄scierit alit̄ q̄ mō nō p̄sciat. s̄ ex rōne vbi qd̄ est p̄scientia. P̄scire em̄ est an scire alit̄q̄ q̄ fiat. id est nō p̄t dici de p̄scire nisi ea que futura sunt.

¶ **De nihil definit scire.** ¶ **De sciētia autē alit̄ dicimus.** Scit ei de sp̄ oia q̄ alit̄q̄ scit. oēm em̄ sciam quā alit̄q̄ h̄z sp̄ habuit et h̄z. et habebit. Ad h̄ autē opponit̄ ita. **Ulim sciuit** hunc hōiem nasciturū q̄ n̄t̄ est mō nō scit em̄ nasciturū. sciuit ergo alit̄q̄ qd̄ mō nō scit. Itē sciuit mūdū esse creandū alit̄q̄ ergo sciuit quod mō nō scit. et alia h̄mōi infinita dicit p̄nt. s̄ ad hoc dicim⁹ q̄ ideo de natiuitate hui⁹ hōis et mūdī creatiōe nūc etiā scit quod sciebat anteq̄ fieret. s̄ tunc et nunc h̄c sciam eius diuersis expr̄miverbis oportet. Nā qd̄ tunc futurū erat nunc p̄teritū est. id est v̄ba cōmutāda sunt ad ip̄z designādū. Sicut diuersis tp̄ib⁹ loquētes eādez diē. mō p̄ haduerbiū cras designam⁹ d̄n̄ adhuc futura ē mō p̄ hodie d̄n̄ p̄ns est. mō p̄ heri d̄n̄ p̄nta ē. Itaq̄ an̄q̄ crearet mūdus sciebat de h̄c creādū postq̄ creat⁹ est scit em̄ creatū nec est hoc scire diuersa. s̄ oīno idē de creatione mūdī. Sicut antiq̄ patres crediderunt xp̄m nasciturū et moriturum. nos autē credimus em̄ natum et mortuū. nec tñ diuersa credimus nos et illi. sed eadē. Tpa em̄ vt ait aug. variata sunt. et idē v̄ba sunt mutata nō fides. Indubitatē ergo teneamus deū semp̄ oia scire q̄ alit̄q̄ scit

dit sub merito. et corp̄o gratia est. q̄ sine meritis daf. ḡ nec p̄destinatio. ¶ **Rn̄.** ad hoc intelligēdum notādū q̄ in p̄destinatiōe tria

iusiicia est reprobatas. s̄ iusiicia respicit merita. ¶ **Item** p̄ reprobationes nō dicunt nisi ista tria sc̄ odium eternum obduratio tpalis et dānatio finalis sed oia ista habent in nobis meritū. q̄ deus neminem odit nisi p̄pter merita. nec obdurat nec dānat. ergo etc. ¶ **Item** voluntate antecēdētē vult de omnes boicos saluos fieri. si ergo aliquem reprobat hoc est voluntate consequente. nemines em̄ de se creat ad suppliciu. s̄ voluntas cōsequens est concessio ex nostra cā. sed nō ex alia cā q̄ meriti. ḡ etc. ¶ **Item** de p̄destinatiōe s̄ ostendit̄. Breg. dicit et aug. q̄ p̄destinatio in uatur sanctorū ofonibus. sed plus valet vniūq̄z si deo sua q̄ fides aliena. ḡ merito suo. alit̄no potest q̄ impetrare q̄ sit p̄destinatus. ¶ **Item** nullus ē p̄destinatus nisi finalit̄ in gratia p̄seruās et ecōtra sunt ergo cōuertibilia. s̄ alit̄q̄ p̄t mereri finalē p̄seruātiam. ergo potest mereri q̄ sit p̄destinatus. ¶ **Item** qd̄ potest in maius. p̄t in min⁹. v̄l equale pari rōne. sed homo p̄t mereri habere deū qd̄ est maximū inter oia. potest etiā mereri salutē quod ē equale ei quod est eē p̄destinatus. ergo etc. ¶ **Item** p̄tra omne meritū antecēdit illud cui⁹ est meritū. q̄ d̄spōnira d̄ illud h̄ p̄destinatio et reprobatio p̄cedunt nostrū esse ergo nō cadunt sub nostro merito. ¶ **Item** omne meritū aliquo mō est cā. qd̄ meretur. sed p̄destinatio et reprobatio sunt eterna. merita v̄o sunt tēporalia ergo tēporale est causa eterni quod est impossibile. ¶ **Item** specialit̄ de p̄destinatiōe. v̄t v̄bi. Bep. ij. Nō ex opibus iusticie que fecimus nos. sed fm̄ suā miam saluos nos fecit. ¶ **Item** gr̄a est effect⁹ p̄destinatiōis. s̄ p̄ma gr̄a antecēdit oē meritū. est cā ois meriti. ḡ nō cas

zione tria intelligunt. Primum est ppositum eternum. Secundum est temporalis gratificatio. Tertium vero eterna glorificatio. Sicut in reprobatione intelligunt tria. scilicet eternum odium temporalis obduratio. et eterna damnatio. Quatum ad primum et ultimum sicut est iudicandum. nam ultima. scilicet pena et gloria simpliciter cadit sub merito. Primum vero scilicet ppositum eternum coipso quo eternum est. meritum bene non potest. Quatum vero ad medium quod est gratificatio et obduratio differenter est iudicandum. Nam obduratio simpliciter cadit sub merito siue sub malo merito. gratificatio vero nec simpliciter sub merito. nec simpliciter extra. Est enim meritum congruum. dignum et condignum. Meritum congruum est quod peccator facit quod in se est et pro se. Meritum dignum quod iustus facit pro alio. Meritum condignum quod iustus operatur pro seipso: quod ad hoc ordinatur gratia ex merito. Gratia autem alteri promerenda non est oino ex condigno: quod peccator omni bono est indignus. Nec solum ex congruo. quod iustus dignus est exaudiri. Gratificatio ergo sub merito congrui potest cadere quo ad ipsum gratificandum. sub merito digni quod ad alium virtutum scilicet. sub merito condigni quod ad neutrum. et hoc proprie loquendo est meritum. Respondendum ergo ad questionem cui queritur. utrum predestinatio et reprobatio cadant sub merito et simpliciter loquendo quatum ad principalem significatum. neutra cadit sub merito. quatum vero ad connotatum reprobatio cadit sub merito simpliciter. predestinatio vero secundum quid. Et obcedende sunt ergo rationes probantes quod predestinatio non cadit sub merito. sicut et nec reprobatio. Ad illud quod primo obijcit de glo. quod esau per iustitiam reprobatus est. dicendum quod ibi accipitur reprobatio pro connotato quod est obduratio. Ad illud quod obijcit quod odium eternum cadit sub merito. dicendum quod odium eternum duo dicitur. et principale significatum et connotatum. quod nemine odit deus quatum ad affectum. sed solum quod ad effectum et primum non est ex merito. sed secundum quod si resoluatur. quod odium est ppositum puniendi. ppositum autem nullus meretur sed penam. Ad illud quod obijcit quod nemine reprobat voluntate consequente. dicendum quod voluntas consequens non dicitur. quod sequatur merito nostra ratione voluntatis: sed solum ratione voluti. vult enim aliquid deus quod nos meruimus. et ideo quod voluntas est connotatum. prout et. Ad illud quod obijcit de predestinatione quod innatur orationibus sanctorum. dicendum quod illud intelligitur ratione connotati quod est gratia quam sancti viri possunt alijs suis orationibus impetrare. non tamen sequitur quod homo possit impetrare sibi. quod ad hoc quod impetret. necesse est quod sit dignus mereri. et hoc non est nisi per gratiam. Ad illud quod obijcit quod idem est esse predestinatum. et in gratia finali perseverare. dicendum quod non est idem. sed puer tibi: sed illud non sequitur. quod si aliquis possit mereri vnum convertibilium quod possit et reliquum. sicut non sequitur. si aliquid est causa vni convertibilium quod sit causa alterius. illud manifestum est. Ad illud quod obijcit quod potest in maius. potest in minus. dicendum quod verum est si equaliter ordinatur ad vtrumque. Nam si per ordinationem ad maius. et non per ordinationem ad minus. quous possit in maius. non tamen sequitur quod in minus. sicut in pposito. gratia enim ordinatur ad merendum deum vel glorificantem non per predestinantem sicut ad gloriam non ad primam gratiam.

Questio. ij. Utrum predestinatio et reprobatio habeant in deo rationem motiuam. Et sic videtur per canonem Beati xvij. dixit dominus. Num celare potero abraam quod gesturus sum cum futurus sit in gentem magnam. et pcepturus domui sue ut custodiat pactum meum. dominus ergo voluit reuelare ipsi abraam ppter considerationem bonorum futurorum. ergo cum illa ab eterno pvideat. pari ratione predestinat et prescientia bonorum futurorum. Item Ambrosius super eplaz ad Rom. it. Dabo gratiam ei que sciuro toto corde ad me post errorem reuersurum. loquitur in psona domini. ergo ratio quare dominus pponit dare gratiam est: quod aliquid futurum pvidit in bono. Item ratio ostendit: quod ois voluntas coipso quod voluntas est rationalis. ergo si hoc pfectionis est in voluntate quod sit ex ratione. hoc maxime reperit in voluntate diuina. ergo cum predestinatio dicat diuinum ppositum. erit ex ratione. Item ois sapiens eligens eligit illos in famulos in quibus videt meliores mores pteritos. et sicut quos nouit fideliores fuisse. et si posset futura cognoscere multo fortius eligeret et respueret per pmissionem bonorum futurorum et malorum ppteritos. si ergo deus est sapientissime eligens. ergo rationem eligendi siue reprobandi accipit a pmissione siue a pfecta. Item nullus sapientum eligens peligit oino indistantia: seu in differetia. maxime si possit accipere oia eque pgrue. sed de

prefert vnum alteri in electioe. Item si diuinum ppositum siue predestinatio solum haberet rationem voluntatis dei et non aliam. tunc ergo vni pccitas in diuina voluntate. si enim vellet oes saluare oes saluarent. et non est alia ratio nisi quod non vult. ergo voluntas eius non est liberalissima nec optima. Item si non esset alia ratio quod voluntas. ergo cum deus reprobandus pponit danare. si sine ois ratione sola voluntate vellet danare aliquem. ergo vni crudelissimum eo quod fecisset boles ad supplicium. Item si sola voluntate predestinat et reprobat non pccogit ratio. vni ergo huiusmodi quod sit acceptor psonarum. quod est illud quod dicit Act. x. Inuitate cooperi quod non est acceptor psonarum deus. Item s. Exo. xxxij. Miserebor cui miserebor et clemens ero super quem placuerit mihi. ergo ratio prima et potissima diuine misericordie et predestinationis est dei beneplacitum et voluntas. Item Dat. xj. dicit filius. Reuelasti ea paruulis. et abscondisti hec a sapientibus. ita pater quoniam sic placitum fuit ante te. ergo si filius reddidit optimam rationem. solum diuinum beneplacitum est ratio. Item apostolus Rom. ix. super hac questione dicit. Nunquid non bene figurus potestatem de eadem massa facere alia quidem vasa in honore alia in contumelia. Si enim querebatur ab artifice quare de vna pre massa facit vasa pulchra. et ex alia vilia. cum eque sit bona tota massa non est alia ratio nisi quod placet. ita enim bene faceret si faceret e conuerso. Item Aug. de predestinatione sancti. Non quod tales nos futuros sciuit. ideo elegit: sed ut tales essemus. Item ratio videtur quod voluntas dei est causa causarum. ergo ibi est status: sed vbi est status non est vltra querere rationem. ergo et. Quod sit ibi status patet quod etiam status non patitur querere rationem videtur quod quoties eam vel rationem quoniam? quoniam? ea ut distans. si enim oino essent idem causa et cuius est ratio. statim illo visio videtur causa et non quereret: sed non est status nisi in summe simplici. et ita nulla distans. ergo nec ratio nec questio. Item si deus predestinat istum per pmissionem. aut ergo bonorum et malorum. aut indifferetium. Non per pmissionem indifferetium et malorum: ergo per pmissionem bonorum: sed bona nulla futura sunt in isto nisi que deus sua voluntate facturum est. ergo pmissio est ppter voluntatem. et non e conuerso. Item si quis quereret cui potuerit deus pducere vnum alium mundum simile huic. quare magis istum quod illi. nulla esset questio: quod hoc solum fuit. quod voluit ergo pari ratione nulla est causa quare predestinat et reprobat nisi quod vult. Item dominus cum querit. vtrum eternum dei ppositum siue electio vel reprobatio in deo motiuam rationem habeat. hoc non intelligitur quod ad voluntatem diuinam vel eius actum. quod deus est. sed quod tum ad ordinationem voluti ad eius voluntatem. Et si queratur ratio casus vel merito: ratio dicitur quod dari non possit. Si autem queratur ratio congruitatis et decetie. Respondent quidam quod ipsa dei voluntas sibi pmissio est ratio. nec est alia ratio quare istum elegit. nisi quod placet. et hec est sufficientes pro oem modum. quod est causa causa. et ratio rationum. et coipso quod placet. ideo rectum est ppter summam ipsius voluntatis rectitudinem: quod non tamen est recta. sed etiam regula. Sed cauedum est ne dum voluntatem dei magnificare volumus. potius voluntati eius derogemus. Si enim non esset alia ratio quare deus istum elegit. et illi non. nisi quod placet. certe iam non occulta dicerent. diuina iudicia. sed manifesta. cuiuslibet bene rationem capiat. nec dicerent mirabilia. sed potius voluntaria. Et per hoc est dominus quod ppositum illud eternum sicut dicit aug. et bene in ista voluntas illa est rationabilissima et ratione bene. et sicut ab eterno fuit. ab eterno ratione habuit. non aliam per essentiam sed per connotatum. Quid autem sit illud in electioe bonum vel reprobatione nobis non est oino notum. nec oino ignotum. Propter hoc notandum quod quod sunt opera que creantur a voluntate diuina cum alio ad hoc ordinato ordine necessitatis siue necessitate summam in causando siue in merendo vel disponendo. ut plucere et remunerare siue danare et saluare. et respectu talium diuina voluntas bene rationem in generaliter specialiter. An si queratur quare deus vult plucere. Respondetur ppter nostram vtilitatem. Sicut bene rationem in specialiter. ut si queratur. quare vult deus plucere in byeme non in estate. tunc respondetur quod vapores aquosi magis in byeme abundant quod in estate. Similiter si queratur. quare magis voluit saluare petrum quod iudam. Respondetur quod iste habuit bona merita. ille vero mala. Quedam autem sunt opera que sunt a diuina voluntate cum alio ad hoc ordinato ordine pgruitatis. sicut enim gratificatio vel iustificatio. que est a diuina voluntate cum operatione et pparatione li. ar. et hoc quod que creauit te sine te: non iustificabit te sine te. Et hoc dictum est secundum pgruitatem. Adiutores enim dei sumus. Attamen deus sine pparatione et cooperatione iustificat. ut per de sanctificatione in vtero. vni dicitur de paulo. et respectu talium operum bene rationem voluntatis in ge

nerali. et hinc in speciali. sed in generali certam. in speciali occultat
 Si enim queritur quare deus vult iustificare. Respon. ad mkes
 ricordie sue ostensionem. Et si querit. quare non vult omnes ho-
 mines iustificare voluntate beneplaciti. dicendum quod hoc est pp
 iusticie sue ostensionem. vnde Augu. xxiij. de civi. dei. Si rema-
 nerent omnes in pena. non appareret misericordia: hinc gra redime-
 tis. Rursus. si omnes trasseretur de tenebris ad lucem. in nullo
 appareret severitas ultionis. in qua propterea plures quam in illa
 sunt. ut sic appareret quod omnibus debeatur. Si querat in spe-
 ciali. quare magis vult iustificare unum quam alium duobus illud
 demonstratis: quod multe possunt esse rationes congruentie. id non
 est certitudo a parte rei. et ideo cum cognitio nostra pendeat a cer-
 titudine rei. nullus certam potest invenire rationem nisi habeat per
 revelationem illius cui dubia sunt certa: et quod non fuit nobis ex
 pediens ad salutem ista cognitio. sed utilior fuit ignorantia pro-
 pter humilitatem. id deus noluit revelare. et apostolus non fuit ausus
 inquirere: sed ostendit defectum nostre intelligentie cum exclama-
 vit. xj. ad Roma. O altitudo divitiarum sapientie et scientie dei quam
 incoprehensibilia sunt iudicia eius et inuestigabiles vias eius etc.

17 Ad illud ergo quod querit vtrum predestinatio habeat ratio-
 nem. Dicendum quod hinc in generali. similiter in speciali. et hoc ratio-
 nem est divine prescientie. non nobis ratione predicta. Ad illud

18 quod obiicitur de sacra scriptura quod assignat beneplacitum
 pro ratione. dicendum quod quis assignet pro ratione et aliam non exprit
 mat. non tamen est ideo concludendum quod non sit alia. quod non sunt
 oia scripta: sed nobis utilia. Utile autem fuit scire quod divinum be-
 neplacitum est causa et ratio. ut discamus eum timere et nihil me-
 ritorum nobis attribuere. Ad illud quod obiicitur quod non elegit
 quod puidit tales. dicendum quod Aug. negat quod hoc quod est: quod
 dicitur cum non fuit quod dicitur rationem. quod quis divinam voluntatem possit
 habere rationem: ex qua debet congruenter operari. tamen non cum sine ratio-
 nem causaliter: cum sit causa causarum et maxime respectu voluntatis: quod

19 quidem est ex mera dei liberalitate. ut pote est gratia iustificans im-
 pium. et per hoc potest sequens de statu. Ad illud quod queritur.
 propter quorum previsionem. dicendum quod potest esse propter previsionem
 bonorum ut aliquo modo sunt a libere arbitrio. propter quorum tamen previsionem
 nec scio determinate. nec volo querere. nec est ratio nisi congru-
 entie. Unde et alia potest esse quod hoc. Ad illud quod obiicitur de mundi
 creatione. dicendum quod non est simile de mundi creatione. quia
 mundi creatio a divina voluntate et beneplacito est tanquam a tota causa
 Et rursus per creationem non presupponitur aliquid. Rationes vero ad
 oppositum probant quod divina voluntas rationabiliter facit siue quod ha-
 bet rationem congruentie ratione voluti. et quod hoc verum est. id con-
 cedende sunt. Quis alique eorum possint habere calumniam. tamen con-
 clusio principalis non habet calumniam. Nam Aug. dicit hoc in li.
 retract. post omnes retractationes. quod proponit et elegit et reprobat
 veritate certissima et a nostris sensibus remotissima. et quod a sen-
 sibus nostris est remotissima id nullus debet ipsam inquirere. quod
 in hac vita non possumus invenire. et ideo in nostre intelligentie
 insufficientia sermo de predestinatione claudendum est ut obstrua-
 tur oculus. et subditus fiat oculus mundus deo cuius iudicia non sunt
 scrutabilia: sed formidolosa. silentio veneranda.

Q sequenter quantum ad secundum articulum que-
 ritur de secundo scilicet interminabilitate divine cog-
 nitionis. Et circa hoc queruntur duo. Primo quod du-
 bium habet per comparationem ad complexam. queritur
 vtrum deus cognoscat res per modum complexio-
 nis. Secundo queritur vtrum enunciativa siue que deus semel
 cognoscat semper cognoscat.

Questio. i. Quod cognoscat deus per modum complexio-
 nis ostendit sic. Eadem rem quam cogno-
 scit sensus cognoscat intellectus: sed sensus per modum complexio-
 nis. intellectus vero per modum complexio-
 nis: sed intellectus est potentior sed omne tale est deo attribuendum
 ergo etc. Item differenter significat res per vocem incomplexam et
 per complexione. quod per vocem incomplexam quantum ad esse simpliciter. sed per
 orationem quantum ad esse tale vel tale: sed deus non tamen cognoscat
 res quantum ad esse simpliciter: sed etiam quantum ad esse tale vel tale: er-
 go cognoscat secundum complexione. Item ordo unius rei ad alte-
 ram cui coniungit in re facit compositionem in cognitione. vel in
 sermone complexione: sed deus non tamen intelligit in se rem ipsam: sed
 etiam in ordine ad rem aliam cui unitur. ergo non solum per modum

simpliciter sed compositionis. Item deus intelligit nostrum
 intelligere et nostrum dicere. sed nos dicimus et intelligimus re-
 per modum complexio-
 nis. ergo deus hoc modo intelligit. Sed
 contra Diony. de divi. no. Cognoscat deus oia. immaterialia. mate-
 rialia. impartite partita. uniformiter multa. immutabiliter mutabi-
 lia. si perita cognoscat imperite. et composita per modum simpliciter
 sed modus simplicitatis et complexio-
 nis opponunt. sed non cogno-
 scit per modum complexio-
 nis. Item cum intellectus cognoscat per modum
 complexio-
 nis. aut modus ille est in re. aut in intellectu. non in re
 quod cum sensus apprehendat eadem rem apprehendit eam per modum co-
 plexio-
 nis. ergo est in intellectu: sed ois talis intellectus in quo est
 complexio realis est complexus et compositus: sed divinus intellectus non
 est huiusmodi. ergo etc. Item si cognoscat res per modum complexio-
 nis cum modus divine cognitionis sit ei coeternus. ab eterno cogno-
 vit per modum complexio-
 nis. sed complexio fuit ab eterno. sed vere vel
 false. Si vere. sed plura sunt vera ab eterno. si false. sed plura sunt
 falsa ab eterno. Item si cognoscat per modum complexio-
 nis cum eadem
 res modo vere significet sub ratione futuritatis. modo sub ratione pteri-
 tionis. modo ratione presentitatis. ergo bis ois modo deus cognoscat
 scit. Sed si oia cognoscat ut presentia. vnde per. vii. Unus dies
 apud deum sicut mille anni etc. non cognoscat oibus bis modis
 Item si ois cognoscat res per modum complexio-
 nis potest intelli-
 gi triplex. Aut enim modus complexio-
 nis cadit circa rem. et sic est sen-
 sus deus cognoscat res existere vel se habere per modum complexio-
 nis si-
 ue compositionis. et hoc est verum cognoscat enim res esse sicut sunt
 Alio modo per modum complexio-
 nis cadit circa rem et vere est
 per intellectum nostrum. et tunc est sensus quod deus cognoscat res non
 tamen ut sunt: sed etiam ut intellectus exprimit. cognoscat enim res ut vo-
 ces siue intellectus illas significantes. et hoc verum est. Tertio
 modo potest intelligi ut modus complexio-
 nis cadat circa intellectum
 divinum. et hoc modo falsum est. hoc enim spectat ad intellectum qui in-
 telligit multa. et multa que operis complexio-
 nis. deus autem intel-
 litur vno. et ita simpliciter modo. nec magis est simplex intellectus
 intelligendo unum quam multa. tamen intelligere multa per modum comple-
 xio-
 nis: nec est oino virtutis nec oino imperfectionis. et ideo non pos-
 nitur nec in cognitione infima ut sensitiva. nec in cognitione
 summa ut in divina. et fortassis non etiam est in cognitione summa
 ipsius anime que debet intellectiva pur est in suo summo. cognoscat enim
 per modum simpliciter aspectus. Rationes probantes quod cognoscat per
 modum complexio-
 nis procedunt secundum primam et secundam viam. id verum con-
 dunt propter primam ad quod iam solutum est. Ad illud quod obiicitur
 quod complexio venit ab intellectu. dicendum quod complexio dupliciter potest
 comparari ad intellectum. Aut sicut ad causam. aut sicut ad subiectum
 Si ad subiectum in quo. et quod informat et denotat. sic comparat
 ad intellectum humanum a quo est complexio. qui etiam complexio-
 nis. Si ad
 causam. sic comparat ad intellectum divinum. Nam intellectus divinus
 cognoscat complexione non circa se: sed circa non intelligere. qui
 complexio non est ab intellectu nisi cooperante divino in intelli-
 gendo. Ad illud quod obiicitur quod si cognoscat res per modum comple-
 xio-
 nis. quod tunc complexiones sunt eterne. dicendum quod per primum
 secundo sensu non sequitur quod complexiones sunt eterne. quia non
 est complexio circa deum. sed bene sequitur quod veritas signifi-
 cata per aliquam complexionem est eterna. sicut veritas huius
 mundum esse futurum. tamen propositio et complexio est ab intellectu
 nostro intelligente illam veritatem eternam. Unde sicut per tem-
 poralis significat rem eternam. ut hoc nomen deus. non tamen se-
 quitur quod sit eterna. sic multa enunciativa significant veritatem
 eternam nec tamen sunt eterna. Ad illud quod obiicitur quod tunc
 cognoscat res sub ratione futuritatis et pteritionis. dicendum si
 cut tactum est quod modus divine cognitionis potest accipi vel
 secundum se. vel a parte cogniti. Si a parte cogniti. sic dico quod oino co-
 gnoscat rem esse. et ita mutabiliter esse. et ita composito modo esse
 sicut est. et ita de oibus. et sic cognoscat rem pteritam esse pter-
 ritam et futuram esse futuram. et non pterititatem esse presentem. potest
 iterum accipi a parte sui. et sic cum cognitio dei sit oino simplex.
 oino presentis. oia cognoscat per modum simplicitatis et per modum
 presentitatis. tamen quod dicitur. oia sunt presentia apud deum. hoc dicitur
 est quantum ad cognitionem. in qua nulla cadit successio. id nec novum
 nec vetus. nec pteritum. nec futurum. in actu autem cognitionis
 angelice et humane cadit successio. et ideo pteritum et futurum. et
 pterea non ita dicuntur oia presentia a se cognoscere. sicut deo. et hoc
 manifestum est. quod nunc eternitatis quod est semper presentis complexio-
 tur oia temporalia. et ideo patet quomodo sit intelligendum.

Questio. ij.

Questio. ij. Utrum enunciabilia siue coplura q̄ de
 sciatur. Et q̄ sic v̄. qz deus non cognoscit enunciabile nisi rōne
 veritatis. sed veritas enunciabilis q̄ semel fuit. semp̄ fuit. et est
 et erit. ergo enunciabile qd̄ semel cognoscit semp̄ cognoscit. Pro
 batio medie. ois veritas coplura fundat̄ supra rē coplura. sed
 eadē res p̄tio ē futura. postea p̄tio. deinde p̄terita. et vna et eadē
 ergo vna et eadē veritas ē in ea fm̄ oēs hos modos. s̄ necesse
 est q̄ sit semp̄ sub aliquo horū modorū. ergo et. **Itē** hoc ipsū
 videt̄ alia rōne. qz q̄cunqz scit deus scit immutabiliter alio qm̄
 cum scire dei sit suum esse. si mutaret suum scire et esse. qd̄ est
 possibile. sed oē qd̄ habet immutabilitatē habet sempiternita
 tem. qz si desinit mutat̄. ergo qd̄ deus semel cognoscit semp̄ co
 gnoscit. **Itē** qd̄ scriptū est in illo libro de dei nō p̄t. s̄ deus
 cognoscit nō aspiciēdo extra. sed legēdo i libro sue p̄scie. q̄ qd̄
 semel cognoscit semp̄ cognoscit. **P̄terea** p̄. qz sup̄ illud **Exo.**
xxxij. Aut dele me de libro tuo et. gl. secur̄ hoc dicit. qz nō de
 lebit̄. Et idē dicit sup̄ ps̄. **Itē** qd̄ desinit vel p̄dit aliquo de
 finēte de necessitate p̄det ex illo. s̄ diuina cognitio nō depen
 det ex veritate creāda. ergo ō quīs enunciabile desinat esse v̄t
 t̄ de nō desinit illud scire. et si hoc. ergo qd̄ semel scit. et semp̄.
Sed p̄tra. sicut p̄scire bz se respectu futuri vt futuri est. sic
 scire respectu veri. si em̄ actu scit. actu est verū. sed dicit maḡ
 deus desinit p̄scire rē. cum res de futuro sit p̄tio. ergo s̄t̄ des
 nit scire cum de vero sit falsum. **Item** scit diuina acceptio
 respicit bonitatē. ita v̄tio veritatē. sed deus desinit boiem ac
 ceptare cum p̄dit bonitatem. ergo desinit rem cognoscere. siue
 enunciabile cum p̄dit veritatē. **Itē** hoc ip̄m ostēditur per
 impossibile. qz si quodcunqz enunciabile scit nō scit. et scit
 ip̄m esse morturum. ergo et nō scit. sed quicquid scit est verū
 ergo ip̄m esse morturū est verum. qd̄ est p̄tra fidem. **Item**
 sic quicquid scit nō scit. sed aliq̄ scit nō esse te. cū nō eras
 ergo scit te nō esse. et scit te esse. qz verū est ergo scit simul duo
 cōtradictorie opposita. ergo due contradictorie opposita sunt
 simul vera. qd̄ falsum est et impossibile. **Responsio.** dicendū
 q̄ scire dicitur dupliciter. Uno modo. put̄ reflectitur in se. et sic
 sensus est. iste scit hoc id est habet cognitionē de hoc. et hoc mō
 dicendū. q̄ scire n̄bil cōnotat a parte sciti. actuale. nec verita
 tem nec p̄scitiam. deus em̄ de omni enunciatiōe habet p̄
 fectam cognitionē. vtrum sit enunciatio p̄fecta et cōgrua. vtrū
 vera et sic similia. Alio mō scire dicit̄ fm̄ q̄ est verbum p̄bereti
 cum. et sic transit in actum extra. et sic cōnotat veritatē in obic
 to. tunc ergo scire enunciabile aliq̄ idē est qd̄ scire ip̄m eē ve
 rum. tū scio te sedere. hoc est dicere. nō tū habeo cognitionē
 de hoc. sed etia cognosco ip̄m esse verū. **Primo** mō scire impo
 rat diuinum intelligere. **Secundo** mō intelligere cum assensu. **Si**
 ergo scire accipiatur primo mō. sic dico q̄ quicquid est. et om
 ne enunciabile. et omne qd̄ scit. ad huc scit. et habet cog nitio
 nem de illo. qz de omni co qd̄ est. et qd̄ p̄t esse habet cog nitio
 nem. nec sequit̄. scit hoc. ergo hoc est verū. immo est ibi confes
 quens. **Si** aut accipiatur scire secōdo mō. prout cōnotat verita
 tem circa enunciabile. sic fuerunt quidā qui dixerūt q̄ desinit
 aliquid enunciabile scire. qz posuerunt q̄ enunciabile qd̄ est
 verum. p̄t esse falsum. Alij dixerunt p̄trarius. qz posuerunt q̄
 enunciabile qd̄ semel verum est. semp̄ est verū. et ita semp̄ scit.
 Et vt melius pateat vidēda est eorū positio et ratio positionis
 fuerunt qui dixerunt q̄ albus alba album cū sint tres voces
 et tres habeant modos significandi. tñ qz eandem significatio
 nem important. sunt vnū nomen. **Per** hunc modū dixerunt q̄
 vnitas enunciabilis: accipiēda est nō ex parte vocis vel modi
 significandi. sed rei significate sed vna res est q̄ primo est futu
 ra. deinde p̄tio. tertio. p̄terita. ergo enunciare rē hanc primo ef
 se futuram deinde p̄sentē tertio p̄teritam. nō faciet diuersitas
 tem enunciabilitum. sed vo cum. **Rursus** cum idē tps̄ sit primo
 futurum. deinde p̄sens. tertio p̄teritum tempus. s̄z quod
 est men sura rei qd̄ significatur p̄ orationē. quīs esse vel fuisse
 vel fore significēt trīa tpa. ratione tamē significati non di
 uersificant enunciabile. s̄ variatur solum a parte tps̄ signifi
 cari. vñ si dicam semel sores currit hodie. et cras dicā cucurrit
 cū hoc verbum det intelligere aliud tps̄. et ita aliam actionem
 enunciabile non est. quantumcūqz non mutata significatiōe
 et qz retēta eadē significatiōe. enunciabile semp̄ est verum: et
 non est idē. nisi cum eadē significatiōe retinet̄. ideo dixerunt q̄

illud qd̄ semel est verū semp̄ est verū. et ideo cū deus n̄bil obli
 uiscat: dicunt q̄ oē enunciabile qd̄ deus scit scit. Et r̄ndēt il
 lū rōm̄ oē enunciabile qd̄ scit scit. s̄ scit te nasciturū: vt te eē
 ergo et. non d̄ sic inferri. ergo scit te esse: s̄ sic. ergo scit te fuis
 se. **Alī** est ibi figura dicitōis. qz p̄cedit ab idēitate i mō signi
 ficādi ad idēitatē rei. et b̄

Itē ostēdit q̄ dei potētia est oipotētia. quia est respe
 ctu oim̄ possibilium que pos
 sibile est esse.

Hinc de oipo
 tentia dei agē
 duz est. vbi pri
 ma cōsideratio
 occurrit q̄mo
 do vere de di
 catur omnipotens. an qz oia
 possit. an tantū qz ea possit q̄
 vult. **Q̄**denim deus omnia
 possit p̄lib' autoritatib' cō

gnificādi s̄bam cū qualitate. sic dicit vnū nomē esse. **Si** logice
 cū logicus p̄sideret nomē in q̄tum est vox ex p̄sua. vñ diffinit
 nomē. verbū et orōnē p̄ vocē tāq̄ p̄ gen'. et multiplicato supior
 necesse est multiplicari inferi. si sunt multe voces significatiue
 sunt de necessitate multa noia. et ideo p̄t q̄ male accipiebant
 nois vnitatē fm̄ q̄ p̄gruit ad p̄positū. **Malā** etiā fuit adapta
 tio: qz enunciabile non significat rē. s̄ modū se b̄ndi. et v̄ per
 verbū p̄ntis p̄teritū et futuri tps̄ significet res alio mō se b̄re
 p̄t de necessitate q̄ aliud enunciabile est te eē nasciturū. et te eē
 natū. **Rursus** deficiebāt in v̄tio. qz sicut b̄d non significat istā
 boies vel illū. sic verbū p̄ntis tps̄ nō significat illud vel illud
 p̄tio. sed p̄tio in cōi siue copulet siue significet. et inde ē q̄ sicut
 b̄d nō bz aliā significatiōe. nec est aliud nomē. nec equocuz. si
 mō supponat p̄ petro. mō p̄ cōrado. sic nec verbū p̄ntis tps̄ si
 ue p̄nticet hodie siue cras bz aliā significatiōe. et ideo nō fa
 cit aliud enunciabile. **Et** p̄terea p̄t q̄ quocūqz tpe p̄scraf te
 esse nasciturū. q̄ idē est enunciabile qd̄ p̄t fuit v̄t mō falsus
 fm̄ ergo q̄ scire cōnotat veritatē circa enunciabile. scit illud qd̄
 scit. et nō nō scit nulla facta mutatione in dei scia. sed solū in
 cōnotato. **Et** dicendū igit q̄ in scda acceptōe nō oē qd̄ scit
 semp̄ scit. **Ad** illud qd̄ ō h̄ic. q̄ veritas est vna i p̄nti p̄terit
 to et futuro. dicendū q̄ quīs sit reducibilis ad vnā rei veritatē
 sicut accidens ad subiectū. et modus essendi ad entitatē. tñ cū
 modus essendi habeat suam veritatē. et tres sunt modi essen
 di. ideo tres sunt veritates. **Ad** illud quod obijctur de inde
 dicitate et immutabilitate et independētia. dicēdum q̄ iam solu
 tum est. qz nulla sit transmutatio in dei cognitione. nec desinit
 scire enunciabile propter mutationē in se sed in cōnotato.

Distin. xliij. De potētia dei in cōparatione ad pos
 sibilita que potest.

Hinc de oipotētia dei agendū est. **Supra** egit ma
 gister de scia diuina hic agit de potētia. Et qz po
 tentiā tripl' cōtingit cōsiderari. s̄ q̄tū ad q̄ddita
 tē possibilium. et q̄tū ad quātitatē. et q̄tū ad moduz
 opandi. id̄ bec ps̄ tres cōtinet p̄tes. siue tres disti
 ctiones. **In** p̄tia determinat maḡ de potētia in cōparatiōe ad
 possibilita q̄ p̄t. **In** scda determinat de potētia q̄tuz ad quāti
 tatē. ostēdēs e' imēsitatē. infra dist. xliij. **Quidā** tñ de suo sens
 su glorianes. **In** tertia determinat de ip̄a q̄tuz ad moduz. in
 fra. di. xliij. **Nunc** illud restat d̄scutiēduz vtruz meli' et c.
P̄tia ps̄ que cōtinet p̄sentē distinctionē habz quatuor par
 tes. **In** p̄tia magister ostēdit q̄ dei potētia est oipotētia. qz ē re
 spectu oim̄ possibilium q̄ possibile est eē. **In** scda remouet illa
 possibilita q̄ posse nō est potētie. ibi. **S̄** q̄rif quō oia posse d̄i
 cas. **In** tertia ponit rōnes q̄ attestāt diuine potētie. ibi. **Hic**
 diligenter cōsiderātib' oipotētia ei' et c. **In** quarta maḡ alias
 rōnes oipotētie docet ad p̄dictas duas reducere. ibi. **Et** q̄bul
 dā tñ autoritatib' tradit. id̄ et c. **Et** ibi p̄tio ponit autoritates
 deinde docet eas exponere. et b̄ ibi. **S̄** ad b̄ p̄t dicit q̄ Aug. et c.

Distin.
xliij.
Dei po
tētia est
oipotē
tia

Aug.

¶ Oia quidez pot de. s. non facit nisi qd conuenit veritati ei. r iusticie. Uide tur h verbu Augu. esse fal sum. qz in ps. dicat. Ois re cordia dni sup oia opera eius. ergo magis deberet dicere q non facit nisi qd couenit msc. Et iterum qz differentia est inter verita tem r iusticiaz. Respon. di cendum q iusticia vno mo do est ide qd exigentia me ritoz. r sic diuidit contra miam. Alio mo dicit code centiam bonitatis. r hoc modo comprehendit msc ricordiam r iusticiam pro prie dicta. r sic accepit Au gust. in predicto verbo r h mo do differt a veritate r h ratione dicendi. Quis ide sit fm rem. Nam veritas respicit vnamquamqz rem fm se. sed iusticia respicit vnam rem coparatam ad al teram fm q per leges debi tas colligatur vna alteri.

Rfi.

¶ Potuit deus cuncta facere simul. sed ratio pro hibuit. Uidetur male dice re. quia posse prohiberi est impotentie. ergo si diuina potentia potest prohiberi est impotens. Item illa ra tio aut est quid creatu aut increatum. Si creatum er go aliqd aliud a deo probi buit diuinam virtutem. er go aliquid potest resistere deo. Si increatum. quomo do potest prohibere cuz sit omnino ide. Preterea hoc non videtur prohibendum quia. Eccl. xvij. dicitur. Qui vixit in eternum crea uit omnia simul. Respon. dicendum q ratio hic vo catur voluntas rationalis r ratiouabilitas in volun tate. r ista quis non dicat aliquid aliud qm ad pn cipale significatum a diui na essentia. conotat tamē aliquid. scz congruitatem in voluto. que quidem non reperitur in eius opposito Quod ptz. si omnia simul producta essent qm ad esse singulare. nulla crea tura aliquid faceret. r no esset propter hoc cursus in vniuerso qui est. Voluntas ergo rationalis hoc exige bat vt deus no faceret om nia simul quis posset. vns de probibitio non accipit hic pro repugnantia sed p artatione potentie qm ad actum no qm ad pos se. Et hec est determinatio in differentie ad hoc opus non ad oppositum: r sic pa

De alijs obijct.

Solut Aug.

De p. l. i. d. h. r. p. i. d. h. Aug.

Solutio

probat. ait em aug. i li. qonū ave. ac no. legis. Oia qdē pot de. s. no facit nisi qd ouenit veritati ei. r iusticie. Idē i eo bdez. Potuit de cuncta facere simul. sed rō pbibuit. i. volū tas. Rōnē nēpe ibi volūtas te dei appellauit. qz dei volū tas rōnabilis est r equissima fatēdū est ergo deū oia posse ¶ Remoueta r eo illapof sibilialia q posse nō ē potētē. b ¶ S. q. r. quō oia posse di cat cū nos qdā possim? q ipe nō pot. Hō pot ei ambulare loq. r h. m. d. q a natura diuinitatis sunt penit? aliena. cū hoz instra nullaten? hē qat incorpea r simplex sba. Qui bus id rōndendum arbitro: q h. m. d. i actōes ambulatio. f. et locutio r h. m. d. a dei potētia aliene nō sunt. s. ad ipam pti nēt. Lz em h. m. d. actōes i se de? hē nō possit. nō ei p. am bulare. vel loq. r h. m. d. eas tñ in creaturis p. opari. facit ei vt homo ambulet r loquat r h. m. d. Hō g. p. istas actiones diuie. potētē detrahif aliqd qz r hoc pot. facere oipotens S. sunt alia qdā q de? nulla ten? facere pot vt pctā. Non em pot mētiri. nō pot peccare. sed nō iō oipotētē dei in aliquo detrahif vel derogaf si peccare nō posse d. qz non esset h. potētē. s. i. firmitatis Si em h. posset. oipotēs non esset. Hō g. ipotētē s. poten tie iputādū est q ista nō pot. Cū Aug. i. xv. li. de tri. Ma gna inqt dei potētia tñ nō pos se mētiri. Sūt em qdā que in alijs reb? potētē deputanda sunt. i. alijs nō minime. Et q in alijs laudabilia sunt. i. alijs vero reprehēsbilia sunt. Hō g. iō de? min? potēs ē qz pec care nō p. cū oipotēs nulla ten? possit esse q hoc potest. Sūt etiā r alia qdā q de? nō potest. vnde v? non oia posse nō em pot. mori vel falli. Cū Aug. in lib. de simbolo. De oipotēs nō pot. mori. nō pot falli. nō potest miser fieri. nō pot vinci. hec vtiqz r h. m. d. ab sit vt possit oipotēs. Si em h. h. m. d. i passionibus atqz dese ctib? subijci. posset oipotēs

minime foret. r iō mōstraf oipotēs. qz ei hec ppinqua ri non valent. potest tamen hec in alijs operari.

¶ Nonit rōnes q arte stantur diuine potētē q fm duo considerantur.

¶ Hic ergo diligenter o si deratib? oipotētia eius fm duo apparet. scz q oia facit q vult. r nihil oino patif s. vtrūqz deus oipotēs verif sime p. dicatur. qz nec aliqd est qd ei ad patiendū corru ptionē i. ferre valeat. nec ali qd ad faciendū impedimen tum asferre. Manifestū est itaqz deum oino nihil posse pati. r oia facere posse. pre ter ea sola qbus eius digni tas lederet. eiusqz excellen tie derogaret. in quo tñ nō est min? oipotens. Hoc em posse nō esset posse sed non posse. Nemo ergo deū im potentes in aliquo dicere p sumat. qui oia potest q pos se potētē est. r inde vero di citur omnipotens.

¶ Alias rationes oipo tentie autoritate aug. r cri so. docet ad p. dicitas duas reducens

¶ Ex quibusdā tñ auto: i tatibus tradit ideo vere di ci omnipotēs. qz quicquid vult pot. Unde aug. in enchir. Hō ob aliud veraciter vocatur ops. nisi qm qd vult pot nec voluntate cu iuspiā creature voluntatis oipotētis impedit esse ctus. Itē in li. de spū r lra. Non pot deus facere imi sta. quia ipse est summa iusticia r bonitas. Omnipotēs vero est. nō q possit oia facere. sed qz pot. efficere qd vult. ita vt nihil valeat ei? volūtati resistere qm copleat. aut aliquo mō ipedire eadē. Job. cry. in omē lia quadā de expositiōe symboli ait. Ops dicit de qz posse illius nō pot. inuenire nō posse dicere p. be ta. Oia quecuqz voluit fecit. Ipse est ergo. ops vt totū qd vult. possit. Unde ap. s. Eius inquit volūta ti quis resistit. His autoritatib? v? oīdi q de? ex co tm dicatur ops q oia pot. que vult. non qz oia possit.

¶ Determinatio premissarū autoritatum.

¶ S. ad h. pot. dicit q aug. vbi dicit oipotens non di cit q oia possit r. tā ample r gñaliter accepit oia vt et mala includeret. q de? nō p. nec vult. Hō ergo negauit eum posse oia que conuenit ei posse. Sili cū dicit. Hō ob aliud veraciter d. oipo tens nisi qm qd vult pot.

tent obiecta. Nam ecclesia sticus intelligit qm ad ptes principales. siue ptes. sed Aug. loquitur qm ad indiuidua.

¶ Deus oipotens nō po test mori r. Quiritur de differētia bonum quatuor que remouet Augu. a deo. scz mori. falli. miserus esse r mentiri. Respon. dōm q ista dicunt defectus ipi? bo is siue anime in compose. Quadruplex autem est ac tus r quadruplex potens tia. p. tia est viuificatiua. r huius actus est viuere r cō tra hunc est defect? mori. Secūda est cognitiua. cuius actus est nosse. r cōtra hunc est falli. Tertia est af fectiua. r huius act? est vel le siue amare r delectari. r contra hunc est miserū esse. Quarta est opatiua. r huius actus est agere. r p. tra hunc est vinci r superari. Et nota qz ex bis que dicit tur. qtuor genera actuum remouentur a deo. scilicet corporales siue instrumen tales. vt currere. Hec? cul s pabiles. vt peccare mentis ri. Actus passiu. vt vinci r superari. Actus defectiu. vt mori r falli. quia habet potentias conuictas. defe ctui. Et ide dicit magister perfectam rationem potē tie que potest omnia faces re. r nihil pati.

¶ Tam ample r genera liter accepit omnia vt etiā mala includeret. Uidetur falsus dicere. quia aut ma luz includitur ratione sub strati. aut ratione defos mitatis. Non ratione sub strati includitur. quia ac tio mala ratio ne actionis substrati est a diuina potē tia.

ria. No ratione deformitatis. qz cum illa sit simpliciter no ens no videtur posse includi. Rñ. dicendum. qz malum accipit rone deformitatis. qz qm oia distribuit ibi p possibilibz. qz possibile pot accipi gñaliter ta a potētia actiua q defectiua. q sic accipit ample qz coprebedit malū. q sic intelligit Augu. Alio mo vt possibile dicat a potētia q fm rē qz modū est potētia. q tūc pprie accipitur. q tunc no continetur ibi malū. q sic accipitur in cōi vsu cuz dicimus deum oipotentē q sic p qz qm non conti neatur sub ente. no est simili de potentia.

¶ Homo aut vel angel? gratiā bz potētiāz qua potens est. Videt in ale di cere. qz gñatio ē act? naturalis cū qz generet. simile in natura. ergo est potētia naturalis. sed no dei. quia deus non naturaliter producit boiem. ergo est boies ergo homo bz potētiā naturalē. Rñ. dicendū qz naturale dī duplr. Uno modo dī naturale qd habet a natura qz fm consonantiaz nature. q sic creature multē habent potētiāz naturales. Alio modo dicif naturalis potētia que inest alicui per proprietam naturam ita qz non per aliā nec dantē nec conferuantes. qz hoc modo sola virtus diuina est naturalis. ois autē alia a deo ē liberaliter data. qz liberaliter conferuaf a diuina vt agat qz ideo gratuita.

¶ Uere ac proprie trinitas deus oipotēs dicitur. Videt no verum dicere. qz no dicitur pprie ois sciens. ergo nec omnipotēs. Itēz dicitur. vit. Data est mibi ois pās in celo qz in terra. Et de alio. quia dicitur. Si potēs credere. oia possibilis sunt credēti. Rñ. dicendū qz oipotētia est solius dei proprie. qz dicit potētiāz infinitā. que in nulla pot esse creatura. nec in xpo nec in alio fm humanam naturā. Et hoc melius patebit alibi. Unde si dicat de xpo oipotētia. hoc intelligitur fm yptomatum cōicationem. Si autem dicatur de credentibus. distributio est accomoda solū de miraculis. qz sic patet illud.

¶ Intelligētiā hui? distinctiōis quattuor qrunf primo vtrū deus possit aliqd aliud a se. Secdo da co qz possit. qritur vtrū possit inesse qd aliq agentē est possibile. Tertio vtrū diuina potētia se extēdat ad oē illud qz aliq agentē est ipossibile. Quarto vtrū possibile dicatur aliqd simpliciter fm causas supiores. sine potētiā diuinā. vel fm inferiores. vel fm potētiā creatam.

¶ Questio. 1. Qd aut no possit de aliud a se oñdī sic est vel cuius est. egredif ab illa sba. potētia eni no operaf. nisi vbi est. Si ergo diuina sba operaf p suā potētiā i aliqd aliud a se potētia eius incipit esse vel fieri in alio. ergo egredif a sba sed ois potētia qz egreditur a substātia elongaf a substātia. qz ois potētia distans a substātia repugnat simplicitati. cū ergo hoc sit impossibile in deo. videt qz deus no agat in aliud a se. ¶ Item ois potētia cuius opus est in aliud habet dependentiam ab illo. Probatio. opus eni qd transif in materiā subie

ctam aliquo modo pender ex illa. s3 potētia pender ex eodē ex quo pender actus. quia perficitur per actum. ergo si potētia diuina est in aliud. habet dependentiam.

¶ Item omnis potētia que est in aliquid quod no semp est cōiunctuz sup actui habet indigentiam. non eni ē pfecta nisi

quando agit. qz non agit. nisi cum obiectū est presens ergo quando non est semp presens est incōpleta. hoc autem repugnat potētie diuine. ergo etc. ¶ Item in deo idē est potētia se esse. s3 deus no ē aliud a se. ergo non pot in aliud a se. Si tu dicas qz potētia comorat. sed non essentia. Contra deus potest aliquid facere quod nec est. nec fuit. nec erit. ergo nihil cōnotat. Si tu dicas qz comorat quod est in potētia. sed potētia dei no est aliud qz deus. quod est in deo. ergo qz nihil aliud connotat. Sed contra. bonū est diffusiuum sui sed diffusio fm qz bñdī est in aliud ergo bonum fm qz bonum potest in aliud. aut ergo bz potētiāz snam. aut alie nam. Si fm alienam ergo non est perfecte bonum cū non habet actum bonum per se. Si propter potētiā suam. ergo bonum fm qz bñdī est summe bonum. ergo etc. tur qre ¶ Item perfectio creatur deus ore est in hoc qz possit aliud potens a se producere. si ergo ois ne qd perfectionis est deo est attribuendum. potētia producēdi aliud deo est attribuenta. ¶ Item si nihil aliud a se potest. ergo nulli aliq a se p est. ergo nec aliqd deo sub est. ergo a nullo est colēd? a nullo est adorādus. qz nī bil ab ipō omnino est querendum. qd est summū incōueniēs fm oēs. ¶ Item si nihil pot in aliud a se. ergo nihil ē ad ipm neqz propter ipsuz. sed bonitas est in reb? qz ordo per relationem ipsozum ad summū bonum a quo est omne bonum. ergo fm hoc nulla res est bona nec ordinata in vniuerso. h autem est summū incōueniens. qz necesse est ponere qz possit in aliud a se. p̄ia consequentia est manifesta. Ad illud eni soluz stat vltima resolutio in redeundo. in quo est p̄ia origo in exundo. vt manifestum est. ¶ Rñ. ad h intelligendū notandū est qz posse aliud siue in aliud a se. ē duplr. Aut i aliud sic cut in distinctum fm essentiā qz remotū fm distantia. qz ipossibile est duo p̄traria esse in eodē subiecto. qz hoc modo posse in aliud est p̄gressum potētie a substātia. qz ideo est ibi elōgatio qz distantia. Et qz elongatur a sua substātia. ideo p̄det a substātia in quā agit. qz ideo est ibi dependentia. qz distantia qz dependentia. ideo imperfectio qz indigentia. h mo posse in aliud deo non competit propter tres conditiones p̄disctas sicut ostensum est. qz repugnat diuie potētie. sicut distantia dependentia qz indigentia. Alio modo posse in aliud dicif sicut indiuisum fm formam qz essentiā. no tamen in remotuz fm aliquam distantiam. quia diuina essentia dum operaf intī me est i illo. qz hoc modo nec ponit distantiaz nec dependentiaz nec indigentiam. Cum eni diuina essentia sit omni p̄fectioe p̄fecta. qz potētia eius sit oimoda idiuisioe indiuisa. a nullo

Rñ.

Hyla.

Idic ple

dicatur

q q

alio depēdet. nullo alio indiget. hoc ergo modo ponendum q̄ deus potest in aliud a se. siue aliud a se. Et bis p̄t̄ primo obiectum. Quod enim obicit potentia que est in aliud egreditur ab agente in passum. dōm q̄ hoc verum est vbi agens in aliud non est in illo s̄m veritates. vbi autē est oīnō nulla necessitas est p̄t̄ gredicndi. Ad illud q̄ obicitur. q̄ potentia q̄ est in aliud pender ex illo. dicendum q̄ hoc verus de illo cuius actio est in aliud tanq̄ in sustentans. diuina autem potentia non indiget alio sustentante. q̄ pater. q̄ non indiget materia subiecta. sed facit ex nihilo. Et ratio huius est. q̄ cum potentia est oīnō indifferens. et ab essentia et actu. sicut essentia non indiget sustentante. sic nec potentia. Ad illud q̄ obicitur q̄ potētia que est in aliud habet p̄fectiōis indigētiā. dicēdum q̄ potentia agēs in aliud est duplex. Quēdā q̄ est suus actus. et talis nihil plus habet q̄n agit in aliud q̄ q̄n nō agit. et hoc nullo mō indiget. et talis est potētia diuina p̄pter summam simplicitatem. Alia est potētia agens in aliud p̄ actum a se differentē. talis plus habet q̄n agit q̄ quādo non agit. et talis est q̄ habet indigētiā aliquo modo. vt in potētia creata. non sic est de potētia diuina. et ideo q̄uis sit in aliud q̄ non semp est p̄sens. p̄pter hoc t̄m nec indigēs est nec incōpleta. Ad vltimū dicēdū q̄ potētia p̄notat possibile et possibile ampliat ad ens et ad nō ens. et sicut possibile ampliat ita et diuersitas comorati. et ideo non tantum dicitur posse in aliud. quia potest in aliud q̄ est. sed quia potest in aliud q̄ potest esse. deus autem a se non potest esse aliud. ideo pater illud.

Questio. ij. Utrū deus possit in omne aliud in q̄ potest omne agēs creatum. Et q̄ sic videtur. Qui enim omne dicit nihil excipit: s̄ non t̄m dicimus et credimus deum potentem. s̄ deum omnipotentem. ergo etc. Item q̄ deus est omnisciens. ideo scit omnia quecumq̄ scit alius sciens. Si enim aliq̄s sciret aliqd q̄ nō sciret deus. deus nō diceret omnisciens. ergo pari rōne nō diceretur omnipotēs nisi posset omne q̄ pot omnis alius. Item deus non dicitur omnivolens. quia non vult omnia que alij volunt. ergo pari rōne si nō posset omnia que alij possunt non esset omnipotens. Item omne esse est a primo esse. ergo omne posse est a primo posse ergo omnis potentia potest quicquid pot p̄pter diuinā potentia. sed p̄pter q̄d vnumquodq̄ et illud magis. ergo etc. Sed contra. aliqua creatura pot omnia recipere corporaliter vt materia. aliqua potētia pot omnia recipere spiritualiter vt sp̄s rōnalis creatus. s̄ deus nihil pot recipere. ergo nō pot oē q̄ pot aliud a se. Si dicas q̄ nō est potētie. s̄ ipotētie. Lōtra nulla impotētia est a deo siue a potētia diuina. ergo s̄m h̄ potētia matricie siue a se nō esset a deo. Item hō pot pati miseria siue sustinere penā. deus nō pot pati. ergo etc. Si dicas q̄ illud est impossibile. Lōtra. nullum opus virtutis est impossibile. s̄ sustinere est opus fortitudinis q̄ p̄missime est virtus. ergo etc. Item homo pot peccare deus autem nō pot. ergo etc. q̄ si pot peccare. pot esse malus. q̄ est incōueniens. Si dicas q̄ hoc posse nō est possibile. Lōtra. Augu. de ciui. dei. Quēdā est natura que pot peccare q̄ que non pot peccare. ergo posse peccare spectat ad bonitatem et perfectionem nature. ergo nō dicit impotentiam. Item hō pot currere et comedere. deus hoc nō potest. ergo etc. Si dicas q̄ hoc est impossibile. Lōtra. omne illud q̄ dicit positionē est a potētia q̄ vere est potētia. s̄ currere et comedere nō dicunt actus p̄uatiōis. s̄ positionis ergo sunt a potētia inq̄tum potēs est. nō inq̄tum impotēs ergo manifestum etc. Rū. q̄ sicut dicit p̄s in p̄bia. i. Quēdā sunt que dicunt potentiam q̄tum ad modum dicēdi. dicunt tamē impotētiā a parte rei. vt posse mori. posse corrumpi. p̄pter hoc intelligendum. q̄ quedam sunt que posse est potentie simpliciter et perfecte. vt posse intelligere. diligere et operari. Quēdā sunt que posse est potētie t̄m imperfecte. vt currere et ambulare istī em actus dicunt simul actionē et passionē siue defectū i agēte. Quēdā que posse simpliciter est impotētie. vt p̄uatiōes. vt posse peccare. deficere. Loquēdo de his rōne p̄uatiōis. s̄m h̄ intelligēdū q̄ cū potētia dei est perfectissima. illa pot deus p̄ se et in se. q̄ sunt potētie simpliciter. vt intelligere et opari. illa vero q̄ sunt imperfecte potētie. pot q̄ dē non in se s̄ p̄ se. p̄ se potest ex hoc q̄ est ibi perfectionis et potentie. In se non potest p̄pter illud q̄ est ibi impotētie et imperfectiōis que in eo non cadunt. illa autem q̄ sunt simpliciter impotentie. nec potest in

se. nec pot per se. p̄ se non potest. q̄ nihil est a deo q̄ nō sit a deo p̄ se et immediate. hoc autē q̄ est defectus nō potest esse deo nec a deo: q̄ deus nō deficit in essendo nec i agēdo. Si ergo querat vtrū deus possit oē q̄ pot aliud agens. Rūndū est nō simpliciter sed cū determinatione. s̄ q̄ pot omne q̄ est potētie. et in se pot omne q̄ est potētie simpliciter et p̄fecte: in alio pot q̄ est potētie imperfecte. nec in se nec in alio q̄ est oī modo impotētie. et hoc ipso d̄t op̄s. q̄ potentia eius ad oīa sufficit et in nullo deficit. Ad illud ergo q̄ obicitur. q̄ nō pot recipere res. nec rerum similitudines. dicendum ad hoc et ad omnia de quibus obicit q̄ illa posse nō est potētie p̄fecte. Secundū hoc intelligēdū q̄ est potētia oīnō sufficiens et actiua vt potentia p̄ducendi res. Et est potētia pure passiua. vt potētia suscipiēdi. Et est potētia defectiua. vt potētia peccādi. Et est potētia partim actiua partim passiua. vt potētia ambulādi. Et est potētia partim actiua et partim defectiua vt potētia suscipiēdi penā. Et potētia partim passiua et partim defectiua. vt potētia moriēdi. Dicendū ergo q̄ nihil bonū in se pot deus q̄ nisi est potētie altius. derogāt t̄m p̄fectioni potētie. Nec est simile de scia. q̄ scitū nō diminiuit de rōne sciētie. sicut possibile a potētia. Ad illud t̄m q̄ dicitur de potētia peccādi. intelligēdū q̄ si peccare dicit effectū cū deformitate siue actus subtrati. et sic dicit nobilitatē. Si ratione deformitatis. sic dicit simpliciter defectū. Quocūq̄ tamen modo dicitur. q̄ semper concernit defectum. nullo modo conuenit deo.

Questio. iij. Utrū diuina potentia se extendat ad aliq̄ agentis impossibile. Et q̄ sic videtur. Dicitur enim aliqd impossibile p̄pter naturam ordinationē. vt de ceco fieri vidēt. Aliquid p̄pter p̄tensionem. vt te nō fuisse et quo fuisse. Tertio p̄pter oppositionem. vt idem esse nigrū et album. Prīmū est impossibile s̄m naturam. secundū s̄m t̄ps siue per accidens. tertū potest dici impossibile s̄m disciplinā. q̄ omnis sciētia supponit illud principium q̄ opposita non sunt simul vera de eodē. ostenditur ergo q̄ deus possit omne tale impossibile. Ruce. i. Nō est impossibile apud deū omne verbū. sed oīa contingit verbo dicere. ergo nullū tale est impossibile apud deum. Item Ep̄. iij. Et aut qui pot facere supra quā possumus intelligere. ergo potest deus plura facere q̄ possit intellectus fingere. sed pot fingere omne impossibile quod pot enunciat re. ergo et deus pot illud facere. Item h̄yla. perfecte potestatis est id naturā posse facientis. q̄ potest significare sermo dicentis. Item Basilianus plus potest deus facere q̄ tu potes intelligere. ergo p̄ autoritates canonis et sanctorū videtur q̄ deus possit omne impossibile. Item rōne videtur. q̄ illud est potētius cui nihil oīnō est impossibile. q̄ cui aliqd est impossibile. s̄ deus est potētissimū in summo. ergo nihil oīnō est ei impossibile. Item si aliqd impossibile nō est deo possibile. aut hoc est p̄pter p̄uatiōnē. aut p̄pter positionē. Si p̄pter p̄uatiōnē. Lōtra nulla maior p̄uatiō q̄ oīnō non entis. sed deus de nihilo facit aliqd. non ergo p̄pter p̄uatiōnem. Si p̄pter positionem. ergo videtur q̄ aliqd sit q̄ nō subiacet diuine potētie. q̄ et ei non obediāt. ergo potētia dei habet resistens. Item ostenditur sp̄aliter q̄ possit possibile s̄m naturā. vt de trunco facere vitulum. q̄ plus distat non ens ab ente. q̄ vnum ens ab alio. sed deus de non ente facit ens. ergo de vno ente pot facere aliud. Item q̄ possit impossibile s̄m t̄ps videt. q̄ illud est impossibile p̄ accidens. q̄ nulla ponit resistētiā. q̄ nō est. ergo si deus pot impossibile p̄ se et q̄ habet resistētiā. cum illud sit magis impossibile. ergo pot impossibile per accidens. Item q̄ possit impossibile s̄m disciplinam videtur. q̄ plus distat creator a creatura q̄ vnus ens creatū ab alio. sed deus potuit facere q̄ creatura creatori vniret in eadē ypostasi simplicissima. q̄ multo forti pot facere q̄ opposita simul sint in eodē. vt q̄ aliqd sit simul album et nigrū et hoc v̄ factū esse in x̄po. q̄ vn̄ et idē erat eternū. et t̄pallis possibile et ipassibilis visibilis et inuisibilis. et sic de alijs. Item deus fecit virginē parere q̄ est impossibile s̄m naturā. q̄ potētia nature nullo modo est ad hoc. et est ibi impotētia s̄m disciplinā. q̄ simul sunt opposita vera de eodē. et q̄ est maius possibile q̄ impossibile s̄m accidēs. scilicet corruptā integrā re siue fieri virginē. magis enim videtur p̄tus incōpossibile v̄ ginitati

ginitati q̄ coitus. ergo etc. ¶ Sed cōtra. q̄ deus nō possit im-
 possibile fm naturā. vñ Aug. dicere in li. de vera inocētia. De
 inq̄ ita est oipotēs vt nūq̄ rōnis sue instituta eueller. q̄ si ali-
 qd est impossibile fm institutionē nature. simplr est deo impossibi-
 le. ¶ Itē rōne vñ. q̄ deus non pōt facere contra ordinē ratio-
 nis recte. vtpote mentiri & confimilia. ergo nō potest facere cō-
 tra institutionē nature ordinate. nō q̄ potest impossibile fm na-
 turā. ¶ Itē q̄ nō possit impossibile p accidēs. Hiero. Lū cetera
 possit de. nō pōt de corrupta facere virgine. s̄ p̄stat q̄ hoc nō
 dē q̄ nō possit reparare claustra. s̄ q̄ cā q̄ corrupta est impossi-
 bile ēnō fuisse corruptā. q̄ etc. ¶ Itē Aug. in. ij. li. p̄tra faustus
 hāc sniam quā dicim̄ p̄teritā fuisse. de falsam facere nō pōt
 Et rōne reddidit. Si em̄ hoc faceret. hoc eēt facere vt ea q̄ vera
 sunt. coipso q̄ vera sunt essent falsa. r̄ ita esset p̄trari veritatis.
 ¶ Itē q̄ nō possit impossibile fm disciplinā. s̄ vt duo opposita
 sint simul in eodē vñ. q̄ sicut se bñt opposita ad vnionē. ita vni-
 ta ad diuisionē. s̄ de nō pōt facere q̄ duo & tria nō sint q̄nq̄
 q̄ sicut dicit Aug. q̄ est verū veritate q̄ nō incipit. nec desinit.
 q̄ pari rōne non pōt facere q̄ opposita sint simul vera. ¶ Itē
 de nō pōt facere q̄ veritate iusticie. ij. Tbi. ij. Fidelis p̄mas-
 net. negare seipm̄ non pōt. q̄ non pōt facere q̄ ordinē sapie. sed
 p̄fundere opposita est facere q̄ ordinē sapie. q̄ etc. ¶ Itē. ad p̄-
 dictoū intelligentiā notandū q̄ nō os iudicam̄ aliqd̄ impossibi-
 le quattuor causis. Vno mō p̄ limitationē naturalis potētie. vt
 de trunco fieri vitulū. & virgine parere mulier enī sine semine
 non pōt p̄cipere naturaliter. ¶ Itē part̄ clausa p̄ta p̄ter
 copulentiā non pōt erire silr natura statim non potest trunci
 in vitulū conuertere cū habeat potētiā limitatā. Secōdo modo
 dicit impossibile non p̄ter limitationē potētie. s̄ p̄ter limi-
 tatiōem nostre intelligentie. vt duo corpora esse in eodem loco
 vel idē corp̄ in diuersis. vel manus in minorī loco. q̄ nullo mō
 possum̄ cape. cū nostra imaginatio semp̄ dicat oppositū. Vñ
 etiā q̄n̄ dicit q̄ deus sic facit in sacro altaris. necesse est vt ra-
 tio p̄tra se eleuet vt credat. Tercio modo dē impossibile p̄pter
 p̄uatiōem ois existentie fm oēm cōparationē. s̄. principij. me-
 dij. & vltimi. vt p̄teritū non fuisse p̄teritū. Ois em̄ potētiā q̄ i-
 telligit aliqd̄ facere. respicit ens. vel in rōne principij. vel ter-
 mini vel vtroq̄ modo. Vñ de ente potest facere non ens & econ-
 uerso. & de vno aliud. s̄ de non ente facere non ens hoc nullū
 oino potētie est. Vñ q̄uis deus de omni ente creato possit fa-
 cere q̄ non sit. siue de ratione siue de re. tñ de eo qd̄ fuit & non
 est. facere q̄ non fuerit. hoc oino deo est impossibile. q̄ hoc face-
 re est nihil facere. sicut iā meli⁹ patebit. Quarto mō dē impos-
 sibile. fm illustratiōem veritatis eterne. & ordinē diuine sapie
 vt verbigrā. vt duo opposita insint eidē & scdm̄ idē. hoc ip̄a ve-
 ritas eterne coipso q̄ veritas est iudicat & illustrat. & iudicat i
 possibile. sicut & hic. duo & tria nō esse q̄nq̄. Vñ ergo argumē-
 tatur vtrū deo sit possibile oē impo sibile. dicendū de impossibi-
 li qd̄ est impossibile p̄pter limitationē potētie. vñ p̄pter limi-
 tatiōem intelligentie. qd̄ deo est possibile. p̄pter hoc q̄ est potē-
 tia non est limitata s̄ infinita. & ideo supra naturā intelligen-
 tiā potest. quarū vtraq̄ est artata. Illud aut̄ impossibile qd̄ ē
 impossibile p̄pter p̄uatiōem ois existentie. & qd̄ p̄pter illus-
 trationem veritatis eterne. non potest oino. Primū quidē nō
 potest. q̄ illud posse est nihil posse. Secundum non potest. q̄
 illud est posse inordinate p̄tra ordinem sapientie posse. Et qm̄
 deus sic est oipotens vt nihil possit nisi qd̄ deest suam potētiā
 & non deordinat sapientiā. ideo bec impossibilia non pōt. Sed
 obijciat aliq̄s q̄ illud est falsum. s̄ q̄ impossibile per accidēs
 sit impossibile p̄pter p̄uatiōem om̄is existentie. nam p̄po-
 sitio de p̄terito est vera. & veritas illa non fundatur supra ni-
 hil. nec super ens increatum. cuz incipiat esse vera. ergo supra
 ens creatum. & illud est p̄teritum. ergo p̄teritum dicit ali-
 quo modo ens. sed oē creatum q̄tūcūq̄ habeat parū de ente
 pōt illud amittere si de⁹ velit. ergo deus potest facere q̄ illud
 qd̄ fuit nō fuerit. Et iterū cū dico hoc esse p̄teritū. aut dico ali-
 quid. aut nihil. Si aliquid. ergo nullo nulla. Si autē nihil. dē
 co q̄ potest dici q̄ chimera sit p̄terita. & q̄ non p̄teritum qd̄
 nihil est sit p̄teritum. qd̄ manifeste falsum est. non ergo dicit
 p̄uatiōem om̄is existentie. & illud non videtur subtrahere
 quin subiacet potētie diuine. nā futurū nō dicit ens. & tñ de⁹
 potest facere q̄ futurū fm veritatē nūq̄ sit futurū. Silr non p̄-
 lens nihil dicit entitatis. & deus potest facere q̄ illud qd̄ nūq̄

est p̄sens sit p̄sens. nec adhuc videtur euadi posse. Quert etiā
 potest vtrum deus possit facere de p̄terito p̄ns. & constat q̄ in 2o
 altero extremo ponitur ens. si ergo potest facere q̄ p̄teritū
 sit p̄ns. & quē est p̄sens non est p̄teritū. potest facere de p̄-
 terito q̄ non sit p̄teritū. propter bec & bis similia fuit opi-
 nio Gilberti porretani q̄ deus potest sup̄ impossibile per acci-
 dens. pōt enim facere q̄ p̄teritū nūq̄ fuerit. Et illud Be-
 die. exponunt qui sequuntur eum q̄ non pōt facere de corrup-
 ta virgine. idest non oñdit se posse cum nūq̄ fecerit. Et si
 m̄lter illud de Aug. q̄ deus sententiā de p̄terito non potest
 facere falsam. hoc intelligitur salua re. S̄ certe huiusmodi ex-
 positiones valde sunt extranee. Si em̄ die. dicit q̄ non pōt de
 corrupta facere virgine. i. non oñdit. silr non pōt de trunco
 vitulum facere cum non oñdat. non recte ergo dicit cum cetera
 ra possit deus etc. Et iterum. si sermo Aug. intelligit q̄ non po-
 test facere deus illam sniam falsam supposito p̄terito similis-
 ter nec sniam de futuro salua futuritione. & p̄pter hoc cū auto-
 ritates hoc dicant magnoū doctoz. q̄ deus de eo qd̄ fuit non
 pōt facere q̄ non fuerit. & intellectus in nullo dicat contrariū
 nec fides ad hoc nos moueat vel compellat. tanq̄ rationabil⁹
 & securius dicēdum cum sanctis. q̄ deus de eo qd̄ fuit non po-
 test facere q̄ non fuerit. Et huius rationē ad p̄ns aliam nescio
 q̄ eam q̄ p̄dicta est. nisi forte dicatur hoc esse p̄pter oimodam
 indiuisionē. vt sicut opposita manētia opposita non potest vñ
 re. sic nec idē a se diuidere. & ideo quod fuit p̄ tēpore quo fuit
 omnimode est vñitum. & similiter p̄ns in tēpore in quo est si-
 ue in instanti. Vñ de hoc esset idē a se diuidere. facere. scilz q̄ p̄-
 teritum non fuerit p̄teritum. & hoc repugnat ordinē diuine sa-
 piētie. sicut facere q̄ sit triangulus & non sit figura. & hoc clau-
 dit in se duo contradictorie opposita. Ratio tamē p̄dicta satis
 est conueniēs si quis recte intelligat. Cum enim dicitur p̄teritū
 carere existētia. non dico p̄pter hoc q̄ cum dicitur aliud
 fuisse dicatur omnino nihil. s̄ p̄pter hoc q̄ aliud est verū fuis-
 se. q̄ habuit aliquando esse. etiam si de eius esse nihil omnino
 remanserit. Vñ si totus cesar cesserit in nihil verū est cesarem
 fuisse. Et hoc dicit Anselmus q̄ si omnia creata omnino cedāt
 in nihil. verum est mundum fuisse. Ob aliam etiā rationē dē-
 citur carere existētia. quia nec est ordinatum ad p̄ns. Vñ de ve-
 ritas p̄positiōis de p̄terito non dicit a parte rei vñbil omni-
 no nec vere ens in actu. s̄ illud quod fuit & non est. & hoc quidē
 non dicit quid creatū quod sit. s̄ quod fuit. Si ergo deus dē-
 catur posse aliquid sup̄ hoc q̄ non fuerit. aut quiescēdo siue ni-
 hil opando. aut faciēdo aliud. aut destruēdo. si quiescit & ni-
 hil facit. p̄pter hoc nihilominus p̄teritū nec fuisse desinit. quia
 cum non sit. nec actu. nec potētia. nec indiget conseruante. nec
 indiget p̄ducēte. secus est de futuro. q̄ futurum est ordinatū
 ad esse. ideo indiget p̄ducēte. & ideo si deus nō velit facere fu-
 turū. non sit. & ita non erit futurū. si ergo pōt aliquid vt faciat
 hoc quod fuit non fuisse. aut hoc erit faciēdo. aut destruēdo
 s̄ facere q̄ non fuisse sit nihil facere. cū non fuisse non dicat
 ens. ergo deus faciēdo nihil facit qd̄ est imperfectio & contra-
 dictionis implicatio. Silr non est aliqd̄ destruere. cum fuisse
 non dicat aliquid esse. ergo si destruēdo hoc facit. destruēdo
 nihil destruere. qd̄ est simile incōueniēs. nō ergo pōt nihil agē-
 do. nec faciēdo. nec destruēdo. ergo de p̄terito q̄ non fuerit p̄-
 teritum. non pōt facere. Patet ergo instantie. nam veritas p̄-
 positionis de p̄terito non necessario fundat supra aliqd̄ crea-
 tum qd̄ sit. s̄ qd̄ fuerit. & ideo manet omni creato interempto.
 Patet etiā q̄ p̄teritū non dicit omnino nihil. s̄ dicit aliquid
 qd̄ fuit & non est. nisi forte p̄teritū dicat successionem tēp-
 poralem. quam vtrq̄ potest deus destruere. sed largius accipi-
 tur hic fuisse. Patet etiā instantia in ipso futuro. q̄ nō est si-
 mile. Patet instantia q̄ p̄teritū potest fieri p̄ns esto q̄ nō
 intelligatur hoc adhuc. nihilominus intelligitur fuisse. Patet
 etiā q̄ deus pōt destruere oēm p̄positionem & omne dictum.
 sed salua p̄positione & eius significatiōe non ipsaz falsificare
 qm̄ hoc non potest esse. nisi rem signatā mutaret. alioquin face-
 ret orationē coipso quo vera est. esse falsaz. & hoc esset p̄tra suā
 veritatem. rem autē mutare non potest. & ita nec orationē fal-
 sificare. Ex his que dicta sunt satis potest prehabita respōsio
 roborari. Ad illud ergo quod obijciatur q̄ potest omne dici-
 bile & cogitabile. dicendū q̄ hoc intelligitur de his solum q̄
 dicunt & cogitant fm rōnem recte intelligentē & recte p̄nūciāz
 q̄ ij

- 22. et etiam plus potest. Ad illud quod obijcit quod potentius est illud cui oia sunt possibilis. dicitur quod verum est de his que possunt esse potentie nobilitatis. nam si posset aliquid quod non sit de nobilitate potentie. quam magis illud posset. tantomagis aduersitas et peruersitas posset in illis secundum Anselmum. et ita tantomagis esset potens. Ad illud quod obijcit aut propter priuationem etc. dicitur quod propter priuationem ois existit in vtroque extremo. et propter priuationem distinctiois et propter positionem ex parte dei. quod potentia dei respicit aliquid ut obiectum effectum. et sapia respicit ordinatum. Ad illud quod obijcit. quod possit impossibile secundum naturas. dicitur quod illud verum est. Ad illud quod obijcit. quod possit impossibile per accidens. quia nullam dicit resistenciam. dicitur quod hoc non est propter resistenciam sed propter oimodam non existenciam. ob quam potest illud esse nihil posse. Ad illud quod obijcit de creatore et creatura. dicitur quod ois creatura est materialis. et possibilis respectu dei et deus est in omni creatura per imitatem substantie. non sic oppositum respectu oppositi. Quod ergo obijcit quod magis distat. verum est quod ad naturarum differenciam. quod in nullo communicat. sed non est verum secundum simultatis existenciam.
- 27. Ad illud quod obijcit de hoc quod est virginem parere. dicitur quod est impossibile secundum naturam. sed non impossibile secundum oppositorem quod esse virginem et parere non sunt opposita. sicut nec esse virginem et concipere. sed iudicatur opposita propter nature impotentiam. sed ista sunt opposita. consistit et esse virginem. et ideo patet illud.
- 28. Ad illud quod obijcit quod non potest impossibile secundum naturam propter ordinem. dicitur quod est ordo nature spiritualis et generalis. Quod nature specialis transmutari potest et destrui. quod potest in alteram differenciam res relati. sed generalis non. sic dicitur quod specialis ordo attenditur secundum potentias nature specialis. generalis ordo secundum potentiam obedientie que est generalis contra hunc ordinem non facit sed contra alius. Ad illud quod obijcit. quod non potest contra dictam rationis recte. dicitur quod verum est prout recta ratio dicit malum non esse faciendum. quia hoc facere est deficere. non sic autem deficit faciendum contra naturam. et ratio huius patebit infra.

Questio. iiii. Utrum possibile simpliciter dicitur aliquid secundum causas superiores. hoc est secundum potentiam diuinam. an secundum potentiam creatam. Et quod secundum potentiam creatam siue secundum causas inferiores videtur. Ab eodem enim est in rebus possibilitas a quo est necessitas et contingencia simpliciter. sed necessitas et contingencia attenditur in rebus non tamen secundum causas superiores. immo secundum inferiores causas primas et particulares. ergo et possibilitas. Item sicut aliquid dicitur potens a potentia actiua ita dicitur possibile a possibilitate passiuia sed possibilitas passiuia primo est in eo in quo primo est potentia ad fieri. et per illud in alijs. ergo cum hoc sit principium materiale et causa creata possibile simpliciter dicitur secundum causas inferiores.

Item si possibile simpliciter dicitur secundum causas superiores tamen. tunc cum apud deum non sit impossibile omne verbum. nihil iudicandum esset impossibile. Item si secundum causas superiores. tunc cum deus posset facere quod cecus recipiat visum possibile. et cecum videre. sen si possibile esset videre. posset videre. et si posset. haberet potentiam visiuam. sed hoc falsum. ergo etc.

Contra. possibile dicitur denotatiue a potentia. ergo possibile simpliciter a potentia simpliciter. sed potentia que summe et simpliciter est potentia. est potentia diuina. que dicitur secundum causas superiores. ergo possibile simpliciter dicitur secundum causas superiores.

Item mundum creari et animam antichristi creari vel esse et comilita simpliciter dicuntur possibilis. et sunt possibilis solum secundum causas superiores. ergo etc. Item hoc ostenditur. quia si aliquid sequitur ad aliquid. si antecessor est possibile. et consequens. si demonstrato aliquo impossibile. ut truncum fieri ex vitulo. sequitur deum facere hoc est possibile. sed hoc. s. truncum fieri ex vitulo est possibile simpliciter. Item tunc verum est possibile. et ois quod erat verum potest esse verum. et ois quod potest esse verum. est simpliciter possibile. et est possibile solum secundum causas superiores. etc. Item. dicitur quod circa hoc fuerunt diuersi modi dicendi. Quidam enim dixerunt quod secundum vtriusque causas accipitur possibile simpliciter. et fundat se super illud. j. Lorum. j. Stultam deus fecit sapienciam etc. Bto. Stultam fecit possibile declarando quod ipse impossibile iudicat. quod possibile dicitur commune ad vtriusque. Tamen illud non videtur conuenienter posse stare cum non admittatur quod possibile simpliciter sit de ceco fieri videtur. immo dicitur impossibile. ergo simul esset possibile et impossibile.

quod est inconueniens. tamen illud est possibile secundum causas superiores. Et fundamentum positionis eorum non est conueniens. quia glosa non dicit tantum declarando sed etiam dicit faciendum possibile. ergo non erat possibile prius. Et iterum dicit quod stultum facta est. quod sapientia mundana iudicabat. ita impossibile quod nulli esset possibile. et deus declarauit sibi possibile esse. Et ideo est alia positio. quia secundum quod descendit scientie. ita et nomina scientiarum ita in naturali philosophia iudicandus est possibile simpliciter secundum causas inferiores. sed in theologia secundum causas superiores. Tamen ad hoc non videtur conueniens esse positio. quod ipse Anselmus. et philosophus et theologus dicit quod impossibile est de truncis fieri vitulos. et quod impossibilia simpliciter deo sunt possibilis. Propter hoc aliter dicitur quod possibile simpliciter potest dicere ordinem potentie ad illud respectu cuius est. ordinem inquam: qui est vel qui futurus est siue potentiam presentem siue futuram. Si dicat futuram tunc est sensus. possibile est hominem currere. hoc est habere potentiam ad currendum. Si dicat potentiam presentem. tunc est sensus. possibile est hominem currere. i. homo habet potentiam ad currendum. et iste duplex modus dicendi accipitur a philosopho qui ista exponit dupliciter. Omne b. contingit esse a. i. ois quod est b. vel ois quod potest esse b. contingit esse a. prout autem dicit potentia de futuro. sic potest accipi possibile secundum quascumque causas siue superiores siue inferiores. hoc patet. quod nihil aliter dicitur nisi quod habebit potentiam ad hoc. et a quocumque habeat. siue a deo. siue ab angelo. siue a se. verum est quod potentiam habebit. et sic dicitur quod possibile est istum videre demonstrato ceco illuminando. et virginem parere. et cetera talia. quod talibus dari potest potentia. Aliter autem hoc quod est possibile dicitur actualiter potentiam in re que signatur ad alterum ordinari. et sic generalis est regula. quod si in re cui attribuitur possibile simpliciter est potentia simpliciter. tunc dicitur possibile simpliciter. Si autem potentia non quid tunc dicitur possibile secundum quid. Tunc enim possibile dicit ordinem potentie ad actus. siue alicuius. siue ad aliquid mediante potentia. et ideo ratio dicitur in ipso possibile. sumitur a potentia. Non enim autem potentie dicitur dupliciter. scilicet de potentia actiua que est principium transmutandi alio. et de potentia passiuia que est principium transmutandi ab alio. Et potentia actiua reperitur in deo et in creatura. et vtriusque potentia est simpliciter completa. respectu sui actus. Nam potentia actiua eo ipso quod actiua dicit ordinem completam ad actum quantum est de se. potentia vero passiuia reperitur solum in creatura. Et hoc quidem potentia potest esse actus propinqua. et ab actu remota. ideo potentia passiuia dicitur simpliciter et secundum quid. Quodam enim potentia est nata reduci ad actus a potentia inferiore cooperante superioris vel quando est cum dispositione propinqua. ut potentia que est in ligno ad combustionem. Quodam est nata reduci a potentia superioris aliquo modo consonante inferiori. ut puta impij ad iustificationem et vtriusque dicitur propinqua. Quodam ita distat ab actu quod si reducatur non potest nisi a potentia superioris reduci. et hoc quidem omnino deficiente vel nullo modo consonante potentia actiua inferiori. ut pote quod ex motu suo possit fieri vitulus. et ex truncum fieri vitulus. et hoc est potentia secundum quid. Ex quo patet quod potentia passiuia simpliciter attenditur secundum inferiores et superiores. Et quod secundum quod dicitur de defectu respectu simpliciter. potentia passiuia que potest reduci ad actum solum secundum causas superiores. deficiente potentia actiua creata disponente vel consonante de potentia secundum quid. et de potentia obedientie. et de hac dicit Augustinus. quod in costa erat non videtur fieret mulier. sed vnde fieri posset. scilicet potentia obedientie. possibile ergo quod dicitur a potentia non dicitur vniuersaliter. nec dicitur omnino equivoce sed analogice. sicut sanum et ideo eius acceptio determinatur per adiunctum. potest ergo hoc quod est possibile dicere ordinem substantie ad agere. et tunc dicit potentiam actiuam. et hoc determinatur per adiunctum. Nam si dicat ordinem substantie increate ad actum. dicit potentiam secundum causas superiores. ut si dicatur deum creare mundum est possibile. vel illuminare cecum. Si autem dicat ordinem substantie create dicit potentiam actiuam creatam. ut si dicatur. possibile est antipsum currere. vel cecum possibile est videre. signat potentiam in ceco. ideo falsa est simpliciter. potest iterum dicit ordinem alicuius ad fieri. et hoc potest esse dupliciter. Aut in comparatione ad aliquid ex quo. aut sine comparatione. Si in comparatione ad aliquid. ut cum dicitur. possibile est ex acre fieri ignem. tunc importat potentiam passiuam secundum rem. et sic fit potentia passiuia simpliciter. ut illa que est secundum causas superiores et inferiores dicitur possibile

possibile simplr. Si aut sit potētia passiva reducibilis solū fm causas superiores. est solū fm qd. vt si dicat ex trūcopossibile est fieri vitulū. negandū est simplr. nisi ad daf determinatio 3bēs. vt si dicat. possibile potētia obediētie vlt possibile deo. Si aut dicit ordinē alicui ad fieri sine cōpationē ad pncipiū ex q. tūc imporat potētia passiuā fm modū. s; actiuā fm rē. vt si dicat. possibile est aīam antipī creari. vel possibile est vitulū fieri. s; est dicere aliq; pōt facē. r; ideo sine determinatiōe est possibi le. siue fm causas superiores siue fm causas inferiores. q; rōne potētie actiue vtrōbiq; saluaf simplr. pōt etiā tertio hoc qd ē possibile dicē ordinē vel cōpationē entis ad esse. vt cuz dī hoc pōt esse. quocūq; demonstrato. r; sic nec potētia actiuā nec potētia passiuā dicit determinate. nec fm causas superiores. nec fm causas inferiores. Tūc simplr dī. quocūq; horū modoz sit possi bile. solū in vno casu possibile fm qd dī fm causas superiores. vt dicitur cū dicit potētiā passiuā fm modū r; rem. vt cām dī. ex ceo potest fieri vidēs. r; ex trūco vitulus. r; ex asino possibile est fieri boīez. Ex bis patēt omnia obiecta ad vtrāq; partē nam obiecta ad primaz partē pcedunt de possibile fm qd dicit potētiā passiuā. Ad illud qd obijctur ad oppositū qd pos sibile est denominatiue a potētia. dōm qd possibile pōt dici de nominatiue a potētia passiuā vel actiuā. r; q; in deo pprie ē po tētia actiuā. r; ideo possibile simplr fm qd ab illa denominatur nō fm qd a passiuā. Ad illud qd obijct de hoc qd est mundus creari. dōm qd quis dicat potētia p modū passiois. tūc fm rem nō dicit nisi potētia actiuā. q; ante mundi creationē nihil est nisi potētia actiuā. r; ideo dī simplr fm causas superiores. Ad illud qd obijct qd sequit. si deus pōt facere qd res pōt fieri. dī cēdum qd verū est fm qd pōt dicit eandē potētiā p modū pas siois r; hoc cum simplr dī. Si aut vere dicat potētia passiuā sequit. q; variatur hoc qd est possibile. vt patz si dicatur. deus pōt facere de ceo vidētem. q; ceus pōt esse vidēs. vel ex ceo pōt fieri vidēs. prius em dicebat potētia actiuā simplr. r; post modum passiuā. r; ideo nō sequitur. ergo qd dī si antecēdēs est possibile. r; sequēs. intelligēdum est eadem possibilitate. Ad illud ergo qd vltimo obijct. qd oē verū pōt esse verū aī qd sit. dōm qd verū est. r; demonstrato ceo hoc dictū esse verū est possibile. q; possibile accipit vbi respectu verū. r; dictū ē possi bile qd dicit ordinē ad esse vlt ad esse verū dicit potētiā cōiter ad actiuā r; passiuā. supiorē r; inferiorē. s; tūc nō sequit de re. q; iste pōt videre. q; dicit potētia passiuā creatā. s; potētia visiuā nec sequit. ergo de ceo poterit fieri vidēs fm qd pōt ponit po tētia actu in isto. q; dicit potētia passiuā dispositā. immo ē ibi fallacia sequētis. q; cū possibile accipiat in sua gñalitate habet tres causas veritatis. aut in ceo est potestas ad vidē dum. aut potestas ad recipiēdus aut q; in alio est potestas ad dandum. ratione huius dictus est possibile. r; fiet aliquādo ve rum. sicut patz. r; ita patent cetera obiecta.

Distin. xliij. De potētia dei in cōparatione ad q̄ti ue q̄tum deus possit. ostendens eius immēditates. si ue q̄tum deus possit.

Quidā tñ de sensu suo gloriātes. Supra ostēdit mgr qd deus possit. in hac pte intēdit ostēdere q̄tū pos sit. Et qm qdā dei potētia limitabāt. ideo intēdit mgr ostēdere huius opintōis falsitatē. r; huius positio nis falsitate oīsa repitur dei potētia esse infinita. Et hec pars habet tres partes. In prima pponit siue narrat eozū erroneā opintōnē. In scda dissoluit multiplicē rōnē eozū ibi. In tētia p̄uā suaz opintōnē verisimilib; argumētis. In tētia p̄cludit r; p̄firmat veritatis assertionē q̄ est in huius opintōis p̄trariam partē ibi. Fateamur ergo deum r; c. Prima r; vltima parte remanētibus in diuisis media pars diuisit fm num erū rōnum quas adducit. Prima sumpta est a rōne boni r; iusti. Et hanc format duobus modis. r; ponitur ibi. Nō pōt deus faces re nisi qd bonum r; iustum est fieri. Scda sumpta est a rōne de bitī. r; hanc ponit ibi. Addunt quoq; ralia dicētes non pōt r; c. Tertia sumpta est a ratione faciēdi r; dimittēdi. r; hanc format duob; modis. ibi. Addunt quoq; illi dicētes r; c. Quarta sum pta est ex rōne p̄sciētie dei. r; hanc ponitur ibi. Itē aliud adiungunt dicētes r; c. Quinta sumpta est ab autoritate. Aug. r; boca duplici autoritate. r; ponitur ibi. His aut illi serutatores. Et i qualibet barum partū magister ponit primo obiectōes. scdo vero ponit solutionem. r; partes manifeste sunt.

Opinio erronea quorundam dicentium deus nil posse nisi quod facit.

Quidā tñ de suo sēsu gloriātes. dei po tētia sub mēsuracoartari cōati sē. Lū em dicit. hucusq; p̄t de? r; nō ampli qd b est aliud qd ei? potētia q̄ infinita est p̄cludere r; restringere ad mēsurā. Aūt ei nō p̄t de? aliud facē q̄ facit. nec meli? facē id qd fac. nec aliqd p̄termittē de his q̄ fac. Soluit multiplicē rōnem illius opinionis. b

Prima rō sumpta a ratione boni r; iusti.

Nō pōt de? facē nisi qd bonū r; iustū est fieri nō est aut iustū r; bonū fieri ab eo nisi qd facit. Si ei aliud iustū ē r; bonū eū facē q̄ facit nō ḡ facit oē qd iustū est et boni eū facē. s; q̄saudeat b dicē. Addit etiā nō p̄t facē nisi qd iusticia ei? erigit. s; nō erigit ei? iusticia vtfaciat nisi qd facit nō ḡ p̄tfacere nisi qd facit. Eadēq; iusti cia erigit. vt r; id nō faciat qd nō facit. nō aut pōt facē iusticia suā. nō ḡ p̄t aliqd a eoz facere q̄ dimittit. His aut rīdem? duplicē rōnē intelligētia aperiētes. r; ab eis inuoluta enoluetes sic. Nō pōt de? facē nisi qd bo nū est r; iustū. i. nō pōt facē nisi illd qd si faceret bonū r; iustū eēt verū ē. s; multa p̄t facē qd nō bōa sūt. nec iusta. q; nec sunt nec erūt nec bñ fiūt. nec fient. q; nisi q̄ fient

Item qd scdo ppositū fuit non pōt facere nisi quod iusticia sua erigit. r; nō potest id facē quod iusticia sua erigit. vt nō fiat dicimus. q; exactiōis verbū de deo cōgrue nō dicit. nec pprie accipit. r; in illis locutionib; duplex ex sensus. Si em in telligas nō potest facē nisi qd sua iusticia erigit id est nisi qd voluntas sua iusta vult falsuz dicis. Iusticia ei ipsi? dei equissima voluntas accipit. qualiter accipit augustin? illa verba domini i Ben. loq̄ntis ad Lorb (nō possuz quicq; facere donec illo introeas) exponēs. nō posse inquit se dixit qd sine

Distin. xliij.

Rōnis p̄memo dus pri mus.

Rōnis si dicit iustū ē hoc fieri in p̄rie mo telligif iustū eē vt nūc s̄l r; scds.

Rñ. ad p̄me rō nis mo dum pri mum.

Rñ. ad rōnis p̄ me mo dū scds

Benef. tit.

et tunc est sensus. non potest deus nisi quod iustus est. i. nisi sit iustum. et sic amplius ibi ad o[mn]e t[em]p[us]. Et quacumq[ue] t[em]p[or]e ca[us]a accipitur locutio vere multiplex est.

Poterat p[ro] potentiam sed non poterat p[ro] iusticiam. Contra. q[ui]a iusticia stat ibi p[ro] voluntate. v[er]o male dicitur. q[ui]a nihil potest de[us] facere q[uo]d non possit velle. ergo si iusticia dei est voluntas q[uo]d q[uo]d pot[est] simpl[iter] potest de iusticia et econverso.

Tres possib[il]i posito in esse non sequit[ur] impossib[il]e. si ergo deus poterat p[ro] potentiam Lot[is] subverte re siue c[on]burere. ponatur tunc quero aut hoc fuit iustum aut non. Si sic ergo poterat p[ro] iusticia. Si non ergo facit contra iusticia[m] q[uo]d inique q[uo]d est o[mn]i[um] impossib[il]e. Respon. d[omi]n[u]m q[uo]d iusticia non stat ibi p[ro] voluntate divina. simpliciter c[on]siderata. sicut eni[m] poterat velle. et poterat facere. sed stat ibi p[ro] voluntate p[er]sona[m] merita et volente retribuere s[ibi] merita. Et q[ui]a Lot[is] non meruerat submergi cum illis peccatoribus. non poterat iuste submergi q[ui]ntum fuit de exigentia meritor[um] nihilominus tamen poterat deus hoc facere. quia ex hoc laudem suam et Lot[is] utilitate[m] poterat elicere. cu[m] non sit malum s[ed] se iure iustum affligere. potest eni[m] hoc deus facere ad bonum suu[m]. Et per hoc patet responsio ad illud quod obijcit. posito enim q[uo]d hoc factum fuerit. ponitur etiam fuisse iustum quantum ad concordantiam. licet non q[ui]ntum ad merita.

Contra eni[m] exigentiam meritor[um] deus potest facere et facit libere. et glo. Q[uo]d facere cogitaba[m] p[ro]pter iusticiam non feci p[ro]pter conscientiam.

Hoc verbum debet venen[u]m habet et. Innu[n]t magister q[uo]d hoc verbum debet proprie non convenit deo. nisi forte dicatur ex p[ro]missio. Co[n]tra videtur male dicere. quia sicut q[ui] debet ex commissio obligatur ne incurrat ingratitude[m]. ita qui debet ex p[ro]missio. si non reddit incurrit falsitatem ergo deus vere est obligatus. ergo vere et p[ro]prie est debitor. Respon. d[omi]n[u]m q[uo]d debitu[m] ex commissio est de b[e]n[e]ficiis p[ro]prie q[ui] p[ro]prie volu[n]t[ate]

R[ati]o.

dubio poterat p[ro] potentia[m]. s[ed] non poterat p[ro] iusticia[m]. q[ui]a poterat q[uo]d si non volebat et illa voluntas iusta erat. Si vero p[ro] h[ab]er[et] verba intelligit[ur] eni[m] non posse facere nisi illud q[uo]d si fieret iusticie eius veniret veru[m] dicitis. Sic distinguit illud. Non pot[est] facere q[uo]d sua iusticia erigit ut non faciat id e[st] non p[ro]facit id q[uo]d ipse q[ui] est s[um]ma iusticia si vult facere falsum e[st]. Si aut[em] his verbis intelligas eni[m] non posse facere id q[uo]d iusticie eius venire non potest verum dicitis.

Secunda ratio sumpta ratione debiti.

Addit[ur] q[uo]d et alia dicentes. Non pot[est] de[us] facere nisi q[uo]d d[omi]n[u]s non aut[em] d[omi]n[u]s facere nisi q[uo]d facit Si eni[m] d[omi]n[u]s alia facit. non q[ui] facit o[mn]e q[uo]d d[omi]n[u]s. Si vero facit o[mn]e q[uo]d d[omi]n[u]s. nec pot[est] facere nisi q[uo]d d[omi]n[u]s. non ergo pot[est] facere nisi q[uo]d facit It[em] aut[em] d[omi]n[u]s dimitte q[uo]d dimittit ne faciat aut non d[omi]n[u]s. Si non d[omi]n[u]s. non recte dimittit. Si vero d[omi]n[u]s dimitte q[uo]d non d[omi]n[u]s facit. Si aut[em] non d[omi]n[u]s. nec decet nec op[er]e eni[m] facit et si non decet non op[er]e eni[m] facit q[uo]d non pot[est] facere. non q[ui] pot[est] facere nisi q[uo]d facit. nec pot[est] illud dimittere q[uo]d facit quin faciat. q[ui]a d[omi]n[u]s illud facere. et q[uo]d d[omi]n[u]s facere non pot[est] illud dimittere. **S**ed ut mihi v[er]o hoc verbu[m] d[omi]n[u]s venen[u]m h[ab]et. Multipliciter eni[m] et involuta[m] p[ro]inet itel ligentia. nec deo p[ro]prie op[er]e q[ui] n[on] e[st] debitor nob[is] nisi forte ex p[ro]missio. Nos vero ei[us] debitor sum[us] ex p[ro]missio. ut aut[em] venen[u]m evacuet[ur] distingue ubi sensu[m] Non pot[est] de[us] facere nisi q[uo]d d[omi]n[u]s. i. nisi q[uo]d vult falsu[m] e[st]. Sic eni[m] pot[est] ipse dici debere aliq[ui]d q[ui] vult illud. Si aut[em] dicatur non pot[est] nisi q[uo]d d[omi]n[u]s. i. non pot[est] nisi illud. q[uo]d si faceret ei bene c[on]veniret. verum est.

Tertia ratio sumpta a ratione faciendi et dimittendi. **A**ddit[ur] q[uo]d illi dicentes. Nihil facit aut dimittit nisi op[er]e et r[ati]onabili ca[us]a. s[ed] nobis occulta sit. s[ed] quia op[er]e eni[m] facit aut dimitte q[ui] facit vel dimittit. Non eni[m] penes eni[m] est. q[ui] illa facit et illa dimittit q[ui] ratio eterna est et s[em]p[er] manens. p[ro]prie qua[m] non pot[est] aliq[ui]d facere v[er]o d[omi]n[u]s

mittit. Illa g[er]o manente non pot[est] q[uo]d facit dimittere. nec q[uo]d dimittit facere. et ita non pot[est] facere nisi q[uo]d facit. Et ad h[ab]er[et] r[ati]o[n]em abiguitate locutio[n]is determinates. **L**u[m] eni[m] d[omi]n[u]s r[ati]o[n]e vel ea optia penes deu[m] est q[ui] facit cuncta q[ui] facit et dimittit ea q[ui] dimittit v[er]o q[uo]d e[st] q[ui] i eo voluntas est equissima et rectissima q[ui] facit et dimittit q[ui] vult q[uo]d qua[m] facit non pot[est]. nec p[ro]ter ea facit pot[est]. Nec v[er]o q[ui] ea facit dimitteret. v[er]o q[ui] dimittit faceret. sed eade[m] manente r[ati]o[n]e et ea. alia potuit facere et ista dimitte. **L**u[m] g[er]o sit penes euz q[ui] alia facit et alia dimittit. p[ro]ter t[em]p[or]e s[ed] eade[m] r[ati]o[n]e et dimitte q[ui] facit. et facit q[ui] dimittit. Ipse aut[em] addit. Non est eni[m] facit que facit. et non alia. et non pot[est] facere nisi q[uo]d est eni[m] facere. et ita non pot[est] facere nisi q[uo]d facit. It[em] r[ati]o[n]e est eni[m] dimittere q[ui] dimittit. et non pot[est] non dimitte q[uo]d r[ati]o[n]e est eni[m] dimittere. et ita non pot[est] non dimittere q[uo]d dimittit. **E**t ad h[ab]er[et] d[omi]n[u]m locutio[n]es abiguas esse et id determinadas. Si eni[m] cu[m] d[omi]n[u]s non pot[est] facere nisi q[uo]d r[ati]o[n]e est eni[m] facit. intelligas eum si posse facere ea q[ui] r[ati]onabilia sunt et ea q[ui] si fieret r[ati]onabilia essent v[er]o e[st] sensus. Si aut[em] intelligas euz non posse facere alia r[ati]onabilia et bona nisi ea que vult et facit: falsus est intellectus.

Quarta r[ati]o supra ex r[ati]o[n]e p[re]scientie dei.

Ter[ti]o aliud adiungit dicentes. Si pot[est] de[us] aliud facere q[ui] facit pot[est] q[ui] facit q[uo]d non pot[est] scire et si pot[est] facere q[uo]d non pot[est] scire ut sine p[re]scia op[er]ari. q[ui]a o[mn]e q[uo]d factu[m] se p[re]scit facit nec facit aliq[ui]d q[uo]d non p[re]scit. **Q**uod si p[ro]ter sciam ei[us] aliq[ui]d fieri impossibile e[st]. o[mn]e q[uo]d p[re]scit[ur] est fieri necesse est q[uo]d aliud fieri q[ui] sit nulla r[ati]o[n]e possibile est. non ergo pot[est] a deo fieri nisi q[uo]d sit. **H**ec aut[em] e[st] q[uo]d de p[re]scia facile determinari pot[est] p[er] ea q[ui] sup[er]ius dicta sunt cu[m] de p[re]scia ageretur.

Quinta r[ati]o sumpta a duplici autoritate Aug. g

tatem. velit eni[m] nolle oblat[us] est qui accepit beneficium. si necessario esset beneficium. debitor autem ex p[ro]missio q[uo]d est mercedis liberalitatis est debitor quod sequit[ur] largitate[m] p[ro]mittit. **I**deo s[ed] r[ati]o[n]e plus h[ab]et de r[ati]o[n]e q[ui]e q[ui] debitor. et hoc modo deus est debitor. primo modo non. ex sua eni[m] liberalitate p[ro]mittit ut alliciat sed nihil recipit. **Q**uod obsequia nostra non acceptat p[ro]prie indigentia. ideo ratio debitor s[ed] q[ui] obligationes debitor p[ro]prie in deo non cadit. si aut[em] abutatur no[n]e v[er]o debitor sonet in concordantiam bonitatis dei sic recipitur in deo.

Potest t[em]p[or]e s[ed] eade[m] r[ati]o[n]e et. Innu[n]t magister q[uo]d eade[m] r[ati]o[n]e manente deus potuit alia facere et ista dimittere. **C**ontra videtur hoc esse falsum. q[ui] Aug. dicit alia ratione conditus e[st] homo. alia ratione conditus e[st] equus. ergo alia et alia ratione sunt opposita. ergo ead[em] ratione manente non potuit facere opposita. **R**u[m] d[omi]n[u]m q[ui] mag[is] vocat b[e]n[e]ficiu[m] r[ati]o[n]em voluntate[m] dei quod sima. v[er]o sicut dicitur est sapientia. q[ui]a q[ui] de[us] novit omnia. ideo potest scire opposita sine inovatione scientie. ita etiam et de voluntate. **U**nde de non intelligitur voluntas mutari quando de[us] potest velle quod non vult. aliq[ui]d volitum ad ipsam c[on]parari. ipsa vna eade[m] e[st] mutabili remanente. s[ed] alio modo comparata sicut ad aliud et aliud. et ita intelligit magister.

Hec aut[em] questio de p[re]scientia facile determinari potest p[er] ea q[ui] sup[er]ius dicta sunt. **Q**uerit[ur] q[uo]d de terminat sup[er]ius dicitur v[er]o et argum[en]tario necessaria si ergo de[us] nihil potest operari nisi illud p[re]sciat: et non p[re]scit nisi q[ui] facit. ergo et. **D**omi[n]u[m] est ad h[ab]er[et] q[ui] de[us] potest p[re]scire plura q[ui] p[re]scit. sicut potest plura operari. **U**nde butumodi solutio est q[uo]d p[re]scientia dei potest esse alicuius cuius non est. et ita deus potest facere illud et alicuius non esse cuius est. et ita deus potest illud non facere. et nunq[ui]d ponitur aliq[ui]d facere sine p[re]scientia. **E**x hoc manifestu[m] est q[uo]d non est necessarium deum p[re]scire q[uo]d p[re]scit. si eni[m] hoc esset. tunc ipse pot[est] le esset

le esset deū aliud scē q̄ illud qd̄ facit. r̄ b̄ est error manifestus. Et sic q̄r̄ it̄ de hoc qd̄ d̄r̄. An putas. qz nō possis rogare p̄ se. Et illud nō b̄n̄ dicit̄. qz aut p̄ volebat dare. aut nō. Si volebat r̄ p̄ nō volebat. q̄ involuntate discordabāt. Et aut̄ volebat r̄ p̄ poterat petere. q̄ poterat a voluntate p̄ris discordare q̄ peccare. qd̄ est v̄ veritas tē apte. R̄n̄. d̄m̄. q̄ p̄ volebat dare r̄ p̄ nō volebat petere. s̄ p̄ poterat velle. r̄ p̄ nō poterat petere. r̄ ita non discordare. tūc aut̄ discordantia eēt. si p̄ nō possit petere r̄ p̄ nō possit velle. quō āt deus possit aliqd̄ velle qd̄ nō velit supra habitum est. Nūqd̄ d̄m̄ est non potuit iudā suscitare i mēte. Et hoc v̄ q̄ de' possit saluare iudā. q̄ pari rōne dānare petru. Lōtra iust' ē r̄ negare seipm̄ nō p̄t q̄ nec facē i iusticiā. Si tu dicat q̄ h̄ nō p̄t. Lōtra. possit de' destruē oia q̄ facit qd̄ mai' ē q̄ multo forti' h̄ p̄t. R̄n̄. Aliq̄ distinguūt h̄ potētā dei dupl̄. d̄cētes deū posse. aut potētā absolutā r̄ sic p̄t iudā saluare r̄ petru dānare. aut de potētā ordiatā r̄ sic nō p̄t. S̄z bec distinctio nō v̄t eē p̄ueniēs cū nihil possit deus. qd̄ nō possit ordiare. posse em̄ in ordiate facē est nō posse si cut posse peccare r̄ posse mēiri. Cū nec potētā absolutā nec ordiatā p̄t mēiri. Aliter dicit̄ alij. q̄ p̄t saluare iudā. s̄ nō dānare petru. qz mīa eius sup̄ oia opa ei'. r̄ mīa superatrat iudiciū. r̄ saluare iudā eēt sup̄abūdat̄is mīe. s̄ dānare petru eēt crudelit̄is mīe. s̄ tūc de' s̄m̄e iust' sic s̄m̄em̄i sc̄ricos. sicut nō p̄t facē s̄ mīam. sic nec i iusticiā. S̄z aliter dicunt alij q̄ de' neutru' p̄t. r̄ h̄ nō derogat ei' potētīe. qz v̄traq̄ eēt iusticiā r̄ iordīnatio. r̄ cōfinaliter dānare r̄ mēiri. Nec ē s̄m̄e de traiano. qz de' sic disposuerat ad bonorē fetōz r̄ suū aliq̄ spātia facē. r̄ iō morō illa traian' r̄ dānatio. s̄z h̄ cās inferiores finatis videt̄ tūc s̄m̄e diuinā dis̄ positionē r̄ p̄siliuz aliter erat. S̄z tūc q̄s h̄ audet̄ dicē qn̄ de' de iudabac dis̄positionē potue rit qd̄ disposuit d̄ traiano. r̄ qn̄ ḡnāliter de oib' possit facē. qd̄ p̄bat̄ fecisse vni. Et iterū Aug. dicit q̄ de' ipsi diabolo bonaz voluntatē possit dare. p̄opter h̄ d̄m̄ q̄ qn̄ q̄r̄. v̄trū de' possit saluare iudā. r̄ dānare petru. D̄m̄. q̄ aut loq̄ris saluis meritis. aut nō saluis. Si saluis meritis. sic dico q̄ non possit. h̄ em̄ idē est dicē r̄ q̄rere. ac si q̄rere v̄trū possit iudicare iuste qd̄ qd̄ absq̄ dubio de' nō p̄t. Et aut̄ itelligat̄ nō saluis meritis. sic absq̄ dubio possit saluare iudā auferēdo p̄ gr̄az p̄ctā r̄ demerita. r̄ dādo merita. Petro aut̄ nō p̄t dare merita mā

la. s̄z tū sicut liberaliter dedit bonā voluntatē petro. ita etiā liberaliter p̄seruat s̄m̄e naturā. r̄ sic patent obiecta. D̄ intelligētīā p̄ntis distinctōis q̄r̄ de quātitate diuine potētīe siue de infinitate. Et circa h̄ q̄r̄ un' q̄tuor p̄rio q̄r̄. v̄trū potētīa dei sit infinita. Secūdo dato q̄ sic q̄r̄ v̄trū ip̄a essentia diuina sit infinita. sicut potentia. Tertio v̄trū de' possit p̄ducere opus infinitum. Quarto v̄trū ratio operādi sit infinita. Prima q̄stio respicit infinitatem in posendo. Secūda in essendo. Tercia in operādo. Quarta in ratione operādi.

Ex q̄b' verbis patēter inuit qz r̄ fili' poterat rogare qd̄ nō rogabat r̄ p̄ exhibē qd̄ nō exhibebat. v̄terq̄ q̄ poterat facē qd̄ nō faciebat. Aug. ēt in ench. ait. D̄ ipotētis voluntas multa p̄t facē q̄ nō vult nec fac. po tuit em̄ facē. v̄. xij. legiōes āgeloz pugnare r̄ s̄ illos q̄ r̄pm̄ ceperūt. Itē i eodes. Cur apud q̄sdā nō facte sūt virtutes. q̄ si facte fuisset egissent illi hoies p̄niaz r̄ facte sunt apud eos q̄ nō erāt credi. tūc nō latebit qd̄ nūc latet. nec v̄tq̄ iuste de' nō luit saluos fieri. cū possēt salui eē si vellēt. Tūc i clariss̄ima sapieluce videbit̄ qd̄ nūc pioz fides h̄z ānq̄ manifesta cognitiōe videat̄. q̄ certa r̄ i mutabil' r̄ efficacissima sit voluntas dei. q̄ multa possit r̄ nō velit. nihil āt qd̄ nō possit velit. Idē in li. de natura. r̄ gra. D̄ns Lazary suscitauit i corpore. Nūqd̄ d̄z ē. nō potuit iudā suscitare i mēte. potuit qd̄ ē s̄z noluit. C̄his autoritatib' alijsq̄ multis apte do cet q̄ de' m̄lta possit facē q̄ nō vult qd̄ etiā rōne p̄bari p̄t. Nō ei vult de' oēs hoies iustificare. r̄ tū q̄s dubitat euz posse. p̄t q̄ de' aliud facē q̄ fac. r̄ tū si aliud faceret. ali' ipse nō eēt. Et p̄t aliud velle q̄ vult. r̄ tū ei' voluntas nec alia nec noua. nec mutabilis aliq̄ mō p̄t eē. Qd̄ r̄ si possit velle qd̄ nūq̄ voluit nec tū nouiter nec noua voluntate. s̄z sempiterna tū voluntate velle p̄t. p̄t ei velle qd̄ ab e'no p̄t voluisse. H̄z em̄ potētīa volēdi r̄ nūc r̄ ab e'no. qd̄ tū nec mō vult nec ab eterno voluit

aliqd̄ facit r̄ inter aliqd̄ r̄ nihil est infinita distātia. q̄ r̄. C̄r̄ ois potētīa q̄ oino idifferēs ē ab essentia. ē infinita. s̄z diuina potētīa ē b̄mōi. q̄ r̄. p̄obatio p̄ic quātūcūq̄ aliq̄ duo sūt oino idistātia. v̄bicūq̄ ē v̄nūq̄ r̄ reliquū. q̄ si potētīa ē oino idfns ab essentia. v̄bicūq̄ ē potētīa. r̄ essētīa. s̄z v̄bi ē eētīa. v̄bi ē centru potētīe. q̄ v̄bicūq̄ p̄t potētīa talis p̄t v̄t in cētro. q̄ cum nulla potētīa limitet̄ in cētro suo. s̄z ampl' possit. aut diuina potētīa nihil p̄t. aut p̄t q̄tū vult. r̄ sic i infinitū. q̄ q̄tū est de se potētīa illa p̄t. i infinitū opari. s̄z potētīa oino illa ē idfns r̄ lim

Questio. j.

Utrū dei potētīa sit infinita. r̄ q̄ ipsa potentia s̄m̄e q̄ b̄mōi sit infinita ostendit̄ sic. Infinitū d̄r̄ qd̄ nō n̄ h̄z terminū. s̄z diuina potētīa q̄tū ad eē nō h̄z terminū. q̄ r̄. Prima manifesta est. Secūda p̄ p̄. C̄r̄. in quadā omel. Q̄s dicit̄ qz ei' posse. non inuenit non posse. q̄ si semp inuenit posse. r̄ semp per quātitatē potētīe accipientib' est v̄tra accipere ergo est infinita. C̄r̄ ois potētīa actiua q̄ p̄t in effectu infinitos. est actu infinita. diuina potētīa ē b̄mōi q̄ r̄. p̄obatio p̄ic. Si potētīa est pure in actu. q̄ h̄z totū actual' qd̄ p̄t h̄z s̄z totū h̄z actualiter r̄ n̄z bil p̄t ei a creescere nec d̄ nouo aliqd̄ dare. r̄ potētīa v̄t potētīa se exēdat ad infinita. q̄ actu h̄z in se inf̄ nicatē. Q̄mōz p̄z qz diuina potētīa nūq̄ p̄t in tot effectu qn̄ adhuc possit i plures. ergo manifestus est q̄ sit infinita. C̄r̄ ois potētīa q̄ potēt̄ in actu infinitum. sicut oino est i actu est simplr̄ infinita sed diuina virtus est diuini modi q̄ r̄. Q̄mōz patet sic. sicut se habet potētīa ad potētīa. sic act' ad actū h̄z act' i finit' excedit finitū. i infinitū q̄ r̄ potētīa potētīa. q̄ si potētīa ē oino factu ē infinita. Q̄mōz p̄z qz de' d̄f̄ d̄z rare i infinitū r̄ p̄t creaturā p̄seruare in infinitū. q̄ r̄. C̄r̄ ois potētīa q̄ p̄t p̄ extrema in infinitū distātia est infinita. s̄z potētīa diuina est b̄mōi. qz de nihilo

Aug.

Sine mutabilitate potētīe vel volūta' tūc potētīa vel alia facē q̄ vult vel facit.

pler. ergo idē est ibi latū r intēsus. ergo si extēsiue ē infinita r intēsiue. ergo oīno ē infinita. r hoc ē qd dicit pbs in li. de causis. q virt' qro magis vnita tāto magis infinita. cū q diuina potētia sit infinitissima. qz ē oīno idē cū sua origie. vbiqz pōt tā q in sua origie q nūq inuenit nō posse. **¶** Contra. oē illud ē finitū in quo est repire statū: s; in diuina potētia ē repire statū qz est assignare aliqd qd nō pōt. sicut supra oīsus est. vt actus corpales r act' deforme. **¶** r. **¶** Itē qd excedit ab aliq. est finitū. qz infinitū nullo mō excedit. s; scia excedit potētia respectu scibilitū. pluriū em est scia q potētia. scit em mala r nō pōt qz. **¶** Itē videm' in potētijs creatis. q infinitas ē a materia. s; finitas est a forma. q cū potētia dei sit oīno forma sine forma. nūq oīno hīs materialitatis. q simplr ē finita. r nullo mō infinita. **¶** Itē inter dīctorie opposita. est distātia infinita: s; creature virt' finitū vnū reducit ad alter. vt nō currētē facit currere. r tū est finita. **¶** Itē video q aīa bz potētiā oīno differentē ab essentia sicut potētiā viuificādī corp' bz etiā potētiā ad actū infinitū. sicut ad durādū sine pmanendū in infinitū bz potētiā nūq oīno ad act' infinitos. r tū ipa potētia ē finita in se qz vt pari rōne de diuina potētia. cū aīa sit expressa imago dei. vñ videm' rōnes p dīctē nūq valere. **¶** Itē. oīno. q diuinā potētiā est ponere oīno in actu r i habitu r i finitā. sicut pbatū est p effectū a posteriori. qz bz effectū infinitū duracione r i finitos oppositōe. ad quos pparat vt act' pur'. r vt tota cū r rō hīs i se plenā r pfectā actualitatē respectu infinitoz. r necesse ē cū habeat totū qd vnqz habitura est. r ex se deat q ipsa infinita sit. Alia rōne ostēdit hoc a priori. ppter summā em i diuisione virtutis cū essentia. r ppter summā vnitatē ipsi' virtutis vbiqz pōt. tota pōt. r tū i extremū mūdī. qz i medio r tū in summo qz in lat'. r oī mō infinitatis. nec est p hīs rō in aliqua creatura. nec qz ad causalitatē effect'. nec qz ad vnitatem. nō quātū ad causalitates effect'. qz nulla virt' creature respectu duratōis infinite est pure actiua imo necesse est p diuinā influentiā pseruari. Sicut nec quātū ad pductionē act' vñ bz infinitatē passiuā etiā in recipiēdo. r ideo nulla est actu infinita. s; solū in potētia. sed qz infinitū in potētia pēdet ex i finito in actu. vt oīs infinitas duratōis creature r opatōis pēdet ex i finitate virtutis increate. r hoc ē qd dicit pbs in li. de causis. q oīs veritates infinite pendentes sunt p vnum infinitū primū. qd est virtus virtutis. Sicut nō est silē de simplicitate sine vnitatē. nā potētia diuina est oīno in se simplex. r oīno bz essentia sine substantiā. simplice. oīno etiā ab illa est indifferens r ideo oīno da vniōne ē vnitissima. r ideo infinita. s; nulli' creature qz nūq nobilitatē potētia ē oīno simplex. qz oīs tal' potētia dicit aliqū respectū dependentie. nec fundat i sba oīno simpliciter. nec oīno est idifferēs. qz nulla creatura est sua potētia loquēdo essentialiter r iō qz deficit oīs creatura a rōne sūme simplicitatis. r i finitatis p hīs. r sic p hīs q diuina potētia est in finita rōne infinitatis. Et p hīs ad vltimā rōne ostēdit p dīctas rōnes nō valere. **¶** Ad illud qd obf. q inuenit terminū r q inuenit excessus. Dd. q diuina potētia ē infinita respectu eoz qz posse ē potētie. respectu alioz qz posse est ipotentie. nec ē finita nec infinita. qz nūq ex eis pōt. Qz em dī. q inuenit terminū vel excessum. dīcendū q fallum ē. qz excessus r termin' rei at tendit fm ea ad q rō se extendit. r diuina potētia se extendit solū ad bona. r quātū ad alia nūq est pluriū scia q potētia. nec qz ad alia inuenit terminū. r iō p hīs illud. pōt tū aliter dīci. q duplr est loq de potētia r scia. aut i se. aut ad pparationes ad obiectū. Si i se. sic vna nō excedit aliā. qz qd dicit. pōt scire. r qd dicit pōt scire se posse. Vel p pparationē ad obiectū. r sic ē loq duplr. aut fm formā sine spēm. aut fm numerū. Si hīs numerū. sic cū potētia. possit infinita. nō excedit a scia. Si aut' hīs formā. sic qz potētia est respectu bonoz tū. scia vō bonoz r maloz. iō excedit. tū ex hō sequit' qn sit infinita. r est em. si qz imaginē duas lineas infinitas. ples sunt due q vna. qz nō ba bebūt vnā infinitatē fm numerū. s; solū fm lōgitudinē. r sic non sunt maiores vel lōgiores due q vna. Sicut in pposito intelligit' potētia em dī infinita respectu obiectoz fm nūq. s; nō fm quātates. qz nō pōt i mala vel puaoria. r p hīs p hīs r sedm. Quāuis em iuciat terminū respectu mali nō tū respectu boni. r ille termin' vel excessus potētie facit ad i finitatem. qz nō est posse. sed nō posse. r ideo qz hoc videat dare terminū fm rōnem i intelligēdi. s; veritatē nō dat. qz q nō possit mala. hoc totū est

ppter imensitatē virtutis. **¶** Ad illud qd obf. q infinita ē passio potētie materialis. Dd. q h' verū ē de infinito p puaoriōe r plectōis sive plecti esse. s; nō est verū de infinito p puaoriōe limitatōis. p hīs em est infinitū potētia passiva sive receptiua r ita p hīs inest materie. sedm est infinitū actu. r iō in illo solo vere est r p pte. qz tū est act' r act' pur' r pfectissim'. **¶** Ad illud qd obf. q creatura pōt sup ea q sūme distāt. dīcēdū qz em nō ens nō dicunt sūme distātia. qz opponit' dīctorie. s; qm nūq hīt cōe. nec quātū ad gen' subiectū. nec quātū ad gen' p dīcibile. s; quiescere r moueri r nō moueri qz p eodē accipit vt rōz mō hīt cōe. r ita nō est distātia infinita. nec ē silē. **¶** Ad illud qd obf. de potētia viuēdi. Dd. qz viuere vno mō dicit' actū p hīs duo moueri. r sic est ab aīa mediātis potētijs dīctē rētib' ab ipa essentia. Sedm aut' q est act' pur' est ab essentia aīe. vt i rōne forme. nō in rōne agētis. r ppter hoc nō p hīs dīct' ibi esse tū in opando. sicut albedo seipsa dealat. ita q nō notatur ibi. nec est excessus aliquid vt a potētia agēte. nos autē dīcē loqmur de potētijs vt agēte r pducēte aliqd. potētia vō aīe quātūcūqz sit. idē tū dicit aliqū inclinationē. r ideo dependētiam. r ideo puaoriōe simplicitatē. ac p hoc puaoriōe infinitatem in deo autem non sic. r ideo rō illa nō bz instantiā recte intellecta. **¶** **Questio. ij.** **¶** Trū essentia sit infinita. sive diuina potētia sit infinita quātū ad esse. **¶** Itē sic videm' qz nulla potētia nobilitat' est sba. s; diuina potētia est infinita. qz cū nō sit nobilitat'. nec maior sba. necesse est sbam esse infinitā. **¶** Itē si aliq duo liceat sic dīcē sicut oīno idē. s; vñ est infinitū r reliquū. s; sba r potētia sunt idē r esse r posse. qz dīct' nūq posse sit infinitus. r esse. r ita essentia. **¶** Itē qn cūqz aliq duo sic se hīt. q ad nūq se excedit vnū ad qd pariter se nō extendat reliquū. si vnū ē infinitus r reliquū. s; ad nūq oīno se extendit potētia ad qd se nō extendat essentia. nūq em de pōt facit tot. qn etiā sba possit esse i tot. fm q dīct' Rom. ij. Si celus r celi celoz rē. **¶** Itē omni finito pōt aliqd cogitari mai'. s; finitū ipm. s; diuina essentia ē ita bona r magna. q nūq maius nec meli' cogitari pōt. alioq nō est de'. **¶** Itē. **¶** Itē de finitūz bonūz meli' ē euz alio bono. qz p se tū. qz finitūz additū finitū facit mai'. qz si diuina essentia ē finita. mai' aliqd cum alio erit. qz p se tū. qz nō est pfectissima nec optima. qd oīno nepbas est dīcere. **¶** Itē de finitūz bonūz ptingit aliqū eqri r reddi p duplicatōne finitū. vt p hīs i linea. r h' dico. si illud qd duplat facit mai'. h' dico ppter punctum. si q diuina essentia ē finita fm nobilitatē r bonitatem. si duples bonitas creature ascendendo. aliqū pueniet ad bonitatem equales diuine bonitati. h' autem falsum r ipossibile. q creatura sit pportionalis creatori. r h' dicit Aug. viij. de tri. q illud ex quo sequit'. s; q diuina essentia sit finitū. **¶** Itē. **¶** Itē finitū. r infinitū. vt dīct' p hīs. sunt p pte passio nes ipsi' quātitatē. s; essentia vt essentia. nō bz quātitatē motus. qz si p hīs dīct' vt in abstractōe virtutis vt essentia. diuina essentia nec est finita nec infinita. **¶** Itē oīs potētia q pōt vnū solum. ita q nō aliud est potētia finita. qz pari rōne oīs essentia q est vnum solum. ita q nūq aliud ē essentia finita. s; diuina essentia est de' r nūq aliud. qz. **¶** Itē em oē illud q est finitū summe veritati. est simplr finitū. r h' p hīs. qz p hīs veritas iudicat de vnoquoqz sicut est. p hīs etiā in silē. vt h' est album r nigrum. r bonum deo. qz simplr bonum: s; diuina essentia est veritati diuine cognitōis finita. qz de' ipsam pprehendit r nouit pfecte. r qd scit. vt dicit Aug. scientis pprehendit' finitur. qz. **¶** Itē nullum infinitum finit aliud. qz nūq dat aliq qd nō bz ergo si diuina essentia est infinita. qz nūq finit. qz nulli' est finit' r h' hoc. qz nūq finitū bonum. **¶** Itē nullum infinitum pprehendit' a finito. s; de' pprehendit' a beatis. qz aliter nō essent beati. nūq deum pfecte cognoscere. semp em appetit' ferrent' ad ampl' r nō qd fecerent. r ita nō essent beati. si qz pprehendit'. nō est finit'. **¶** Itē nulla puaoriō est habitu nobilitat'. qz cum infinitus dicat puaoriōes finitū dicat habitūz r oē nobilitat' deo est at tribuendum. p hīs. **¶** Itē. ad h' voluerunt qdā dicere. q diuina essentia sub rōne essentie est finita. sub rōne potētie est infinita. Nā essentia noīat deum vt in se. r sic est finit' qz pfect' finit' etiā qz pprehendit' a finito. vt a beis. r h' dixerūt ppter cōntic simplicitatē. quā dixerunt totā videri. Inquātūz autē p hīs dīct' sub rōne potētie. sic dicit' respectūz ad effect'. r qz non est stat' ibi. qz semp est aliqd extra accipere. dīcerunt q sub rōne potētie erat infinita. Sed ista positio erronea fuit manifeste nam ista

possibilita, q̄ potentia sit infinita, oīno exīte substantia finita, & q̄ idē sunt oīno, & q̄ p̄ior: s̄m rōnē intelligendī est s̄ba, & q̄ ad q̄cqd se extēdit potētia sub rōne potētie, & cētia vt oīnsus est. Et p̄pter hoc dixerūt aliq̄ q̄ est finitū simplr, & infinitū no bis, & voluerūt dicere, q̄ tā essentia q̄ potētia ē finita s̄; veritatē, q̄ est finita deo q̄ est veritas, s̄; tñ vtraq̄ nobis ē infinita q̄ ip̄proportionalr nos excedit. Tñ de' infinit' d̄, q̄ nec loco nec tpe, nec p̄prehēdēde p̄prehēdit, sicut d̄t Dam. S̄; itē ista positio nō p̄t stare, qm̄ sicut supra p̄batū ē de potētia, q̄ ipsa nō h̄z statū in possēdēdo, & iterū est oīno actu, & idē ponit infinita sic etiā p̄bati p̄t de essentia, necesse ē q̄ oīno infinita sit actu. Et hoc p̄cedēdū est vt tēdēdū est tāq̄ verū, eo q̄ magis ē consonū fidei, q̄ d̄t deū inēsus, & magis ē p̄sonū autoritatib' sc̄tōz q̄ oēs dicit ip̄m infinitū, vñ Dam. d̄t, q̄ de' est quoddā pelag' s̄be infinitū, magis etiā p̄sonū sentētis maḡoz, magis etiā p̄sonū rōnē. Ad intelligētā q̄ obiectoz in oppositū notādū q̄ infinitū d̄ p̄ abnegationē finis. P̄t q̄ duplr dici infinitū s̄z a p̄te negatōis, & s̄llr a p̄te finis. A p̄te finis, nā finis dicit duplr vno mō q̄ est p̄plemētū, & sic infinitū d̄ p̄ priuationē cōplemētū, & hoc mō infinitū d̄ in materia, & in ḡne s̄be, & in alijs ḡnib', & hoc mō nō cadit in deo, q̄ ip̄e est p̄fectissim'. Alio mō finis d̄ termin' sicut finis agri, & sic infinitū d̄ q̄ caret termin' no & statu. Et hoc p̄t esse duplr s̄m negationē, q̄ p̄t intelligi p̄riuatue & negatiue. P̄riuatue, q̄ nō h̄z terminū, s̄z tñ natū est b̄fē p̄pter hoc q̄ h̄z esse limitatū, & hoc mō dicit incōpletio nē, & nō est i deo. Alio mō negatiue, q̄ nō h̄z terminū, nec etiā natū est b̄fē, & hoc mō ponit in deo p̄pter summā immēsitatē.

Ad illud q̄ d̄ obf, q̄ infinitū est passio quātitatē, dicit p̄t q̄ sicut nomē quātitatē extēdit ad quātitatē virtutis, s̄llr nō mē infiniti quātitas aut virtutis nō tñ attēdit quātū ad op' sed etiā quātū ad nobilitatē valoris, & hoc p̄s, q̄ dicit Aug. in sp̄ialib' idē est mai' & meli'. Ad illud q̄ obijcit, q̄ est vnuz ita q̄ nō est aliud, dicit d̄dū, q̄ aliqd cōparari ad multa, p̄t cē duplr. Aut s̄m p̄parationē causalitatis, aut s̄m cōparatiōnem identitatis. Comparari ad multa sub ratione causalitatis, hoc p̄uenit infinito, q̄ infinitū, s̄; s̄m rōnē identitatis nō. Tñ q̄ infinitū in deo, se extēdit ad multa, q̄ potentia v̄l essentia eius comparatur ad multa, ex hoc tñ non sequitur q̄ sit multa. Tñ de si essentia vel potentia p̄pararet s̄m rationē identitatis ad res neutra est pluriū, vñ nec potentia diuina est alie potētie, nec essentia alie essentie, s̄; s̄m rōnē causalitatis sic p̄uenit & essentia & potētie, nā sicut potētie p̄uenit facere plura, sic essentia in plurib' esse. Ad illud q̄ obf, illud q̄ est finitū summe veritati, dicit d̄dū q̄ bec est duplex. Aut em̄ est finitū summe veritati, q̄ veritas inducit ip̄m esse finitū, aut q̄ nō excedit eius cōprehensionē, primo mō non est de' sibi finitus, s̄; infinit', ve em̄ scit se esse infinitū, Secōdo mō est finitus, q̄ se nō excedit cū sit infinit', & sic non valet argumētū, & est ibi fallacia s̄m qd & simplr, nō excedit infinitū, q̄ est infinitū simplr. Ad illud qd obijcit, q̄ infinitū nō finit, dicit d̄dū q̄ infinitū p̄ priuationē p̄fectionis nō finit, sed infinitū p̄ negationē limitatiōis by rationē finitendī, q̄ cū sit summū, in ip̄o est oīs stat', in hoc em̄ infinitas non repugnat simplicitati nec p̄plemētō. Ad illud qd obijcit, q̄ p̄prehēdit, dicit d̄dū q̄ nō p̄prehēdit p̄ inclusionē, p̄prehēdit aut p̄ p̄fectā visionē & dilectionē & tentiōnē & hoc a parte p̄prehēdētis & nō p̄prehēnsi, & ideo q̄ p̄ficatur res s̄m suā capacitatē quiescit, q̄uis vltra nō attingat. Qd vltimo obijcit, solutū est, obijcit em̄ de infinito s̄m q̄ d̄ p̄riuatue, s̄; prout d̄t de deo, nō dicit p̄riuationē s̄m rē, sed solū quātū ad modū significādī, & r̄ndet ei summa potētia, nihil em̄ dicit immensum, nisi qd habet summā & p̄fectissimā actualitatē, & nihil coartans & determinās, vnde & si dicat dici p̄riuatue, tñ s̄m veritatem excludit omnem p̄riuationem.

Questio. iij. De infinitate diuine potētie q̄tum ad opus vtz vtz diuina potētia possit i effectū actu infinitū. Et q̄ sic ostēdit hoc mō, potētia se h̄z p̄portionalr ad opus, vñ tanta potētia p̄t in tñ opus, q̄ & maior in maius & infinita actu in infinitū actu. Itē oīs potētia que opaf ex se tota si est infinita, p̄ducit infinitū, cū operet ex tota sua virtute, s̄; diuina potētia cū sit simplicissima, se tota operaf ergo v̄l q̄ p̄ducatur effectū infinitū. Si tu dicas, q̄ hoc nō p̄t cē p̄pter defectū & limitatiōnē ip̄i effect', & d̄tra, frustra est potētia q̄ nō reducitur ad actū, vñ & p̄bō dicit, q̄ frustra est potētia

actua cui nō r̄ndet passua, q̄ aut potētia diuina frustra est infinita, aut ei r̄ndet effectus infinitus, & potentia passua infinita. Itē oīs potentia p̄t seipsam manifestare, ergo diuina potētia cū sit infinita, p̄t suā infinitatē manifestare, s̄; infinitas nō manifestat, nisi in effectu infinito, q̄ & c. Si tu dicas, q̄ manifestat in p̄ductiōe filij, & s̄, tñ obijcit q̄ sp̄sctūs h̄z potētia infinitā, q̄ p̄t ipsam manifestare, s̄; nō in p̄ductiōe p̄fone infinitē, ergo in p̄ductiōe creature. Itē oē possibile est p̄mbile in esse, sed de' p̄t p̄ducere infinita, q̄ infinita p̄ducit est possibile, ergo p̄mbile, s̄; p̄mbili posito in esse, nullū accidit incōueniēs ergo posito q̄ de' faciat infinita nullūz accidit incōueniēs, sed deus p̄t oē illud qd nō est incōueniēs posse vel facere, q̄ deus p̄t facere q̄ sint infinita actu. Itē appelles, a. oē creabile, tñc quero, a. aut est finitū, aut infinitū. Si finitū, & deus nō p̄t nē si, a. ergo nō p̄t nisi finita, ergo potētia eius est finita. Si infinitū, & deus p̄t facere, a. ergo p̄t facere aliqua actu infinita. Itē cōtinuū est diuisibile in infinitū, quero vtrū deus possit reducē potētia p̄tinuū ad actū, si nō p̄t, ergo potētia p̄tinuū excedit potētia dei, qd est absurdū, q̄ tñc potētia dei cē finita. Si eā p̄t reducere ad actū oīno, sed hoc non est, nisi cū est actu diuisum, in p̄tes infinitas, ergo & c. Sed p̄tra, q̄ nō possit i effectum intētiōne infinitum v̄l, q̄ infinito simplr nihil est maius ergo si p̄ducit effectum infinitum, tunc ergo illo nihil est maius ergo deus nō est maior, si ergo hoc est summe nobilitatis in deo q̄ nihil possit ei equari, p̄ducere talē effectum est p̄tra nobilitatem diuine potētie, ergo & c. Itē omne qd est actu infinitū est summe simplex, nā si est aliqua p̄positio, tunc ibi est coartatio & limitatio, si ergo deus p̄durit effectum infinitus, illud est simplicissimū, s̄; in simplicissimo idē est essentia, bonitas & potētia, ergo si effectus est infinit' i potētia & bonitate, ergo summū bonū, ergo nō bonū p̄pter aliud, ergo nō bonū p̄pter deum, q̄ nec a deo, q̄ vniuersa p̄pter semetip̄m opat' est d̄s, & idē est finis qd & primum p̄ncipium, ergo si est infinitus, nō est a deo, q̄ non est effectus, & sic p̄s & c. Itē si deus p̄t in effectu actu infinitū, q̄ro a te, vtrum possit in aliud. Si nō, ergo in agēdo amittit potētiam, & sua potētia agēdo debilitat. Si ergo potest i effectus alium p̄similē illi, esto q̄ faciat, pouatur ergo. Isti duo effectus sunt p̄similes in natura, ergo sunt in eodē genere, tñc b̄nt aliqd in plus in quo p̄ueniūt, & aliqua p̄p̄ta p̄ q̄ differūt, ergo excedūt ab aliquo & artatur p̄ aliqd, s̄; oīa talia sunt finita, ergo & c. Itē q̄ nō possit facere infinita actu, ostēditur, q̄ nō sunt plura infinitis, ergo si p̄duceret infinita actu, nō possit producere plura, ergo deus est impotēs, s̄; nihil potest facere deum impotētem, q̄ & c. Itē vbi est infinitas actualis s̄m numerū, ibi debet esse & ordo & distinctio, s̄; diuina sapia nō patit deū aliqd facere siue mō & mēsurā, q̄ & c. R̄n. d̄m. q̄ duplex est infinitus, s̄; actu & i potētia, infinitū i potētia de' p̄t facē & facit, infinitū i actu nō p̄t facē nec facit, nō p̄t iquā facē, q̄ nec p̄uenit tibi nec p̄uenit creature, vbi nō p̄uenit, cū em̄ summe bon' sit, nō p̄t aliqd facē nisi bonū, & ita non p̄t facē, nisi rē ad se ordiatā, qm̄ ergo ordo p̄supponit numerū, & numer' p̄supponit mēsurā, q̄ nō ordinatur ad aliud nisi numerata, & nō numeratur nisi limitata, ideo necesse fuit deus facē oīa i numero, p̄d̄ere, & mēsurā nec aliter facē potuit, nec p̄t, nec infinitū, nec infinita i actu. R̄o est etiā q̄ hoc nullo mō p̄uenit creature, infinitū em̄ i actu, est actus pur', alioqn si aliqd haberet de limitatiōe & artatione cē finitum, s̄; qd est actus purus, est suū esse p̄essentia, & nihil tale accipit esse ab alia essentia, nec ex nihilo, si q̄ creatura coipso q̄ creatura aliūde est & ex nihilo, nullo mō potest esse act' purus, nullo modo potest esse infinita, & si non potest cē vna infinita, nullo modo p̄t esse infinite s̄m numerū, q̄ necesse ē illas plēs ad alē quā vna creaturā reduci, s̄; infinita ad infinitum reduci est ip̄offibile, p̄ & c. Et qd ad aliqd finitum reducatur, p̄t q̄ necesse est ponere ordinationem i creaturis, nō tñ ad deum, sed etiā ad seinuicē, Summa ergo ratiois est, q̄ nō decet deum facere creaturam, nisi ordinē habeat & mēsuram, ratio est ex parte creature q̄ necesse est oēm creaturā esse limitatā, eo q̄ ex nihilo, & coipso q̄ composita est. Ad illud ergo qd obijcit q̄ potētia tāta p̄t in tñ effectum siue opus, d̄m. q̄ est opus operās, & op' opatū, & c. Opus operās, vt creare, opus operatū, vt creatura, dicit d̄dū q̄ opus operās est infinitū, sicut ipse creator, s̄; opus operatum necesse est cē finitū, qd q̄ obf, q̄ op' p̄portionalr potētie, R̄n. si intelligatur de opere operāte, siue de actione ḡnalter verū est

Si autē intelligat de ope operato, non habet veritatē nisi quā
 causa et effectus se habet p̄ vniocacionē, et sunt eiusdem ḡnis
 25 hoc autē nō est hic. Ad illud qd̄ obijciat qd̄ deus operat̄ ex
 tota potentia. Dicendū qd̄ agens ex tota potētia, quoddā agit
 p̄ naturā, et hoc agit tm̄ quantū p̄t, et tm̄ quātū ad ip̄m est, vbi
 est p̄ductio similis. Quoddā agit p̄ deliberationē et voluntatē
 et tale nō agit nisi fm̄ ordinē et quantū vult vs̄ ex eadē potētia
 26 facit ma ḡnū et parū, et sic agit deus. Ad illud qd̄ obijciat, qd̄
 frustra est potētia q̄ non reducitur ad actū, vtrū est de potētia
 q̄ p̄lect̄ in actu, s̄ diuina potētia nō complet̄ p̄ actū, et ideo nō
 est frustra, etiā si non habeat potentia passiuā correspondētē
 Tñ illa p̄positio nō intelligit̄ habere veritatē in potētia q̄ p̄t
 27 habere infinita, si intelligat̄ qd̄ oīno reducatur in actū, reducitur tñ
 et reduci potest fm̄ partē, et ideo non est frustra. Ad illud qd̄
 obijciat, qd̄ diuina potētia cū sit infinita, debet suā infinitatem
 manifestare in infinito effectu. Dicendū, qd̄ de⁹ suā infinitatem
 manifestat in infinito fm̄ potentias, sicut p̄t, qz sicut supra est
 monstratū, interminabilis duratio manifestat virtutē infini-
 tam, in infinito autē fm̄ actū nō p̄t manifestari simplr, qz nō
 decet, s̄ p̄portōabiliter, qz ens infinitū excedit nō ens, et tñ de⁹
 ex nihilo facit ens, inter q̄ est distātia infinita. Tñ cū diuina po-
 28 tentia dicatur infinita, hoc est tripliciter. Duratiōis eternitate,
 virtutis immensitate, et effectū ḡnialitate, siue numerositate,
 Prima manifestat̄ p̄ infinitū duratiōe, qd̄ est finitū actu, infini-
 titū potētia. Secūda p̄ creationē de nihilo vbi est distātia infini-
 ta, p̄pter oīmodā improportionē. Tertia manifestat̄ partim p̄
 potentia, partim p̄ priuationē, qz tot fecit, et adhuc p̄t in plura
 et nō tot fecit, qn̄ adhuc possit in plura, tñ hoc manifestat̄ alia
 infinitate duplici manifestata, et ita p̄t qz nō oportet qd̄ sit infi-
 nitū actu, p̄t tñ dici sicut tactū est, qd̄ virtus p̄tō manifestat̄
 in p̄ductiōe verbi, et p̄ sequēs tota virtus diuina, cū vtrū filij
 29 et sp̄s sancti sit vna, et equales sunt in virtute. Ad illud qd̄ obij-
 ciat de possibili qd̄ p̄t poni, Dicendū qd̄ est possibile a potētia in
 finita, et possibile fm̄ potētia finitā, possibile s̄ potētia finitā
 p̄t poni, qz oīno p̄t esse ad actū reducū, s̄ possibile fm̄ potē-
 30 tiā infinitā, nō p̄t poni, qz semp̄ est irreducēdo, et nūq̄ in redu-
 ctū esse. Ad illud qd̄ ponit̄, qd̄ a appellat̄ oē creabile, et qd̄ q̄
 rit, vtrū a sit finitū vel infinitū. Dico qd̄ infinitū, s̄ non est infi-
 nitū actu, sed potētia, et ideo nō sequit̄, qd̄ si de⁹ possit, a qd̄ pos-
 sit in actū infinitū. Et si dicatur, ponatur qd̄ deus faciat, a. Dicendū
 qd̄ nō est possibile rōne p̄dicta. Ad illud qd̄ obijciat, vtrū pos-
 31 sit potentia p̄tinui reducere ad actū, Dicendū qd̄ sicut potentia
 in p̄tinuo passiuā infinita est ad diuisionē, sic in deo actiuā infi-
 nita, tñ sicut p̄tinui p̄t diuidi in infinitū, tñ impossibile est
 qd̄ totaliter sit diuisus, alioq̄ nō esset infinitū, sic diuidere i in
 finitū est possibile, ad actū reducere impossibile, Et sicut impos-
 sibile est diuina potētia terminari, ita impossibile est qd̄ sit in ter-
 mino diuisiōis. Tñ deus p̄t potētia p̄tinui reducere ad actū
 qz p̄t esse in reducēdo, et semp̄ in reducēdo ita qd̄ nūq̄ pl⁹ se ex-
 tendat potētia, qd̄ diuina actio, s̄ tñ cōtinui nūq̄ p̄t esse in re-
 ductū esse, sicut nec deus in reducisse. Concedendū ergo, qd̄
 impossibile est qd̄ sit aliqd̄ actu infinitū, nisi solū deū et ei⁹ potē-
 32 tiā, et hoc est qd̄ dicit Hugo de sancto victo, Sicut eternitates
 dei nō equat̄ tps, nec imēstatē loc⁹, sic nec sapiam̄ sensus, nec
 bonitatē virt⁹, nec potētia opus, Tñ qn̄ dicit qd̄ de⁹ p̄t facere infi-
 nita, notat̄ infinitas circa potētia, nō circa op⁹, Tñ aliq̄ distins-
 xerūt hāc p̄tinui p̄t diuidi in infinitū, qz illa determinatio p̄t
 determinare h̄ verbū p̄t, vel h̄ verbū diuidi, tñ q̄cūq̄ mō distins-
 guat̄, sp̄ intelligēdū est infinitatē actualē esse propriū sol⁹ dei.

Questio. iiii ad rōnē opandi, si se extēdat in infi-
 nitū. Et qd̄ sic, v̄, qz q̄cūq̄ de⁹ p̄t, rōnabiliter p̄t, s̄ p̄t infini-
 ta, q̄ rōnabiliter potest infinita, et si hoc, q̄ ratio opandi ipsi⁹ po-
 tētie se extēdit ad infinita. Itē sicut se bz ratio sciēdi ad sciē-
 tiā ita ratio p̄ducēdi ad potētia, s̄ qz diuina scia est infinita bz
 in se rōnes infinitas cognoscēdi, q̄ cū diuina potētia sit infinita
 s̄ rōnes p̄ducēdi bz infinitas. Itē rō opandi i deo, non
 est aliud q̄ bonitas et sapia, s̄ sapia et bonitas ē infinita, q̄ et rō
 opandi. Itē rō operādi i deo, non ē aliud q̄ de⁹ siue diuina
 essentia, q̄cūq̄ dicat illa rō, s̄ diuina essentia ē infinita, q̄ et rō
 opandi. Contra, potētia se extēdit ad opa fm̄ exigentiā rō-
 nis m̄bil em̄ omittit de bis q̄ rō exigit, s̄ si rō se extēdit ad infi-
 nita, q̄ v̄ qd̄ diuina potētia p̄ducatur infinita, qd̄ falsū ē. Itē rō

operādi est ip̄a diuina iusticia, q̄ vniuersē v̄c dñi mia et veritas
 et, sed iusticia nō est nisi finitorū, q̄ v̄ qd̄ rō operādi s̄lt, Itē
 rō operādi est ip̄a ars et dispō, s̄ dispō nō ē nisi finitor, q̄ rō ope-
 rādi nō ē nisi finitor, Itē obijciat de p̄scia q̄ s̄lt est rō opans
 di, et est in plus q̄ potētia, qz respectu maloz, et tñ nō ē respectu
 infinitoz, Si tu dicas qd̄
 dispō vel p̄scia, vel iusticia
 nō p̄lectif plenā rōnes, p̄
 quā p̄t opari diuina, potē-
 tia, Contra, si nō totas
 p̄lectif, q̄ diuina potētia
 sine bis pot rōnabilr opari,
 et p̄tibile est deū opari
 p̄ter dispositionē p̄ter ius-
 ticia, et p̄ter p̄sciam s̄ nūl-
 lus talis opaf sapienter nec
 recte, q̄ c. Restat q̄, qz totū
 tū p̄lectif rōnem, Cū
 dōm, sicut dicit m̄ḡ in lra
 qd̄ rō diuine potētie ē finita
 et ex h̄ aliq̄ voluerūt diuina
 potētia limitare, tuz qz
 nihil p̄t facē nisi ex opia
 rōne, nec dimittē, tū qz nō
 b̄i p̄t facē nisi p̄scia n̄bil
 nisi iuste, et tū cū h̄ finitorū
 s̄nt, v̄puta eoz qd̄ facit, de
 p̄ter diuina potētiam nō
 posse alia q̄ q̄ facit, Sed h̄
 positio ē erronea sicut ostē-
 dit m̄ḡ in lra qz nobilitas
 tri diuine potētie derogat
 ei⁹ imēstatē i m̄tado, et de
 fuisse m̄ḡ petri baalarōt.

An deus possit facere aliquid melius q̄ fecit.
 Hinc illud restat discutiendum vtrum aliquid melius possit facere q̄ facit.
 Solent em̄ illi scrutatores di-
 cere, qd̄ ea q̄ facit deus non po-
 test meliora facere, qz si possit
 facere et non faceret, inuid⁹ es-
 set et non summe bon⁹. Et hoc
 ex simili astruere conant̄. At
 em̄ Aug. in lib. lxxviii. q. De
 quez genuit, q̄ meliorem se ge-
 nerare non potuit, nihil enim
 deo melius debuit equalē. Si
 em̄ voluit et nō potuit infirm⁹
 est. Si potuit et noluit inuid⁹.
 Et q̄ p̄t cū equalē genuisse si-
 liū. Si silii voluit dicere, qd̄ si p̄t
 de⁹ rē meliorem facere q̄ facit, i-
 uid⁹ est. Sed nō valet hui⁹ silii

Ratio aut̄ hui⁹ stulte positionis fuit, quia nescierunt distingue-
 re rationem potentie nec actus eius. Actus enim potentie di-
 33 plex est, vnus per modū habitus, s̄ posse, Alius per modū ac-
 t̄s operari. Quādo ergo queritur, vtrū iō diuine potentie sit in
 finita, dōm, q̄ sicut duplex est actus, ita etiā dupliciter potest
 accipi ratio respectu actus qui est posse. Accipitur em̄ ratio i ba-
 bitu, s̄ diuina scientia, et diuine bonitatis condecencia, et hec ra-
 tio extēdit se ad infinita, quoniam modū et ipsa potentia respec-
 tu actus, qui est posse, respectu vero actus qui est facere, a cō-
 p̄tur ratio in actu, s̄ diuina dispositio siue p̄scientia et meri-
 toz exigētia, nihil em̄ facit nisi qd̄ disponit, nihil etiā retribuit
 nisi fm̄ qd̄ merita exigunt qn̄ retribuit, qz nullam rem gubernat
 nec regit aliter q̄ natura eius siue iusticia naturalis exigit, et h̄
 hāc distinctionem p̄t responso ad primo questitū et rationes in-
 ductas, quedam enim p̄cedunt fm̄ vnā viam quedā fm̄ aliam.
 Ad illud qd̄ postea obijciat de iusticia, dōm, qd̄ iusticia fm̄ qd̄
 dicit p̄decētia diuine bonitatis, et potestatis, sic est ḡnialis ra-
 tio q̄ cōplectif totū posse sed inquatū notat exigētia a p̄tē me-
 ritor, sic nō p̄lectif totū posse, nec totū agere. In q̄tū vero cō-
 notat p̄decētia bonitatis respectu cuiuslibet op̄s in actu, sic cō-
 plectif agere, s̄ posse nō. Dispositio s̄lt et p̄scia agere cōplectur
 tur, s̄ non posse, sed agere est respectu finitor, sicut et illa sunt s̄
 posse est respectu finitorū. Qd̄ ergo obijciat tunc qd̄ deus p̄t si-
 ne eis rōnabiliter opari, Dicendū, qd̄ falsum est, nec sequit̄ et il-
 lo, q̄uis em̄ deus nō possit plura q̄ velit, tū nō p̄t operari sine
 voluntate, cū nihil possit facere, quin possit velle, sicut et p̄scire et
 disponere. Necessē est enim potentia exquentē illis ad equari,
 s̄z dispositioni et voluntati, sed non oportet de potentia vt potē-
 tie, et ideo non sequitur vt possit facere sine illis.

Distin. xliii De potentia dei in comparatione ad
 modū siue qualitatem rerum.
 Hinc illud restat discutiendū et. Supra egit m̄ḡ de
 potētia i p̄tione ad possibile fm̄ s̄bam et q̄ritatē.
 Hic tertio agit de potentia q̄tū ad modū siue q̄lita-
 tē rer. Et hec ps bz duas p̄tes. In p̄tia agit m̄ḡ
 de potentia q̄tū ad q̄litate possibilū, q̄ qd̄ est ma-
 ior et minor bonitas. Secūda q̄tū ad q̄litate potētie, q̄ quidem est
 immutabilitas, ibi. P̄terea queri sole vtrum deus et. Prima
 pars bz duas. In prima querit, vtrū de⁹ potuerit aliqd̄ melius
 facere

facere q̄ facit. In scda. vtrum res q̄s fecit possit facere melio-
ri mō. vel alio mō. et hoc ibi. Post hec considerandū est. et. vbi
agit quantum ad modū. Similiter scda pars vbi querit de di-
uine potentie immutabilitate. querens vtrū deus possit quicq̄
qd potuit. habet duas. In prima querit vtrū deus semp pos-
sit omne qd̄ olim potuit. et
opponit q̄ non possit. In
scda vero soluendo contra-
rium asserit. ibi.

Ad quod dicimus. et.
a Non valet huius simi-
litudinis inductio. qz filii
genuit de sua substantia.
Undetur responsio ista non
esse sufficiens. Nā inuidia
potest attendi respectu di-
uersi in substantia et natu-
ra. sicut ang el' inuidit bo-
mini. ergo propter hoc nō
excludit inuidia a deo res-
pectu creature.

Respon. Dicendum. qz
ad inuidiam ista duo con-
currunt. possibilitas. et ad
equalitatem. et exigētia rei
facite. nō em̄ inuidet aliq̄s
aliqui. nisi qz parificat et
aliquis. vel excedit. vel qz
timet ne parificetur.

Item artifex non dicit
inuidus nisi quando nō fa-
cit rem fin quod exigit. et
ipse potest. et propter hoc.
qz ex parte rerum non erat
exigentia. et qz in nullo po-
terat parificari. ideo qua-
lescunqz faceret non conuin-
citur in deo esse inuidia.
etiam si nullas res faceret
sz in filio dei erat potentia
ad equalitatem. et vterius
exigentia. propter hoc qz
erat de substantia patris.
hinc est qd̄ nō est simile. vt
dicit magister. et est respō-
sio eius bona ponit ei aīo
p̄p̄te. nō qz velit dicere.
qz inuidia sit solus. vel pos-
sit esse respectu filii in na-
tura. sed propter rationes
pre dicta exigētie scz et eq̄-
litatis q̄ erat in generatōe
filii. qz erat de sba p̄tis.

Tale potuit de' boies
fecisse q̄ nec peccare possit
nec vellet. et si talē fecisset
q̄s dubitat cum meliozem
fuisse. vt dicit hui' ei qd̄ dicit
Eccli. xxxj. Potuit trans-
gredi. et nō ē trāsgressus. h
de in laudē feci viri. Et au-
gu. ipe dicit sup Beñ. ad lit-
terā qz meliores iudicauit
de' boies. si ei liberaliter
deseruerēt. Et iterū in lib.
de ciui. dei dicit. qz melior
est substantia q̄ peccare pot
q̄ que non potest.

Itē dicit. qz meli' dicitur
pl' aut simplr. aut i ordine
ad finē. Si simplr loq̄mur
melior est dō cōfirmat' in
grā q̄ potēs labi. Si in or-

dinatione ad finē. q̄ qdem cōsistit in pueniendo. sic meli' fuit
facere boiem in libertate peccādi. sz in primū meli' est simplr
hoc aut est meli'. fm qd̄. Et ideo verbū ang. simplr loquendo
habet veritates. Qd̄ autē dicit de viro iusto. laus accidentalis
est. siue quātūz ad gloriā accidentalem. Lōstat em̄ xpm nō po-
tuisse peccare. et tamē erat
gloriosissim'. Sicut itelligen-
dum est verbū illud Aug.
sup Beñ. Sed qd̄ dicit. qz
melior est natura q̄ potest
peccare. q̄ que non potest
dicendū qz nō posse pecca-
re est duplici de cā. aut qz
caret voluntate. aut verti-
bilitate voluntatis. et prio-
modo intelligit Aug. non
secundo.

Potest de' et alia. et.
Inuit magi qz boiem po-
tuit deus meliorē facere q̄
fecit. Contra. vt istud nō
habere veritatē in oibus et
spāliter in xpo. quē vt nul-
lo mō posse facere meliorē
p̄ illud qd̄ dicit' p̄ph. ij.
Dedit illi nomē qd̄ est sup
omne nomen.

Itē Job. ij. Dat' est ei
spūs nō ad mensurā. ergo
qz nullo mō potuit de' da-
re xpo pl' de spū. qz nō pos-
tuit euz facere meliozem.

Itē dicit. qz magi loquū-
t de vniuerso et eius p̄tib'. et
qm̄ xps nec est de vniuerso
so. nec est eius pars. ideo
nō habet locū in ipso. Nes-
rumeritas ad huc in christo
habet dubitationem si em̄
quicqd̄ habet humanitas
xpi finitum est. ergo cum
deus possit supra omne fin-
nitū. potuit manus. Et ite-
rū. xps factus fuit passibilis
et mortalis. et potuit fieri
et immortalis. Et p̄pter h
dicendū. qz tripliciter est lo-
qui de xpo. aut q̄tum ad
vniōnē. aut quātū ad grāz
singularis p̄sone aut quan-
tum ad proprietates natu-
re. Si quātū ad vniōnem.
nec de' pot plus dare. nec
creatura recipere. qz vno
nis gratia ex parte alteri'
extremi est dignitatis infi-
nite. scz qz homo sit de'. qz
nis ex parte humanitatis
quicquid est ibi sit finituz
et ita nō ponit limitatio ex
parte dei. nec ex parte crea-
ture capacitas infinita ni-
si per vniōnem vīz. quā
vnif homo bono infinito
ita qz homo est deus qui ē
bonitatis infinite. Si au-
tem loquamur quātū ad
gratiā singularis p̄sone.
sic concedendum qz deus
potuit plus dare. sed rōna-
lis creatura nō potuit am-
plius recipere. nō quā ca-
pacitas anime ad grām p̄

Ad qd̄ dicim'. qz sicut oīa
sp̄ scit q̄ aliqñ sciuit. et sp̄ vult
quē aliqñ voluit. nec vnq̄ ali-
quā scias amittit. vl' voluntatē
mutat quā hāit. ita oīa sp̄ p̄t
q̄ aliqñ potuit. nec vnq̄ aliq̄
potētia sua p̄uat. Hō est qz p̄-
uar' potētia icarnādi vl' resur-
gēdi. sz nō possit mō icarnari
vel resurgē. Sic ei potuit oli
icarnari. ita et p̄t mō icarnari
eē. in q̄ eiusdē rei potētia mō
strat'. Et ei oli sciuit se resur-
rectuz. et mō scit se resurrexis-
se. nec ē alia scia illd̄ oli sciuis
se et hō scire. sed eadē oīno.
Et sic voluit oli resurgē et mō
resurrexisse. i q̄ vni' rei volū-
tas exprimit'. Ita potuit oli na-
sci et resurgē et mō ipe p̄t uar'
fuisse et resurrexisse. et ē eiusdē
rei potētia. Si em̄ posset mō
nasci et resurgē. nō eēt idē pos-
se. Verba ei diuersoz tpm di-
uersis. plata tpm et diuersis
adiuncta aduerbijs eūdefaciūt
sensuz vt mō loq̄ntes dicim'.
Iste p̄t legē hodie. cras at di-
cim'. iste p̄t legē. vel potuit
legē heri. vbiqz vni' rei mon-
strat' potētia. Si at diuersis
tpm loq̄ntes eiusdē tpm ver-
bis et aduerbijs vtamur dicē-
tes. hodie iste p̄t legē. et dicen-
tes cras. iste p̄t hodie legē. si
idē sz diuersa dicim' eū posse
Faciamur ḡ deū semp posse

dam etiā min' bono facere q̄
facit. vt tñ mod' referat ad q̄
litate opis id est creature nō
ad sapientiam creatoris.

Querit vtrū de' semp
possit oē qd̄ oli potuit. et op-
ponit qz non possit.

Præterea qri solet vtruz
de' sp̄ possit oē qd̄ oli potuit
qd̄ qbusdā nō videt. dicēti-
bus. potuit de' icarnari. et po-
tuit mori. et resurgere. et alia
hmdī q̄ mō nō p̄t. potuit er-
go q̄ modo non p̄t. et ita ha-
buit potētia quā mō nō habz
q̄ vn' potētia ei' imminuta.

tudinis inductio. qz filii ge-
nuit de sba sua. ideoqz si pos-
set gignere eq̄lē et nō gigne-
ret inuid' eēt. alia vō q̄ nō de
sba sua facit meliora facē p̄t
Clez h ab eis rñderi dposco
cur dicit' rē aliquā siue ēt rez
vniuersitatē in q̄ maior' sum-
matio expr̄sa ē nō posse eē me-
liorē q̄ ē. siue iō. qz sūme bōa
ē. ita vt nullo oīno bōi p̄fectio
ei desit. siue iō. qz mai' bonuz
qd̄ ei deest cape ipa n̄ valeat.
Sz si ita sūme bōa dicit. vt nul-
la ei perfectio boni desit. iam
creatura creatori eq̄l'. Si ve-
ro iā nō p̄t melior eē. qz bo-
nū ampli' qd̄ ei deest cape ip-
sa nō valet. iā h ipm nō posse
defectōis ē. nō d̄sumatiōis. et
p̄t eē melior si fiat capax me-
lioris boni qd̄ ipe p̄t q̄ eā fa-
cit. p̄t ḡ de' meliorē rē facē
q̄ facit. Cū Aug. sup Beñ.
b talē potuit de' boiem fecisse.
q̄ nec peccare posset nec vellz
et si talē fecisset. q̄s dubitat eū
c meliorē fuisse. Ex p̄dictis cō-
stat qz potest deus et alia fa-
cere q̄ facit. et que facit melio-
ra ea facere q̄ facit.

Utrū de' alio vl' melio-
ri mō possit res facē q̄ facit. b

Post hō considerādū ē vtruz
alio modo vl' meliori q̄ facit
possit ea facē q̄ facit. Si mo-
dus opatōis ad sapiam opi-
ficis referat. nec ali' nec meli-
or mod' esse p̄t. Hō em̄ p̄t
facē aliqd̄ aliter. vl' meli' q̄ fa-
cit. i. alia sapia vel maior' sa-
pia. Nihil ei sapiētī' p̄t facē
q̄ facit. Si vō referat mod'
ad rē ipaz q̄ facit de'. dicim'
qz et ali' et melior p̄t eē mod'
Et fm hō cedi p̄t. qz ea q̄ fa-
cit p̄t facē meli' et aliter q̄ fa-
cit. qz p̄t qbusdā meliorē mo-
dū existēdi p̄stare. et qbusdaz
aliū. Cū aug. i. xij. li. d. tri. dicit
qd̄ fuit et ali' mod' n̄e libe-
ratiōis possibilis deo q̄ oīa
p̄t. sz null' ali' n̄e miserie sa-
nāde fuit vniētior. Hō dicit ḡ
deus eoz q̄ facit qd̄ alio mō
meliori. qd̄az alio eq̄ bono q̄

collatione gfe minuat. q: nec minuet nec auget. sed psummat
 r coplet. r idco no est possibilis ad amplr. Si aut loquamur
 quatū ad pprietates nature. sic deus plus potuit de bonitate
 dare. r ronalis creatura recipe quatū ad ea scz q sunt corpis.
 qz nūc plura bz q qn fact' est: s; nō potuerūt fini r saluti nre et
 fieri cōgruētiores. nūc em salus nra potuisset p sbam
 incorruptibile r imortales ita repari sicut p mortem r
 passionē ei' reparata ē. p; ergo quō melior potuit eē
 rps r quō nō. ¶ Itē obij- citur de beata virgine. Ut
 em q nō potuerit fieri me- lior. qz Ansel. de conceptu
 virginali dicit. decebat q illi' bois pceptio fieret de
 mfe purissima. q puritate maior neqt sub deo intelli-
 gi. ergo v' q nō potuit sic ri melior. r tū ipsa fuit po-
 vniuersi. ¶ Itē sup oēs eboros angeloz exaltata ē
 in gloria. q facta est i sum- ma gra. ¶ Rñ. dicitur. q
 est loq de btā virgine qua tū ad tres cōditōes. s. qua
 tū ad gra; cōceptōis. quā tū ad gratiā iustificatiōis. q tū ad naturā corpis. Si quātum
 ad cōceptionē plus sic qz fuit mater dei quo nihil nobili' cogi-
 tari pōt. r mater nobilissimi filij. sic tantā habuit bonitatis di-
 gnitate. q nulla mulier amplius cape potuit. Si em oēs crea-
 ture q tūcūqz ascēderēt i gradib' nobilitatis essent pites. oēs
 deberēt reuerētiā mfi dei. Si aut loquamur quatū ad gratiā
 iustificatiōis. tantā habuit quantā pura creatura humana in si-
 ne rō nalis. q facta est sic recipe potuit. Si q tū ad corp' natu-
 ralia optima habuit fm q fini cōpetēs fuit. simplr tū meliora
 potuit recipe r de' dare. r ita p; q in nullo creato bz instātiāz
 hoc verbū magi. q de' ea q fecit potuit facere meliora. p; q
 aliquib' capacitate gfe ppleuit r iplēuit. s; i xpo p oēs modū i
 mfe fm q capit pura creatura ronalis. i seru femino quatū
 ad ea q spectat ad corp'. r i aia bñana quatū ad ea q sunt gfe.

H d pñtis intelligētiā distinctiōis. qñr de mō siue
 qualitate diuine potētie. Et circa hoc qñrunt prin-
 cipaliter duo. pñio qñritur. vtrū mūdū de' potue-
 rit facere meliorē. Secōdo qñritur de immutabilitate
 diuine potētie. vtrū qd semel pōt de'. semp pos-
 sit. ¶ Circa pñm qñrunt qñtuor. pñmo qñr de' potuerit
 facere mūdū meliorē quo ad substantiā partiū integrantium
 Secōdo vtrū potuerit ipm facere melio rē quo ad partiū itegrā-
 tiū pprietates. Tertio querit. vtrū potuerit facere mūdū me-
 liorē q tū ad ordinē. Quarto. vtrū potuerit facē mūdū atiqz oē

Questio. 1. ¶ Sbam partiū integrantiū. oñdif sic. Par-
 tes integrantes mūdū sunt finite bonitatis r itē siue tertē siue
 sed of finito pōt aliqd maius r meli' cogitari. sed de' plus pōt
 facere q bō possit intelligere. qz. Si tu dicas q mūd' nō po-
 tuīt amplius cape. hoc nō soluit. qz de' facit capacitatē. q ma-
 iorē potuit capacitatē dare. cū ei' potētia sit infinita. ¶ Itē
 suprema creatura in vniuerso est finita. q distat a deo in infini-
 tū. s; in distātia infinita est ponere grad' infinitos. q vltra bo-
 nitatē creaturarū est intelligere creaturas gradus bonitatis
 bñtes. r ex his potuit integrari mūd'. qz. ¶ Itē cōstat q de'
 potuit facere mūdū ex ptib' maiorib' mole. vt celū amplius. r
 terrā latiorē. q si potuit facere mai' mole. eadē rōne r mai' vir-
 tute. r si hoc. q simplr meli'. ¶ Itē materia fm se totā capax ē
 forme nobilissime. vt p; si q de' dare potuit toti qd natura ma-
 terie potuit cape. q potuit dare toti materie r oibus ptib' pfe-
 ctionē forme nobilissime. vtrū ronalis nature. q potuit face-
 re mūdū. q pstat ex solis substantijs ronalib'. r si hoc. tūc mū-
 dus bñt oēs ptes fm sbam meliores. ergo rē. ¶ Dōra. Aug. i
 li. de lib. ar. Quicqd in vera rōne meli' tibi occurrerit. scias fe-
 cisse deū bonoz oim pditore. nō esse aut qd vera rōne cogitas

nō pōt. Neq; em tu potes aliqd meli' in creatura cogitare. qd
 creature artificē fugerit. q non pōt aliq creatura a nobis cogi-
 tari q nō sit de pstitutiōe mūdū. ¶ Itē aug. 12. p. 2. duo fecit
 dñe. vñū ppe te. aliud ppe nihil. s. angelica creaturā. r materiā
 primā. s; nō pōt maior ambir. cogitari q a ppinqtate dei ad
 nihil. q nō potuit fieri mūd' q nar' est amplecti ptes naturas
 rerū. q nō potuit mūd' fieri melior q tū ad capacitatē. s; pstat
 capacitatē illā nō esse vacuā q tū ad aliqē gradū. alioqn nec
 mūd' pfect' eēt. nec vniuersus pfectū dici posset. ergo nec the-
 pl' cape. nec ali' capacioz potuit fieri. ¶ Itē materia pñā est
 creata in oimoda possibilitate r in pfecta obedientia respectu
 creatoris. q si capacitas ipsi' materie attēdit fm suā possibili-
 tatē r obedientiā quā habuit ad deū. r in sumā possibilitate r i
 sumā obedientiā ē creata. q mūd' q tū ad capacitatē nō potuit
 fieri melior. si q dedit de' vnicuiqz q tū capax erat. q nullo mō
 potuit fieri melior. ¶ Itē quatū cūqz creatura fiat bona. neces-
 se est esse finita. q necesse est aliqz ponere statū. ita q creatura
 nullo mō possit fieri melior. i nullo derogādo diuine potētie. s;
 q rōne stat i aliq specie creature. stat i sumā specie creature
 spūalio: nulla q creatura vel spēs pōt illa fieri nobilior. cū op-
 timū in gñere est. meli' optimo i alio. r simplr hoc illo melius
 q si optimū in vniuerso. ē optimū ois creature q possit eē crea-
 tura. r simplr mūd' iste est ita bonus q eo nō fieri pōt melior.
 ¶ Rñ. Dōm q excessus bonitatis sbalis in reb' pōt attēdi du-
 pli. Aut quatū ad essentiaz nobilitatē r grad'. r sic dñ q spēs
 bois melior est r nobilio: specie asini. Aut quatū esse pur' pcer-
 nit ad ditionē siue augmētū. sic dñ q marca aurī melior est vni-
 cia. nō qz nobilitatē bz formā vel essentia. sed qz plus bz de auri
 sba. ac p hoc de bonitate r valore. Qñ ergo qñr. vtrū deus po-
 tuerit mūdū facere meliorē quatū ad sbam partiū. Si tu itell-
 gas de excessu quatū ad primū modū. q mūd' cōstaret ex no-
 biliorib' essentijs. Dico. q idē mūd' q est nūc. nō potuit fieri
 melior. qz nō esset alit' s; ali'. si cur iste q fact' est bō fuisset fact'
 asinus nō esset ille q est. qz cū possit ei' nō est artatū. nec limita-
 tū. nō vides qre nō potuisset mūdū meliorē facere b genere
 melioritatis. Si aut intelligas q tū ad scōm modū. sic dico q
 nō solū illū. verū etiā hūc potuit facere meliorē sicut r maiorē:
 r si fecisset nō esset alius. sicut posset facere q iste puer esset ita
 magn' vt ggas r plus haberet de sba r virtute. r tū nō esset
 ali' q est. Eōdo ergo rōnes pbantes. q deus simplr potuit
 aliū mūdū q tū ad sbam partiū fecisse meliorē. r etiā quatū ad
 magnitudinē partiū r virtutē. nō tū quatū ad essentiarū nobi-
 litatē maiorē. r b vult Aug. dicere i pmissa auctoritate de li. ar.
 q nulla essentia nobilio: pōt cogitari esse in hoc mōdo ronalis
 liter q nō sit ibi. Nā si cogites meliores esse ptes. aut fm totas
 aut fm ptē. Si fm totū. iā nō istū mūdū cogitas. s; alius. Si
 fm ptē tūc ergo tollis ordinē r pfectionē de b mundo. vt si co-
 gites q de' fecisset lunā ita lucidā vt est sol. vt terrā sicut celū
 nō rōnabiliter cogitas. qz perimis vniuersum nō em esset oia
 si essent eqūta. r hoc est qd dicit aug. de li. ar. Nō est vera rō. s;
 inuida infirmitas. cū aliqd meli' faciēdū fuisset cogitauerim'
 iā nihil aliud inferi' fieri velle. tāq si pfecto celo nolles terrā
 factā esse vtrūqz oim inique cogitare. r sic p; vltimā obiectio
 nē quo ad scōm ptē esse sophyistica. p eo q nō cōpetebat vni-
 uerso vt materia fm se totā perfecta esset forma nobilissima.
 ¶ Ad illud ergo qd obf in cōtrariū p auctoritates Aug. de lib. 1
 ar. iā ptz rñsio. qz intelligit de hoc mundo. r de melioritate s;
 essentia. vt p; ex textu. ¶ Ad illud qd obijcit. q summa distan-
 tia est in vniuerso. Dicitur. q ppe deum pōt duply intelligi. s;
 quatū ad immediatā receptionē r cōuersionē i deū. aut quā-
 tū ad sumā imitationē r assimilationē. pñio mō est natus
 ra angelica ppe deum simplr loquendo. s; scōdo mō non nisi in
 cōparatiōe. qz magis est dissimilis q similis. r plus deficit q
 exprimit. immo infinitis gradibus distat. r ideo maior ppinq-
 tas est nobis cogitabilis. r deo possibilis. qñis nunc non sit.
 ¶ Ad illud qd obijctur. q materia pñā est creata in omni-
 moda possibilitate. Dicendum. q possibilitatem obedientie de-
 us in nulla creatura complet totaliter. qz hoc est fm omnimō-
 dum imperiū creatoris. s; cōplet capacitatē r possibilitatem
 vt disponat p alias dispositiōes. r sic de' cōplet materiam: qz
 ei' capacitatē debitis dispositiōib' limitauit. r illas formas cō-
 plectiuas r pfectiuas adiunxit. ita q nihil dimisit in cōpletus
 Quis tū audeat dicere. qn de' nobilitas disponere r nobilitas
 bus for

bus formis pfcere posset. fm sue sapiencie & potencie infinitates. Qm ergo dicitur. dedit vnicuique beatitudinem qm erat capax...

Questio. ij. An mundus pot fieri melior quam...

res. Et q sic v. Esa. xxx. Erat lux tunc sicut lux solis & lux solis sicut lux septē dierū. hoc crit. ergo pot esse. ergo deus pot...

Intelligitur fm ordinē. sicut iam patebit. Ad illud qd obijci tur de Platone. Dicēdū q nō habet veritatē nisi intelligat sal...

Questio. iij. An deus potuerit mūdū facere me...

litorē. quantum ad ordinē partium. Et q nō primo videt auctoritate Ben. j. Adit deus cuncta q fecer...

mus bos ordines. s. ad finē in uniuerso. ita se adiuuēt cōples
 20 etum q̄ nō pōt ibi esse inordiatio. ¶ Ad illud qd̄ obijciat de p
 pinq̄tate. Dicendū. q̄ hoc verū fm̄ pp̄tā ordinationē. sed fm̄
 decursus uniuersi necesse est q̄ res sit primo lōge a fine. et post
 21 appropinquet. ¶ Ad illud qd̄ obijciat. q̄ ord̄is bonitas p̄
 det ex partib⁹. dicens. q̄ sicut aliqua cōtingentia in se b̄it esse
 absolutū cōtingens sc̄z ordinē necessariū. sic et in p̄posito intel
 ligendū. q̄ quīs aliqd̄ nō sit optimū in se. tñ optime ordinat.
 Et exemplū b̄it⁹ patet in partib⁹ corp̄is et in re artificiali in q̄
 est cōsonantia et armonia. sicut in cybara. Quāuis em̄ nobilitas
 sit situs oculi q̄ pedis. tñ si p̄siderem⁹ vtrūq̄ fm̄ suū officiū. tā
 oculus q̄ pes optime situati sunt in toto. ita q̄ nec ocul⁹ meli⁹
 ped e. nec cōuerso. et ita dicit Aug. sup̄ Iohannē. Qd̄ sicut an
 gel⁹ optime in celo. ita vermicul⁹ optime in imo. sicut in terra.
 Et sicut apparet in cybara. p̄t̄ entis oēs corde ita p̄portinari
 q̄ si aliqua tendat. vt̄ detur ei meli⁹ sonus nūq̄ remanebit cō
 sonantia. Similiter dictiones p̄t̄ ordinari ad faciendū versuz
 ita q̄ ex illis dictionibus impossibile est fieri versum meli⁹ or
 dinatum. sic in p̄posito intelligendum.

Questio. iiii. ¶ Utrum potuerit facere mundū anti
 quiorē. Et sic v̄. ij. petri. vi. Mil
 le anni apud deū sicut vna dies. et in ps̄. Mille anni aī oculos
 tuos tāq̄ dies besterna q̄ p̄terijt: pari rōne. L. d. annoz. er
 go si deus potuit facere mundum ante diē besternaz. potuit p̄
 L. d. annoz ante: et si hoc. eēt antiquior. ergo et. ¶ Itē diuī
 na potentia et operatio nō depēdet nec a materia nec a tpe. q̄
 qua rōne pōt in vno instātī. pōt in alio. s̄ qua rōne in postērio
 ri. eadē rōne in p̄iori. et si hoc mund⁹ potuit fieri antiquior. er
 go et. ¶ Itē diuina essentia et potētia fuit ante t̄pis p̄cipiuz
 aut ergo fuit potēs producere ante. aut nō. Si nō. ergo erat i
 potēs. Si sic. ergo potuit facere mundū anteq̄ faceret. ¶ Itē
 ego quero. vtrū potuerit facere post. Si sic. sed non est maior
 rō de post. q̄ de ant. ergo pari rōne potuit facere aī. Aut si non
 potuit post. nec ante. et ita necesse fuit q̄ tūc. ergo v̄ q̄ cōpuls
 sus et nō voluntari⁹ mundū fecit tunc. ¶ Sed cōtra. Ante p̄
 cipiū t̄pis nihil erat nisi eternitas. ergo si potuit mundū face
 re ante p̄cipiū t̄pis. potuit facere et in eternitate. sed qd̄ ha
 bet esse in eternitate. caret p̄cipio. et nihil tale pōt esse crea
 tum ex nihilo. ergo et. ¶ Item si potuit facere ante. ponat. s̄
 militer ego quero. vtrū ante. et sic in infinitū. sed infinitum a p̄
 te ante est eternū. ergo si potuit in infinituz ante facere. potuit
 etiā ab eterno. si ergo nō potuit facere mundum eternū. q̄ nō
 esset factus. ergo nec antiquiorē. ¶ Item necesse est mundum
 habere finitam durationē a parte ante. sed in omni finito nec
 esse est alcubi stare vltra qd̄ nō pōt fieri p̄gressus. s̄ qua rō
 ne statur in aliquo instanti finito. statur in illo in quo p̄ditus
 est mundus. ergo et. ¶ Itē p̄cipio totius antiquitatis non
 pōt aliqd̄ fieri vel cogitari antiquius. sed t̄pis vel eū qd̄ in
 cepit cum mundo est totius antiquitatis p̄cipiuz. ergo etiā
 nō potuit aliqd̄ esse antiquius. ¶ Rñ. q̄ cū queritur. vtruz
 22 deus potuerit facere mundum antiquiorē. pōt intelligi dupli
 citer. Aut q̄ ipsum creauerit ab eterno. cui p̄ducerit ex tpe. et
 tunc esset antiquior. Aut ita q̄ mūdus durasset tpe lōgiori. tñ
 finito. Primū credo impossibile simpliciter. qm̄ implicat in se
 cōtradictionē. Et hoc enim qd̄ ponitur fieri ponit habere p̄
 cipiū. ex hoc autem q̄ ponitur etern⁹ ponitur nō habere p̄
 cipiū vnde idē est querere. vtrū deus potuerit ante mundū fa
 cere q̄ mūdus b̄ido p̄cipiū nō haberet p̄cipiū. hoc icluz
 dit cōtradictiōis vtranz partē. Sicut q̄tum ad sc̄dm sensuz vi
 detur aliquibus impossibile. q̄ implicat in se oppositionē. qm̄
 anterioritas siue antiquitas incipit simul cū tpe. nā in eterni
 tate nō est aī et post. et t̄pis incipit de necessitate simul cū mun
 do. sicut situs incipit cū loco. et locus cū orbe p̄io. Tñ sicut si q̄
 rerec vtrū prim⁹ orbis potuerit fieri altior. nulla esset in mūdo
 q̄stio. imo implicat p̄tradictionē. sc̄z extra oēm locū eē locus. et
 venit ex falsa imaginatiōe. q̄ imaginat totū mūdū esse in loca
 li spacio. sicut imaginat terrā circūdari aqua. Sicut intelligen
 dū est in p̄posito. q̄ est implicatio p̄tradictiōis. et venit ex fals
 sa imaginatiōe. q̄ imaginamur aī p̄cipiū mūdī fuisse dura
 tionē t̄pis in qua mūdus potuisset aī fieri. Tñ si q̄raf. vtrū to
 tus mūdus potuisset extra totū mūdū. vel supra. vel infra stul
 ta est qd̄. et implicat opposita et veniens ex mala imaginatiōe.
 p̄ter hūc modū n̄ident. si q̄raf vtrū mūd⁹ potuerit fieri ante v̄

antiquior. vñ dicit q̄ si aliqd̄ p̄cessisset aī mēsurās t̄p̄aliter. pos
 tuisset vtrūq̄ ante fieri. similiter si locus esset extra potuisset ad
 tior fieri. Rñ aī istius male imaginatiōis est. Lū em̄ imagina
 mur eternitatē in infinitū aī t̄pis fuisse intelligim⁹ cā qm̄ dura
 tiōe extensam in qua sunt diuersa nūc. in quoz quolibet potuit
 fieri t̄pis. Sed hoc oīno nihil est. q̄ eternitas est simpliciter
 simū in quo nulla oīno cadit diuersitas. Lōceddū ergo sicut
 p̄bat rōnes inducte ad hoc. q̄ sicut nō potuit mundū facere in
 loco. q̄ nō est in loco. sic nec ante. q̄ nulla est antiq̄tas nisi i co
 ¶ Ad illud qd̄ obijciat. q̄ apud deum nō est vis aliqua in ali
 quāto tpe. et q̄ potentia eius nō dependet et. Dicit ad oīa vni
 ca r̄ssione. q̄ quīs diuina virt⁹ ad nihil arretur. tñ p̄cipiū
 nō pōt facere sine p̄cipio. et t̄pale nō sine tpe. et primum t̄pale
 nō pōt facere. nisi in p̄cipio t̄pis. et p̄cipiū t̄pis nō nisi
 in p̄cipio t̄pis. Oppositum enim nō dicit potentia. sed mag
 is p̄tradictionē et repugnantia. nec tñ artatur ad sic faciēdū
 q̄ posset oīno nō facere. Unde sicut stulta est questio si querat
 vtrum potuit facere p̄cipiū t̄pis ante p̄cipiū t̄pis. sic
 militer et p̄dicta. Sed qm̄ duruz videt dicere. q̄ deus nō po
 tuit facere mundū antiquiorē. et quā alium mundū facere po
 tuerit. sed tamen istum propterea dicunt alij. q̄ sicut deus pos
 tuit facere munduz ampliorē. ita potuit facere antiquiorē sine
 omni distinctiōe. Et tñ istud nō est oīno simile. q̄ deus posset
 facere celū amplius et magis distare a terra. salua vtriusq̄ na
 tura. sed si deus intelligatur fecisse. q̄ illud nūc magis distat
 p̄cipio t̄pis. intelligit illud nūc esse aliud. q̄ etiā si intelligen
 tur mund⁹ factus ante. abuc nō esset antiquior respectu istius
 nūc. q̄ tñ distaret quantū distat a p̄cipio. et ita nō esset an
 tiquior. et ideo nō est simpliciter negāda. nec simpliciter p̄cedē
 da. sicut nec ista. Deus potuit facere mundū altiorē. Si enī i
 telligat de hoc absolute. falsum est. sicut dicit prima opinio. et
 nō intelligibile. et implicatio p̄tradictiōis. Si aut̄ intelligat p̄
 p̄comitantiā alteri⁹ loci. s̄ q̄ deus potuit facere aliū mūdū am
 plectentē istum in quo situm posset habere magis altum. et mi
 nus sicut indicandū de antiquitate. Et ideo si querat. vtrū de⁹
 potuerit ante facere mundū. Distinguendū sicut et hic. Utrum
 de⁹ potuerit facere mūdū in alio loco. v̄ alibi. q̄ aduerbialis
 determinatio pōt cadere sub ampliatiōe verbi vel extra. Si sub
 ampliatiōe verbi. tūc est vera. et est sensus. q̄ deus potuit aliū
 locū facere. et in illo mundū istum totū ponere. potuit enīz face
 re cētum tales mundos. et aduc vnum cōplectere oēs. et vnuz
 in loco altiori q̄ alii. sic et in tpe intelligendū est. q̄ de⁹ potuit
 facere t̄pis ante hoc. et in illo facere mundū. Alio mō pōt cade
 re aduerbialis determinatio extra ampliatiōem de ly pōt. et ē
 sensus. q̄ deus pōt facere mundū istum in alio loco qui est ex
 tra mundum: et hic est implicatio falsi. q̄ nō est locus nisi itra
 mundum. et sicut de tpe intelligendū. ¶ Ad illud qd̄ obijciat. q̄
 ante nō erat nisi eternitas. Dicendum q̄ verum est. sed tñ de⁹
 poterat facere q̄ ante esset t̄pis. ¶ Ad illud qd̄ obijciat de in
 finito a pte ante. Dicendum q̄ infinituz a pte ante. pōt esse a p̄
 posito: aut fm̄ actū: aut fm̄ potentia. Primo mō dicit eterna
 tem. sc̄do mō minime. q̄ eternitas dicit infinitum actu. ¶ Ad
 illud qd̄ obijciat q̄ necesse est ponere statū. Dicendū q̄ verū est
 sed status p̄t̄ esse infiniti: et lz in potētia nō sit ponere statū. tñ
 q̄ actus nō p̄sequitur totam potentiam. sed in aliquo statu est
 ideo in statu finito. Si querit. quare magis i hoc q̄ in alio. ra
 tio summa et potissima est volūtas faciētis. ¶ Ad illud qd̄ obij
 citur. q̄ antiquitas cepit cum mundo. Dicendū q̄ verū est. s̄ de
 potuit facere q̄ aī inciperet: ideo nō valet ratio illa. Rationes
 ad oppositum sunt cōcedende. p̄cedunt enim fm̄ primam viā.

Questio vnicā.
 Insequēter q̄tum ad sc̄dm articulus q̄rif de l
 mutabilitate diuine potētie. vtruz vs qd̄ semel
 deus pōt. semper possit. Et q̄ sic. videtur quā
 omnis potentia que est idem cum essentia. ha
 bet idem posse quod esse. et omne illud cui⁹ pos
 se est idem quod esse. si habet esse immutabile et
 eternum. ha bet et posse. sed quod deus semel est. semper est. q̄
 eius esse est immutabile. ergo et qd̄ semel pōt. semp pōt. ¶ Itē
 oīs potētia q̄ est infinita et nō pōt nō esse infinita. lz respectu
 equalituz. q̄ si respectu paucoz eēt. aliqui desineret eē infinita: et
 desineret eē oīs. s̄ diuī a potētia sp̄ ē infinita. et oīs: ergo nihil
 possibilium accrescit ei nec decrescit: ergo qd̄ semel pōt. pōt
 Itē oīs

Item ois potetia q̄ est oino efficiens r̄ nullo mō dependens a
 possibill. oē qd̄ pot̄ semp̄ pot̄ si in seipsa maneat nō mutata : s;̄
 diuina potetia est sp̄ b̄mōi r̄ nō mutat in se. ergo r̄c. **I**tem
 quicqd̄ deus potuit ad huc pot̄. si nihil de eo factū qd̄ nō sub
 sit ei virtuti: sed nihil pot̄ fieri ab ipso qd̄ nō subiacet diuini
 ne virtuti: ergo pp̄ illud factū nō impedit qm̄ ad huc possit. q̄
 pot̄ quicqd̄ potuit. **I**tem sic de pot̄ semp̄ quicqd̄ potuit se
 mel: s;̄ potuit xpm̄ resuscitare a mortuis r̄ mundū creare. q̄ et
 mō pot̄ qd̄ stultū est dicere. **I**tem sic quicqd̄ se pot̄ potuit
 sed mō pot̄ mundū creasse. q̄ ab eterno potuit creasse. **I**tem
 si q̄cqd̄ pot̄ semel. r̄ sp̄. sed an̄ mundū potuit facere q̄ mūdus
 nō fuisset: ergo r̄ mō pot̄ facere q̄ mūdus nō fuisset. **I**tem
 cū d̄. de pot̄ hoc. siue pot̄ h̄ facere. hoc aliquo demonstrato.
 aut p̄notat aliqd̄. aut nihil. Si nihil q̄ eā v̄e pot̄ dici q̄ de h̄
 malū vt bonū. Si aut̄ aliqd̄ p̄notat. hoc nō est nisi possibilit̄
 tas ad fieri: s;̄ qd̄ factū est idē ipsum nō h̄z̄ possibilitatē ad fie
 ri. ergo de pot̄ facere qd̄ factū est: r̄ p̄notat potuit. ergo nō
 pot̄ q̄cqd̄ potuit. **I**tem ad hoc ē duplex modus r̄ndēdi s;̄
 cur ad sophisma de scia. p̄cessioem q̄ diuina potetia s;̄ veritatē
 oino sit imutabilis. s;̄m̄ positionē tñ noialii p̄cedūt hanc pot̄
 q̄cqd̄ potuit. r̄ r̄ndent illationi s;̄ potuit xpm̄ resuscitare. q̄ r̄ mō
 pot̄. r̄ndent q̄ nō h̄z̄ inferri sub illo tpe. s;̄ sub alio. q̄ pot̄ xpm̄
 resuscitasse. r̄ hoc enūciabile adiunctū verbis diuicis r̄p̄oz
 nō est idē. id̄ dicit q̄ p̄positio est vera. r̄ si alr̄ inferat assignat
 p̄ctm̄ in p̄cessū s;̄m̄ fallaciā figure dictionis. vel s;̄m̄ accēs. Tñ
 sicut supra p̄batū fuit. hec positio nō h̄z̄ veritatē. Quis illa possi
 tio v̄t fuisse p̄babilis. r̄ maḡ fuit huius positionis. q̄ p̄ h̄ soluit
 Et iterū nō soluit in p̄posito. Primū q̄ si diceret de pot̄ posse q̄c
 quid potuit q̄ pot̄ fecisse qd̄ potuit facere. pari rōne q̄ nūc est
 cecus pot̄ q̄cqd̄ potuit. r̄ tr̄catus. q̄ pot̄ fecisse qd̄ potuit fac
 cere. r̄ pot̄ nūc vidisse qd̄ potuit videre. p̄terea dantē oppo
 sitū huius solutionis ad huc p̄tingit soluere hoc mō formata rō
 ne. pot̄ q̄cqd̄ potuit. s;̄ potuit nō fecisse mundū aq̄ faceret
 ergo r̄ mō pot̄ nō fecisse. loco ei qd̄ est nō fecisse. nō ē aliqd̄ daz
 re equalens. q̄ illa r̄sio nō soluit. maxime cū ip̄e maḡ dicat
 in lra q̄ deus nō pot̄ facere omne qd̄ potuit aliqd̄ facere. nec
 vult facere. vel eē. vel fieri. qd̄ aliqd̄ vult facere. eē vel fieri
 h̄o dōm. sicut dicitū fuit de scia q̄ diuina scia in se oino imuta
 bilis. desinit scire aliqd̄ enūciabile rōne p̄notat. q̄ scibile des
 init esse verū. r̄ ip̄a scietia siue scire p̄notat vno mō in cognito
 veritatē. s;̄m̄ intelligendū q̄ diuina potentia p̄notat in respec
 tu cuius d̄: possibilitatē. r̄ talē in q̄ possibilitatē que respicit
 potentia agentē sub rōne potetie nō impotentie. Quā ergo ita
 est q̄ multa possibilia fiunt impossibilia per accēs. r̄ multa pos
 sibilita fiunt entia r̄ iam sunt impossibilia ad fieri. facere enim
 qd̄ nō ens nō sit nihil est facere. similr̄ facere qd̄ factū est nihil
 est facere. r̄ ita impossibile est fieri. hinc est q̄ deus nō pot̄
 nisi possibile qd̄ posse est possibile. q̄ nulla mutacione facta in
 potetia: sed equalr̄ deo existente potetie sit aliqd̄ deo impossi
 bile. p̄pter mutacionē a parte rei. r̄ hec p̄cedēda est q̄ diuina
 potetia est imutabilis. r̄ hec negāda est. quicqd̄ deus semel
 pot̄ semp̄ pot̄. Ad illud ergo qd̄ obijcit q̄ diuinū posse est esse
 r̄ infinitū r̄ independēs. totū illud cōcludit q̄ ip̄a nō muref
 sed nihil sequitur de cōnotato verū est tñ q̄ posse dei respectu
 cōnotati semp̄ est infinitum: q̄ si auferatur finitū ab infinito
 nihilominus remanet infinitū r̄ ideo q̄uis desinat aliqd̄ pos
 se facere. semp̄ tñ infinita pot̄. **I**tem illud qd̄ obijcit vltimo.
 q̄ alia patet et hoc q̄ diuina potetia dñatur oibus que sunt.
 dōm q̄ oia ei subsunt. r̄ tñ nō sequit̄ q̄ possit facere qd̄ factū ē
 pot̄ tñ illud destruere: sed facere nō pot̄. q̄ faciendo aut facit
 aliqd̄ aut nihil. Si aliqd̄. ergo aliquid plus est nūc q̄ p̄t. ergo
 nō facit qd̄ factū est. Si nihil ergo faciēdo nihil facit. S;̄
 m̄lter de eo q̄ fuit. facere q̄ nō fuerit. aut facit hoc quiescen
 do. aut operādo. aut destruēdo. Quiescēdo nō. s;̄m̄ deus ni
 bil faciat. cū hoc est p̄teritū. semp̄ ē p̄teritū. Si v̄o faciat ope
 rando. cū nihil ex hoc fiat. hoc em̄ nō fuisse p̄teritū nō est ali
 quid. q̄ faciendo nihil facit. Si v̄o destruēdo cū p̄teritū siue
 qd̄ fuit nō sit. nihil facit destruēdo. r̄ destruēdo nihil destruit
 r̄ concedēdum est ergo q̄ non pot̄ quicqd̄ potuit. q̄ fuit aliqd̄
 possibile quod factū est impossibile. nō p̄pter artationē pos
 tentie. sed p̄pter hoc q̄ necessario cōnotat impotentiam r̄ sic
 | patent obiecta.

Distinctio. xlv De quidditate voluntatis dei.

Item de voluntate dei aliqd̄ p̄ sensus nrī imbecillitate r̄c. Supra egit mgr̄ de scia r̄ potetia. h̄ic iā tertio agit de voluntate. Et h̄z̄ h̄ ps tres pres. An̄ p̄ma agit de voluntate s;̄m̄ suā q̄dditatē. In sc̄da s;̄m̄ eī impetionē respectu opis qualr̄. s;̄ implicat

De voluntate dei q̄ essentia dei vna est r̄ eterna

Item de voluntate dei aliqd̄ p̄ sensus nrī imbecillitate dicēdū est. Sciendū est q̄ q̄ voluntas siue volēs de deo s;̄ eētia d̄. Nō ē em̄ ei aliud velle r̄ aliud eē. s;̄ oino idē r̄ si cut idē ē ei eē bonū qd̄ eē deū. ita idē est ei esse volentē qd̄ eē deū. Nā voluntas qua semp̄ volens est. non affectus vlt̄ motus est qui in deū cadere nō valet: sed diuina vsia qua volēs deus r̄ huiusmodi.

Solutio dubitationē q̄ h̄z̄ idē sit deo velle qd̄ eē. nō tñ p̄t dici deū eē oia que vult.

Et h̄z̄ idē sit deo velle qd̄ eē nō tñ dicendū est deū esse oia q̄ vult. q̄ d̄ de dei volūta te nō recte sentiētes nob̄ obijciūt dicētes. Si idē ē deo velle qd̄ est. q̄ cū dicim̄ deū velle oia q̄ facit dicim̄ eū esse oia q̄ facit. alioquin nō ibi illo v̄bo idē significat qd̄ significat v̄bo eē. cū de deo d̄. Et si ita est. nō sp̄ d̄ de deo velle s;̄m̄ essentia. Si v̄o s;̄m̄ essentia non a d̄: aliqd̄. quō q̄ d̄ de deo. Relatiue em̄ voluntas nunq̄ d̄. Ad qd̄ dicim̄. q̄ h̄z̄ idē penitus sit deo velle qd̄ esse. nō tñ pot̄ dici oia q̄ vult. sicut idē est deo eē. qd̄ scire. nec tñ sicut d̄ scire oia. ita q̄ p̄t dici esse oia. At vbiq̄ deus d̄ scire vel sciēs. vel velle vlt̄ nolēs. hec de eo s;̄m̄ essentia dicunt. Cū em̄ d̄ deus scit. vel deus vult. siue deus est sciēs vel volēs. essentia diuina p̄dicatur r̄ deus esse enūciatur. Cum autē additur oia vel aliqd̄ vel aliqua. r̄ dicitur deus scit oia vel vult ali quid vel aliqua. essentia quidē diuina predicatur nō simpliciter et absolute. sed ita vt scie que ip̄e est om̄ia subiecta monstrantur. r̄ voluntati q̄ ip̄sa eadem est aliqd̄ vel aliqua subiecta esse dicatur. vt talis b̄ fiat sensus. deus sciat om̄ia. i.

Item de voluntate dei aliqd̄ p̄ sensus nrī imbecillitate r̄c. Supra egit mgr̄ de scia r̄ potetia. h̄ic iā tertio agit de voluntate. Et h̄z̄ h̄ ps tres pres. An̄ p̄ma agit de voluntate s;̄m̄ suā q̄dditatē. In sc̄da s;̄m̄ eī impetionē respectu opis qualr̄. s;̄ implicat
 j. di. xlvj. h̄ic ois qd̄. d̄
 ctū ē em̄. In tertia deter
 minat qualr̄ voluntas nra
 diuic p̄formaf. r̄ h̄ di. xlv
 vij. Sciendū q̄ est q̄ ali
 qd̄ mala est voluntas. p̄
 ma ps h̄z̄ duas pres. In Di. xlvj.
 p̄ma oñdit q̄ voluntas dei
 est ipsa diuina eētia. In
 sc̄da q̄ ip̄a est oim̄ cā ibi.
 h̄ic itaq̄ s;̄m̄ bona vo
 lūtas cā est. In tertia oñ
 dit q̄ ip̄a voluntas dei est
 multipl̄ dicta ibi. h̄ic nō
 est p̄teritū d̄ nob̄ r̄c
 p̄ma ps h̄z̄ duas. In
 prima oñdit q̄ velle est in
 deo eē. r̄ voluntas ē eētia
 In sc̄da soluit dubitatio
 nem. ibi. r̄ h̄z̄ idem sit deo
 velle. Sc̄da ps s;̄m̄ h̄z̄ du
 as. In p̄ma oñdit q̄ diuini
 na voluntas velle est causa
 prima. In sc̄da oñdit q̄ ē
 cā ḡnalissima. ibi. Volun
 tas ergo deivt ait Augu.
 Tertia ps in qua agit
 de ist̄ nois multiplicita
 te. r̄ h̄ nō ē multiplicitas
 equocatiōis. s;̄ analogie
 h̄z̄ tres p̄ticular. In p̄
 ma ponit modū p̄ncipalē
 accipiēdi circa h̄ nomē q̄
 est voluntas. q̄. s;̄ accipit̄
 p̄ voluntate h̄nplacit̄. In
 sc̄da ponit modos nō p̄n
 cipales. s;̄ tropologicos
 s;̄m̄ q̄ accipit̄ p̄ signo vo
 luntatis. r̄ hoc facit ibi.
 Aliqd̄ v̄o s;̄m̄ quādā dicē
 di figurā r̄c. In tertia h̄c nā cōt̄
 nens so
 nata. ibi. Quinq̄ s;̄ supra lutionē.
 posita sunt q̄ dicitur r̄c.
 Relatiue em̄ voluntas
 nunq̄ d̄. Ut falsum. q̄ si
 cur creator d̄: ad creatū. De sc̄
 ram. r̄ p̄scia ad p̄scitū. ita de vult
 velle d̄: ad volitū. s;̄ ē sup̄ de non
 bitū dist. r̄ r̄v. q̄ illa dñr vult
 relatiue. q̄ velle. R̄n. quō in
 dōz q̄ mgr̄ accipit̄ h̄rela telligan
 tiue put relatiu? modus tur bec
 dicēdi distinguē a mō di verba.
 cēdi s;̄m̄ subam. r̄ h̄ ē p̄fo
 nalis. r̄ ita accipit̄ h̄ ip̄se
 aut obijcit d̄ relatiue re
 spectu creature q̄ ē q̄tum
 ad modū itelligēdi necd̄
 stinguē a mō dicēdi s;̄m̄
 subam. vel p̄t dici q̄ mgr̄
 loq̄tur s;̄m̄ ḡnalē nois itel
 lectū. q̄ velle nō ē tñ res
 spectu creati vt p̄scire et
 creare. s;̄ ē respectu dei.
 b. Deus scit om̄ia r̄c. r̄
 Videtur male dicere: q̄
 similiter diuine voluntatē

subiecta sunt oia. qz volūtatē eius resistit. ergo deus vult oia qd nō cōcedit. Item ego quero cū oia scibilia sint subiecta diuine sciētie et essentie. et similit̄ volūta. quare nō dicimus q de volendo se velit alia. sicut sciēdo se scit alia. Quod si tu conce dis. tūc cetera essent eterna. Si tu dicas q nō est illē qrit̄ qre nō. et v̄ q sit sile. qz sicut diuine scie act' nō desle tritur eē deū et sciēdo se scit oia. ita et de volūtatē v̄. Rñ. ddm q subiecta diuine scie nō dicunt. qz sunt inferiora. s; subiecta dicunt respectu quoz est actus diuine cognitiōis. et bec quidē sunt oia cogno scibilia. et id nōuit. oia silt̄ subiecta volūtatē. et bec nō sunt oia volūtatē ideo p; illud. Quod querit̄ vtrū volendo se velit oia. ddm q vellet vno modo di cit cōplacētiam. Alio mo do dicit causas. put dicit cōplacētiam. credo q be ne potest dici q volendo se velit oia. qz oia placēt volūtas ei que ab ipso et ad ipsum est ca u; fa pma. sum effectus ab ipso quīs actus nō egrediatur. et id dicit respectū ad exēplar vnde sicut nō sequit̄ possendo se potest omnia. sic et in proposito.

Diuina volūtas ei que ab ipso et ad ipsum est ca u; fa pma. sum effectus ab ipso quīs actus nō egrediatur. et id dicit respectū ad exēplar vnde sicut nō sequit̄ possendo se potest omnia. sic et in proposito.

4 c Quare fecit de' celū et terrā. Rñdendū est illi qz voluit. Ad def mala rñ; qrectus hō. qz tūc v̄ facile oia de; ca qren da nō ē. terminare. videt etiā q vo lūtas dei nō beat rōnem Sed 3. sup illud Eph. j. Scdm consiliū volūtatē sue glo. volūtas dei est et rōne q est qre rōne. Re spon. ddm q volūtas nra cū exētat a volito. cām et rōne ab eo bz. et qrit̄ ad se et qrit̄ ad volitū. marie tñ vult aliqd qd ē pp finē. s; volūtas dei cuius actus est ipse. maxime cum vult qz nō exētat aliqua rōne alta a se. tñ causam qrit̄um ad se hēc nō pōt. Volitum autē aliqñ bz aliā cām q volūtatē. aliqñ solū volū tatē vt in mūdi creatiōne volūtas bz rōnem sed nō cām. qz nō est irrōnatio. vñ nō bz rōnes tā q diuer sam a se s; idē re. et id volū tas dei nō pōt esse irrōna tio. et ppter hoc in actib; qui totali sunt ab ipso suf ficit ipsam velle nec opoz teryterius aliam rōnem querere. et sic p; illud.

d Volūtas ergo dei etc. Ad def male dicere. qz tūc cū volūtas dei sit agēs p intentionē. videt q nihil fiat casu et fortuna. Rñ. dicendum q deus quīs

deus est cuius scie que ipsius essentia est. oia subiecta sunt. Silt̄ de' vult bec vl' illa. i. de' est cui' volūtatē que ipse est bec siue illa subiecta sunt. Volens q siue velle d; de' fm cēti am cui' volūtas essentia est sempiterna et imutabilis. licz ea variēt et trāseant q ei sub iecta sunt. q nō pōt esse iniu sta vel mala. quia deus est.

3 d' dei volūtas summe bona est omniū que naturali ter sunt causa prima cuius cā non est querenda. qz nullā ha bet cum sit eterna.

c Hec itaq; summe bonavo lūtas cā est oim que natura liter sūt vel facta siue futura sunt. q nulla pūenta est cā. qz eterna ē. idq; cā ipsi' querēda non est. Qui em̄ eius cām querit. aliqd maius ea querit cum nihil ea mai' sit. vnde au gu. in lib. lxxij. questionum.

Qui querit qre voluerit deus mundum facere. causam que rit volūtatē dei. Omnis autē cā efficiens maior est eo qd ef ficitur. Nihil autē mai' ē volū tate dei. Ad ergo ei' causa q; renda est. Idē in li. cōtra ma nicheos. Si q dixerit qd pla cuit deo facere celum et terraz. Respondēdum est eis qui vo lūtatē dei nōsse desiderant causas et volūtatē dei scire querunt q volūtas dei omniū que sunt. ipa sit cā. Si em̄ ha bet cām volūtas. est aliquid quod antecedit volūtatē dei qd nephas est credere. Qui ergo dicit quare fecit deus celum et terram. respondendū est illi qz voluit. Volūtas em̄ dei causa est celi et terre. et ideo maior est volūtas dei q celū et terra. Qui autem dicit qua re voluit deus facere celum et terram. magis aliquid querit q est volūtas dei. nihil au tem maius inueniri potest. Compescat se ergo humana temeritas. et id qd nō est nō q rat. ne id qd est non inueniat. Ecce his autoritatibus aper

fit cā oim. nō tñ est tota cā. sed ipse cū causis creatio. ppter hoc notandū q effectus bz cōparari ad cām supremā q de' est et sic nihil euenit casu et fortuna. bz etiā cōparari ad volūtatē siue cām creatā q est natura vel intelligētia. et sic cū multa cau miant pter intentionē multa fiunt casu et fortuna.

te insinuat q volūtatē dei cā nulla ē. et id querēda nō est.

3 d' volūtas dei est oim causa generalissima.

d Volūtas q dei (vt ait au gu. in. iij. li. de tri.) pma et sum ma causa est omniū specieruz et atq; motionū. Nihil enim sit qd non de interiori atq; intel ligibili aula summi imperato ris egrediatur fm ineffabilez iusticiā. Vbi enim non opera tur quod vult dei omnipoten tis sapientia. que ptingit a si ne vsq; ad finem fortiter et dis ponit omnia suauiter et non solum facit ea que perseverā tia consuetudinis admiratio ne non admittunt. sed etiā ea que propter raritatem et inso litum euentum mira videntur

f vt sunt defectus luminarium et terremotus: et monstruosi animantium partus. et his si milia. quorum nihil sit sine vo lūtatē dei: sed plerisq; nō ap g paret. Ideoq; placuit vanita ti philozophoz etiā causis alijs ea attribuere cū omnino h videre nō possent superiores ceteris omibus causam. id est volūtatē dei. Itaq; nō nisi dei volūtas cā prima est sani tatis. egritudinis premioz atq; penarum. gratiarum et re tributionum. Hec q sola ē vnde ortū est quicquid est. et ipsa non est orta sed eterna.

3 Volūtas dei est multi pliciter dicta.

c Hic nō est pretereūduz no bis q sacra scriptura de volū tate dei varijs modis loq; con suevit. et tñ nō est dei volūtas diuersa: sed locutio diuersa ē de voluntate: qz nomine volū tatē diuersa accipit.

3 Pōnit modū principa lem accipiēdi hoc nomen vo lūtas fm quē dicitur volū tas beneplaciti.

f Hā volūtas dei vere ac p h pte d; que in ipso est et ipsius essentia est. et bec vna est. nec i multiplicitatē recipit. nec mutabilitatē q inexplēta esse

c Nihil em̄ sit q nō de interiori atq; intelligibi li aula summi imperato ris. et falsum qz petā sūt et nō egrediunt ab ipso. Rñ. ddm q nigr nō assu mit hāc autoritatem sicut b; in originali. Nā ibi d; q nō iubeat aut pmitat et ita nō bz locū obiectio. Nihilomin' p; dicit q ma teria restringit distributio nem suā ad res q sūt aliq natura. vel dicit q am pliat verbū egrediēdi ad facere et permittere.

f Defectus luminariū et terremot' et monstruosi aialij etc. Ut falsum dicit qz monstrū dicit deos dinationē aliquā in natu ra. ergo nō est a cā supre ma. Rñ. aliqñ dicit d; vt q monstrū dicit deos dinationē aliquā in natu ra. et dicit etiā sabam ali quā. Substātia cām bz positūā q de' est. inordi natio illa nō bz cām possi tiua s; priuationē. et bec ē vt plurimū impozitio virtutis agentis ad mate riam. Aut em̄ materia sus pabūdat. aut deficit fm pportione calozis opo rtiō et virtutis. Et Aug. lo quit de monstris qrit̄ ad id qd habēt subtractum Tñ alit̄ possit dici q mō stra etiā sunt a deo puni te qñ pene sunt. et sic dnt rationē ordinis. quāuis em̄ deus nō faciat contra ordinē in finē. facit tamē contra solitum cursum na ture frequēter. vel ad vna dictam vel ad misericor diam.

g Placuit vanitati phi losophoz etc. Ad def q nō bene dicat. quia philozos phi causas alijs attribue runt vcre. ergo in hoc va ni nō fuerunt. vtpote in na eclipsat eo q terra in terponit. Rñ. ddm q nō ideo dicitur vani qz alijs tribuerit. sed qz sic alijs tribuerit. vt ad cām pec cipiā nō referrent. Et id euauacit. qz ad cām pē mā et pceptūā nō venerit que sola est cā simpli pma. et simpli gñalissima.

b Hā volūtas dei etc. Videtur falsum dicere. quia plures sunt ydee co q plurimū ydeatorum er go silt̄

go silt plures volūtares...
cxij q plurū volūtor. Rñ. di...
cxij. in qōne de ydeis. qz volū...
tas dicit q plus est se tes...
net ex pte volētis r fm cē...
r fm rōne dicēdi. r iō rer...
rōne vna est volūtas bñs...
placiti. s ydea fm rōnem...
dicēdi plus se r ex parte...
ydeati. qz silitudinē ei' dī...
cit. r cognitio fm rōne in...
telligēdi r dicēdi motū...
dicit in nobis a rebus ad...
nqz alam fm rē sed in deo fm...
tro rōne intelligēdi volūtas...
dñr aut no. iō hoc duplīci rō...
olū ne concedit de ydeis nō...
de voluntate.

non pōt. De qua ppheta ait.
Dia quecumqz voluit dñs fe...
cit. Et apls volūtatē ei' qz re...
sistet. et alibi. Ut pbetis que...
sit voluntas dei bona r bene...
placens r pfecta. Et hec volū...
tas recte appellatur benepla...
citum dei siue dispositio.
Pōnit modos nō prin...
cipales sed tropologicos fm...
q volūtas accipitur p signo...
voluntatis.
Aliqñ vō fm figurā quan...
dam dicēdi volūtas deivocat...
qō fm pprietatē nō evolūtas...
ei' vt pceptio pphibitio pphibitio...
nec nō pmissio r opatio. Jōqz...
plurāl' aliqñ scriptura volun...
tates dei pñciat. Cñ pphē...
ta. Magna opa dñi exq̄sita...
in oēs volūtares ei'. cñ nō sit...
nisi vna volūtas dei q ipse est...
plurāl' tñ dicit volūtares: qz...
volūtas dei varijs modis ac...
pro diuersis accipit vt dictū ē...
Ita etiā idē ppheta pp mul...
tos effect' mie r iusticie plu...
ralr dicit. Mias dñi ineter...
num cātabo. Et alibi. Iusticie...
dñi recte letificātes cor: da. cñ...
tñ in deo vna sit miavna iusti...
cia. et vna eadēqz sit miā q iu...
sticia. s. diuina vñā. Ideo autē...
pceptio r pphibitio atqz con...
siliū cū sint tria dē tñ vñūqzqz...
eoz dei volūtas. qz ista sunt si...
gna diuine volūtatē. quē ad...
modum r signa ire dñr ira. et...
dilectionis signa: dilectio ap...
pellant. r dē iratus de'. et tñ...
non est ira in eo aliqua. sed si...
gna tñ q foris sunt qbus ira...
tus ostendit. ira ipsi' noiatur...
Et est figura dicēdi fm quā...
non est falsum qd dicitur. s. ve...
rum qd dicit sub tropi nubilo...
obūbrat. Et fm hos tropos...
diuerse voluntates dei dicun...
tur. quia diuersa sunt illa que...
per tropum voluntas dei di...
citur. Pro pcepto dei atqz...
consilio pōt accipi voluntas...
vt ibi. Fiat volūtas tua sicut...
in celo et in terra. Et alibi.
Qui facit voluntates patris...
mei qui in celis est. ipse frater...
meus r soror et mater est. Et...
contra hanc voluntatem mul...
ta fiunt. Unde Augustinus...
in libro de spiritu et littera.
Infideles inquit contra volū

tatem dei faciunt. cum ei' enā
gelio non credunt. Et si illa
tria dicunt deivoluntas. ideo
quia signa sunt diuine volun...
tatis. non est tamen intelligē...
dum deū omne illud fieri vel...
le quod cuiuscqz pceptit vel...
nō fieri quod pphibuit. Pre...
cepit em abrahe immolare si...
lium nec tñ voluit. nec iō prece...
pit vt id fieret. sed vt abrahe...
pbarē fides. Et in euāgelio...
pceptit sanato ne cui diceret...
ille autē pdicauit vbiqz intelli...
gens deū non ideo pphibuisse...
qn vellet opus suū pdicari. s. z...
vt daret for: mam homini lau...
dem humanā declinādī. Per...
missio quoqz dei et operatio...
volūtas dei appellant quali...
ter accipit Augusti. in enchī.
dicens. Non sit aliquid nisi...
omps fieri velit. vel finendo...
vt fiat vel ipse faciendo. Nec...
dubitandum est deum facere...
bene etiam finendo fieri que...
cumqz fiunt male. non enim hec nisi iusto iudicio dei fi...
nit. r profecto bonum est. omne quod iustum est. Ecce...
hic manifeste habemus deivoluntate appellari ipsius...
opationē vel pmissione. cñ dicit nō fieri aliqd nisi om...
nipotens fieri velit. vbi includit r bona r mala omnia...
que sūt. Ideoqz aperte distinguit quō deū velle dīre...
rit ne eadē ratione intelligeret velle bona r mala sub...
dens. vel finēdo vt fiat hoc q̄tū ad mala dicit. vel ipse...
faciendo. hoc q̄tū ad bona. Mala em sūt fieri. s. nō...
facit bona vō ipse facit. Ideoqz dixit eum velle qz rvo...
lens mala sinit. r volēs bona operatur. r ob hoc pmissio...
r operatio voluntas dei dicuntur.

de rōne sui nois: iō nō re...
cipit i deo vis irascibilis De non...
nec ira nisi trāsumptiue vult ab...
r sermone tropico. Et nō hōibus...
tandum q deus habet s. oīa fieri...
gna ire nō que significēt q̄ p̄cipit...
irā in ipso: sed que signifi vel non...
cant iram in nobis: vere fieri q̄p...
quando in nobis sūt. hiber.
l. pceptit enim abrahe 12.
immolare filium nec tas...
men voluit. r. Lōtra fm...
hoc videtur q pceptus...
falsum signum fuit. Res...
spon. dicendum q volun...
tas dei volebat fidē r de...
uotionem abrahe manifes...
tare in pperatione obe...
dicndi. et hoc deus vole...
bat r hoc signum impos...
tabat r vere: sed tamē fm Exēpla...
estimationem abrahe plus vbi pers...
imporabat. et per illud missio r...
plus quod abraam intel opatio...
ligebar dominus fidem dñr dei...
eius probabat. ita q nec volun...
in signo falsitas. nec in tas...
abraam deceptio fuit sed probatio.

Epilogus pdictor q quinqz supra sunt posita
que dñr fm tropū. r ideo distinguat lector vbiqz pro
quo eoz accipiat voluntas.
Quinqz ergo supra posita sunt q dñr s. tropū dei
voluntas. qz signa sunt diuine volūtatē que vna est r
immutabilis. s. dei beneplacitum. Ideoqz diligēter di
stinguat lector vbi de volūtatē dei scriptura cōmemo
rat iuxta quē modū accipi opo: reat. s. p bñplacito dei
an p aliquo signo: eius. Magna em ē adhibēda dis
cretio in cognitione diuine volūtatē. qz r bñplacitū
dei est volūtas eius. r signū beneplaciti eius dicit vo
luntas eius. S. bñplacitū eius eternū est. signum vō
beneplaciti non r rsonat rerū
effectibus bñplacitū ipsius
r ipsi effectus rerū ab illo nō.
disco: dāt. Fit em omne qd be
neplacito vult fieri r omne qd
non vult fieri. nequa q̄ sit. Nō
ita autem est de signis: quia
pceptit deus multis ea que
non faciunt. et prohibet que
non cauent et consunt que nō
implent.

Intelligentias
presentis distins
ctionis tria prin
cipaliter queruntur. Pri
mo de volūtatē diuina q̄
tum ad quid dicitur. Sec
cūdo q̄tum ad causalita
tem. Tertio q̄tum ad rō
nem significādi. Quātus
ad primum duo querun
tur. Primo queritur vtrū
sit in deo ponere volunta
r ij

tem. Seco vtru ipm sit dicere oiuolentē sicut dicitur oipotens.

Questio. i. **Q**uod in deo non sit ponere voluntate oindif
 + autoritate r rone. Prio sic. Aug. i. li. de
 li. ar. Voluntas est ronalis motus sensui phidēs r appetitus: s; in deo non ē motus nec sensus nec appetitus. s; eaq; voluntas.
 ¶ Itē Aug. in li. de duab; aiabus. Voluntas ē animi mot; ad
 aliqd psequendū vl fugendū: s; in deo non ē ponere fugā nec
 psecutionē: ergo nec voluntatē. ¶ Itē rone v; q; voluntas est
 potentia in nobis maxime vertibilis. vnde altepotentie non
 possunt in malū: s; solavoluntas est a qua est pctm. s; in deo nul
 la est oinovertibilitas ad malū. ergo r. ¶ Itē voluntas coipo q
 voluntas est ad opposita. eo q; ad opposita est ptingēs r varia
 bilis. in deo aut nulla cadit ptingētia nec varietas. s; r. Pro
 batio pme. voluntas coipo q voluntas ē. est pās ronalis. s; po
 testates ronales sunt ad oppositū. sicut dicit pbo. s; r. Sill
 coipo quo ē voluntas ē libera. r si hoc. non ē determinata ad vnū
 q; tunc non haberet libertatē. sicut nec potentie naturales. er
 go est ad opposita. est igit variabilis. ¶ S; ptra. Eph. i. dicit
 apls fm piliū voluntatis sue. Et iterū ibidē fm ppositus vo
 luntatis sue. r tota scriptura est plena hoc nomine voluntatis
 vt est in deo. ergo r. ¶ Itē pbus in. rj. cōcludit q voluntas
 est actio ipsius dei. ¶ Itē rone videt. q; voluntas est illud pe
 nes qd residet inter creata summa potestas. ergo si voluntas
 de se dicit pātem. q; oibus p̄sident in regno aie. r nihil pōt si
 b; impare. s; de; est potētissimus. r oē qd possibile est sibi at
 tribuendū est. s; r. ¶ Itē voluntas in qua p̄sistit voluptas
 summa siue felicitas. Būs em̄ est qui b; oē qd vult. vñ nihil
 delectat nisi būs voluntatē vl aliquid sile voluntati. sed de; est
 felicissimus in quo est omnis felicitas r iocunditas. ergo r.
 ¶ Itē voluntas est illud penes qd residet iusticia r eqtas. in
 sticia em̄ non est aliud q; rectitudo voluntatis. vñ non bñtia vo
 luntatē non sunt capabilia iusticie. sed de; est iustissim; fm oēm
 intellectū. ergo b; voluntatē. ¶ Itē voluntas est vis fm quā
 attendit summa liberalitas. ois em̄ liberalitas venit ex amo
 re: s; p̄stat q; amor est actus voluntatis. in deo autē ponere est
 summa liberalitatē. s; r amorē r voluntatē. ¶ Rñ. ddm q; i deo
 est ponere voluntatē sicut oindif q; rones p̄dicte. p̄pter
 quatuor p̄ditōes. s. p̄tās voluptatis eqtatis r liberalitatis
 que sunt circa voluntatē r magis pprie in deo. r completiori
 mō q; in nobis. voluntas em̄ in nobis est p̄ dñamā suba r actu
 r per. distātia a fine. in deo aut p̄ oimodā indifferentiā boz. s.
 sube virtutis. actus. r finis. Et q; in nobis ē per dñamā a suba
 r ab actu. id alijs p̄sident. r fm diuersos act; variabilis. p̄o
 pter differentiā em̄ a suba in qua possunt r alte potētie radica
 ri p̄sident alijs potētis vt sensui r appetitui. p̄pter differentiā
 ab actu est variabilitas fm alterationē affectionū. in deo au
 tem neutrus. id nec regit inferiorēs potentias: nec b; variari
 fm affectiones variās. r q; in nobis est p̄ distātia a fine. inde
 est q; est indigens. r id in ea est fuga r appetitus r cadit in ea
 tristitia r malicia. q; pōt a fine obligari. em̄ non sit illi consuetudo
 in deo aut est oino sicut consuetudo. idco nec fugā nec appetitum
 b; nec tristitia. nec malicia. sed oimodā leticiam r iusticia. Et
 sic p̄t; rñsio ad prima tria. q; quis iste p̄ditiones. appetit; fu
 ga. malicia. siue vertibilitas p̄ditiones. sint voluntatis create
 tñ oino a voluntate diuina semore sunt. ¶ Ad illud qd obijci
 q; est ptingens r variabilis. ddm q; est ptingentia in actu vel
 in effectu. Si loquamur de ptingentia in effectu non tñ est in
 effectu nostro. sed etiā in multis que a deo sunt. Multa em̄ fa
 cit deus que possit non facere nullo repugnante. ¶ Si autē lo
 quamur de ptingentia in actu. q; voluntas modo vult aliquid.
 modo definit aliquid velle. r incipit velle. mō vult aliquid. mō
 vult oppositū. hoc cadit in voluntate humana. q; inter volun
 tatem humanā r actum est differētia vñ nec semp est in vno a
 ctu. nec in actu vniformi. diuina aut voluntas p̄pter idēitates
 sui cum actu oino variari nō pōt. nec b; in se aliquā ptingen
 tiam. r ideo patent omnia quesita.

Questio. ij. **S**upposito q; in deo sit ponere volūta
 uolentē. r ita dicat a voluntate oiuolens sicut a potētia r scie
 tia omniscies r oipotens. Et q; sic videt. q; deus non dicitur oipotens
 eo q; possit oia. sed q; pōt omne qd decet ei; potētiā. nō
 em̄ pōt mala. Sill vult deus oē qd decet voluntates ei; velle.
 ergo dicitur oiuolens sicut oipotens. ¶ Itē sicut se b; cogniti

na dei ad verū. ita se b; affectiua siue voluntas ad bonū. sed co
 gnitiua siue intellectuua amplectit oē verū. vñ q; diceret deus
 aliqd verū ignorare derogaret ei; intelligentie. ergo pari rō
 ne cū intelligentia nō sit latior nec ē pfectior q; voluntas. volun
 tas erit respectu ois boni. ergo sicut dicitur oiscies. q; scit oē verū
 ita oiuolens. q; oē bonū vult. ¶ Itē sicut dicitur de; verū oiover
 ri. a quo. s. oē verū b; vītate. ita est bonū ois boni a quo oē bo
 num b; bonitatē. sed de; in cognoscendo suā bonitatē oē bonū
 diligit: s; oē qd diligit vult. ergo vult omne bonū sicut r cogno
 scit omne verū. r sic r. ¶ Itē bona voluntas est q; se extendit ad
 multa bona. ergo melior ad plura. r optima ad oia. ergo infu
 nita ad infinita. ergo sicut potētia r scia se extendunt ad oia et
 infinita. ita r voluntas. ergo qua rōne dicitur omps r oiscies. pari
 rōne dicitur oiuolens. ¶ Contra in p̄. Oia quecuq; vultur fec
 erit. ergo nihil vult nisi q; facit. sed plura pōt facere r nō pōt ni
 si volēs. ergo plura pōt velle. sed si deus plura possit scire nō
 esset omniscies. ergo r. ¶ Itē si aliquid sciret bō quod nō
 sciret deus. nō esset oiscies deus. cum ergo aliquid vult bo
 mo quod deus nō velit. v; puta facere furtū. ergo deus nō est
 oimiuolens. ¶ Itē si posse malū esset posse. de; non esset om
 nipotens. q; non potest mala. cum ergo velle malum sit velle.
 r deus non velit mala. deus nō est oimiuolens. ¶ Probatio mi
 noris. malum nō est malum nisi quia locutum. quia fm Bus
 gu. peccatum a deo est voluntarium r. ergo ratio voluntatis
 saluatur in malo. similr r actus voluntatis in volendo malum
 ergo r. ¶ Itē velle malū. aut est velle aut est nolle. Si velle
 habeo ppositum. Si nolle: sed nolle malū est bonū: ergo velle
 malum est bonū. ergo si deus vult omne bonū. deus vult omne
 malum quod est falsum. Restat ergo q; velle malū est velle. et
 deus nō vult malum. ergo deus nō est oimiuolēs. Sed illud
 argumentum est sophisticum. q; sicut potest obijci de potētia.
 Sed queritur vnde est hoc q; velle malum est velle. sed posse
 malum nō est posse vel potētie sed impotētie. Juxta hoc que
 ritur de cōparatione potētie. sapientie r voluntatis. ad sua ob
 iecta fm ambitum. ¶ Rñ. ddm q; cū querit vtru deus sit oiuo
 lens. duplicē intellectū pōt facere ista locutio. ex eo q; de; oē
 est oē pōt facere distributionē simplr. vel vt nūc. Si distribu
 tionē simplr q̄tū ad actū r habitū facit. tūc dicitur oiuolēs. q; vult
 omne volibile. Si vt nunc dicitur oiuolens. q; vult omne volitū. in
 vtroq; sensu falsitatē b; r q; in vtroq; sensu veritatē habet in
 potētia r in scientia. Ideo simpliciter conceditur q; deus sit
 omniscies r omps. r simplr negatur q; sit oimiuolēs. Intelle
 ctus huius r rō p̄. Si em̄ simplr accipiatur deus. scit omne fel
 cite r potest omne possibile. s; nō vult omne volibile. q; diuina
 voluntas importat causam actualē. potētia vō abstrahit a rō
 ne actualitatis r ponit rōnem cause. sciētia vō abstrahit a rō
 ne vtriusq;. q; ergo de; nō est cā actualis oim q; pōt facere vel
 velle. sicut nō facit oē volibile. ita nō vult. Q; potētia vō ab
 trahit a rōne actualitatis. ideo nō dicitur solū respectu faciendoz
 in actu. sed etiā respectu possibilū fieri a deo. Quia vō scien
 tia abstrahit a rōne vtriusq;. hinc est q; scientia non tñ est res
 pectū faciendoz: sed etiā respectu possibilū. non tñ deo
 sed etiam alijs vt pote possibilem maloz. Hec ergo est ratio.
 q; actus scientie vt scire est per modū habitus. sicut r posse per
 modū habitus vt posse. voluntatis p̄ modū actus vt velle. id
 scia est oim scibilū. potētia oim possibilem que sunt potē
 tie: sed nō voluntas oim volibile. r ideo non pōt deus plura
 scire vel posse. potest tñ plura velle. Sill si accipiamus rem vt
 nūc respectu rei p̄missē. r respectu facte r volite. scia est respe
 ctu ois rei in qua saluat rō scie. et potētia in qua saluat rō
 potētie. s; voluntas nō est respectu ois rei in qua rō voluntatis
 saluat. Scia em̄ est respectu omnū futuroz. r p̄tium r p̄teri
 tozum. bonoz r maloz. q; ibi saluat ratio scientie. r nobilita
 tis. q; scire malum scire est. r scire malū nobilitatis est. Simi
 liter potētia est respectu omnū bonoz in quibus solū saluat
 rō potētie. Nam posse malum non est posse. Unde posse ma
 lum non tñ derogat p̄fectioni potētie. sed etiā ipsi potētie
 q; posse deficere nō est posse. r ideo adhuc dicitur omps. Volun
 tas vō est respectu bonoz tñ non respectu malozum. et quis
 in volēdo malū nō saluatur dignitas voluntatis saluatur tñ ra
 tio volendi. quia velle malū velle est. r hinc est q; deus non di
 citur oiuolens. q; nō vult malū. s; tñ omps dicitur q; nō possit
 malum

7 malū. Si q̄ra q̄re rō potētia nō salua respectu mali sicut rō
 volūtatis. ddm q̄ potētia idip̄m qd̄ dicit dicit p̄ modū bitus
 r̄ postitōis. de potētia actiua loquēdo. Tū q̄n ē respectu p̄ua
 tionis. iā nō est potētia s̄ defectus potētie: s̄ volūtas idip̄m
 qd̄ dicit. dicit p̄ modū cuiusdā adberētie r̄ cōplacētie. q̄ ḡ in
 malo salua rō p̄sensu r̄ cōplacētie. sicut r̄ respectu boni. iō
 velle malū velle est. s̄ posse malū non est posse. Ad illud qd̄
 18 obi q̄ de vult oē qd̄ decet. ddm q̄ illa nō est rō q̄re dicat oīuo
 lens. s̄ illa q̄ p̄assignata est. l. q̄ p̄t om̄e qd̄ posse potētie est.
 19 Ad illud qd̄ obi q̄ cognitiua amplectif oē verū. r̄ affectiua
 oē bonū. ddm q̄ alr̄ amplectif bec. alr̄ illa. Cognitiua em̄ am
 plectif actuali cognoscēdo oē qd̄ est verū r̄ qd̄ p̄t. s̄ affecti
 uua q̄ actus ei est in rōne act̄. amplectif r̄ vult solū bonū
 qd̄ est v̄l erit. Rursus verū amplectif totū actū cognitiue. q̄
 nihil scit nisi v̄l. nā fallum scire nō ē scire: s̄ bonū nō ample
 ctif oīno actū volūtatis. nā velle oppositū boni ē velle. r̄ binc
 est q̄ de sciendo oē v̄l r̄ d̄: oīsciens. s̄ nō sic volēdo oē bonū
 oīuolens. Ad illud qd̄ obi q̄ de cognoscēdo se q̄ est v̄l
 tas ip̄a. oē verū cognoscit. ḡ r̄. ddm q̄ verū ē. s̄ alr̄ q̄ cogno
 scendo se verū ē cā exēplaris. r̄ cā exēplatis. nō tū futuroz s̄
 ēr̄ possibilī a deo fieri: s̄ diligēdo se bonū ē cā actualis vt pa
 20 tebit. r̄ iō nō sequit̄ q̄ velle nisi bona q̄ erūt v̄l fiet. r̄ p̄ h̄ nō p̄t
 dici oīuolens. Alia tū est bui rō sicut p̄ in l̄sa. Ad illud qd̄
 21 obi de volūtate q̄ melior: ē q̄ se extēdit ad plura. ddm q̄ volū
 tas est actus rōnalis. v̄l nō d̄: volūtas melior: q̄ simplr̄ ad
 plura. s̄ q̄ ad plura rōnabilr̄ r̄ q̄ rō recta dicitur creaturas
 fieri in numero definito. q̄ numerus infinitus rebus nō com
 petit. iō optimavolūtas r̄ p̄fectissima in aliquo numero vult
 res bonas ēē. s̄ tū finito. r̄ ex hoc nō sequit̄ q̄ volūtas sic infi
 nitōz vel oīm possibilī. nec etiā oīm. P̄t tū dici q̄ illud si ali
 cubi b̄: veritatē ibi tū b̄: v̄l volūtas aliquid recipit a volito
 sed volūtas dei nihil recipit. r̄ iō non est melior volendo tria
 bona q̄ v̄l. r̄ mille q̄ tria. r̄ iō non valet illa rō in proposito.

22 Ex hoc p̄ illud qd̄ consuevit queri. vtrū volūtas r̄ potē
 tia r̄ sapia sint equalia. d̄: em̄ q̄ est loqui de bis q̄tū ad actū
 r̄ q̄tū ad effectū. r̄ q̄tū ad obiectū. Si q̄tū ad actū. sic ē ibi
 oīmōda equalitas r̄ circūinēssio. vt p̄. q̄ q̄quid scit deus r̄
 p̄t. vult scire r̄ posse. r̄ ecōuerso. Si q̄tū ad effectū. sic ad huc
 sunt equalia. q̄ nihil efficit de n̄si p̄ potētia. sapiam r̄ volū
 tatem. S̄ q̄tū ad obiectū siue p̄notatū sunt inequalia. scia ē
 hoc mō ē in plus. r̄ potētia in min. r̄ volūtas in min. nā scitū
 est bonū r̄ malū. possibile est bonū tū. s̄ futurū r̄ nō futurū.
 volitū vō est bonum r̄ futurum tū.

Quātum ad scdm̄ articulū querit̄ de volūtate diuina.
 sc̄ q̄tū ad causalitatē. Et circa hoc querunt̄ duo.
 P̄mo querit̄ in ḡnali. vtrū volūtas dei sit cā rerū
 Sc̄do vtrū sit causa p̄ima r̄ immedīata.

Questio. 1. **Q**uolūtas dei sit cā rerū oīdit̄ sic. h̄y
 +la. in li. de sinodis. Obi creaturis s̄bz
 volūtas attribuit̄: s̄ filio natura dedit. Ad h̄c Aug. in li. 3. mani
 cecos. R̄ndendū est eis q̄volūtatē dei nosse desiderāt. q̄ vo
 lūtas dei oīm q̄ sunt ip̄a sit cā. Ad h̄c rōne v̄l. q̄ de est cā re
 rum: sed oīs rei cuius est de est p̄ sciam. potētia r̄ volū
 tatem aut ergo est cā. q̄ potens aut q̄ sciens. aut q̄ volens.
 Non q̄ potens. q̄ multa p̄t que nō facit. Similr̄ nec q̄ sciēs
 ergo q̄ volens. iō facit. sed causa est ad cuius esse sequit̄ aliō.
 ergo r̄. Ad h̄c de est causa rerum creataz. aut ergo p̄ natu
 ram. aut p̄ volūtatē. aut per casum r̄ fortunā. Non per casum
 r̄ fortunā. q̄ tales sunt cause s̄m̄ imp̄fectam rōnem. Non per
 naturā: q̄ sic simile ex simili p̄ducitur. restat ergo q̄ p̄ volū
 tatem. ergo r̄. Ad h̄c. si volūtas dei est cā. aut rōne p̄nci
 palis significati. aut rōne cōnotati. Si rōne p̄ncipalis sig
 gnificati. ergo cū idē sit sapia. potētia. volūtas r̄ essentia. ea
 dem rōne debent dici cause. Si rōne cōnotati. quero quid sit
 illud. nō est dare nisi effectū: sed effectus p̄sequit̄ rōnem caus
 se. nō ecōuerso. nō est rōne p̄notati. Et iterū. si p̄notat effectū
 ergo nullo mō potest dici deus vult se esse cū circa se nihil oīs
 no efficiat. quod est falsum. Ad h̄c aut volūtas est causa per p̄
 prietatē. aut per appropriatōnē. Si per p̄prietatē. tunc er
 go sapientia r̄ potētia nō sunt cause. Si per appropriatōnez
 aut ergo q̄ in volūtate per prius est rō causalitatis. aut quia
 immedīatius. Non q̄ prius. nā potētia r̄ scia antecedunt volū
 tatem s̄m̄ rōnez intelligēdi. Nec q̄ immedīat̄. q̄ dicit Aug.

q̄ deus p̄volūtatē mouet. p̄ sapiam disponit. r̄ p̄ potētia ere
 quitur. ḡ immedīatōrē coopationē b̄it ad opus scia et potētia
 q̄ volūtas. ḡ r̄. Ad h̄c aut est cā p̄ virtutē agēdi. aut p̄ mo
 dum. Non p̄ virtutē agēdi. q̄ volūtas nō dicit virtutē. sed
 potentia dicit. Si p̄ modū agēdi. Contra. modus agēdi
 per modū nature nobilior: est ergo natura magis ē causa. Pro
 batio illud agēs est virtuosius qd̄ est sufficiētius r̄ nobilior: r̄
 effectum producit. sed natura sufficiētior est in agendo r̄ pau
 ciozibus indiget. r̄ nobiliorē effectum p̄ducit q̄ ars siue ag
 gens voluntarium. ergo r̄. Ad h̄c q̄ nō q̄tū ad modū videt̄.
 q̄ agens quod dat productō p̄prietates naturales confirmis
 les agit per modū nature. sed deus effectibus suis dat v̄litas
 tem. veritatē r̄ bonitatē. nec potest facere sine bis. r̄ iste sunt
 p̄prietates naturales diuine substātie. ergo deus agit p̄ mo
 dum nature nō volūtatis. Ad h̄c oē agens voluntarie ē agēs
 p̄conciptēdo: s̄ de nō agit p̄conciptēdo. sicut dicit diony. de
 di. no. q̄: sicut sol nō p̄conciptēdo illuminat. sic de nō p̄con
 ciptēdo creat. ḡ r̄. Ad h̄c. ad p̄dictōz intelligētiā est notā
 dum q̄ q̄uis diuina essentia sit v̄l qd̄ simplicissimū. tū ē pelā
 gus subē infinitū. r̄ iō oīa q̄ in nobis reperiunt̄ p̄ diuēritatez
 oīa inq̄ in deo nobit̄ p̄ oīmōdā reperiunt̄ idēitatē. n̄b̄lōmī
 nus tū s̄m̄ oīmōdā p̄fectionē r̄ v̄litate. v̄l sicut in nobis sapia.
 r̄ potētia r̄ volūtas. vere est ens r̄ cā rerū q̄ a nobis sunt. sic
 r̄ in deo sunt: sed tū v̄l sunt. q̄ intellectus n̄ nō p̄t infinita
 tem illi subē cōp̄bendere. nec p̄ v̄l verbū exp̄mere. iō mul
 tis modis intelligimus deū. r̄ diuersis nobis exp̄mimus. et
 s̄m̄ q̄ p̄ illos modos intelligim̄ plura enūciabilia. ita q̄ deo
 aliq̄d attribum̄ s̄m̄ v̄l modū qd̄ nō s̄m̄ aliū. r̄ vere qd̄. q̄
 oīa in deo b̄it verā existētiā. r̄ iō cū alio mō intelligim̄ deū
 cum dicim̄ deū bonū. alio cum dicim̄ eū eternus. p̄cedim̄ se
 diffundere. q̄ bonū est nō q̄ eternus. bec em̄ est p̄prietas boni
 tatis nō durationis. binc est q̄ cum intelligim̄ vere volūtas
 tem esse in deo. r̄ p̄prietas voluntatis sit p̄ducere ea q̄ exēunt
 p̄ modū liberalitatis. q̄ dicimus deū inq̄tum volūtas est esse
 causam rerum. R̄ o autē quare volūtati attribuit̄ causalitas
 bec est. q̄ rō causandi est bonitas. r̄ in rōne effectiui r̄ in rōne
 finis. nā bonū d̄: diffusiuū. r̄ bonus est p̄ qd̄ oīa. effectiuum
 aut nō fit efficiēs in effectu nisi p̄ finē. illud ergo qd̄ dicit cō
 iunctionē p̄ncipi effectiui cum fine est rō causandi in effectu:
 sed volūtas est actus s̄m̄ quē bonū reflectit̄ supra bonū siue
 bonitatē. ergo volūtas v̄l effectiui cum fine. r̄ binc ē q̄ vo
 lūtas est rō causare faciēs in effectu. r̄ iō attribum̄ deo
 rōnem causalitatis sub rōne voluntatis non sic sub alijs rō
 nibus. Et hoc colligit̄ ex verbis diony. in. iij. de diu. no. vbi
 dicit q̄ bonitatē vt p̄ncipiū. r̄ vt cōtinentiā vt vt finē oīa
 appetunt. Et p̄ncipiū a quo sunt. vt cōtinentiā per quam
 saluātur. vt si nē in quem r̄dunt. Unde diuinus amor est qui
 dam actus etern̄. ex optimo. per optimū. r̄ in optimū. ex quo
 colligitur q̄ dicit cōiunctionē p̄ncipi cum fine. r̄ iō causam
 actu q̄ vult facere. ita q̄ actualitas i causando referat̄ ad vo
 lūtatē non pro instanti in quo habet volūtatē: sed in quo fa
 cere vult. sicut ego volo cras audire missam. r̄ volūtas faciet
 me cras esse in actu respectu voliti. sic suo modo est in deo.
 Ad illud qd̄ querit̄ vtrū cōueniat volūtati rō cālitratis p̄
 cōnotatū vel p̄pter rem significatam. dico q̄ nec p̄pter rem
 significatam: nec p̄pter cōnotatū: sed p̄pter rem sic
 significatam: q̄ significat diuina essentia vt volūtas cui modo
 significandi respōdet veritas. Unde sicut q̄ nos dicimus q̄ la
 pis assimilatur deo inq̄tum ens animal inq̄tū v̄lūs. r̄ homo
 inq̄tū intelligens. reuera. essentia. intelligētia. r̄ vita idē sunt
 in deo. cum idē ipsum alio modo datur intelligi. nō p̄pter con
 notationē. sed p̄ eiusdē substātie infinitatē in qua om̄s nos
 biles p̄prietates sunt v̄num. nō tū possunt significari nisi per
 diuersa. Ad illud quod obiicitur. vtrū sit causa per p̄prie
 tatem aut per appropriatōnem. dico q̄ simplr̄ loquendo pro
 priissime est cā. Lōparando vō volūtatē ad sciam r̄ potētia
 d̄: causa per appropriatōnē. r̄ hoc q̄ ip̄a volūtas significat
 deū vt cām actualē. Unde in volūtate p̄mo inuenitur ratio
 actualitatis. potētia em̄ r̄ scientia r̄ si haberent rōnē cau
 sc habitualis. non tamen actualis nisi p̄ volūtatē. Unde vo
 lūtas facit de scientia dispositionem. siue facit scientem esse
 disponentem. r̄ potētia exequentem. ideo em̄ disponit. quia
 vult. r̄ sic p̄t illud. Ad illud quod queritur quare volūtas
 r̄ iij

de: ca. vtrū pp virtutē agēdi. aut pp modū agēdi. dico q pp
 vtrūq. Deo em velle est posse. pncipaliter tñ rōne modi agē
 di. pductio em diuersi in forma r natura ex sola liberalitate agē
 27 tis spectat ad agēte p voluntatē. ¶ Q. ob? q modus agētis
 naturalis ē nobilitor. vtr est vbi volūtas nō est. omps. s. si ars
 posset facere oē qd vcllet. nō min? nobilitus ageret q natura.
 pōt tñ dici q modus pducēdi naturalis ppetit p sone respec
 28 ctu p sone nō aut cēntie diuine respectu creaturaz. qz non pōt
 puenire in forma. ¶ Ad illd qd ob? q de? pducit ille s. p pte
 tates. dōm q natura pducit ille i p pte tates. s. ē agēs
 pncipaliter. vel si est agens vllē pducit necessario nō ex sua libe
 29 raltate de? autē neutro mō. ¶ Ad illud qd ob? q de? nō ē a
 gens p concipiens. dōm q hoc verū est de p conceptione q pre
 cedat voluntatē: sed nō est verū de p conceptione respectu ope
 ris. pmo mō loquit diony. ipse vō opponit scdo modo.

Questio. ij. ¶ Utrum volūtas diuina sit cā pmar im
 mediata. Et q sic vī p Augu. in. ij. de
 tri. Volūtas dei est pma r summa cā oim specierū r motionū.
 ¶ Itē oīs cā cuius actus pms r pms est rei pductio. ē cā
 pma r imediata: s. volūtas diuina est hmoi. g. r. p. probatio me
 die sup illud ps. Iustus dñs in oib? vñs suis. gl. De hoc ē vcl
 le qd facere: qz ex ei? voluntate res hnt esse. ¶ Itē rōne vī. qz
 oīs cā est pmar imediata. q non est altera pmar. sed diuina
 voluntas est cā qua nō est altera pmar cū sit idē q de?. ergo volū
 30 tas est cā pma r imediata. ¶ Itē oīs cā est pma r imedia
 ta que est in totū effectū p actionē suā. sed oē qd. fit est a deo. r
 nihil pōt operari sine ipso. cum nō possit inesse sauari. r deus
 totū cooperat. r in totū. ergo r. ¶ Itē oīs q se cognoscit. cer
 tissime r nobilissime se cognoscit p cām primā r immediatam
 sed cognoscēs deū r vidēs cognoscit in eo res certissime r nos
 31 bilissime tanq in causis pōribus. vt dicit Aug. g. in deo est cā
 pma r imediata. sed nō nisi volūtas. ergo r. ¶ Itē quod
 deo attribuit d? attribui ei in fine totū nobilitatis. si ergo rō
 cāitatis conuenit ei nobilissima causalitas d? ei attribui. sed
 hoc est rō cause pme r imediate. ergo r. ¶ Itē dicitur. Anus est
 vna cā imediata. ergo si de? est cā oim imediata. nihil p alias
 cām q deum. r si hoc cessat oīs opatio r ita potētia cessat. ces
 32 sat r bonitas. r cetera sunt ociosa. ¶ Itē si diuina volūtas est
 oim cā pma r imediata. s. pōta cā pma r imediata pō
 nitur effectus. g. cū diuina volūtas fuit ab eterno. cetera sunt
 eterna. ¶ Itē oē qd b? cām primā r imediatā r necessariā. ē
 demōstrabile: s. si diuina volūtas est oim cā pma r imedia
 ta. oia sunt demōstrabilia. ¶ Itē cognita cā pma r imedia
 ta nō est vtra q rere. ergo scito q de? vclit aliqd. stulte laborat
 qui qrit cām aliā. sed de oi bono sic scimus deū cām esse. ergo
 nō est vterio: q rrenda pereunt. ergo r vane sunt scie doctrina
 33 les imo oēs scie. ¶ Itē. ad bu? intelligētā est notandū q cū
 in creaturis sit reperire cām vllm r pncipalē. cā vlls vno mō
 plus insuit in effectū q pncipalē. alio mō minus. Quātum
 em ad intimitatē. cā vniuersalior q agēs potior est magis in
 fluit. s. q tūm ad actualitatē r q tūm ad ea q sunt p pta rei mī
 nus insuit. Et rō bu? est. qz cā vniuersalior creata nō b? oim
 dam actualitatē nec pfectā potētiā. r tō non pōt puenire ad
 formā spālem nisi p accō. vt per formā agentis pncipalē. q
 nō est ab ipsa. diuina autē voluntas est cā pma r vniuersalissi
 ma r actualissima. iō pōt in totū effectū r in totā rei subam ēt
 34 sine amminiculo alterius cāe. nec aliqua cā pōt aliqd vllmōdi
 cum sine ipsa. r tō necesse est q ipsa sit cā imediata in oi actiōe
 r re. r pcedende sunt rōnes ad hoc. ¶ Ad obiecta in p rariū
 intelligendū q cū de? sit oim cā imediata. quozūdā tñ est to
 ta cā. sicut coz q creat. Quozūdā autē ē cā cū alia cā particu
 35 lari vt coz q sunt natura particulari r hoc quidē cā pcurrit nō
 pp indigentā diuine voluntatis. sed pp summā liberalitatē.
 que tñ dedit rebus esse. s. r opationē r diffusionē. pp ordinē
 r conerionē vniuersi adinuit. Nec vna cā derogat alteri. sed
 totus affectus est a cā creata. r totus avolūtate infinita i crea
 ta. Et sic p r respōsio ad pumū obiectum. obiect em de cā imē
 36 diata respectu alterius cause create. qz due cāe create nō sunt
 cā imediata r. dōm q cām pōni est dupl r vel inē vel i ope
 rari. Et pōta cā in esse nō pōni in actu nisi ponatur in opan
 do. r sic nō fuit ab eterno pducere: s. in tpe in quo disposuit r
 37 voluit ab eterno pducere rem. ¶ Ad illud qd obijctur q oia

sunt demōstrabilia. dōm q vtr est si cā illa sit p pta r deter
 minata ad tales effect? ¶ Ad illud qd ob? q nō b? queri alia
 cā. dōm q si plene cognoscere dei voluntas r dispositio in se.
 nullus desideraret scire aliquā cām. ita em plene cognoscere
 in cāo pmo: dialibus. attñ qz diuina volūtas nō cognoscit. nec
 ipa excludit in agēdo opationē cāe create. nec excludit ēt i co
 gnoscēdo cognitionē rōnis humane. nec excludit ēt i co
 gnoscēdo cognitionē cāe creataz vt aliquo mō sempiternē ventam
 in cognitionē illius cause supme q est finis oīs cognitionis.

¶ Insequēter q tū ad tertū articulū querit de vo
 luntate diuina q tū ad rōnem significāt. r circa
 hoc duo pncipalē querunt. pmo de puenientia
 illi? diuiniōis diuine volūtatis in volūtate bñplaci
 citi r voluntatē signi. Secdo querit de numero r
 sufficientia signoz diuine voluntatis.

Questio. j. ¶ pma diuino nō sit pueniens. vī. qz
 38 sentia r scia. s. scia nō distinguit p sciam. r rōnis r sciam signi
 fil nec potētia. ergo nec volūtas. ¶ Itē tu dicas q illa nō bñt si
 gna. Lōtra sicut creature sunt signa volūtatis. ita ēt inuauit
 ex suo ordine sciam. r ex sua magnitudine mōstrant potētiā.
 g. si signū ducit in aliud. ps. ¶ Itē si ptingit diuina volūta
 tem signari. aut p signa naturalia. aut p signa voluntaria. Nō
 p naturalia. qz pceptio r pbitio nō sunt a natura. s. voluntaria
 te. Nō p voluntaria. qz signū voluntariū est qd sūt ex institū
 39 tione. s. pceptio r pbitio nō signāt ex institutione voluntatē
 sed ipm qd pceptit. g. r. ¶ Itē res significata nō cōicat nomē
 suū signū. An q tū circulus sit signū vni. nō tñ est vniū. ergo
 q tū pceptio r pbitio r c. sint signa diuine volūtatis. nō tñ
 dnt dici voluntates. ergo nō b? diuini voluntas in voluntatē
 signi r volūtates bñplaciti. ¶ Itē pceptio r pbitio r bmoi
 aut sunt signa rōne actus aut rōne obiecti siue pnotari. Et rō
 ne actus: sed ides est actus q diuina voluntas r de?. qz cā d? b
 co de? pceptit d? de deo r ita p dicit diuina essentia. ergo fm h
 idem est signū suū p p. Aut rōne effectus. r tunc cū pceptio r
 pbitio nullū pnotēt effectus nec p siliū. nullus oīs est signū
 r ita nullo mō vidēt signa. Sed p scriptura dicit plures esse
 voluntates dei: sed constat vna esse voluntatem bñplaciti. er
 40 go si plures sunt ops q stet pro alia voluntate q beneplaciti. s.
 nulla voluntas dei est nisi beneplaciti vel signum illius. ergo
 r. ¶ Itē ptingit cognoscere volūtates dei. sed nō possum
 cognoscere cā p se necesse est q q cognoscamus p signa. s. sic
 noiamus fm q cognoscim?. ergo nō tñ debemus dicere volū
 tatem beneplaciti esse voluntatem. sed etiam signum eius.
 ¶ Itē pceptio alicuius recte d? voluntas illius. ergo r pces
 41 ptio dei: sed nō est voluntas creans: q pceptio est etiā si nō
 bil fiat. ergo est voluntas significans. ¶ Itē. ad hoc q r r
 42 tior: autoritas compellit nos distinguere volūtatem dei in vo
 luntatem signi r voluntatem bñplaciti. Autoritas quidē qz
 dicit aplūs. j. 2. hē. iij. hēc est voluntas dei sanctificatio qz
 43 stra. sed illud non est dictum per essentiam. ergo vel per cām.
 vel per significationē. Non autē p casum. ergo p significationē
 ¶ Itē rō dicitur. qz cōi vsu loquēdi cōsueuimus pceptum
 nostrū voluntatem appellare. ppter hoc intelligendum q s
 44 cut non absurdē intellectus d? vīs intellectiua r ipsum intell
 lectum. ita voluntas dicitur ipsa vīs volēdi r ipsum volūtum
 Et quia voluntas dei imotescit nobis p volūtū cā q p vīdibile
 r signū est qd facit in aliud venire dū offert se sensui. inde est
 q voluntatē dei diuidimus in voluntatem bñplaciti r in volū
 45 tatem signi. ¶ Ad illud qd obijct de scientia r potētia. dicit
 dum q ipsa voluntas se b? immediatius ad res. r tamen non
 sic determinate in futuris indifferētibus. iō indiget certis si
 46 gnis. Et pterea cum debeamus nos illi cōformare oportet
 nos ipsam cognoscere. sed diuina scientia est respectu oim sūt
 r potētia. r pterea neutri ops nos cōformare. ideo nō sic dī
 47 ctur scientia signi. vel potētia sicut voluntas d? ¶ Ad illud
 quod obijct. vtrum sint signa naturalia vel voluntaria. dicit
 dum q signum est ens. r est signum. pōt ergo dici naturale in
 q tūm ens. vel in q tūm signū. Signa etgo voluntatis in q tūm
 entia. voluntaria sunt: qz a voluntate. sed naturalia sunt in q
 48 tum signa: qz naturalē significāt. sicut effectus naturalē signi
 ficant cām. Et hoc p r sequēs qz res nō cōicant signo dato cōi
 49 cant tñ signo naturali. vt p r nā v rina d? sana. quia est signum.
 fanitatis

sanitatis. e est signu qd catur naturafr. boc tñ nō ē gñalr veg nec fm fimonis pprietatē. s fm tropū loqñdi. sicut tāgīt mgr in lra. r rōe trāsserēdi ē silitudo p̄pata iter signū qd naturafr signat r sīgītū. Ad illd qd obi rōne cui? sunt signa. dōz q rōne actus creati p cōparationē ad obiectū. obiectū em̄ innotescere facit voluntatē vt est sub actu p̄ceptionis r pbibitōis r bñōl. Cū boc qd p̄cipit signū est voluntatis inq̄tum p̄cipitur.

De nūero r sufficiētia signoz diuie voluntatis r ponit mgr qñqz signa q cōtinent in hoc v̄su. p̄cipit r pbibet. p̄mittit. cōsultat. implet. Et videt q̄ debeat ponere pauciora. qm̄ signū r signatū dñr cōrelatiue. r si vnū oppositorū dōz multipl̄ r reliquū. r si vnus nō dōz multipl̄ nec reliquū parte topicor. s voluntas dei ēvna r vno mō se bñs. ergovñū dōz bñe signū. Itē aut signa bec dī stinguunt rōne modi significādi. aut rōne rei sīgītē. Si rōne rei significatē. ergo tot dñt cē signa quot res. qz oīs res signū est diuine voluntatis tanq̄ cause. Si rōne modi significādi. s eodē modo signant diuinā voluntatē p̄ceptio r pbibitio. ergo sunt vnam signū. Itē voluntas dei sicut infra patebit nō est respectu mali. ergo nullū signū eius dōz accipi p cōparatiōnem ad malū. cum ergo pmissio r pbibitio sint respectu mali. nō sunt signa voluntatis diuine. Contra. q̄ sint plura v̄. qz cuiuslibet bono. rñdet malū ex opposito. Imovni bono plura mala. ergo tot vel plura signa dñt accipi a p̄e mali sicut ex parte boni. cū igit ex p̄e boni sint tria. p̄z r c. Itē sicut impletioni rñdet pmissio. ita r cōbitio imo multo fortius r magis ex opposito. ergo v̄ q̄ plura sint signa. Itē sicut p̄ceptio nō ponit pbibitio. ita cōsilio dissuasio. q̄ v̄ q̄ sint plura. Cū dñm q̄ numerus signoz vno mō p̄suevit accipi sic. Voluntas em̄ diuina p̄prie loquēdo est p̄ntiū r futuroz p̄eritorū aut alio mō nō est p̄ntiū. Scdm̄ h̄ notandū q̄ si est respectu p̄ntis aut illud est bonū. r sic impletio. aut malū r sic pmissio. Si respectu futuri hoc est tripl̄. Aut est malum. r sic p̄bitio. Aut bonū necessariū. r sic p̄ceptio. Aut bonū superogationis: r sic cōsiliū. bonū aut superogationis nō bz maluz oppositum. sō nec p̄siliū bz signū oppositū. Alio mō p̄ntiū distinguit sic. voluntas diuina sicut infra patebit. aut vult simpl̄. aut vult p̄ditio nali siue q̄tū in se. vt rōz mō p̄tingit cā signari. Voluntas ḡ absoluta p̄t ad aliqd̄ p̄parari. aut p̄ modū p̄placētē. aut p̄ modū displicētē. Si p̄ modū displicētē illud nullo mō fit. r ita bñc nō p̄tingit significari nec scribi aliquo signo exteriori. Si p̄ modū p̄placētē. aut qz placet illud qd̄ fit. r sic impletio. Aut qz placet aliud ex illo. r sic pmissio. r sic habemus duo signa. p̄t iterū significari diuina voluntas vt aīcedens siue p̄ditionalis. r hoc dupl̄. Aut p̄ modū p̄placētē. ita q̄ oppositum displicet. r sic p̄ceptio. Aut p̄ modū displicētē. r sic pbibitio. Aut p̄ modum cōplacētē ita tñ q̄ oppositū nō displicet r sic p̄siliū. Per modum v̄o displicētē. ita q̄ oppositū nō placet nō est possibile rep̄ri. r fm̄ hoc p̄z numerus r sufficiētia et solutio obiectoz. Ad em̄ obi q̄ voluntas bñplacētī non est multiplex. dōm q̄ hoc verū est q̄tū ad sūbam. tñ q̄tū ad p̄notata multiplex est vt v̄sum est. voluntas em̄ absoluta p̄notat naturalē ordinationē rei ad euentū sicut oīm ad salutē. Ad illud quod querit. v̄z distinguant rōne modi significādi r c. dōm q̄ rōne modi significādi. Est em̄ aliq̄s modus significādi voluntatē vt detestantē qd̄ facit pbibitio ali? modus vt ap̄probantē qd̄ facit p̄ceptio. Ad illud qd̄ obi. q̄ voluntas nō est respectu mali. dōm q̄ per modum approbātis nō est respectu mali. s ex malo elicit. per modū v̄o detestātis ē respectu mali in se. Ad illud qd̄ obi q̄ cuiuslibet bono rñdet maluz ex opposito. dōm q̄ verū est. s tñ bono superogatiōis p̄t opponi malū r nō malū. inq̄tum superogationis opponit min? bonū. inq̄tū aut bonū opponit maluz: s nō aliud. r illud quis dem opponit bono p̄cepti. r sō cadit sub pbibitione. Ad illud qd̄ obi de cōbitio. dōm q̄ illa impedit effectū r p̄pter hoc p̄uat rōnē significādi vt v̄sum ē. Ad illud quod obi q̄tū opponit dissuasio. dōm q̄ sicut opinio ēvna contrariorū. qz est acceptio vnus partis cū formidine alteri? sic cōsiliū. qz non accipit alterā partem determinate: qz cōp̄bendit suasionē r dissuasionē. Nam qui suadet cōsultat. et qui dissuadet similiter aliquid cōsultat.

De impletione voluntatis dei Distinctio. xlvj. qualiter impletur.

Obiect ad p̄em falsas voluntas dei cassari p̄t quā tum ad effectus bonos.

Actum est em̄ in superioribus r autoritatibus cōmunitū. voluntas dei q̄ ip̄e est vocat? qz beneplacētū ei? cassari non p̄t: qz illa voluntate fecit que cūqz voluit in celo r in terra. cui teste apostolo mihi resistit Queritur ergo quōd accipien dum sit quod apls de dño ait Qui vult om̄s hoies saluos fieri. Cū em̄ nō oēs salui sūt. sed quidā dānent. videt v̄t qz nō fieri qd̄ de? vult fieri. hñāna. s. voluntate impediēte volū tatem dei. Dñs quoqz in euā gelio impiā ciuitatē compellans. Quoties inq̄t volui cōgregare filios tuos sicut galilina gregat pullos suos sub alis r noluit. Ita hec dicuntur tanq̄ dei voluntas sup̄ata sit hoim voluntate r infirmis mis nolēdo impediētibus. nō potuerit facere potētissim? qd̄ volebat. Vbi est ḡ illa oipotē tia q̄ in celo est r in terra r fm̄ p̄p̄etā oia quecūqz voluit fecit r quōd volūtatē ei? fm̄ apls nihil resistit. si colligere filios hierlm̄ voluit r nō fecit. Hec em̄ p̄dictis plurimū obuiare videntur.

Obiectionē predictam soluit exponēs quō intelligē dum sit illud volui congregare r noluit.

Sz audiam? solutionē. ac p̄mū quō accipiēdū sit illd qd̄ dñs ait videam? Ad em̄ ex eo sensu illd dictū est vt ait aug. in enchi. p̄dictā qd̄nē soluens q̄ dñs voluerit cōgregare filios hierlm̄ r non sit factū qd̄ voluit qz ipsa noluerit: s p̄o rius ip̄a quidē filios suos ab ip̄o colligi noluit. q̄ tñ nolēte filios ei? collegit ipse oēs qz voluit. qz in celo r in terra nō quedam voluit r fecit. quedā v̄o voluit r nō fecit. s oia que cūqz voluit fecit vt sit sensus Quoties volui cōgregare filios tuos. r noluit id ē quot quo r gregari mea voluntate semper efficaci. te nolēte feci. Ecce in euidenti positum est

Se oritur qd̄. di ctum ē em̄ in sup per ioab. Hec ē scda pars bui? totalis tractatus de volū tate in qua magr agit de diuie voluntatis ipictōe. Et bz bec ps duas pres. In p̄ma supposito ex p̄e dētib? q̄ voluntas bñplacētī sp̄ ip̄eaf. Hic remouet dubitatiōes q̄ ex hac sup positione oriunt. In scda explicat v̄tātē. s. di. p̄ri. Voluntas q̄ppe dei semp efficac ē. p̄ma pars bz duas pres. In p̄ma mgr mouet dubitatiōē p̄ cōp̄arationem ad bona. In scda p̄ cōp̄ationē ad mala. ibi. Jōz qz p̄ter oia bona que sunt. p̄ma ps bz duas pres. In p̄ma mgr obi q̄tū. In scda soluit ibi. Sz audiam? solutionē. Sz scda pars i qua mgr inq̄rit v̄z voluntas dei impleat respectu maloz bz duas pres. In p̄ma mgr opponit ad p̄e falsam. In scda opponit ad p̄e verā. ibi. Sz qz ḡ diligētē attēdat r c. p̄ma ps bz duas. In p̄ma adducit rōnes ad defensionē falsē opinionis. In scda p̄e ponit solutiones qz assignāt illi q̄ sunt p̄e p̄positōis. r h̄ ibi. Illi v̄o q̄ dicit de voluntate mala nō fieri. Et v̄traqz p̄riū duas bz. nā in opponēdo duas inducit obiectiones. quaz vna rōni inicit alia autoritatē. r fm̄ hoc ps in qua soluit diuidit. qz ponunt ibi due rōnes supra duas obiectiones. Sz illa ps in qua conat mgr ad verā partē astruendā bz duas In p̄ma inducit rōnes soluit. Sz scda dissoluit quādā rōnē sophistīcā. r hoc ibi. Jam sufficienter ostium est r c. p̄ma ps bz tres partes fm̄ tres rōnes quas inducit. p̄ma sumpta ē ab hoc. qz idē ē do fieri actore r deo volēte. r ponit ibi. Sz qz igitur diligētē r c. Secunda sumpta est ab hoc qz ea dem est cā qua malum fit et bō fit deterior r ponit ibi deinde idē Augu. que rens r c. Tertia sumpta ē ab hoc qz malum facit tēdere ad nō esse. r ponit ibi. Itē etiā aliter ostenditur qz deo actore r c. Sz militer scda pars in qua dissoluit rōnem sophistīcā tam t̄eo bz in p̄ma pos. r iij.

Distin. xlvj.

Ro. ix. i. Tbi. ij

Obiect

Obiect

Soluit.

q̄ illa dñi v̄ba sup̄iorib⁹ nō repugnāt. Nūc videre re-
stat quō etiā p̄missa v̄ba apli p̄dictis nō d̄dicant. q̄ de
deo loquēs ait. vult oēs hoies saluos fieri. Quoz oc-
casiōe v̄boꝝ multi a veritate deuiauerūt dicētes deū
multa velle fieri q̄ nō fiunt. S; nō est intelligendū ea
rōne illud esse dictū q̄si de⁹ vellet aliq̄s saluari z nō sal-
uent. Quis em̄ tā impie desipiat vt dicat deus malas
hoim volūtates quas voluerit. z q̄si voluerit. z vbi vo-
luerit bonū nō posse auertere. Ad est vtiq̄v̄z qd̄ in
p̄s. d̄. Quēcūq̄ voluit fecit. si aliqua voluit z nō fecit
z qd̄ est indignus. id nō fecit. qm̄ ne fieret qd̄ volebat
ops. voluntas hois impediuit. Idē cū audimus z in
sacris lris legim⁹ q̄ velit oēs hoies saluos fieri. nō tñ
id debemus oipotētissime deivolūtati aliqd̄ deroga-
re. s; ita intelligere qd̄ scriptū est. Vult oēs hoies sal-
uos fieri. tanq̄ diceret nullū hoiez fieri saluū nisi quē
saluū fieri ipse voluerit. nō q̄ nullus sit hoim nisi quē
saluū fieri velit. s; q̄ nullus fiat salu⁹. nisi quē velit sal-
uari. z id rogādus est vt velit. q; necesse ē fieri si volue-
rit. Ad est em̄ credēdus omps aliqd̄ voluisse fieri qd̄
factū nō sit. Sic ē intelligit illd̄. illuiat oēs hoiez venē-
tem in h̄sic mūdū nō q; nullus hoim est q̄ nō illuminet
sed q; nisi ab ip̄o nullus illuminat. Idēz alio mō illd̄
intelligi dū tñ credere nō cogamur oipotētē aliqd̄ fie-
ri voluisse. factūq̄ nō esse. q̄ sine vllis ambiguitatibus
sicut in celo z in terra (sicut vitas carat) oia quecūq̄
voluit fecit. p̄fecto facere nō voluit. quecūq̄ nō fecit.
Ex his apte ostendit q̄ de⁹ ea volūtate q̄ ipse est non
vult aliqd̄ fieri qd̄ nō fiat. neq; nō fieri quod fiat.

Obijcit ad partem falsam q̄ voluntas dei fiat
q̄tum ad effectus malos.

Idēz cū dicit oia bona q̄ fiūt ei⁹ fieri volūtate. q̄ si
fieri nollet nullaten⁹ fierēt recte q̄ri solet vtrū z mala
oia q̄ fiunt. i. p̄tā dei fiāt voluntate. an nolēte eo fiāt.
Sup̄ hoc diuersaria sentiētes sibi d̄dicere inueniūt
Alij em̄ dicūt q̄ de⁹ vult mala esse vel fieri. nō tñ vult
mala. Alij vō q̄ nec vult mala eē nec fieri. in h̄ tñ que-
rūt z hi z illi q̄ vtiq̄ fatēt deū mala nōvelle. Et riq̄
vō rōnib⁹ z autoritatib⁹ intūt ad muniēdā suā asser-
tione. que immititur rationi.

Qui em̄ dicūt deū mala velle eē vel fieri. suam his
modis muniūt intētiōē. Si em̄ inquit mala nō eē vl
nō fieri vellet nullo mō eēnt vel fierēt. q; si vult ea nō
eē vel nō fieri. z nō p̄t id efficere. s. vt nō sint vl nō fiāt.
volūtati ei⁹ z potētē aliqd̄ resistit. z nō ē ops. q; nō p̄t
oē qd̄ vult. s; impotēs est sicuti z nos sum⁹. q̄ qd̄ volu-
mus q̄nq; nō valemus. s; q; omps est z in nullo impo-
tens certū est nō posse fieri mala vl esse nisi eo volēte.

Quō em̄ inuito eo z nolēte posset ab aliquo malū fie-
ri cū scriptū sit. voluntati ei⁹ quis resistet.

Opponit ad partem falsam per probatōē que
immititur autoritati.

Supra ē dixit aug. q; necesse ē fieri si voluerit. sed
vult mala fieri. aut nō fieri. Si vult nō fieri. si fiūt: fiūt
aut vult q̄ fieri. Itē bonū est mala esse vl fieri. Alio q̄n
sūme bon⁹ nō p̄mitteret ea fieri. vñ aug. i ench. Quā
uis ea inqt̄ q̄ mala sunt inqt̄tū mala sunt nō sunt bona
tñ vt nō solū bona s; etiā sint z mala bonū est. Itā nisi
esset h̄ bonū vt essent z mala nullo mō esse sinerent⁹ ab
oipotētē bono. cui p̄culdubio q̄ facile ē qd̄ vult facere

Ro. ix.

tam facile est q̄ nō vult eē nō sinere. Nec nisi credam⁹
periclitat̄ nra p̄fessio q̄ nos in patrē oipotētē credes-
re p̄fitemur. Ecce h̄ apte hēs q̄ bonū ē mala eē. ois at
boni de⁹ autor. ē. q̄ vult oē bonū esse qd̄ est. Lū ḡ bo-
num sit mala fieri vl esse. ergo z mala vult fieri vel esse.
His atq; alijs h̄mōi rationibus z autoritatibus vtur
tur qui dicunt deū velle mala esse vel fieri.

Solutio p̄me obiectiōis innitēs rōni ḡ illos q̄
dicūt dei voluntate non fieri mala vel non esse.

Illi vō q̄ dicūt deivolūtate mala nō fieri. vl nō esse
inductiōib⁹ p̄missis ita rōdēt dicētes deū nec velle ma-
la fieri. nec velle nō fieri. vl nolle fieri. s; tñ nō velle fie-
ri. Si em̄ vellet ea fieri vl eē. faceret vtiq̄ ea fieri vl eē
z ita eēt autor maloz. Ad ē aut autor maloz vt scōꝝ
p̄stant autoritates. nō ḡ ei⁹ volūtate fiūt mala. Itē
si nollet mala fieri vl vellet nō fieri. z tñ fierēt. ops nō
eēt. cū ei⁹ volūtās h̄iane volūtatis effectū impediret.
Idēz nō ccedūt deū velle mala fieri. ne maloz autor in-
telligat. nec ccedūt eū velle mala nō fieri. vl nolle fieri
ne ipotēs eē videat. s; tñ dicūt eū nō velle mala fieri
vt nō autor. s; p̄missor maloz monstret. Cū z enā geti-
sta vbi ostendit deū autorē esse oim bonoz dicēs oia per
ip̄m facta sunt. p̄sequenter maloz autorē esse negat di-
cens. Et sine ip̄so factū est nihil. i. p̄ctū. Non dixit p̄-
eum factū esse vel eo nolente z inuito. s; tñ sine eo. i. si
ne ei⁹ voluntate. q; nō ei⁹ volūtate sit p̄ctū. Ad ḡ deo
volente vl nolente. sed non volente fiunt mala. Ad nō
subest dei voluntati vt malū fiat vel nō fiat. sed vt fieri
fiat. q; bonū est sinere mala fieri. z vtiq̄ volens finit
non volens mala. sed volens sinere vt ip̄a fiant. q; nec
mala sunt bona. vel ea fieri vel esse bonum est.

Solutio secunde obiectiōis innitēs autorita-
ti Aug. qua dicitur mala fieri bonū est.

Idēz vō aug. ait. Mala fieri bonū ē. nec sinerēt ma-
la ab oipotētē bono fieri. nisi h̄ esset bonū vt ea eēnt ea
rōne dictū eē asserūt. q; ex malis q̄ fiūt de⁹ bona elicit.
nec ip̄e p̄mitteret ea fieri nisi de eis bñ aliqd̄ faceret.
Cū aug. in eo. li. ench. apte indicās p̄dictoz v̄boꝝ ta-
lem eē intelligētā ait. De⁹ ops cui rerū ē summa p̄s
cū summe bon⁹ sit. nullo mō sineret aliqd̄ mali eē in op̄i-

bus suis nisi vsq; adeo esset
omps z bonus vt benefaceret
etiā de malo. Item in eodem.
Melius iudicauit de⁹ de ma-
lis bona facere q̄ mala nulla
permittere. Ex hoc itaq; sen-
su dictum est ac verum bonuz
est mala fieri. q; ex malis que
fiunt. bonis (q̄ fm̄ p̄positum
vocati fiūt sancti) accidit bo-
nitas. i. vtilitas. Talibus em̄
(vt ait p̄s) in bonū cooperā-
tur oia etiā mala. quia eis p̄-
sunt que alijs facientibus ob-
sunt. Cū etiā aliq̄n in scriptu-
ra legitur maluz appellari bo-
num. vt hiero. super marcum.
Malum inqt̄ iude bonū fuit
scz nobis nec si bonum est illi
vel illi. inde sequitur q̄ simplr
bonum sit. pp̄tē em̄ ac simpli-
nir illā sibi. Itā sufficiēt
om̄sum est zc. In scdā dñi
soluit ibi. Quib⁹ facile est
nobis rōdēre. In totū
redit ad vitat̄ asseritiōē
dicēs oīc p̄tē esse verā q̄
de⁹ nō vult mala fieri. Itē
Dec igr̄ z alia h̄mōi zc.
a Cū vsq; adeo deus
esset omps z bonus vt be-
nificeret ē de malo. Cū
indebito mō loq; q; mali-
cia ē p̄uatio. ḡ nō ē mate-
ria boni. Si dicas q̄ acci-
pitur rōne substracti. s; de
de malo. i. de illo q̄ est ma-
lus facit bonum. Contra
hoc nihil ē altud q̄ malū
destruere. ex h̄ ḡ nō habe-
tur q̄ deus habeat mala
sinere. cum eius sit facta
destruere. Itē p̄d. dñm q̄
de nō est vbi cāle nec mate-
riale. s; occasionale quali
dicat

dicitur. d. malo facit bonū
 ri occasione sumpta a malo
 ac ipse aut obijcit ac si b qd
 ac est de tenere causali si
 ue materiali.
 2. **Q**uod malū dicitur bonū ordinatū
 natū & loco suo positū. ut
 male loq. qd qd nō est
 nō est locari. Si iudicas
 qd b3 locū rōne substrati.
 3. **Q**uod malū dicitur bonū ordinatū
 natū & loco suo positū. ut
 male loq. qd qd nō est
 nō est locari. Si iudicas
 qd b3 locū rōne substrati.
 4. **Q**uod malū dicitur bonū ordinatū
 natū & loco suo positū. ut
 male loq. qd qd nō est
 nō est locari. Si iudicas
 qd b3 locū rōne substrati.

citer bonū est qd in se & faciēti
 bonū est. Est em̄ aliqd qd i se
 bonū est & cui fit. s3 nō ē bonū
 faciēti. vt cuz subuenit paupī.
 sed nō ppter deū aliqd bonū
 in se & faciēti. sed nō ei cui fit.
 vt cū veritas ppter deū alicui
 nō obediēti p̄dicat. Et aliqd
 in se & faciēti & ei cui fit bonū
 vt cū veritas p̄dicat ppter deū
 credēti. Cū apls. Bonū odor
 sum deo. alijs odor vite. alijs
 odor mortis. Est aut aliqd qd
 nec in se bonū est. & faciēti nō
 cet & dānat nisi peniteat vt ma
 lū. valet tñ ad aliqd. Ut ei ait
 Aug. in ench. A summe & eq̄li
 ter & imutabilr bona trinitate
 creata sunt oia. nec summe nec
 equalr nec mutabilr bona. sed
 tñ bona etiā singula. s3 vni
 uersa valde bona. **Q**uod ex oib3
 p̄sistit vniuersitatis admirabi
 lis pulchritudo. In qua ē il
 lud qd malū dicitur bonū ordinatū &
 loco suo positū. em̄nēti cōmē
 dat bona vt magis placeat et
 laudabiliora sint dū cōparā
 malis. Hinc p3 qd ex malis q̄
 sūt aliqd puenit bonū dñi bo
 na magis placēt & laudabilio
 ra existūt. Ipsis ē faciētib3
 ex malis q̄ faciūt. interdū bōa
 pueniūt. si fm̄ ppositū vocati
 sunt sc̄i. Talib3 ei vt ait aug.
 in li. de correctione & gra vsq;
 adeo deus oia coopat i bonū
 vt si q̄ bonū deuiant & exortit
 tāt. ēt hoc ipm̄ eis faciat. p̄fice
 re in bonum. qd humiliores re
 deūt atq; doctiores vt petrus
 Illa ē mala q̄ ab im̄iq; s̄ide
 les pie pferūt. vt ait aug. in li.
 de tri. ipsi vtiq; p̄sunt. vel ad
 delēda pctā. vel ad exercēda p
 bādāq; iusticiā. vel ad demon
 strādā hui3 vite miserā. **Q**uod
 & iob dei manū apls s̄arbane
 stimulū sensit. & vterq; bñ p̄fē
 cit. qd malū bñ portauit.
Quod opponit ad partē verā
 oñdēs esse bonū fieri mala tri
 plici rōne. Prima rō sumpta
 est ab hoc idē fieri deo acto
 re. & deo volēte.
Si q̄s iḡit diligēter atten
 dat q̄ scripta sunt facile ē ei p̄
 cipere ex malis bona puenire
 & ex ea rōne dictū esse qd bonū
 est mala fieri vel esse nō qd ma
 lū sit bonū. vel qd bonū sit ma

lū fieri. **N**ō est em̄ bonū malū
 fieri ab aliquo. qd nō est bonū
 vt aliq̄s faciat malū. Si em̄ b
 esset bonū. p̄fecto hui3 de au
 to: esset q̄ est auto: ois boni.
Quod si hui3 de auto: est. eo q̄
 auto:re hō agit mala. & ita eo
 auto:re hō sit deterior. Et si eo
 auto:re hō sit deterior. tñ eo
 volēte hō sit deterior. Idē est
 em̄ dicere aliqd fieri deo auto
 re qd deo volēte. deo aut auto
 re nō sit hō deterior. q̄ nō deo
 volēte. vt Aug. in li. lxxiij. q.
 apte astruit a minor: dices ita
 Nullo sapiēte hoīe auto:re sit
 hō deterior. Tanta em̄ est ista
 culpa q̄ in sapiēte hoīem cade
 re neq̄t. Est aut de oī hoīe sa
 piēte p̄stātor: multomin3 q̄ deo
 auto:re sit hō deterior. multo
 em̄ est p̄stātor: dei volūtas q̄
 hoīs sapiētis. Illo aut auto:re
 cū d: illo volēte d: q̄ est vicin3
 volūtatē humane quo est hō deterior. qd vicin3 si lon
 ge abest a dei volūtatē (vt rō docet) a quo sit q̄rēdū ē
 Ecce apte dicit Aug. deo auto:re vel volēte hoīem nō
 fieri deterior: sed vitio volūtatē sue. **N**ō ē q̄ deo au
 to:re qd malū sit ab aliq̄ & ita deo volēte mala nō fiunt.
Secūda rō sumpta ē ab hoc qd eadē est cā qua ma
 lum sit. & homo est deterior. **U**el ali. **I**n deo nō est
 cā. vt sit homo deterior.
Deinde idē aug. q̄rēs qd sit cā vt hō sit deterior & in
 deo nō esse asserit i eodē li. sic dices. **U**t sit hō deterior
 aut in ipso est aut in alio aut in nihilo. Si i nihilo nul
 la cā est. Si in alio aut in deo. aut in alio quol3 hoīe.
 aut in eo q̄ neq; de neq; hō sit. S3 nō in deo. **B**onoz
 ei de tñ cā est. q̄ aut in hoīe est. aut in eo qd neq; deus
 neq; hō aut in nihilo. **E**t ex his apte oñdit qd nō ē bo
 nū. vt sit hō deterior. qd nō ē deus ei rei cā q̄ tñ cā bo
 noz est. **E**t si nō ē bonū vt hō fiat deterior. nō est q̄ bo
 nū vt ab eo fiat malū. nō ḡvult
 deus vt ab eo fiat malum.
Tertia rō sumpta est ab
 hoc qd malum facit tēdere ad
 non esse. **I**deō deo auto:re non
 fiunt mala.
Idem aut ē oñdit qd deo au
 to:re. i. volēte non fiunt mala. qd
 f de nō ē cā tēdēdi ad nō ē. **T**ē
 dere ei ad nō ē malū ē ipse aut
 g auto: malū nō ē. **T**ēdit vō ad
 nō ē q̄ opat malū. non ḡ deo
 auto:re est qd aliq̄s opat malū
Non est ḡ bonū qd aliq̄s ope
 tur malū. qd tñ boni de auto:re
 est. **H**oc aut aug. in eo. li. apte
 explicat ita dicens. **Q**ui oim̄
 q̄ sunt auto: est. & ad cuius bo
 nitatem id p̄tinet: vt sit oē qd
 est. boni tātūmodo cā est quo

quē deteriorē. ego mul
 to fortius deus.
Culpa que in sapiēte
 hoīes cadere. **U**t hoc fal
 suz. qd sicut se b3 sapia ad
 ignorātiā. ita virtus ad
 culpā. q̄ p̄mutatim sicut
 virtus ad ignorātiā. ita sa
 piētia ad culpā. sed virt
 sil stat cū ignorātiā. q̄ sa
 piētia sil stat cum culpa.
Rū. dō: qd sapia vno mō
 dicit cognitionē veram.
Alio mō cognitionē verā
 & nobilissimā. qd p̄ cās al
 tissimas. **T**ertio mō dicit
 cognitionē verā nobilē &
 sapidā. **Q**uarto mō sapi
 entia nō dicit aliā cogni
 tionē q̄ religionē diuinā
 siue cultū fm̄ qd qd p̄ies
 & as ipsa ē sapia siue tbeo
 sebia. & b̄ p̄sistit. vt de au
 gu. in fide. spe & charitatē
 te. & b̄ mō claudit ipse vir
 tutē. ita opponit culpe.
 & sic p̄ r̄n̄sio.

quē deteriorē. ego mul
 to fortius deus.
Culpa que in sapiēte
 hoīes cadere. **U**t hoc fal
 suz. qd sicut se b3 sapia ad
 ignorātiā. ita virtus ad
 culpā. q̄ p̄mutatim sicut
 virtus ad ignorātiā. ita sa
 piētia ad culpā. sed virt
 sil stat cū ignorātiā. q̄ sa
 piētia sil stat cum culpa.
Rū. dō: qd sapia vno mō
 dicit cognitionē veram.
Alio mō cognitionē verā
 & nobilissimā. qd p̄ cās al
 tissimas. **T**ertio mō dicit
 cognitionē verā nobilē &
 sapidā. **Q**uarto mō sapi
 entia nō dicit aliā cogni
 tionē q̄ religionē diuinā
 siue cultū fm̄ qd qd p̄ies
 & as ipsa ē sapia siue tbeo
 sebia. & b̄ p̄sistit. vt de au
 gu. in fide. spe & charitatē
 te. & b̄ mō claudit ipse vir
 tutē. ita opponit culpe.
 & sic p̄ r̄n̄sio.

quē deteriorē. ego mul
 to fortius deus.
Culpa que in sapiēte
 hoīes cadere. **U**t hoc fal
 suz. qd sicut se b3 sapia ad
 ignorātiā. ita virtus ad
 culpā. q̄ p̄mutatim sicut
 virtus ad ignorātiā. ita sa
 piētia ad culpā. sed virt
 sil stat cū ignorātiā. q̄ sa
 piētia sil stat cum culpa.
Rū. dō: qd sapia vno mō
 dicit cognitionē veram.
Alio mō cognitionē verā
 & nobilissimā. qd p̄ cās al
 tissimas. **T**ertio mō dicit
 cognitionē verā nobilē &
 sapidā. **Q**uarto mō sapi
 entia nō dicit aliā cogni
 tionē q̄ religionē diuinā
 siue cultū fm̄ qd qd p̄ies
 & as ipsa ē sapia siue tbeo
 sebia. & b̄ p̄sistit. vt de au
 gu. in fide. spe & charitatē
 te. & b̄ mō claudit ipse vir
 tutē. ita opponit culpe.
 & sic p̄ r̄n̄sio.

malū est. Ut male dicere. qz si tēdit ad nō esse. aut hoc dī: quā
tum ad esse nature. aut grē. Si nature g malū corrūpit natu
rā. qd est 3 Dio ny. q dicit q malū nihil corrūpit exentiū in eo
essentia vel natura. Si autē intelligat quātū ad esse grē. h filr
falsum vř. qz post primā culpā nō remanet eē gōtuitū fm ali
quid sui. qz totalr p mo
tale expellit grā. g nō tē
dit ad nō esse. sed iā ē in
termino. Rñ. ddm q in
boie iusto r bono est tria
přiderare esse nature r o
dinabilitatē. r gram que
cōi noie dē: babilitas. r o
dinē grē siue grē ordina
tionē. Malū g p se loquē
do corrūpit ipsaz ordina
bilitates. r ex hoc elōgat
a grā. r facit tēdere ad nō
esse. r qz babilitas nunq̄
oīno tollit salua natura.
r natura nō corrūpit. sp
malū facit tēdere ad nō
eē ita q nūq̄ ē i termino
b. Verū a quocūqz dē a
spūscō est. Ut male dice
re. qz si hoc ē verū. g cum
detractor detrahēdo dī
cat verū. vř qdīcat a spū
scō. Sillr diabolus mult
ta vera dicit. Sillr de ver
bo illo obijcīf. Nemo dī
cit dñs Jēsus nisi in spū
scō. Multi em̄ pctōres
hoc dīcūt tota die. Itē
veritas appropriat filio
g magis deberet dicere
Rñ. qd verū ē a spū
scō illustrāte intellectu.
r mouēre affectuz r illud
dē verū ex charitate a spi
rituscō mouēre affectuz
sed nō illumināte intelle
ctū. sicut dicit apls se itū
rū ad hispanos. falsuz ei
dicit. sed tñ in dīcēdo me
ruit. quia cbaritas moue
bat euz velle hoc dicere.
Aliqd est dīctū a spūscō
illustrāte intellectu sed nō
rectificāte affectū. r illud pōt
esse malū. r tñ verū est. dicere.
g pfectum vtrūqz includit. r sic dē a
spūscō r in spūscō r ita intelligit apls. Rñ. aut largius dī
cit. Et sic p illud qd obijcīf q veritas appropriat filio. Rñ.
em̄ q spūscō appropriat interpretatio. Uel dīcēdū q hoc non
dē tāq̄ appropriatū. vel si vt appropriatū hoc est rōne doni.

circā mali autor: nō est. r ideo
ipse summū bonū est. a quo in
nullo deficere bonū ē. r malū
est deficere nō est ergo cā defi
ciēdi. i. tēdendi ad nō esse. qui
vt ita dicā essēdi cā est. qz oīz
q sunt autor: est. q̄ in quantum
sunt. bona sunt. Ecce apte ha
bes q deficere a deo qui sum
mū est bonū malū est. Mala
ergo facere maluz est. nō ergo
deo autore vřolēte mala fiūt
Pōnit obiectiōnē quo
rūdā sophistīcā qua proba
re nřuntur ex deo esse q ma
la fiūt.
I
Cā sufficienter ostensum ē
q deo autore non fiūt mala.
Quidā tñ sophistice inceden
tes. r ideo deo odibiles pba
re conant. ex deo autore esse
q mala fiūt hoc mō. Mala
fiūt verū est. oē aut verū qd ē
a veritate est q deus est. a deo
ergo est q mala fiūt. Autē
oē verum a deo fit confirmāt
autoritate Aug. li. lxxiiij. que
stionum ita dicentis. Omne
verum a veritate verū est. Est
aut veritas deus. deū ergo ha
bet autor: em̄ omne verum. Est
aut verū q mala fiūt vel sunt.
deo ergo autore est q sunt vel
fiūt mala.

Responsio vbi cōcedit
na. deus autē quicquid vult plene vult. Et iterum quicquid
facit plene facit. Et iterum bec conditionata voluntas. aut est
voluntas beneplaciti. aut voluntas signi. Si signi. tunc ni
bil ad propositum: qz voluntate signi non vult oēs boies fieri.
Si voluntas beneplaciti. sed bec vno modo tñ est.
r dē r semper impletur. ergo omnes boies saluantur. Et p
terea bec voluntas conditionata qua dē qvult si ipsi velint lo
cum nō potest habere in parvulis qui moriuntur. ergo adhuc
nō soluit distinctio ista. Item cum sic dicitur vult hunc sal
uari aliquo demonstrato. aut hoc qd est velle aliquid cōnotat
aut nihil. Si nihil ergo pari ratione pōt dīci de lapide q dē
vult hunc saluari. Si aliquid nō nisi salutē. ergo sequit si vult
hunc saluari. q iste saluabilis qualitercūqz accipiatur velle.
Si dicas q commotat possibilitatem r ordinabilitatem ad sal
utes. obijcitur tunc q de quolibet ordinabilis ad aliqd potest
dīci q deus vult. sed quilibet clericus ē ordinabilis ad ep̄
tum. r quilibet miles ad dignitatem regiam. ergo deus vult
omnes clericos esse ep̄os r oēs milites esse reges. qd nō cōce
ditur. Rñ. ddm q cum apls dīcat q deus hoc vult. s. omes
boies saluos fieri necesse habemus concedere q deus vult.
r cum non possit exponi de voluntate signi. necesse habemus
exponere de voluntate beneplaciti. sed cum non omnes saluē
tur. r voluntas dei nunq̄ frustratur. idco necesse ē q fiat vis
in mō

De euidētiā eoz q determinat magī in pñti dīstin
ctione. vi. qrunf. p̄mo q̄rīf vtrū deus vult oēs
boies saluos fieri volūtate bñplaciti. Scdo q̄rīf
vtrū deus vult mala fieri. Tertio vtrū mala fieri
sit bonū. Quarto vtrū mala fieri sit verū. Quin
to vtrū mala ordinent a deo. Sexto r vltimo vtrū mala au
geāt p̄ccozem in vniuerso.

Questio. j. Q̄ deus vult oēs boies saluos fieri vo
luntate bñplaciti oñdīf sic. j. T̄mo. ij.
Vult oēs boies saluos fieri. sed p̄stat q hoc nō est dīctū devo
luntate signi. qz nec p̄cepti. nec sp̄letionis. nec alicuius alteri
hoc em̄ nō cadit sub p̄cepto. ḡ p̄stat esse dīctū de volūtate bñ
placiti. Itē Dam. Opz sc̄rī. qm̄ deus vult añcedenter oēs
boies saluos fieri. r regni sui potiri fortuna. nō em̄ ad puniē
dum plasmavit nos deus ḡ cum voluntas aīis sit volūtas bñ
placiti q ē bonoz q sunt bona irrefragabilr vult voluntate bñ
placiti. vult ḡ oēs boies saluos fieri siue saluari. Item oīs

hīs cbaritatē vult oēs boies saluos fieri quātuncūqz modī
cā habeat dilectionē r cbaritatē. Lum ḡ deus summā habeat
dilectionē r cbaritatē. vř q ipse vult oēs boies saluos fieri.
Itē sicut vult p̄bo. p̄imum enī. s. deus vno mō se b̄ ad oīa
siue ad oēs. ḡ quātum ē de se oēs vniformiter diligit. ḡ si vult
aliquos saluari. r oēvel
si de aliq̄bus nō vult pas
ri ratione de nullis.

omne verum eē a deo r sophis
ma aperit.
Quibz facile est nobis rñ
dere. s. indignū rñsione vř q
dicit. De nāqz verū a deo est
vt ait Aug. cui p̄sonat Amb.
q tractās illud v̄bū apli. Ne
mō pōt dicere dñs Jēsus nisi
h̄ in spūscō. dicit. Q̄ oē v̄z a
quocūqz dē: a spūscō est. Luz
itaqz verū sit q mala fiūt. hoc
verū qd dē: illa locutione. s. ma
la fiūt a deo est. s. nō inde se
quitur q a deo fit vt mala fiūt
Si enim hoc diceretur. autor
malozum deus esse intellige
retur. quod ex similit manifeste
falsum ostenderetur. deus pro
hibet furtum fieri. sed furtum
fieri verum est. ergo prohibet
verum non sequitur.

Partem qōnis appo
bat illoz q dicunt deuz nō vel
le mala fieri.
Bec igit r alia h̄mōi ina
nia relinquentes. p̄misse qd
nis parti saniori fauētes. que
sanctoz testimonijs plenius
approbāt. dicamus deum nō
velle mala fieri. nec tñ velle nō
fieri nec nolle fieri. Omne ḡ
quod vult fieri. fit. r omne qd
vult non fieri non fit. Fīūt au
tem multa que non vult fieri.
vt omnia mala.

na. deus autē quicquid vult plene vult. Et iterum quicquid
facit plene facit. Et iterum bec conditionata voluntas. aut est
voluntas beneplaciti. aut voluntas signi. Si signi. tunc ni
bil ad propositum: qz voluntate signi non vult oēs boies fieri.
Si voluntas beneplaciti. sed bec vno modo tñ est.
r dē r semper impletur. ergo omnes boies saluantur. Et p
terea bec voluntas conditionata qua dē qvult si ipsi velint lo
cum nō potest habere in parvulis qui moriuntur. ergo adhuc
nō soluit distinctio ista. Item cum sic dicitur vult hunc sal
uari aliquo demonstrato. aut hoc qd est velle aliquid cōnotat
aut nihil. Si nihil ergo pari ratione pōt dīci de lapide q dē
vult hunc saluari. Si aliquid nō nisi salutē. ergo sequit si vult
hunc saluari. q iste saluabilis qualitercūqz accipiatur velle.
Si dicas q commotat possibilitatem r ordinabilitatem ad sal
utes. obijcitur tunc q de quolibet ordinabilis ad aliqd potest
dīci q deus vult. sed quilibet clericus ē ordinabilis ad ep̄
tum. r quilibet miles ad dignitatem regiam. ergo deus vult
omnes clericos esse ep̄os r oēs milites esse reges. qd nō cōce
ditur. Rñ. ddm q cum apls dīcat q deus hoc vult. s. omes
boies saluos fieri necesse habemus concedere q deus vult.
r cum non possit exponi de voluntate signi. necesse habemus
exponere de voluntate beneplaciti. sed cum non omnes saluē
tur. r voluntas dei nunq̄ frustratur. idco necesse ē q fiat vis
in mō

In modo distribuendi vel in modo volendi. Et egregius doctor Aug. dupliciter facit vim in modo distribuendi in ench. Uno modo quod distributio sit accommodata sicut et hic. omnis homo timet in mari. In eodem modo loquendi intelligitur quod est in mari. Similiter Aug. exemplificat. si dicat magister iste docet omnes pueros de ista civitate. quod si docet omnes ut addiscunt. nullus enim docetur nisi per ipsum. Similiter deus vult omnes homines salvos fieri. quod nullus salvus nisi velit deus. et ideo orandus est ut velit. Facit etiam alio modo vim in distributione secundum omnem modum distribuendi. quod potest fieri pro singulis generibus. et sic est falsa. et non intelligitur apud sic. vel per generibus singulorum. et sic vera. quod deus de omni genere vult omnes salvos fieri. et de grecis et de latinis. et de presbiteris et subditis. et de omni genere. ideo dicit apostolus per omnes esse orandum. Hec est ratio Aug. cui magister imitatur. et necesse est sic. vel sic solvere. Supposito quod velle dicat ibi velle dei secundum quod dicit velle placito. quietato. sine voluntate absoluta. de qua verus est dicere. omnia quecumque vult fecit. Sed Damascenus facit vim in modo volendi. distinguit enim in deo voluntatem antecedentem et voluntatem consequentem. et voluntas antecedens est voluntas respectu cuius propter quod deus hominem fecit. et irrefragabiliter bonorum. Voluntas autem consequens est voluntas non quod sequitur merita. sed quod vult aliqua secundum scientiam meritorum. Prima. scilicet a magister voluntas conditionalis sine voluntate qua deus vult quantum in se est. Secunda autem. scilicet de absoluta. Differentia autem inter duas voluntates tenet. et illam non est secundum diversitatem affectionis sine modo volendi qui sit in deo. sed secundum rationem connotandi et intelligendi. Propter enim deus dicit velle omnium salutem quantum in se est et antecedenter connotatur in omnibus ordinatis ad salutem. tunc ex parte nature datur. tunc ex parte gratie datur. Dedit enim eis de naturam. secundum quam possunt eum cognoscere. et cognitum querere. et quantum invenire. et invenire inberere. ac per hoc salutem obtinere. gratiam similiter obrulit. dum filium misit obrulit. cuius precium omnium salutis sufficit. Reges etiam et mandata tribuit salutis et ostendit. Ipse etiam presertim est omnibus in quibus. et propter est omnibus invocantibus eum. Velle ergo bonum antecedenter saluare est ordinatum ad salutem facere. et volenti pervenire non desesse. Tunc velle antecedenter saluare non connotat salutem sed ordinabilitatem ad salutem. Velle autem presertim sine absolute saluare est velle dare salutem et quam presertim ad salutem pervenitur. et suam auxilium et gratiam. et connotat salutis euentum. et sic non est dicere quod deus vult omnes homines salvos fieri. Huius rationi magis consonat magister. quibus vult bona fieri. Secundum hanc ergo rationem quod deus vult omnes homines salvos fieri. quantum in se est voluntate antecedente. non autem voluntate absoluta sine consequente. et quod illa non connotat esse eius euentum. id non impedit in hoc quod non omnes salvant. Per etiam ratio. ad illud quod obijcit de predestinatione sine electione. quoniam illis clauditur voluntas absoluta non solum a magister. Per etiam ratio. ad ultimum de connotato. Ad illud tamen quod obijcit quod voluntas conditionata non cadit in deum. dicitur quod non ponitur in deo voluntas quantitas ad effectum plenitudinis voluntatis. nec propter diversos modos volendi. sed propter aliam comparationem in connotando. et sic per illud. Ad rationes vero ad oppositum quod dicitur vult omnes homines salvos fieri. rursus potest ad duas primas quod verum est clauditur et velle. Ad illud autem quod obijcit de charitate boni. dicitur quod non est ille. quoniam nos nescimus merita boni futura finaliter. et si quis sciret aliquos esse presertim quibus quantum in se est deberet eos velle salvari. non tamen voluntate absoluta. sed hoc melius infra patebit. Ad illud quod obijcit quod deus vult omnes homines salvos fieri. ad omnes. dicitur quod illud verbum per hoc locum quantum ad rerum gubernationem. non quantum ad eorum productionem. vel quantum ad naturalia. non quantum ad gratuita.

Questio. ii. Utrum deus velit mala fieri. Et quod sic possibile est fieri. ergo per naturam eorum. quod possibile est fieri. deus vult illud. sed malum est possibile fieri. ergo malum fieri est deo volibile. Ad hoc duobus oppositis propositis inter quod non est medium. necesse est alterum esse a deo scitum. ergo pari ratione necesse est alterum esse volitum. sed demonstrato peccare. istum peccare istum non peccare sunt opposita. ergo deus vult alterum. sed quod quod deus vult illud sit. ergo si vult istum non peccare. iste non peccat. quod est contra positionem. vult ergo istum peccare. hoc non est malum. quod malum fieri est a deo volitum. Ad hoc omnia iustus vult omne quod iustus est. hoc omnia pena iusta est. ut dicit Aug. et omne malum. pena. quod omne mag

istum quod sit a deo est volitum fieri. Quod omne malum sit pena. per Aug. i. p. f. Iustitiam inquit dicitur sic est. quod omnis motus inordinatus si bene sit pena. Ad hoc omne aliquid volens voluntate prestantata et deliberata vult omne illud sine quo illud non potest esse. quibus enim aliquid vult esse abbas. sed non monachus tamen si deliberative velit esse abbas. vult pariter esse monachus. sed deus vult aliquid bonum quod non potest esse sine malo. sicut sanctos suos patri et patri et filium suum. ergo et. Contra. nihil est ab aliquo volitum vel volibile. quod omnino displicet ei et est odiosum. sic et Eccl. xij. d. Altissimus odit homines peccatores. sed non nisi ratione peccati sine malo. ergo multo magis odit malum. quod non vult illud fieri. Ad hoc Aug. in li. lxxvij. q. Id est est fieri deo volente et deo autore. hoc malum non sit deo autore. ergo malum non sit deo volente. Prima supponit ipse. sedam pbat. quod nullo bono sapiente sit homo deterius. ergo multo fortius nec deo. Ad hoc ratione vult. quod omnis voluntas aut denominat a volente. aut denominat volitum. si ergo deus vult malum aut ergo voluntas est mala. aut si voluntas est bona. volitum est bonum. quod aut nihil est malum. aut deus est malus si vult malum fieri. hoc vult quod falsum. quod et. Ad hoc omnia volens malum vult sub ratione appetitis boni. quod omnia volens malum decipit. ergo si deus vult fieri mala. decipit quod est impossibile. Ad hoc omnia quod vult aliquid quod non potest esse miser. sed deus non potest malum sicut supra pbatum est. quod simul illud est miser. sed hoc est impossibile. ergo et. Rursus. dicitur quod sicut perbant vitime rationes malum non est a deo volibile. malum inquit culpe quod omnia voluntas inordinata est cui placet illud malum. et hoc omnia peccat. Sed tamen aliquid voluerunt dicere quod deus vult malum fieri. cum ipse non sit causa eius sed alius a deo volente. Et hoc quidem dicitur bar deum velle non ratione sui sed ratione eius quod inde elicit. Sed hoc est per Aug. sicut ostendit magister in tra. quod hanc opinionem improbat. id neutrum est peccatum. sed si alicui legitur exponendum. Ad illud ergo quod obijcit in perarum quod deus non vult quod impossibile est fieri. dicitur quod non velle dicitur dupliciter. aut negativum aut privativum. Si negativum non est verum illud. nec Anselmus. ita intelligitur. Si privativum ut tunc non velle vna dicitur est. et tertia persona eius quod est volo. et hoc modo dicitur deus nolle. quod absolute vult non fieri. hoc autem modo non est dicere quod deus nolit mala fieri. et hoc modo non est contra a contrario. quod non est in perarum. sed in perarum dicitur. Ad illud quod obijcit quod duobus oppositis propositis necesse est alterum scire ergo necesse est alterum velle. dicitur quod loquendo de voluntate beneplaciti non est simile. nam scientia est respectu omnium quod sunt. voluntas autem beneplaciti non est nisi respectu eorum quod sunt ab ipso. Ad illud quod obijcit quod quilibet iustus vult iustitiam. et dicitur quod aliquid dicitur iustum dupliciter. in se. et ex ordine. Quod iustus est in se. secundum id quod est. est a deo volitum. Quod vero est iustum ex ordine est volitum a deo secundum quod ordinatum et malum non est volitum secundum quod malum. sed secundum quod punit. et ita secundum quod ordinatum. et ita secundum id quod est non est volitum. Ad illud quod obijcit quod quod vult aliquid vult omne illi annexum. dicitur quod velle aliquid est dupliciter. aut voluntate anime. aut voluntate prete. Quod vult aliquid voluntate anime. vult omne annexum illi necessario. Quod vero vult voluntate prete potest etiam velle sine annexo. potest enim ex malo bonum elici. quod non eliceret nisi factus illud malum displiceret et bonum elicitum complaceret ei quod non vult elicere. potest tamen rursus per interreptionem quod volens voluntate conditionata vult aliquid. non tamen vult illud quod sequitur sicut aliquid vult aliquid surgere. sed tamen non vult eum cecidisse. Tamen potest aliter dici et melius quod velle aliquid sine alio est dupliciter. Aut velle hoc et non velle aliud. quod vult placet et aliud displicet. et sic possibile est bis quod inseparabiliter sunt coniuncta. Alio modo velle aliquid sine alio est dicere velle aliquid sine illo esse. et est velle impossibile. primo modo non sequitur quod velit id quod non sine illo. sensus enim est non sine illo ente. sed tamen sine illo volito. Et est exemplum sensibile. volo enim aliquid quod cecidit surgere ita quod non volo eum cecidisse. non tamen volo quod surgat ita quod non ceciderit.

Questio. iii. Utrum mala fieri sit bonum. et quod sic ostenditur dicitur hoc modo. Quod expedit facienti ad salutem illud est bonum. sed malum est bonum. vult supra Ro. viij. Diligenter debent deum omnia cooperantur in bonum. gl. etiam ipse casus. et Aug. xij. de civ. dei. c. xij. Audet inquit dicere superbis. vtile esse incidere in aliquid apertum manifestumque peccatum. ut inde sibi displiceat quo iam sibi placendo commiserat. igitur malum fieri est bonum et vtile facienti ad salutem. quod et. Ad hoc quod est bonum deo et vniuersitati. est bonum simpliciter. quod bonum eorum presertim bono privato. sed malum fieri est bonum vniuersitati. ergo et. Quod sit bonum dicit Boetius in li. de

conso. Sola diuinavis est cui queq; mala bona sunt. Et Aug. in li. p̄f̄. tu cui nihil oino malū. sed nec vniuerse creature tue q; nihil est extra te qd̄ corrupat ordinē que imposuisti. ergo si malū fieri est bonū vniuersitati p̄z̄. ¶ Itē cuius vsus bon⁹ est. ip̄m quoq; bonum. sed vsus maloz factorū ē bonus. §. 7c. ¶ Dīno: p̄z̄ p̄ Aug. xj. de ciui. neq; em̄ deus malos esse p̄scit. nisi pari rōne p̄sciret q̄bus eos bonoz vsibus accōmodaret. Itē oē qd̄ iustum est bonum est. sed mala fieri iustuz est. q; pe na est p̄ci p̄cedētis sicut vult Greg. ergo malum fieri bonū est. ¶ Contra. malum fieri est malum inesse p̄duct. si ergo ma lus fieri ē bonū. p̄ductio mali ē bona. s; regula est in arte topi eoz. cuius ḡnatio vel p̄ductio bona est. ip̄m quoq; bonum. ergo si p̄ductio mali est bona. malū est bonū. ¶ Itē malum fieri est idem qd̄ bonum p̄uari siue corrumpi. si ergo malum fieri est bonū. corruptio boni est bona. s; regula est cuius cor ruptio bona. ip̄m quoq; maluz. ergo si corruptio boni est bo na. bonum est malum. qd̄ absurdum est. ¶ Itē de p̄uertibilib; bus si vnum est bonum. et reliquū sed malū fieri et mala facere sunt conuertibilia. ergo si malum fieri est bonum. et maluz fa cere est bonū. sed p̄ bono nullus est puniēdus. ergo nullus fa ciēs mala est puniēdus. ¶ Itē sicut oppositū in opposito. et p̄ positū in p̄posito. si ergo malū fieri est bonū. ergo bonuz fieri est malū. sed hoc absurdū est q; malū sit facere bonū. ergo et p̄ mum. ¶ Itē si malū fieri est bonū. aut ergo in se. aut q; ex ip̄o euenit vel p̄sequit bonū. Nō in se p̄stat. Si ergo q; ide euenit bonum. qui dicit faciamus mala vt eueniāt bona bñ dicit. er go male apls reprehēdit. ¶ Rñ. ad p̄dictoz̄ intelligentiā no randū q; in operibus illud est dicere bonum vel vtilē siue p̄fe rens. qd̄ in finē bonū ducit. siue est via ad bonū. Ducere autē ad bonū tripl̄r d̄: aliqd̄. s; p̄ modū cause. vel p̄ modū casuz vel p̄ modū occasionis. et differūt bec tria. Nā cā p̄ se ducit circa il lud circa qd̄ ponit qd̄ est p̄cedēs et intēdēs. Sed casuz priuat intētionē sed nō operationem sicut p̄z̄ in fodiēte q; inuenit tbe saurū p̄ter intētionē. Occasio autē priuat vtrūq; non em̄ dicit p̄ncipiū producēs. s; magis dicit aliqd̄ qd̄ p̄ncipiū afficit: vt efficiat. sicut aliqs ex verbo audito p̄cutit aliū verbū audi tum fuit occasio non efficiēs p̄cussione. nec cooperās efficiēti sed quodāmo efficiēs. Et bec occasio duob; modis est. Quē dam em̄ est que quodāmodo b; rationē actiui. q; quodāmo do excitat efficiēte. sicut malū exēplum ad p̄ctm̄. Vel que bas bet rationē passiui. vt ex quo aliqs assumit rōnē. sicut aliquis ex malo alterius excitat se ad faciēdū bonum. s; hoc intellit gēdum q; malum duo dicit. s; priuationē. et naturā ordinabilē et rōne malicie cōparat ad bonū. qd̄ elicit sicut occasio passiu a. rōne boni qd̄ substermit. sicut occasio aliquo modo actiua. p̄pter qd̄ malū d̄: occasio boni. Lū ergo aliqd̄ ducat in bonū bis tribus modis. habet sic differētiam in ducēdo. Aliquid ei p̄t ducere aliquid ad alterum. aut ex se. aut per aliquid sui et tūc tenet rationē cause per se. Aut p̄t ducere p̄ alteruz ad qd̄ tñ non ordinat. sed illud ordinat ad tertium sumpta occasiōe ex illo. et sic tenet rationē occasionis. Aut ducit cū aliō ad qd̄ tñ nō ordinat. nec illud ad tertium. sed ambo simul. et sic t; ra tionem casuz q; ex concursu est causarum. Ex hoc ergo p̄z̄ q; il lud qd̄ ducit p̄ modum cause b; intra se rationem ordinatiōis in finē. et ideo in ip̄o est bonitas. et iō recte denominat bonuz. Qd̄. vō ducit per modum occasionis. nullam habet intra se ra tionem ordinatiōis in finē. ideo nec bonitatē. et propter hoc non p̄t denoiari bonū per se nisi cūz additione illius per qd̄ ordinat. in quo. s; p̄sistit rō ordinatiōis et bonitatis. et circa qd̄ ponitur bonitas. Cum ergo malum non ducat ad bonum ex se. sed per illud qd̄ elicit ex ip̄o a sapiēte deo. absolute loquen do malum fieri non est bonum. immo oēs p̄similes sunt negā de. q; bonitas notat ponit circa ip̄sum malum. Si autē addat bonū qd̄ elicit vel ip̄se eliciēs. sic p̄cedēde sunt bñōi locutio nes. malū fieri est bonū ei q; nouit ordinare in bonū sily malū fieri. est bonuz vt electi p̄benf. Ex hoc ergo patēt due prime rationes. p̄cedūt em̄ cū determinatione. sicut p̄z̄ in ip̄is au toritatibus. ¶ Ad illud qd̄ obijcit tertio cuius vsus bon⁹ te. dicēdū q; duplex est vsus rei. Unus ad quē res de se ordinat. et de tali verum est. sicut p̄z̄ de equo qui est ad equitādū. Ali⁹ vsus. est q; est aliqñ et ex post facto. et iste p̄t esse bonus ex bo nitate vtētis nō vtilis. q; bonus vtēs bñ vtil malis et de tali vsu nō est regula vera. de tali aut loquit Aug. ¶ Ad illud qd̄

obijcitur q; iustum est. bonum est et. dicēdū q; iustum d̄: bu pliciter. Uno mō iuste ordinatū p̄ iusticias que est in ip̄o et oē qd̄ sic iustū est bonū est. qm̄ intra se b; iusticiā. Vel ē declaras tiuū iusticie. et sic p̄t malū ostēdere. Sicut em̄ maluz p̄t ad retributionē iusticie disponere. ita et ostendere. Et hoc modo dicit ordinatiōē iusticie in altero. nec sequitur q; sit bonum. q; iustum plus importat rationē ordinis. Nihilominus tñ ser mo ille non est proprius quo d̄: iustum est vt qui in fordidibus ē fordescat. immo valde per accidens intelligitur. q; iustum est vt relinquat a deo. tad hoc sequitur q; ad hoc fordescat. vñ p̄ accidens intelligitur.

Questio. iiii. Utrum mala fieri sit verum. et vt q; d̄ gatio vera. de nullo ambo simul. sed bec est falsa nulla mala fiūt. ergo oppositum est simpliciter verum. s; mala fieri. Itēz veritas ē adequatio rei et intellectus. ergo quoties homo intel ligit sicut ē in re. veritatem habet. et intellectus intellectum. sed q; intelligit mala fieri. vt intelligit. ergo si vt intelligit. in tellectum ē verum. ergo mala fieri ē verum. ¶ Itēz veritas p̄positionis asserit veritatem in dicto. Unde si fortes currit forte currere ē verum. ergo si malum fit. malum fieri ē verum sed malum fit constat. e. go. ¶ Itēz veritas dicētis p̄ntre ritatē in dicto. sed deus q; non ē mēdar dicit mala fieri. Qdar. It. Quid cogitatis mala in cordibus vris. ergo verum ē mala cogitari pari rōne verum ē fieri. ¶ Lōtra. verum et bonuz cōi ue rtuntur. sed malū fieri nō ē bonum. vt supra probatum ē. ergo mala fieri non ē verum. Si forte dicas q; vt iū de veta te cōplexi. ostēdit de oi vitate. q; ois veritas entitas quēdas ē. et omne qd̄ participat rationē entis. participat rationē boni ergo et. ¶ Itēz ois veritas ē a veritate prima. ergo et oē verū a primo vero. si ergo malum fieri ē verum. malū fieri ē a deo. sed hoc ē supra improbatū. ergo et. Si tu dicas q; illud ē ver um de veritate rei nō signi. hoc nihil ē. q; sicut a deo sunt res ita et signa. et Amb. dicit q; oē verum ē a spūscō a quocūq; dy caf. loquit ergo de veritate in sermone. et ita de veritate com plexionis siue signi. ¶ Itēz omnis veritas signi siue comple xionis causam et ortum habet a veritate rei. ergo veritas istū furari ortū habet a veritate furti. sed furū non dicit actionē verā immo defectiuā. ergo pari rōne istū furari non ē simpli citer verū. ¶ Si tu dicas q; veritas complecionis triplex est scz positionis p̄natiōis et negationis. Et prima causat a ver itate rei. sed a vō et tertia nō causat. ¶ Contra. p̄s; gñaliter dicit q; ab eo q; res ē vel non ē. oratio d̄: vera vel falsa. ergo d̄ vbiq; verum ē. ¶ Itēz oē qd̄ modo verum ē de p̄nti. ab eterno fuit verum de futuro. ergo si malum ē hoc modo verū ab eter no fuit verū. sed nihil eternalr fuit verū. nisi esset deus vel in deo vt in cā. ergo si malū fore fuit verū et nō fuit deus. fuit in deo tāq; in cā a deo. sed hoc falsum. ergo et. ¶ Rñ. dicēdū q; sine distinctione p̄cedēdū ē q; mala fieri ē verū. vere enim enūciat et vere intelligit. verū. em̄ dictum de complexo respō dit cōpositionē. sicut dicit p̄s; q; veritas et falsitas circa com positionē consistit. et iō dicit veritatē signi signum autē ē verū qñ signat rē se habere sicut se b; tunc em̄ d̄: adequari. et iō cus ita se habeat in re sicut signum exprimit. simplr loquēdo verū est mala fieri. ¶ Ad illud qd̄ obijcit q; verum et bonum p̄uere tuntur. dicēdū q; circa idē verum ē. Un si res ē vera ē bona. et si signum ē verum ē bonum. sed tamē non sequitur q; si signus sit verum q; signatum siue res sit bona. et iō hic ē fallacia acci dētis. oē verum est bonū. sed illud furari ē verum. ergo illud furari ē bonum. ex variatione minoris extremitatis. Verum em̄ p̄dica fde illo dīco rōne compositionis. cum sit dīctio mo dalis. bonum vō ratione attributionis. et hanc instantiam fa cit magister in lra. Similis modus arguēdi est hic. audio an gelos cantare. s; cantare angelos ē verū. ḡ audio verū. Cōsi milis modus arguēdi ē in illa oratione. omne verum ē a deo. istum furari est verum. ergo et. et ideo similiter solūdum. ¶ Ad illud qd̄ obijcit q; veritas signi ē a veritate rei. d̄m q; falsum ē. Tūc em̄ signū verum ē qñ signat rē non esse q; non ē non habere veritatē. cum illa non b;. Nam sicut aliquid impy fectum p̄fecte equat aliq; impyfecto. ita res defectiua plene po test signari. Un philofopbus non dicit ab eo q; res ē tñ. sed ē vel non ē. Et est sensus ab eo q; res est. est oratio vera que si gnificat ipsam esse. et ab eo q; non est. est falsa. que significat esse

esse ipsam. et ab eo quod non est. est vera que significat non esse. et ab eo quod est falsa que significat esse. Et contrario intelligendum in re que non est. Unde quis furtum sit ens secundum quod. tunc oratio que significat aliquid furari est vera simpliciter. Quod est tamen quod omnis veritas complexa super aliquid fundatur. sed non oportet quod super re intellecta sed super intelligentem in quo oratio habet esse. et sic patet illud quod fundatur super ens secundum quod ratione deformitatis. et tamen est simpliciter. propter adequationem que est simpliciter. Nota tamen quod de fundamento veritatis propositionis diversimode sentiunt diversi. Aliqui enim distinguunt sicut tactum est tripliciter veritate orationis. scilicet propositionis. ut cum dicitur cesar est bonus. privationis ut cum dicitur cesar est bonus mortuus. Negationis. ut cum dicitur cesar non est bonus. Primas dicitur fundari supra ens simpliciter. secundam supra ens secundum quod. et tertiam non dicitur fundari super aliquid. quia talis oratio nihil potest. Sed tamen illud non videtur sufficere. quia cum dicitur de oratione vera est. verum predicat aliquam conditionem entis. ergo necesse est super aliquid fundari quod sit. Et ideo dicunt alii quod fundatur supra principia cesaris. sed hoc non sufficit quia esto quod cesar omnino non sit corruptus. et secundum materiam et secundum formam adducit tamen vera est ista. cesar fuit. siue cesar non est. Et ideo dicunt alii quod fundatur supra intelligentem. Sed adhuc videtur illud non sufficiens. quia esto quod nullus intelligat actu. adhuc oratio est vera scripta in pariete cesar fuit. Ideo dicendum quod veritas orationis siue veritas signi et veritas signi non dicat qualiter absolutionem sicut nec necessitas consequentie. sed respectuam. sicut signum. cum omne quod contingit significare aliquid contingat vere significare. et tamen false. et sicut ad rationem significandi non oportet rem esse entem sed cognoscibilem. sic nec ad rationem vere significandi. et quoniam omne quod intellectus capit. vel est ens. vel capit siue imaginatur per comparationem ad ens. ideo omnis significatio et veritas orationis significantis. vel fundatur simpliciter supra ens. ut si dicatur petrus est. vel in ordine ad ens. Unde propositio de preterito fundatur super ordinem eius ad presens. similiter propositio de futuro sicut propositio negatiua. ut si dicatur cesar non est. aliquid enim ens est quod non est cesar. et sic de alijs. similiter si dicatur chimera non est bircoeruus. Ad illud quod obijciunt ultimo quod malicia fore sit verum ab eterno. dicendum quod ad hoc quod aliquid sit verum non oportet quod sit in deo tanquam in causa. sed sufficit quod sit in dei prescientia. que non est nisi veri. ad hoc autem quod aliquid sit in dei prescientia. sufficit quod ipsum vel eius causa vel eius oppositum sit in deo tanquam in causa. sicut supra dictum est de cognitione dei.

Questio. v. Utrum malum sit ordinabile a dei voluntate. Et quod sic videtur. quia super illud psalmi. Domine deus meus in te speravi. glo. qui videt bene ordinari sic ordinari a deo. ut pulchritudo vniuersitatis ex nulla parte violatur. in omnibus laudat deum. distinguens deum aliquid fecisset ordinasse. et vniuersum bonum aliquid non fecisset. sed ordinasse ut malum. Item Aug. in enchiridion. Malum bene ordinatum et loco suo positum. euidetius commendat bonum. Item rone videtur. quia omne meritum ordinatur ad premium siue retributionem. sed malum meretur penam. sicut bonum gloriam. ergo et cum bonum gratie sit ordinabile pari rone malum culpe. Item peccantes in supplicijs ordinantur. sed propter vniuersum quod et illud magis sed mali non ordinantur in penis nisi propter mala. ergo malum magis est ordinabile. Item de quod auget decorem in re ordinata est ordinatum. sed malum auget decorem in vniuerso quod est ordinatum. ergo etc. Probatio minoris. Aug. in xi. de ciuitate dei. sicut pictura cum colore nigro suo loco posita. pulchrior est. ita vniuersitas rerum ex peccatoribus est pulchrior. Contra Aug. malum est privatio modi speciei et ordinis. sed nulla privatio participat id cuius est privatio. ergo si malum eo quod malum privatur ordinem. malum non potest ordinari. Item quod non est. non est ordinabile. nam ordo presupponit esse. sed malum in eo quod malum. nihil est. ergo non est ordinabile. Item de ordinabile est ordinanti possibile. sed malum non est possibile deo. quia deus non potest facere malum. ergo non est a deo ordinabile. Item si malum est ordinabile. aut ordine partium in toto. aut in fine. Non primo modo. quia malum nullius est pars. Si secundo modo. ergo cum bonum est aliquid ex ordine in fine. tunc malum fieret bonum. Item ad predictorum intelligentiam notandum que admodum aliquid dicitur esse sanum tripliciter. aut subiective. ut aial dicitur sanum aut dispositiue ut potio dicitur sana. aut ostensiuue ut vniuersa sana. Sic aliquid ordinatum dicitur tri-

plexiter. aut sicut ordinis susceptiuum. aut sicut dispositiuum. aut sicut ostensiuum. Sicut susceptiuum non est aliquid ordinabile nisi quod est ens et natura aliqua. et ita malum non est ordinabile. nisi per accidens. scilicet per bonum substratum. Sicut dispositiuum. malum est ordinabile. sed non sicut disponens sed priuans. Duplex enim est ordo. scilicet nature et iusticie. Ordo nature est institutus. ordo iusticie est acquisitus. Malum autem priuatur ordine spatii nature et illud priuatur in ordine iusticie. quia ostendit. vniuerso ordinandi sicut dispositio in ordine iusticie est meriti vel demeriti. Sicut ostensiuum. malum est ordinabile et ordinatum. quia manifestat ordinem bonorum per oppositum. opposita autem iuxta se posita magis clarescunt. Rones ergo probantes quod malum sit ordinatum procedunt secundum ordinem iusticie. et secundum dispositionem et ostensionem. Ad illud autem quod obijciunt quod malum est privatio ordinis. dicendum quod verum est particularis nature. sed non est verum per ordo dicitur dispositionem vltis per uidentem. de quo dicit Boetius. ordo cuncta complectitur. quo fit ut si aliquid ab assignata sibi ordinis rone discesserit necesse sit ut in altera dicitur relabatur. Exemplum ponitur in circulerentia circuli per se. Ad illud quod obijciunt esse ordinatum per suppositum esse. dicendum quod verum est in eo quod per se et in se ordinatur. malum autem non ordinatur. nec in se. nec per se. et ideo non oportet quod ipsum sit. sed sufficit quod aliud sit in quo substantificatur malum. hoc est bonum. ut dicit Boetius. Ad illud quod obijciunt quod ordinabile est possibile ordinari. dicendum quod esse possibile siue subesse potest dicitur dicitur dupliciter. aut potest per ducere. aut per uideri. et quoniam malum non subest diuine productioni. subest tamen productioni. Ad illud quod obijciunt quod qua ordinatione sit ordinabile. dicendum quod ordinatione ad finem. sed hoc est solum ex post facto. et ideo non sequitur quod malum sit bonum sed quod ex ipso sequitur bonum. Possent tamen dici quod quoniam malum non sit pars. tamen illud in quo est pars et locum et ordinem partis tenet.

Questio. vi. Utrum malum sit de complemento vniuersi. Et quod sic videtur. Contra malum bonum est. et contra mortem vita. et sic intueri in oia opera altissimi. si ergo boni oppositio spectat ad decorem et complementum vniuersi. ergo et malum. Item Aug. de ciuitate dei. loquens de malis quare finantur a deo. dicit quod deus vniuersum quasi quibusdam antedictis honestauit. et exemplificauit in sermone et in picturis. In sermone sicut aplos vtitur. i. cor. v. per gloriam et ignobilitatem. Et in picturis sicut in pictura alba cum colore nigro suo loco posita pulchrior est. sic vniuersum cum malis. ergo malum secundum hoc decorat vniuersum. sed oportet tale est de complemento vniuersi. ergo etc. Item rone videtur. quia sicut malum est privatio boni. ita silerium est privatio vocis. et sonus vigilie. sed ad perfectionem et decorem sermonis necesse est interponi silerium. ad perfectionem et decorem aiatis necesse est aliqui vigilijs interponi somnum. ergo ad perfectum decorem vniuersi necesse est bonis interponi mala. Item vniuersum est ordinatum ad dei manifestationem. sed in operibus dei maxime manifestatur misericordia et veritas. sed si malum non fuit. nec misericordia nec veritas ita perfecte manifestaretur sicut manifestatur in eterna punitione et peccatorum remissione et redemptione. ergo non esset vniuersum completum. Contra. Gen. i. vidit deus cuncta que fecerat et erat valde bona. et non fecerat mala. postat ergo quod absque malis erat oia valde bona in vniuerso. sed vniuersum non esset valde bonum si deesset ei perfectum. Unde ergo deesset ei malum. videtur quod malum non sit de eius perfectione. Item Aug. in i. de lib. arbi. loquens de perfectione vniuersi dicit. Quicquid tibi vera rone melius occurrerit. scias opificem oim fecisse. si ergo non fecit mundum cum malis. sed sine malis. ergo mundus sine malis erat perfectior quod cum malis. ergo malum non est de perfectione vniuersi. Item rone videtur. quia albus est quod est nigro impermixtus. ergo pulchrior et melius quod est malo impermixtus. sed si in mundo nullum esset malum. nec vniuersum esset malis impermixtus. ergo melius. ergo perfectius. ergo ordinatio mali non est de complemento vniuersi. Item bonum et pulchrum idem est sicut dicitur dionysius. ergo quod est privatio boni est privatio pulchri. sed malum est privatio boni. ergo est privatio pulchri. ergo malum deturpat. sed quod deturpat et sedat non spectat ad pulchritudinem siue decorum. ergo nec malum siue mali ordinatio. Item ad hoc notandum quod circa hoc diversi diuersa senserunt. Dixerunt enim alii quod est loqui de malo. ut est in potentia facientis. et ut est in iope siue in facto. Si loquamur ut est in potentia facientis sic voluerunt dicere quod

posse malū facere erat de pfectione vniuersitatis. qz creatura debebat fieri que posset peccare r posset abstinere. ad hoc q vniuersus perfectū esset. sicut in tertio de lib. ar b. dicit. Si lo quamur de malo vt est in facto esse. sic dicunt q nullo mō spes erat ad plementū vniuersi. nec p se. nec p accidēs. Scū auto ritates dicāt contrariuz

Distin. xivij.

qz ex ordinatione mali ad bonū quidā decor resul tat sicut dicit Aug. expō se oportet aliter dicere.

Ideo dicūt alij q decor vniuersitatis. quedā est substantialis. siue quātuz ad esse. quedā accidētā lis siue quātū ad bene eē Quantū ad primū deco rē mala nō sunt faciēda. nec p se. nec per accidēs. sed quātum ad aliqū de corē accidētālē. mala bñ ordinata faciūt. nō quia mala. s; qz bñ ordinata r ita p accidēs sicut p acci dēs ordinat. r illo deco re circūscripto ad huc est vniuersus decorū r pfectū. qz nō hñc decorē nō haberet. Ad hñc deco rē faciūt mala. nō rōne sui s; rōne subiecti qd or dinat in penā ad diuine iusticie manifestationē. Vel rōne oppositi. cuius decor magis clarescit ex pñtia mali. sicut opposi ta iuxta se posita: magis clarescūt sicut cōiter dis cif. Vel rōne boni eliciti multa em bona deus fecit r facta sunt. q nō eēt facta nisi peccatū pñtū set occasione. sicut illa q gesta sunt in nostra repa ratione tñ sine bis oibus eēt vniuersus plectū. Si vero querit vtrū tñc eēt pulchritudo q nūc. sic rñdes ri pōt q se habēt sicut ex cedentia. et excessa sicut due facies in quarū vna nulla est macula. i altera est cicatrix aliqua bñ si ta qvādec faciēv cnuistare Et si vltra pcedas qz de cor magis excedit pōt di ci sine pñdicio q decor q nūc est. r ratio huius ē qz vis diuina elicitiōs bo nū ex malo pceptōs est malo. r ideo bonū qd in de elicir. pualet bono qd maluz. r ideo plus valet vniuersum nūc q valuit set tñc. in quo nūc mō cō mendat sapia creatoris.

35

vñ Greg. in bñdictione cerei paschalis. O felix culpa q tales meruit bñe redēptōrē. Et exēplū est de cifo sano q frāgīf r re ligaf filo argēteo vel aureo. qz melior est post q an nōn rōne fractionis. sed rōne religatiōis. Et si qras a me nōne melius esset si oēs essent bñ. q q qdā bñ. r qdā miseri. dicendū sicut credo si bō stetitset nō puenissent plures ad bñctm supnaz q sic puēturi sunt. Cñ malū quasi ex abūdāti sunt. nec sunt in cō putatione. Et sic pcedēdū q ordinatio mali facit ad cōplēmē

Autozitate Aug. osten dit volūtatē dei semp eē effica cē r nunq impediri. a

Voluntas qppe dei semp efficit est. vt fiat oē qd velit. r nihil fiat quod nolit. que de hoīe semp implet quocunqz severtat. Nihil enim: vt ait Aug. in lib. de libe. arbi. con stitutum superat voluntatem dei r si faciat cōtra eius volū tatē. tamē cōtra eius volūtatē que ipse est nihil putandū est ita fieri tanq velit fieri. r non fiat. vel nolit fieri et fiat. Illa em volūtas: vt ait aug. i ench. semper implet. aut de nobis. aut a nobis. De nobis imple tur. sed tamē non implet eaz qñ peccamus. A nobis imple tur qñ bonū facimus. ideo em facimus qz scim? placere deo. Ita de homīne semp deus im plet suā volūtatē. qz nihil fa cit homo de quo deus nō ope ratur qd vult. Ad em vult de? vt peccet homo qlibet. Si au tem peccauerit penitenti vult parcere vt viuat. in pctis vero per seueratē punire vt iusticie potentiaz contumax non eua dat. Sicut alios ab eterno p parauit ad penā. ita alios pze parauit ad gloriāz. r bec sunt magna opera dñi ex quāstra in oēs volūntates eius. et tā sa pienter exquisita vt euz ange lica r humana creatura peccas set. i. non qd ille. sed qd voluit ipsa fecisset. etiā per eandem creature volūtatē. qua factū est quod creator nō voluit. re plet ipse qd voluit bene vtens etiam malis tanq summe bo nus ad eorum damnationem quo iuste pdestinauit ad penā

tū accidētale. sicut pbāt rōnes ad primā partē inducere. s; ad cōplēmētū siue ad deco:ē substantiālē nec p se nec p accidēs. p se vō ad nullū. sicut ille rōnes ostendūt. Ceterū qd obicit ad primā partē p se in puationibus. dicēdū q ille primario nes nō sunt aliqd adimētes nec auferētes aliqd de bono vel

r ad eoz salutē quos benigne pdestinauit ad grām. Quātū em ad ipsos attinet qd de? nō luit fecerūt. qz tñ vero ad omni potētā dei nullo modo id fa cere valuerunt. Hoc quippe ipso q d eius volūtatē fece runt de ipsis facta est volūtas eius. Preterea. nāq magna domini sunt opera exquisita i omnes volūntates eius vt mī ro et ineffabili modo non fiat pter eius volūtatē qd etiāz fit contra eius volūtatē. qz non fieret. si nō sineret. nec vt qz nolēs finit. s; volens. nec si neret bon? fieri male. nisi oī potēs r de malo posset facere bonū bene. His verbis euidē ter monstrat q voluntas dei eterna semp implet de homi ne etiā si faciat homo rtra dei volūtatē. Sed attendendū est diligenter quomodo in supe rioribus dicit fieri aliqd con tra dei volūtatē. quod tamen nō fit pter eā. r qualr intelligē dū sit illud quātū ad se fecerūt qd deus noluit. quātū vō ad oipotētā dei nullo mō id face re valuerunt. Quidē em ista superiorib? obuiare vbi dicitū ē volūtatē eius nihil resistere.

Distin. xlvij

Volūtas dei semp fit effi caciter.

Volūtas qpe dei semp efficit est. Supra re mouit magi dubitationes ex qbus vi debat volūtas dei aliqñ impediri. hic determinat veritatem ostendens volūntatem dei semper esse efficacem r nūq impedi ri. Et bec pars habet qz tuoz partes. In pma au toritate Aug. ostendit volūntates dei semp esse effi cacē r nūq impediri. In scda vō ne hoc intelliges ret de volūtatē signi. vbi stinguūt volūtatē vt ostē dat hoc esse dicitū de vo luntate beneplaciti vbi. Verum r supra diximus. In tertia magister osten dit q contra quandā vo luntatem signi bñ potest fieri vbi. Quia em sūt contra dei pceptum r. In quartavero epilogat breuiter pcedeterminata r hoc vbi. Et pcedit q r q voluntas dei que ipe est r.

Uolūtatē dei volūtatē esse efficacē nō volūtatē signi. sed beneplaciti. b

Ceterū vt supra diximus vo lūntas dei diuersis modis acci piē. q diuersitas i pdictis ver bis si diligēter notetur. nihil ibi rtradictiōis reperit. Vbi em dicit nō fieri pter eius vo lūtatē etiā qd fit rtra eius vo lūtatē. dissimiliter accepit vo luntatem. r non ipsam volūntatem q deus est r sempiterna est. s; eius signa pdictis vbi intelligi voluit. i. phibitionē.

Item Dam. non ad puniendum plasmauit nos deus. ergo male dicit. Iuxta hoc queritur. cum deus sit summe iustus sicut summe misericors. quare magis dicitur propitium dei misereri q damnare sine punire.

Ad hñ. q Dam. distinguit volūtatē dei in antecedētem r cō sequentem. potest ergo preparatio esse quantum ad vtrāq. et sic est pparatio bonoz. r hoc modo est preparatio simpli r pdestinatio proprie dicta. Alio modo preparatio accipit large sm quācūqz

ad pulchro malū rñ auferit iō p; illud. Ad illud qd obicit q nō manifestat tur misericordia r iusticia. dicēdū q qz nō mani festat rñ in actu. manifestat rñ in sua origine. q em deū in se cognoscit. n det in illo eterno exēpla ri qd eū debeat faceret possit. s; nō oīno. r ita mi sericordiā r iusticiā pari ter. nihilominus tñ misericordia ostendēret in su pererogatione. r iusticia in retributione. s; nō ita clare vt nūc in opere.

Distin. xlvij

Volūtas dei semp fit effi caciter.

Volūtas qpe dei semp efficit est. Supra re mouit magi dubitationes ex qbus vi debat volūtas dei aliqñ impediri. hic determinat veritatem ostendens volūntatem dei semper esse efficacem r nūq impedi ri. Et bec pars habet qz tuoz partes. In pma au toritate Aug. ostendit volūntates dei semp esse effi cacē r nūq impediri. In scda vō ne hoc intelliges ret de volūtatē signi. vbi stinguūt volūtatē vt ostē dat hoc esse dicitū de vo luntate beneplaciti vbi. Verum r supra diximus. In tertia magister osten dit q contra quandā vo luntatem signi bñ potest fieri vbi. Quia em sūt contra dei pceptum r. In quartavero epilogat breuiter pcedeterminata r hoc vbi. Et pcedit q r q voluntas dei que ipe est r.

Ad hoc cor damnationē quos iuste pdestinauit ad penam. Videtur Bn gu. hic improprie loqui. qz supra. xv. distine. d; q pdestinatio est de bonis salutaribus.

Item Dam. non ad puniendum plasmauit nos deus. ergo male dicit. Iuxta hoc queritur. cum deus sit summe iustus sicut summe misericors. quare magis dicitur propitium dei misereri q damnare sine punire.

Ad hñ. q Dam. distinguit volūtatē dei in antecedētem r cō sequentem. potest ergo preparatio esse quantum ad vtrāq. et sic est pparatio bonoz. r hoc modo est preparatio simpli r pdestinatio proprie dicta. Alio modo preparatio accipit large sm quācūqz

fm quacuq; voluntate. et sic est maloz. et est pdestinatio large. magi aut et Dasi. supra accipiunt pprie. sed Aug. accipit coter. et sic p solutio. Ad illud qd qrif de ope misericordie. di cedu q io est ppriu dei misereri. qz ad opus misericordie non requirit nisi dei benignitas. sed ad hoc qz severitate iusticie faciat p supponit nra ini quitas. et io illud magis appropriat ipsi deo qz h.

¶ Ipsi nãq; pmissio nec. Annuat magi qz mala sũt pter dei voluntatẽ. sed nõ pter pmissionem. ¶ Cõtra. vñ male loq. qz cũ pmissio sit signũ volun tatis diuine si sũt pter p missionẽ. ergo etiã pter voluntatẽ. ¶ Item qrif q dña est. iter fieri pter volũtatẽ et p. et vñ q nulla. qz Dat. xij. Qui non est mecũ me est. Rñ. dicen dũ q fieri pter voluntatẽ hoc est qz voluntas dei nõ est in hoc fieri nec eius oppositũ. et ita pter volũtatẽ sit qd nõ sit fm volũtatẽ nec p. et inter bec me diũ est. dñs aut in Dat. intelligit de pceptis. qz negligit inimicus dei est. ¶ Ad ergo obijct q pmissio est signũ volũtatis bñplaciti. dicẽdum q nõ est signũ qd velit illud qd pmitit. sed qd velit illud qd ex eo clicat et sic p illud.

¶ Sed nõ pter eius p missionẽ q ipse nõ est. fm hoc videt q pmissio nõ sit deus. Cõtra. deus est sua actio. ergo de. e sua pmissio. cũ pmissio sit actio dei. Si tu dicas hoc esse dictũ rone connotati. tũc obijct q voluntas dei similiter aliqd pnotat cir cavolũtũ. Rñ. dici põt q magister loquitur hz opt monem illoz qui dicũt nomina sex generũ. non predicare aliquid de deo vel i deo sed a deo. hz bec optio supra iprobata est. Et ideo potest dici q magister loquitur de pmissioe rone sui pnotati qd importat ratione sui no minis. Et si tu obijctas d voluntate q pnotat. dicẽ dum q verum est ex adũcto. sed non est ita de pñcipali significatiõe nois.

¶ Neq; ideo pcepit oib; bona. vel prohibuit mala. vel consuluit optia et c. Videtur falsum dice re. qz pceptus dei est si gnũ voluntatis dei sicut pceptum nostrum est signum voluntatis nostre. sed rectus homo nunq; pcepit aliquid alicui nisi quod vult fieri. ergo multo fortius nec ipse deus. Respon. dicẽdũ q Aug. et magi ster sequens Aug. quando de voluntate beneplaciti loquitur

sive pceptionẽ et pmissionem. ¶ Stedit q cõtra quan dã voluntatẽ signi bñ pñ fieri. ¶ Multa em sũt contra dei pceptũ vel prohibitionẽ q ta men non sũnt pter eius per missionem. Ipsi nãq; pmissioe omnia sũnt mala. que ta mẽ pter eius voluntatẽ sempiternam sũnt. sicut Aug. di cit super illum locum ps. Ut nõ loquat os meũ opa homi num. Opera enim hominum dicit ea que mala sũnt. que pter dei voluntatem sũnt. que ipse est. sed nõ pter eius per missionẽ que ipse non est. Ap pellatur tamen ipsa dei volun tas. qz deus volens sinit mala fieri. Sũnt cõtra eius pceptiõẽ vel phibitionẽ. sed nõ contra eius voluntatẽ que ipse est. nisi dicantur contra eã fieri. qz pter eam sinit. Cõtra eam quippe nihil ita sit. vt velit fieri quod non fiat. vñ nolit fieri fiat. quod euidenter ibi Aug. notauit vbi ait. Quan tũ ad ipos attinet quod deus noluit fecerunt. Quantuzve ro ad omnipotentia dei nullo modo id facere valuerunt. Ac si diceret. fecerunt cõtra dei pceptũ qd appellat voluntas. hz nõ fecerũt cõtra dei voluntatẽ. qz hoc nõ valuerunt. illud valuerunt. et ita per hoc q fecerunt cõtra dei volũtatẽ. i. pceptũ de ipis facta est voluntas eius. i. impleta est volun tas eius sempiterna. qua eos dñari volebat. ¶ Un hz. sup gen. Multi voluntatẽ dei pagunt. qñ mutare contendũt et consilio eius resistentes ob sequunt. qz hoc ei? dispositio ni militat. qd p humanũ studi um resultat. ¶ Hic aperte osten ditur. qz dñi mali consilio ac pcepto dei resistunt (quod volun tas dei appellat) ea faciũt

semper accipit pro voluntate qua deus absolute vult aliquid euenire. et de hoc non est dubiũ illud qd dicit. sed vltimus magister sequens dam. distinguit voluntatẽ antecõdente. siue qdũ in se est. et huius signũ est pceptũ. et de hac non loquitur Aug. nec magister.

vnde voluntas eius que ipse e implet. que dispositio vel beneplacitũ vocatur. ¶ Hãz vt ait Aug. in ench. quanteliber sũnt voluntates angeloz et hominũ bonoz vel malozum. vel illud qd deus vel aliud volentũ q deus: omnipotentis voluntas semp iuncta est. que mala esse nunq; potest. etiã dum mala irrogat iusta est. et profecto que iusta est mala nõ est. Deus g omnipotens siue per miam cuius vult misereat. siue p iudiciũ quem vult obduret. nec ini que aliquid facit. nec nisi volens quicq; facit et omnia que cunq; vult facit.

¶ Epilogat p determinata. Et quare de pcepit omnibus bona facere et mala vitare. cum non velit hoc ab omnibus impleri.

¶ Et pdictis liquet q volũtas dei q ipse e semp iuncta e. nec in aliquo cassat. hz p oia implet. Consiliũ ero ei? et pceptio siue phibitio nõ ab oib; implent quib; pposita et data sũnt. Neq; io pcepit oib; bona vel phibuit mala. vel cõsuluit optima q velle ab oibus bona que pcepit fieri. vel mala que phibuit vitari. Si em velle vtiq; et fierent. qz in nullo põt ab hoie supari vel impediri eius voluntas. sed vt iusticia sua hoib; oñderet et mali essent inexcusabiles. deniq; vt boni ex obediẽtia gliaz mali ex inobediẽtia penã sortiretur. sicut vtrisq; ab eterno pparauit. Ea ergo que omnib; pcepit vñ phibuit a qbusdam voluit fieri vel vitari. hz nõ ab omnib;. et quedã psonalr pcepit et inveteri et in noua lege q ab eis quib; pcepit fieri noluit vt abrae de immolatiõẽ filij et in euãgelio qbusdã curatis quib; pcepit ne cui dicerent.

est velle. qd facere. sed nõ põt impediri ne velle. qz libere vult qd vult. g nõ põt impediri ne fiat. ¶ Itẽ ois voluntas que põt impediri põt supari. hz diuina voluntas supari nõ põt cũ sit suprema. g diuina voluntas nõ põt impediri. ¶ Itẽ ois eã q ipedit

¶ pcepit et inveteri et in noua lege que ab eis q bus pcepit fieri noluit. ¶ Ad male dicere. qz pceptũ est signũ diuine voluntatis. ergo si pcepit qd nõlebat. vñq; illos decipiebat qd pcepit. ¶ Itẽ vñ falsus dicit q noluit imolatiõẽ ysaac. qz abraã volebat. ergo voluntatẽ suã diuine nõ conformabat. g nõ merebat vñ. ¶ Itẽ quare abraã parauit se ad obediẽdũ nõ aut curat? i euãgelio. Rñ. ddm q qdaz pcepit de ad faciẽdũ vt pcepta moralia. qdã ad pbãdũ id est pbatũ oñdẽdũ que dã ad crudeliẽdũ. et hoz duoz exẽpla tagunt in lãtera. In pcepto g abrae signat nõ qd velit imolatiõẽ. hz p vult abraam velle et ideo cõvoluit se si bi conformauit. In pcepto aut qd fecit curato signat velle pceptũ laudis et ideo abraã laudandus est in voluntate obediẽtie et curat? in hoc q non tacuit.

¶ Intelligen tiaz eoz que dicuntur in hac parte qz tuoz queruntur. ¶ Primo queritur vtrũ voluntas beneplaciti possit impediri. Secundo q ritur vtrum aliquis possit facere contra voluntatẽ signi. Tertio vtrũ deus debeat mala pmittere. Quarto vltimo vtrũ de possit mala pcepte.

¶ Questio. i. ¶ Voluntas beneplaciti nõ possit impediri. ostendit primo autoritate gene. vltimo. Nã dei possu mus resistere voluntati. quasi diceret non. ¶ Itẽ roma. ix. voluntati eius quis resistit. ¶ Itẽ super illud. i. T bimo. viti. Qui vult oes hoies saluos fieri. ¶ Rogãd? est vt velit q si vult necesse est fieri. ¶ Itẽ super illud ps. Iust? dñs in omnib; operibus suis. glo. apud deuz hoc

¶ Itẽ ois eã q ipedit

a psecutione sui effectus aut deficit aut mutat, sed diuina voluntas nec deficit nec mutat, nec pot deficit nec mutari. ergo etc. **¶** Itē nobilius agēs est et nobilitas cā q̄ nō pot ipediri q̄ q̄ pot, sed diuina voluntas est summa et suprema cā oim, vt supra monstratū est. **¶** Contra ois cā cuius effectus ptingēter euenit pot ipediri, nā si nō pot, tūc effectus euenit necessario, sed diuina voluntas est bmoī, qz est multoz ptingētū, alioquin aut nihil esset ptingēs, qd est p̄ arbi, libertatē et p̄siliū, et casum, aut deus nō esset illius cā, quoz vtrūqz absurdū est, ergo etc. **¶** Itē ois cā q̄ p̄ aliā agētē explet, pot p̄ illā deficētes ipediri si illa possit deficere, bec ppositio p se nota est, sed diuina voluntas est bmoī, nā deus vult multa fieri p̄ cās creatas q̄ nō facit sine ipsius, sicut gnare boiem, asinū et filia, Sicut de bis q̄ sunt ab openfo, et bec p̄nt deficere, ergo diuina voluntas ipediri. **¶** Itē ois cā cuius virtus se extēdit ad p̄riū, voluntas pot aliud velle q̄ velit, sed diuina cētia est bmoī, aliqd em̄ vult deus vt istū dānari cuius oppositū pot, hoc certū ē, alioquin nō esset ois, pot ergo facere oppositū eius qd vult, s; oē possibile est ponibile, ponat ergo q̄ deus faciat oppositū ei qd vult, si hoc q̄ voluntas dei est frustra et impedita, ergo etc. **¶** Itē voluntas vult aliqd qd deus vult ipsam velle, aut ergo pot velle p̄riū, aut nō pot, Si pot, ergo diuina voluntas pot ipediri, Si nō pot, ergo necesse ē libertatē eius artari. **¶** Rñ, ad intelligētā p̄dictoz notādū q̄ fm̄ Job, Damī, Volūtas bñ placitū est duplex, s; aīis siue p̄ditionalis qua vult quātū in se est oim salutē, et absoluta siue p̄is qua determinate vult ali quid qd nouit certitudinaliter euenire, intelligendū est ergo q̄ nullā dei volūtatē possibile est supari, nullā possibile ē casari, aliqūā tñ vt aīcedētē possibile est nō impleri, aliqūā vt cōsequētē necesse est impleri, et impossibile est impediti. Nullas inq̄a est possibile supari, nā si bō nō faciat qd deus vult quātū in se est sine volūtatē aīte deus facit de ipso qd vult voluntate p̄ntē, et ita semp̄ implet vel de boie vel ab boie, et sic nūq̄ vincit vel superat, nō ē possibile est volūtatē dei cassari, nā cassum d; aliqd dū p̄uaf effectū p̄prio ad quem est, voluntas aut nullo p̄uaf effectū ad quē est p̄prie, nā qd d; q̄ de? vult oēs boies saluos fieri quātū in se est, bec voluntas nō cōnotat salutē, nec p̄prie est ad effectū salutis, sed p̄notat ordinationē nature siue naturā ordinabilē ad salutē, tñ nihil plus est d; cere deus vult istū saluū fieri quātū in se est q̄ deo placuit dare istū naturā p̄ quā posset puenire ad salutē, et q̄ deus parat? esset inuare ita q̄ salus nō deficit ppter defectū a parte dei tñ nō cassat, qz b; p̄riū effectum, De volūtatē autē absoluta planū est q̄ nō possit cassari, qz oēm effectum suum ponit, nec vnq̄ remanet incepta, cū itaqz verum sit volūtatē dei nullo mō posse supari nec cassari, tñ volūtatē absolutā necesse ē impleri, p̄ditionalē vō minime, Sed attendēdū q̄ est necessitas p̄ntis, et p̄ntis sicut supra dictū est de p̄scia, qz ipsa nō b; necessitatē p̄ntis, sed p̄ntis, qz necessario infert et sequit, deus p̄scit hoc, ergo hoc erit, sed tñ nō necessario p̄scit, qz in actu p̄scit d; frequēter notat effectus ptingēs, Sic in volūtatē intelligēsdū est q̄ voluntas dei absoluta p̄notat euetū rei, et iō est ibi necessitas p̄ntis sed nō p̄ntis, qz nō mutat euetū rei, immo vult deus q̄ eueniat p̄is ptingēs, tñ sicut p̄scia qz necessario infert effectū nō pot falli, sic voluntas absoluta qz necessario infert nō pot ipediri, imo eā necessarium est ipediri, volūtatē autē aītem vel p̄ditionatā nō est necesse impleri, nec necessitate p̄ntis, nec necessitate p̄ntis, qz nō p̄notat effectū rei, sed cōnotat illud qd est ordinabile ad euetū vt p̄dictū est, tñ bñ sequit, vult istum saluari voluntate absoluta, ergo iste saluas bñ, nūq̄ em̄ velle, nisi pariter p̄sciret eum esse saluādū, De voluntate vō p̄ditionata vt visum est nō sequit, Si ergo obijciat q̄ voluntas dei est necessaria et necessario infert effectus, ergo omnimodā ponit circa ipm̄ necessitatē, dicēdū q̄ q̄uis necesse sit deum velle, et volūtatē eius esse in actu, tñ comparatio eius est ad futurum ptingēs, et iō effectus euenit ptingēter, **¶** Ad illud qd obijciat q̄ pot impediti cum sit cā ptingēs dicēdū q̄ sicut tactum est q̄ q̄uis cōparatio diuine voluntatis ad volitū et euetū voliti se necessario comitent, et sicut vnus est ita ptingēs tñ aliud iō nō p̄nt ipediri, tūc ei ipedit cā, qñ manēte cōparatione et ordinatione eius ad effectum, effectus nō euenit, qd q̄ pponit, ois cā cui effectus est ptingēs pot ipediri, falsa est p̄pō, et b; instātiā si effectus necesseario p̄comi

tes et sequat ad cām, et bec est instantia in pposito. **¶** Ad illud qd obijciat q̄ pot ipediri ppter defectum cāe cooperantis, dicēdū q̄ sicut diuina voluntas siue diuini velle, p̄notat effectū ita p̄notat existētia cāe particularis, tñ em̄ d; deus vult istū saluari, nō est sensus q̄ velit in oēs euetū s; q̄ vult istū saluari vult istū velle, tñ sicut diuina voluntas p̄notat istū effectū euenire, et iō necessario sequit effectus ad ipsam, ita p̄notat cām ei eata p̄currere, et iō necessario sequit, si deus vult istū saluari q̄ iste etiam velit, et ita nūq̄ deficit sicut nec effectus, et ita nūq̄ ipedit. **¶** Ad illud qd obijciat q̄ deus pot oppositū ei qd vult, dicēdū q̄ diuina voluntas nō artat potētā i potēdo, vñ plura pot q̄ velit, artat tñ potētā in agēdo, nūq̄ em̄ potētā agit aliqd nisi qd vult, et ipossible est q̄ actio superet dat voluntatē, tñ nihil pot facere nisi qd pot velle, tñ ergo d; q̄ pot p̄riū siue voluntatis pot intelligi dupli, Aut voluntate mouēte ad p̄riū, et sic notat repugnantiā voluntatis ad potētā, et hoc est impossibile, Aut voluntate nō mouēte, et sic notat nō impedimētum nec repugnantiā, sed q̄ voluntas libere pot, qz ita pot hoc q̄ eius oppositum ita q̄ vult hoc qd pot velle eius oppositū absqz sui mutatione sicut supra dictum est de p̄scia, Et rō huius est, qz vno et eodē vult q̄cunqz vult, Ad vitium dicēdū q̄ voluntas dei fm̄ puenientiā ad p̄sciam vult illa q̄ vult, tñ sicut p̄scia ambit totum velle et posse et agere et nō pot falli aliqd nō subtrahēdo ptingētē rei eueniētis sic etiam in pposito intelligēdum.

Questio. ij. **¶** An aliq̄ possit facere p̄ voluntate p̄notari debet, qd sit p̄ vnū sit p̄ reliquum, et si nō pot fieri p̄ signatum, nec p̄ signum, Alioqn si nō sit p̄ signatum et p̄ signum, tunc signum est falsum, si em̄ signum ducit in signatum significat q̄ sit p̄ ipm̄ fieri p̄ signatum, Itē minimum iter oia signata est pmissio, cum sit respectu mali ad qd minime oedi nā bñ placitum dei, ergo si minime accedit ad voluntatē bñ placitū, si nō pot fieri contra permissionem multominus contra alia, sed non pot fieri contra permissionē sicut dicit magister in lra, et Aug, de ciui, c. xx, sicut nullus boim agit recte, nisi adiutus diuino auxilio, sic nullus boim atqz demonum agit iniq̄e nisi eodē diuino atqz iustissimo p̄mittat iudicio **¶** Itē potētior est voluntas cui nō pot resisti nec in se nec in signo q̄ cui pot in signo saltē, et si nō in re sed deus est potētissimus, ergo vñ q̄ nec voluntati eius nec signo voluntatis pot resisti, et sic etc. **¶** Contra, inter oia signa voluntatis p̄ceptio siue imperium vñ esse potētissimum, sed fieri pot et sit tota die p̄ diuinum mādatum, ergo p̄ oia alia, **¶** Itē vñ q̄ sp̄s p̄ p̄missionē, qz pmissio nō est nisi male culpe, sed malum culpe nō est malum nisi voluntarie fiat, et si voluntarie fit pot nō fieri, ergo p̄mittēte deo aliq̄ male facere, pot nō facere, q̄ pot facere p̄ p̄missionē, **¶** Itē sup̄ illud ip̄s, Eduri eos cū argēto et auro, Blosa dicit q̄ idē fuit p̄ceptū et pmissus, s; asportatio vasoz, ergo cū possit fieri p̄ceptū, pari rōne et p̄missionē, et p̄ alia, p̄ p̄is ergo p̄ oēm volūtatē signi, **¶** Rñ, dicēdū q̄ p̄ alia quod signum diuine voluntatis pot fieri p̄ aliquid non, et rō huius duplex est, ex duplici mō distinguēdi signa, Quodam em̄ sunt signa respectu p̄sentis, vt impletio et pmissio, Quodā respectu futuri, vt p̄ceptio et p̄siliū et p̄bitio, Et qm̄ de p̄nti qd sit, impossibile est in p̄nti nō fieri, qm̄ omne qd est, quando est necesse est esse, ideo respectu signozum de p̄senti non pot esse resistētia, quia si fit resistētia iam nō sunt p̄sentiā, Quia vō futura vel faciēda possunt non fieri, ideo quantum ad signa tria sequētia, resistētia potest esse, Alia rō sumitur fm̄ alium modum distinguēdi, Quia quodam sunt signa diuine voluntatis absolute quedā conditionate, Dico ergo q̄ q̄ voluntatem absolutā nō pot fieri, nō pot etiaz fieri p̄ signa voluntatis absolute, vtpote sunt impletio et pmissio, Quia vō p̄ voluntatem aīcedentes siue conditionatam potest fieri quia potest homo diuertere ab ordine ad quem ex sui constitutione conditus est, hinc est q̄ potest fieri p̄ voluntatem signi, que illā signat, s; contra prohibitionem, et p̄ceptionem et consilium, **¶** Ad illud qd obijciat q̄ contra nullū potest fieri, p̄ solutio q̄ est falsum, **¶** Ad illud qd obijciat q̄ minimum est p̄missio dicēdū q̄ maior significatio vel minor nihil facit ad hoc, sed p̄sentialitas effectus, vel etiam qz signat voluntatē absolutā qua aliquid p̄notat absolute, **¶** Ad illud

Ad illud qd obijcit qd potētus est illud fieri signū nō pōt fieri. ddm qd verū est qn volūtas vult oīno qd nō pōt fieri nisi qd oīdit se velle. s; diuina volūtas nō est talis. imo vult qd vnus quisq; habeat ppriā libertatē. r faciat qd vult. An potētia faciēdi s; diuina volūtas est a diuina volūtas. r iō nō cēt potētio: pp hoc. An distinguendū qd posse facere s; signum volūtas alicui. aut est ptra volūtas. r sic attestatur impotentie. aut illud posse est a volūtas cuius est signū. r sic nō attestat impotentie: sed magis potentie. Ad illud qd obijcit qd s; oīa q; fit pceptiōne q; est maximū signū. soluendū est p interem ptiōne. q; nō est maximū signū. q; impletio maius ē. pterea hoc mō facit ad ppositū. s; pntialitas in effectu r absoluto in significatōe. Ad illd qd obijcit qd fit pmissiōne. q; pctō: pōt nō peccare. ddm qd deus nō d; pmittere peccare nisi eū q; actualit peccat. dū peccat. r tūc impossibile est eū nō peccare. Ad illud qd vltimo obijcit. qd idē fuit ibi pceptū. r pmissū: ddm qd pmissio multis accipit in scriptura. pmo mō d; pmissio nō cobibere. sicut dñs pmittit mala. q; nō cobibet r hoc nō est signū volūtas diuine distinctū. cōtra pceptū. Alio mō nō pūtre temporali. r sic d; libellus repudij permit tī. Matth. xix. Moyse ad duriciā vestram permisit. Tertio modo nō pbibere. ps. Irafcimini r nolite peccare. glo. pmit tē quod necessitas est. non pbibet. Quarto modo pmittere ē minus bonum indulgere. super illud. j. Cor. vij. hoc aut dico fm indulgētiam r. glo. permittit.

Questio. iij qd sic videt. Job. xij. Abūdabunt ta bernacula pdonum r. Reg. Opotens deus quod fieri non pbibet iustū est vt fieri sinat. Ad deus d; cōseruare ordinē quē instituit. sed cū deus creauit boiē dedit ei liberam volūntatē s; libera voluntas d; eo qd libere potest quicq; vult ergo si vult malum. pōt in malum. ergo cū nō debeat auferre homini potētiam quam dedit. d; ipsum pmittere peccare. Item malus frequētē est occasio maioris boni: s; nō fieret nisi malū pcessisset. vt pz in passione xpi. sed deccet eū facere r pmittere id qd est via ad melius. q; cū nō possit malū facere solū d; pmittere. Ad deus oīa facit ppter laudē suā. sed in malis manifestat laus diuine iusticie r mic. ergo si nō d; face re pp ampliatiōne sue laudis. nō d; impedire ne mala fiant ergo r. C. d. rra. Ro. j. non solum qui talia agunt digni sunt morte. s; qui cōsentiant. glo. cōsentire ē facere. cum possit arguere. ergo cū deus possit corrigere r impedire malum. si per mittere r tacet cōsentit: sed qui cōsentiant digni sunt morte. er go r. Ad deus d; cōseruare ordinē. qd dicitur in ps. Ad innocētis officiū non solum pntet nemini malum inferre: s; etiā a peccato cobibe re. ergo si deus nō cobibet cū possit. deus nō est innocens. Item rōne videtur: qd oēs virtutes nostre debent habere exēplar in deo. s; in nobis est virtus zelū. ergo r in deo. sed ze lus quātum potest obuiat peccato. ergo si de; habet zelū. quā tum potest obuiat. ergo r. Ad vniuersē vic domini misericōrdia r veritas. si ergo pmittere iustū peccare. aut est mic: aut iusticie. Non mic pstat. Nec iusticie: q; iustus nō meruit cade re. ergo r. Ad dicitur qd deus permittit mala fieri. r hoc ordinatissime. Duplex est etiā ordo rerum. vnus in vniuerso. Alter in finē. r vterq; exigit qd deus pmittat mala fieri. Ordo quippe in vniuerso exigit. quia ad pfectiones vniuersitatē necesse fuit fieri creaturā arbitrio liberā. r peccare potētē. sed administratio vniuersitatē est vt deus scit res conditas administrēt. vt eas agere pprio motu sinat. sicut dicit Augu. vij. de ciui. dei. pō cū debuierit dare potētiam peccandi. r de; buerit regere saluo ordine sue pditionis. si voluit peccare des buerit pmittere. r si nō noluit peccare debuuit cōseruare. r ita d; pmittere mala. Ordo ad finē hoc exigit. qd duplicē finē ptingit reperiri in vniuerso. vnus ē solus electoꝝ. ali; diuina laus quoniā ergo pmissio maloꝝ reddat electos gloriozores p oc casionē. r deus nō curat vtrum p causā vel per occasionem electoꝝ gloria augeat. ideo deus pmittit recte. Unde Augu. xj. de ciuita. dei dicit. qd nullum faceret quē malum pcesceret. nisi pariter nosset quib; bonoꝝ visibus accommodaret. Profunt aut eis exercitādo. Et ideo dicit de lapsu mundi. qd permittit plures esse malos: q; si pauci essent. non auderēt exercere bo nos. Diuina etiā laus hoc exigit. q; occasione malū summe manifestatur diuina misericōrdia in electis. in fili; vniuenit

donatione p infimicis fm tps. Summe etiā manifestat dei iusticia in eterna punitione reproboꝝ. An Augu. xj. de ciui. dei. Si oēs remaneret in pena. in nullo apparet misericōrdijs gratia redimētis. Rursus. si oēs trāfferent ad lucē. in nullo apparet seueritas vltionis. Ad illud ergo qd obijcit qd pmittere est pntēre. Diccū qd pmittere malū est duplr. Aut nō cobibēdo malū vel aim nec in facto nec in retributione. et sic pntēre est. Vel nō cobibēdo manū. s; tū puniēdo trāsgres soꝝ r arguēdo pntēre. r sic nō pntēre r hoc mō deus pmittit r nō pntēre. Ad illud qd obijcit qd ad innocētē pntēre cobibe re. Diccū qd illud intelligit de cobibitiōe quātū ad argui tiōnē r punitiōnē. nō quātū ad volūtas coactionē. Ad illud qd obijcit qd zelus obuiat pctō. Diccū qd verū est saluo iure iusticie r iusticia pur ordo vniuersi hoc exigit. vt deus p mittat boiē fm impetū sue volūtas. Ad illud qd vltio obijcit p; rñsio. q; pmittere aliqūē peccare est opus iusticie. nō in quā iusticie que sit exigtia meritoꝝ. sed pdecentia diu ne sapientiē r bonitatis.

Questio. iij Atū deus possit mala pcepere. Et ret vrozē fornicariā. Et Ber. exponit ad litteras. Si si dicas ad litteram nō esse intelligēdū. Obijcit tūc. qd pceptū nō tm ducere vrozē. sed ēr facere filios fornicarios. qd si esset vrozē legitima. nō esset fili; fornicationis. Itē Ero. xij. pceptū facere furtū fili; isrl. sed furtū est malū r cōtra legē nature. ergo r. Si tu dicas qd nō est malū fm se. r iō pōt bñ fieri obij citur. qd pceptū abraē occidere filiū innocētē. r quē sciebat innocētē. Ven. xij. r hoc est malū fm se. ergo videt qd de; possit pcepere malum. Itē rōne videtur. qd deus est sup oēm legē. ergo in omni mādato pōt dispēare. ergo pōt oīum pceptoꝝ r prohibitionoꝝ contraria pcepere. Itē plus distat nō ens ab ente. q; malū a bono. sed deus solo imperio volūtas ex nō ente facit ens. ergo solo imperio volūtas ex malo facit bonum. ergo pōt pcepere mala vt videtur. Con tra. pceptū est signum diuine voluntatis. ergo aut est fal sum signum. cum significet deū nōvelle. qd pceptū. aut deus vult illud. Si deus vult malū est malum. Si nō vult r pceptū. est falsus. r vtrūq; est impossibile apud deū. ergo r. Itē nullus obedis diuino pcepto d; puniri. ergo si deus pōt ma lum pcepere. pōt malum impune fieri. Sed malum remane re impunitum est ptra diuinā iusticiā. ergo deus pōt face re ptra se. ergo libā duersari. sed hoc est impossibile. ergo r. Itē deus pceptū mala non fieri. si ergo pceptū fieri. pceptū duo opposita. s; duo opposita fieri est impossibile. ergo deus pceptū impossibile. sed ad nullum tale pceptū obligamur. er go deo possumus nō obedire. qd absurdum est. Et iterū. Dis picipiē impossibīle est stultus vel impio. ergo deus cēt stul tus vel impio. quoz vtrūq; est impossibile. Et iō dicit Hie ro. qui dicit deū pcepisse impossibile. anathema sit. An. di cēdū qd cum queritur vtrum deus possit pcepere malū hoc pōt duplr itelligi. Aut malū manēs malū. aut ita qd picipiēdo faciat bonum. primum simpliciter est impossibile. Scdm ho aliquo modo est possibile. s; nō omnino. Est enim aliquid ma lum in se. aliquid malum fm se. Malum in se pōt fieri bñ. ma lum fm se nullo modo potest fieri bene. immo hoc intelligere qd fiat bñ. est intelligere qd idē sit malum r bonum. pōt ergo dici qd deus pōt pcepere malum in se. r non malum fm se. q; nihil pōt pcepere quin bonum sit postq; pceptum est. r illud est malum in se. nō aut fm se. r ideo pōt illud pcepere r non aliud. Et binc habet ortum qd dicit Ber. in li. de dispēatiōe r pcepto. qd deus pōt dispēare in pceptis scōe tabule r nō pmi me. Et ratio huius est. q; in pceptis scōe tabule quantum ē de ratione pcepti tāgī siue pceptū ordinatio ad pproximum r probibet dēordinatio ad eū dē. Dēordinatio aut respectu p ximi nisi sit dēordinatio respectu dei. malū est in se. Si aut re spectu dei. malū est fm se. sicut cognoscere nō suā. malū est in se. sed cognoscere alienā ex libidine. siue non suā. malū est fm se. Sed deus in pceptis scōe tabule. dispēat r dispēare pōt. r contra illa pōt pcepere ratione predicta. Nec ex hoc sequit. qd pceptū contraria. q; mandatum speciale absoluit a commu ni sicut pxiuilegium speciale. In pceptis aut pxiū tabule. non autem potest deus dispensare. quia eozum opposita sunt mala fm se. ipsa enim pcepta dicunt ordinatiōnem ad deus.

sive in fines de sua ratione. et eorum opposita deordinatione. Et si si contrarium preciperet. preciperet contra se. contra se autem non potest facere. et si illa preciperet cum illa sint mala secundum se. ita quod nullo modo possunt bene fieri. aut deus vellet malum. quod est inconueniens. aut impune fieret malum. aut idem esset bonum et malum. quorum utrumque est inconueniens simpliciter. Et ideo concedende sunt rationes probantes quod deus non potest malum preciperere. ut puta nullus manens malum. et hoc est malum secundum se. Tamen vltima ratio de hoc quod precipit malum. non valet. et iam soluta est.

Ad illud ergo quod obijcit de secundo. Dicendum quod illud fuit malum in se. scilicet cognoscere non suam. et diuino precepto factum est ei bonum. sed hoc fornicatio dicitur actus libidinosus. et cognoscere aliquam ex libidine hoc dominus nunquam precepit de autoritate. Et hoc quod precepit filio israel furtum. Dicendum quod illud similiter precepit in quantum fuit malum in se. scilicet accipere rem alienam. sed bono hoc potuit facere. quia cum dominus omnium. dominum potuit transferre. Sed nunquam precepit. quod ex libidine hoc facerent. illud enim est malum secundum se.

Ad illud quod obijcit de eo quod precepit abrahe de isaac. Dicendum quod illud non erat malum secundum se. quia isaac quis non esset reus mortis sibi infligende ab homine tamen ratione peccati originis reus erat mortis temporalis sibi infligende a deo. ad quas habebat necessitates. et ideo deus habebat autoritatem. et ita de iure potuit illas abrahe ex causa committere. Tamen aliqui volunt dicere quod non precepit occidere sed offerre. Sed contra hoc est glossa et textus. quia dicitur quod portauit ignem et gladium.

Ad illud quod obijcit quod potest super omnem legem datam. Dicendum quod verum est quod potest. quia potest ponere. sed non potest destruere iam positum. Quoniam enim ordinationem ad ipsum dicunt aliqua mandata sicut non potest contra suam iustitiam facere. sic nec contra illa precipere.

Ad illud quod obijcit quod de non ente potest facere ens. Dicendum quod verum est quod potest facere. sed hoc non potest facere quod aliquid sit ens et non ens. et quia non ens non habet necessitatem ad hoc quod sit non ens. ideo potest fieri ens. sed aliter

Ad illud quod obijcit quod ad similitudinem voluntatis nostre et diuine non sufficit similitudo in volito. Vel aliter. Aliqua bona voluntate aliud vult quam deus. et aliqua mala id quod deus bona voluntate vult.

Ad illud quod obijcit quod aliquid mala est voluntas hominis id est volens quod deus vult fieri et aliter quando bona est voluntas hominis aliud volentis quam deus. Et enim bona sit hominis voluntas oportet attendere quod congruat ei velle et quo fine. Tantum enim interest inter voluntatem dei et voluntatem hominis ut in quibusdam aliud congruat deo velle. aliud homini. Unde Augustinus in enchiridionibus. Aliqua bona voluntate homo vult aliquid quod deus non vult. bona multo amplius multoque certius voluntate. Nam illius mala voluntas esse nunquam potest. Tamen si bonus filius patrem velit viuere quem deus bona voluntate vult mori. Et rursus fieri potest hoc velit homo voluntate mala. quod deus vult bona. velut si malus filius velit mori patrem. velit etiam hoc deus. Nampe ille vult quod non vult deus. iste vero id vult quod vult et deus. et tamen bone dei voluntati pietas illius potest consonare (quod quis aliud volens) quam huius idem volentis impietas.

Multum enim interest quid vellet homini quid deo congruat. et ad quem finem suum quisque referat voluntatem ut approbetur vel improbetur. Potest enim velle bonum quod non congruat ei velle. et potest velle bonum quod congruit. sed non referat ad finem rectum. et id non est bona voluntas.

Ad illud quod obijcit quod de non ente potest facere ens. Dicendum quod verum est quod potest facere. sed hoc non potest facere quod aliquid sit ens et non ens. et quia non ens non habet necessitatem ad hoc quod sit non ens. ideo potest fieri ens. sed aliter

Ad illud quod obijcit quod ad similitudinem voluntatis nostre et diuine non sufficit similitudo in volito. Vel aliter. Aliqua bona voluntate aliud vult quam deus. et aliqua mala id quod deus bona voluntate vult.

Ad illud quod obijcit quod aliquid mala est voluntas hominis id est volens quod deus vult fieri et aliter quando bona est voluntas hominis aliud volentis quam deus. Et enim bona sit hominis voluntas oportet attendere quod congruat ei velle et quo fine. Tantum enim interest inter voluntatem dei et voluntatem hominis ut in quibusdam aliud congruat deo velle. aliud homini. Unde Augustinus in enchiridionibus. Aliqua bona voluntate homo vult aliquid quod deus non vult. bona multo amplius multoque certius voluntate. Nam illius mala voluntas esse nunquam potest. Tamen si bonus filius patrem velit viuere quem deus bona voluntate vult mori. Et rursus fieri potest hoc velit homo voluntate mala. quod deus vult bona. velut si malus filius velit mori patrem. velit etiam hoc deus. Nampe ille vult quod non vult deus. iste vero id vult quod vult et deus. et tamen bone dei voluntati pietas illius potest consonare (quod quis aliud volens) quam huius idem volentis impietas.

Multum enim interest quid vellet homini quid deo congruat. et ad quem finem suum quisque referat voluntatem ut approbetur vel improbetur. Potest enim velle bonum quod non congruat ei velle. et potest velle bonum quod congruit. sed non referat ad finem rectum. et id non est bona voluntas.

Ad illud quod obijcit quod de non ente potest facere ens. Dicendum quod verum est quod potest facere. sed hoc non potest facere quod aliquid sit ens et non ens. et quia non ens non habet necessitatem ad hoc quod sit non ens. ideo potest fieri ens. sed aliter

qua sunt mala que si sunt de necessitate sunt mala. sicut mentiri et odire deum. et ideo non est simile. quod si faceret ista esse bona faceret quod idem simul esset bonum et malum.

Distinctio. xlviii. Qualiter voluntas nostra deus uincatur conformetur.

Ad illud quod obijcit quod ad similitudinem voluntatis nostre et diuine non sufficit similitudo in opere operato. Vel aliter. Bona dei voluntas. mala hominis voluntate impletur. ut in passione christi contingit. ubi quoddam factum est quod deus bonarum in dei mala voluntate voluerunt. Voluerunt tamen aliquid quod deus non voluit.

Illud quod non est premissendum quod aliquando dei voluntas bona. per malam hominis voluntatem impletur. ut in crucifixione christi factum est quem deus bona voluntate mori voluit. Iudei vero impiam voluntate eum crucifixerunt. Et volebant iudei mala voluntate quoddam quod deus voluit bona. volebant scilicet ut christus pateretur et moreretur. sed volebant et aliquid aliud quod deus nolebat. scilicet occidere christum quod fuit mala actio et peccatum. Actum quippe iudeorum non voluit deus. passionem vero christi voluit. sicut et in ipso patre christus ad patrem ait. Tu cognouisti sessionem meam id est voluisti et approbasti passionem meam. tibi enim placuit. Voluit itaque tota trinitas ut christus pateretur. nec tamen voluit ut iudei occiderent. quia voluit penam christi. sed non voluit culpam iudeorum. nec tamen noluit. si enim nolisset. nec fuisset. Sed ad hoc opponitur sic. Si voluit deus ut christus pateretur voluit ut iudei occiderent. quia voluit ut iudei occiderent eum. Ad quod respondentes dicimus simpliciter concedendum esse quod deus

Ad illud quod obijcit quod ad similitudinem voluntatis nostre et diuine non sufficit similitudo in opere operato. Vel aliter. Bona dei voluntas. mala hominis voluntate impletur. ut in passione christi contingit. ubi quoddam factum est quod deus bonarum in dei mala voluntate voluerunt. Voluerunt tamen aliquid quod deus non voluit.

Illud quod non est premissendum quod aliquando dei voluntas bona. per malam hominis voluntatem impletur. ut in crucifixione christi factum est quem deus bona voluntate mori voluit. Iudei vero impiam voluntate eum crucifixerunt. Et volebant iudei mala voluntate quoddam quod deus voluit bona. volebant scilicet ut christus pateretur et moreretur. sed volebant et aliquid aliud quod deus nolebat. scilicet occidere christum quod fuit mala actio et peccatum. Actum quippe iudeorum non voluit deus. passionem vero christi voluit. sicut et in ipso patre christus ad patrem ait. Tu cognouisti sessionem meam id est voluisti et approbasti passionem meam. tibi enim placuit. Voluit itaque tota trinitas ut christus pateretur. nec tamen voluit ut iudei occiderent. quia voluit penam christi. sed non voluit culpam iudeorum. nec tamen noluit. si enim nolisset. nec fuisset. Sed ad hoc opponitur sic. Si voluit deus ut christus pateretur voluit ut iudei occiderent. quia voluit ut iudei occiderent eum. Ad quod respondentes dicimus simpliciter concedendum esse quod deus

Ad illud quod obijcit quod de non ente potest facere ens. Dicendum quod verum est quod potest facere. sed hoc non potest facere quod aliquid sit ens et non ens. et quia non ens non habet necessitatem ad hoc quod sit non ens. ideo potest fieri ens. sed aliter

Ad illud quod obijcit quod ad similitudinem voluntatis nostre et diuine non sufficit similitudo in opere operato. Vel aliter. Bona dei voluntas. mala hominis voluntate impletur. ut in passione christi contingit. ubi quoddam factum est quod deus bonarum in dei mala voluntate voluerunt. Voluerunt tamen aliquid quod deus non voluit.

bet iustus de se et de alio deus velle quod omnia peccata finaliter eterniter puniat. et si ponit peccatis cognitio certitudinaliter iuxta se credo quod quamdiu durat ei bona voluntas quod hoc nollet. Si autem gratia de eo qui peccat. utrum velle debeat gratiam sibi subtrahi. et videtur quod sic. cum deus velit. et ipse sciat hoc esse iustum. Ad illud quod gratiam subtrahi alicui sub triplici conditione potest respici

spicit aut simplr aut ad tps. Et ad tps ad huc duplr vel l se. vel put bz rone penc. hoc mo vult deus subtrahere. z hoc mo de bet peccas velle. vt cu deus puniat. Un regula ghalis q in oi bus q scimus deu velle absolute tenemur voluntate absoluta velle. tñ lz nobis velle dñi voluntate pditionata. siue quatus in nobis est. qz hoc decet nos. z ppter hoc dicit au gu. Multu interest ec.

Deus voluit xpm pati z mori. Et contra vñ em maledicere. qz occide re xpm erat malu facere xpm occidi fuit malu fieri. si ergo deus voluit xps pati. deus voluit malu fieri qd supra negatur est. Rñ. dicēdū q occide re xpm fuit malu p cōpa rationē ad subiectus. qñ g accipit passio. aut simp liciter accipit. aut in cō paratione ad patientē si ue ad sustinētē penā z sic simplr est bonū. aut in cō paratione ad inferētē. et sic ex illo respectu iudica tur malu. qz malicia mo ris potius intencionem re spicit q actū. Et pmo mō est sensus xpm pati a iudeis est bonū. i. xps susti nere penā quā iudei intu lerūt est bonū. Secdo mō est sensus xpm pati a iudeis est bonū. i. passionē inferri xpo a iudeis ē bo nū. z sic falsum. qz illatio passionis nō fuit nisi ma la sed sufferētia non fuit nisi bona. z sic distinguit magister.

Non ei volebat ec. In nunt q actio iudeoz fuit mala. Lōtra. vñ falsuz di cere. qz actio iudeoz fuit cā passionis. sed si cā im mediata mala. z effectus ergo si actio fuit mala. et passio. Rñ. Dōm q istud ēverū de actioe z passioe in eodē gñe bonitatis. sz q vñ est cā alterius. Di cēdū ergo q actio iudeo rū fuit cā passionis in ge nere nature. z in illo gñe sicut actio fuit mala. ita z passio. sz nō fuit cā i eodē gñe moris. immo xpi bo na intērio passionē volū tariā diligebat in bonuz finē. ecōtra in actione iudeoz nō habēte rectū finē. z iō i gñe moris actio fuit mala z deo displicēs z passio bona z deo pla cēs. z sic p̄torū.

Quis tñ bonuz fuit. vt apls petrus q id fieri no lebat ab ipso q occisus ē sabā diceret. Lōtra. fm hoc vñ q qcuqz dolet z tristat circa passionē xpi esset redarguēdus. ergo

voluit xpm pati z mori. qz ei? passio bonū fuit. z cā nfe salu tis. Lū aut d: volebat eū pati vel occidi a iudeis. hoc distin guendū est. Si enim intelligen tur sic. volebat eū sustinere passionē siue crucifixionē a iudeis illatam verus est sensus. Si nō intelligitur sic. volebat vt iudei occiderēt eum. falsuz est. Non enim volebat deus actionem iudeorum que mala erat. sed volebat passionē bo nam. z hec voluntas per ma las iudeoz voluntates imple ta est. Unde Aug. in ench. de us quasdam voluntates suas vtiqz bonas implet per malo rum hoim voluntates malas. sicut p malivolos iudeos bo na voluntate patris xps p no bis occisus est. Qd tñ bonū fuit vt apostolus petrus quā do id fieri nolebat. sathanas ab ipso qui occisus est dicere tur. Ecce manifeste habes ma gnum bonum fuisse q christ? occisus est z hoc bonum quia petrus nolebat. ideo redargu tus est.

Soluit qōnem collate ralem. Utrum sc̄ti debeāt pas sionē xpi velle.

Ex quo soluitur qō qua q ri solet. vtrum viris sc̄tis pla cere debuerit q xpus pateret vel occideretur. Debuit enim eis placere intuitu nfe redem ptionis. sed nō intuitu ipsius cruciatus. Voluerūt ergo ac vehemēter cupierūt xpm mo ri ppter liberationem hois z impletionē diuine volūtatis. sed nō voluerūt delectatione ipsius afflictionis. De eodez ergo letabant z tristabant. sz ob aliud gaudebāt z ppter ali ud dolebāt. Volebant g xpm mori p hois redēptione. z tñ de morte ipsi diuersis de cāis corda eoz varie mouebantur.

Quoet qōnē circa pre dictaz. Quōsentiēdum sit de passionibus sc̄toz an velle an nolle debeamus.

Si nō querit vtrum eodē

peccauit beatissima mater dñi doluit. sicut d: Luce. ij. Tñ ip nius aiam p̄trāditit gladius. peccauerūt silr apli. Falsum et dicit apls. ij. L bimo. ij. Si sustinebimus z pregnabim? Rñ. dicēdū q dolere de aliquo est duplr. Aut ita q dolēs volūta te rōnis absolutavelit dñi eius de quo dolet. z sic nulli licuit dolere de passioe xpi. Et petrus. qz volūrate ratio nis dñi volebat ē redar gutus. Alio mō dolere d aliquo est ferri ad dñiuz volūrate pietatis. tñ nō bilominus hoc velle vo lūrate absoluta. sic bonū est pdolere xpo. z pie af sica circa eū. z sic afficiun tur viri sc̄ti qui magnas grās agūt deo de passio ne xpi. sed tñ mouent in p̄sideratiōe doloz. sicut z benignissima virgo ma ria in filiū sui mota ē pas sione.

mō sentiēdū sit de passionib? z martyrijs sc̄toz. Dicim? aliquā esse dñiam inter passio nē capitis z mēbroz. Christi nāqz passio cā ē nfe salutis qd non est passio alicui? sc̄ti. Mul tius enim passione redēpti su mus nisi xpi. Profuerunt q dem non mō eis q passi sunt. verūetiā alijs fidelibus ipoz passionēs. Clertū nra redem ptio nō sunt. hec em passio illi us sola potuit q deus est z hō Illi? ergo passionē credētuz pie mētes voluerūt z optaue runt fieri sicut futurum crede bāt. Passiones nō sc̄toz pos sumus velle z nolle z vtrunqz bonavolūrate si rectos nobis pponamus fines. Cui em pla cuit pauli passio eo sine. qz p mium eius per hoc auctum et peractum cernebat bonam vñ habuisse voluntatem. que vo luntati eius congruebat qua cupiebat dissolui z eē cū xpo. Qui aut voluit eū declinare passionem z effugere manus iniquozuz compassione pieta tis. z ille habuit bonam volū tatem. Unde Augu. in ench. Bone apparebant volunta tes piozum fidelium qui nolebant apostolum paulum hie rusalē pergere. ne ibi pateret mala que Agabus ppheta p dixerat. z tñ hoc illi deus pa ti volebat p annūcianda fide xpi. exercens martyrem chri sti. Neqz ipse bonam volunta tem suaz impleuit per christia nozum voluntates bonas. sed per iudeozum malas z ad euz potius ptinebāt qui nolebāt qd volebat q illi per quosvo lentes factū est quod volebat. quia id ipsum mala voluntate fecerunt quod deus bona vo luntate voluit. Ita z in passio ne xpi factū est quod enim de us voluit. hoc idem iudas et diabolus. sed illi mala volun tate. deus nō bona voluntate scilicet vt xps moreretur. Cle rūtū illi actum voluerunt quē deus non voluit.

dolere de passioe xpi. Et petrus. qz volūrate ratio nis dñi volebat ē redar gutus. Alio mō dolere d aliquo est ferri ad dñiuz volūrate pietatis. tñ nō bilominus hoc velle vo lūrate absoluta. sic bonū est pdolere xpo. z pie af sica circa eū. z sic afficiun tur viri sc̄ti qui magnas grās agūt deo de passio ne xpi. sed tñ mouent in p̄sideratiōe doloz. sicut z benignissima virgo ma ria in filiū sui mota ē pas sione.

Intelligen tiā p̄ntis dñi stinctionis qz rif de cōfoz mitate volū tatis nfe ad volūtatē dei Et circa hoc duo princ paliter querunt. Primo querit de ipsa p̄formita te quātum ad qdditatē. Secdo querit de ipa. quā tū ad tētionē. Circa p̄s mū articulū duo qrunf. Primo vtrū possibile sit volūtatē nostrā p̄formas ri volūtati diuine. Secdo vtrum p̄formitas volūta tis nfe ad diuinas faciat volūtatē nram iustā.

Questio. j.

Q nō sit possibile nram volūtatē p̄formari diu ne ostēdit sic. Esa. lv. Si cut exaltant celi a terra. ita exaltate sunt vie mee a vñs vñs z cogitationes mee a cogitationibus ve stris. sed sicut est in vñs z cogitationibus. sic z i vo luntatibus. ergo si celus z terra nō hnt p̄formita tē. immo deformitatē. vñ silr q nec volūtas nra et voluntas diuina. Si dis cas q autoritas itelligit z loquit de malis. Lōtra sup illud ps. Exultate in sti. glo. quātuz distat de? ab hoīe. tācū distat volū tas dei a volūrate hois. ergo ec. Itēz infinite dis stantiū nulla ē p̄formitas sed deus z hō distāt in in finitū. cūvñ sit finitū. z aliud sit infinitum. ergo nulla est p̄formitas volū tatū. Item si volūtas nostra cōformat diuine. aut g vel in seipsa. vel in tertio. Si in tertio. ergo

diuina uoluntas et humana. puenit i aliquo codi. et si hoc. ergo habet aliqd simplicius se qd est inconueniens maxime i diuina uoluntate. R estar ergo q si est pformis q seipsa pformet. ergo uoluntas est ipsa pformitas. sed pformitas no pot esse difformitas. ergo uoluntas nra no pot discordare a diuina. qd e manifeste falsum. ¶ Itē si uoluntas nra est pformis diuine. aut h puenit essentialiter aut p participationē. Si essentialiter redit idē q prius. Si p participationē qro de illo p cuius participationē uoluntas est pformis. utrum sit pforme. vel no. Si no no pot pformare. Si sic. tūc aut essentialiter aut participatiue. ergo uel erit abire in infinitū. uel stare in aliquo creato q sit pformare deo p essentiā. uel uoluntas pformaf deo p increatū sed no est abire in infinitum. nec est ponere q deus sit pformitas uoluntatis humane ad deū. ergo aliqd creatū essentialiter est pforme. sed qd essentialiter est pforme alicui essentialiter cōspicit cū illo. Et qd essentialiter puenit cū illo. est eiusdē essentialiter. ergo etc. ¶ Contra. j. Loz. vj. Qui adberet deo uoluntatis est. sed no est vnus spūs p unitatē nature. ergo est vnus p cōformitatē uoluntatis. ¶ Itē Dat. xij. Qis q facit uoluntatē patris mei q est in celis. ille meus frater et soax. etc. sed no est uerū q sit frater p pproquitate sanguinis. ergo est frater p pformitatē uoluntatis et dilectionis. ¶ Itē quascūq; uoluntates cōtingit uelle. idē et uelle opposita. ptingit pformari et difformari siue pformari. sed uoluntas diuina et humana sunt hmoi. hoc p ergo etc. ¶ Itē quascūq; uoluntates ptingit adinuicē ordinari p pfectā possidētā et obediētā. ptingit adinuicē pformari. h uoluntatē humanā ptingit diuine p oia subiacere et obedire. ergo etc. ¶ Rñ. dicēdū q aliqd pformari alicui cōtingit duplr. Aut quātū ad similitudinē aut quātū ad habitudinē. Quātū ad similitudinē ptingit triplr. Aut qñ aliqua duo participant tertiu in quo assimilant. ut agnus et nix albedine. Aut cū aliq duo sic se habēt. q vnū est similitudo alterius. ut spēs coloris siue ydolum assimilaf siue cōformaf. Aut qñ aliqd participat similitudinē ut speculum uel oculus assimilaf uel cōformatur corpori obiecto. primo modo no est possibile alicuam creaturam deo cōformari. Secōdo modo aliqua creatura deo cōformatur ut puta gratia que dicitur similitudo dei. uel gloria que habet gratiā et gloriā. de hac cōformitate nihil ad ptesens. Alio modo contingit pformari aliquid alicui fm similitudine siue cōparationē. que pot dici pportio. cū est rerū eiusdem gñis. et pportionalitas cū est rerū diuersoz generū siue no cōcātū ut fiat vis in uerbo. Large tñ loquēdo vtraq; pot dici pportio. et bec nihil ponit cōc. qz est p cōparationem duoz ad duo. et pot esse inter summe distātia. et fm hāc pot uoluntas nra pformari diuine. vj p similitudinē ad actū. ut sicut deus qd uult. uult liberaliter et cbaritatie. ita et hō. et p similitē cōparationē ad obiectus. ut qd uult deus. uelit hō. et eo dē sine quo uult deus. uelit hō. hoc totū possibile est esse. et totum possibile est no esse. et ideo possibile est uoluntatē nostram diuine pformari et difformari. Et cōcedēde sunt rōnes ad h. ¶ Ad illud ergo qd obijct q distat deus ab hoie et humana uoluntas a diuina in infinitū. iā p rñsio. qz hoc no impedit cōformitatē cōparationis. Et impediāt pformitatē equalitatis et uniuocationis. ¶ Ad illud qd obijct. vtrū in seipsa. uel i tertio cōformet. Ddm q no in seipsa nisi loquamur de pformitate te lōgiqua. que attēdit in imagine. Si aut loquamur de cōformitate pproquā. q cōsistit in similitudinē. sic no seipsa cōformatur. sed mediāte gratia que no est tāq; tertiu ab vtroq; participatū. sed est sicut similitudo vnus. et pparietas alteri. ¶ Qñ gratia est similitudo essentialiter. no tñ opz q essentialiter cōueniat in tertio. qz similitudo seipsa puenit euz eo cuius est similitudo. et sic patēt obiecta ambo. Si h loquamur de cōformitate quātū ad habitudinē dicemus q uoluntas no seipsa cōformatur. sed per cōparationē ad alterum. qd tñ neq; ē de essentiā diuine uoluntatis nec humane. nec tanq; tertiu participatū ab vtroq;. et sic p illud. ¶ Ad illud qd ultimo qritur vtrū pformet p essentiā aut per participationē. Dicēdum q nec sic. nec sic. sed cōformatur per pportionem. siue per cōsimilitē habitudinē. et sic p illud.

Questio. ij Utrū cōformitas uoluntatis nostre ad diuinā faciat eam iustā. Et q licet. qz super illud ps. Rectos decet collaudatio. Glo. Recti sunt q

dirigit eoz suū fm uoluntatē dei. que recta est. ¶ Itē. h. Loz. vj. Que participatio iusticie cū iniquitate. aut q societas lucis ad tenebras. q. d. nulla. h ergo diuina uoluntas iusticia est iare et humana uoluntas sit iniqua. no pot esse cōformis. ergo si est cōformis. necesse est esse iustā. ¶ Itē cōformari regule iusticie nihil aliud est q iustificari. sed uoluntas diuina est regula iusticie. qz no pot obliquari ad aliqd iniquū. ergo cōformari uoluntati diuine est iustificari. ¶ Itē intellectus noster no potest cōformari diuino qñ efficiat iustus. sicut cū ueritas ē rectitudo intellectus. sic iusticia est rectitudo affectus. ¶ Contra. Magf dicit. et est uerbū Aug. q uoluntas dei bona. p hōis malas uoluntates implet. sed vnus effectus no pcedit ad uia cā p aliā. nisi ille cāc ad inuicē pformet. ergo cōtingit malas uoluntates diuine pformari. ¶ Itē pformitas uoluntatis pō sit in uolēdo et nolēdo idē. sed impius pot uelle et nolle. quod deus uult et no uult. ut ponit exemplū Aug. de prauo filio. qui patre uult mori. qd et deus uult. ergo cōformitas no facit uoluntatē iustā. ¶ Itē qñ uoluntas dei sit beata. tñ uoluntas illi cōformis no ppter hoc est beata. ergo pari rōne qñ uoluntas sit ista. no ppter hoc uoluntas cōformis est iustā. ¶ Item si cōformitas facit uoluntatē iustā. cū uelit boiem qui patitur iniuriā uindicare. si ille qui patit iniuriā uult se uindicare. iuste uult. ergo iustū ē erigere uindictā. Si tu dicas q deus uult boiem uindicare. sed no uult q hō uindictē se. hoc no soluit. qz salter tūc liceret hōi appetere q deus ipsum uindicaret. Rñ. dicēdū q cōformitas uoluntatis nostre ad diuinam attenditur fm pportionem sicut dictum est. Duplex est aut pportio uoluntatis. scilicet ad actum et ad uoluntatem. Similis pportio ad actū consistit in hoc q sicut deus qd uult. uult et cbaritate. et liberaliter siue iuste. et recto sine sic et homo uelit. Similis pportio ad uoluntatem est. ut qd uult deus. et iā homo uelit. pot ergo cōformitas attēdi fm hāc duplice similitudinē et cōparationem et sic est sufficiens et facit uoluntatē iustā. pot iterū attēdi solas fm alterā. ut puta fm uoluntatem. et sic est deficiēs cū caret similitudine. et hoc no sufficit ad iusticiā. De prima pformitate procedunt prime rationes. de seōa seōa. ¶ Ad illud qd tertio obijct q cōformitas no facit beatā aiam. ergo nec iustam. Dicēdum q beatitudo dicit iusticiā cōsummatā. Unde plus requiritur ad hoc ut uoluntas fiat beata q ut fiat iustā. et ideo no sequit q si no facit beatā q no faciat iustā. tñ sicut cōformitas sufficiens que est in uolito et ratione uolēdi facit uoluntatē iustam. sic cōformitas superexcellens facit eā beatam. illa aut est superexcellens qñ in oibus diuine cōformaf. et ex nulla parte est difformis. nec in aliquo saltē in modico. ¶ Ad illud qd obijct ultimo iam p rñsio. qz appetens uindictā no conformat se deo in mō. siue in rōne uolēdi. deus enim tāq; iustus iudex uult hoc zelo iusticie. qui aut appetit uolēdi sui. siue sue iniurie ut plurimū uult libidine uindictē. si autem aliquis appetat solū zelo iusticie sicut deus et ex cbaritate tūc dicerē eū habere uoluntatē iustam.

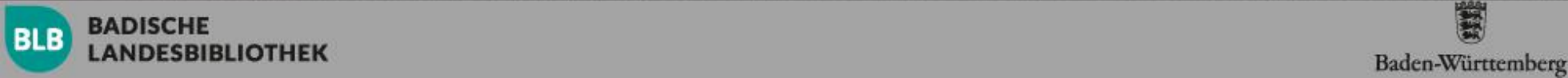
Disquēter quantum ad secundum articulum. qritur de tētionē ad cōformitatē uoluntatis diuine. Et circa hoc duo queruntur. primo queritur utrum teneamur conformare uoluntatem nostrā uoluntati diuine in ratione uolēdi et uolētis et cbaritate qd uolumus. Secōdo vtrum teneamur conformare in uolito.

Questio. j. Qñ teneamur in rōne uolēdi vj. qz tene xvj. Iuste qd iustū est exequeris. sed no sit iuste. nisi qd hō facit fm cōformitatē uoluntatis quātū ad rōnē uolēdi. ut uelit ex cbaritate. ergo etc. ¶ Itē teneamur diligere deū ex toto corde. qz hoc seipif Deut. vj. et dñs idē iterat Dat. xxij. sed hoc no pot fieri nisi ex cbaritate. ergo teneamur ad cōformitatem in rōne siue in forma uolēdi. ¶ Itē teneamur deo ueraciter obedire. sed ueraciter no obedit deo. nisi q facit ea uolūtate quas acceptat deus. hęc aut est uoluntas informata cbaritate. ergo etc. ¶ Itē ppter qd unūquodq; et illud magis sed ppter cōformitatē uoluntatis rōne uolēdi obligamur ad cōformitatē uoluntatis in uolito. qz sum pcepti est cbaritas. ut dicit aplos j. Tim. j. ergo multo fortius obligamur ad pformitatē in rōne uolēdi. ut qd uolumus uelimus ex cbaritate. ¶ Contra. Deo

Deus vult et scilicet pariter honorari. esto quod oportunitas se offerat quod aliquis honoret patrem ex naturali pietate non ex charitate constat quod non peccat. et non conformatur voluntati suae nisi in volito. ergo non tenetur ad rationem volendi. Item si tenemur conformari voluntati nostrae diuine in ratione volendi sicut in volito. ergo quotiescumque volumus aliquid non ex charitate deficit illud ad quod tenemur. ergo peccamus in omni actu. nullus ergo actus est indifferens. Item si tenemur conformari intentioni volendi. cum ergo peccat: habeat voluntatem a deo continue in hoc deficit. quod non ex charitate. ergo continue in omni instanti peccat. Item nullus potest conformari voluntati suae diuine in ratione volendi. nisi habeat charitatem. sed non est in nostra potestate habere charitatem. ergo homo tenetur ad impossibile. Si dicas quod potest facere quod in se est. quo facto habebit charitatem. quod potest se disponere ad charitatem. Obijciat de obstinato et de eo qui actualiter est in peccato. dum peccat. et est in actu illo. non potest se conformare. ergo non tenetur. quod si non tenetur. et alij tenentur. reportat commodum de malicia quod si hoc non est conueniens. nulli ergo tenentur. Item quod tenemur conformari voluntati nostrae diuine in ratione volendi. ut scilicet velimus ex charitate. et hoc patet. quod tenemur cum diligere ex charitate. attendendum autem quod hoc est obligatio per modum precepti affirmatiui. Differt enim obligatio precepti affirmatiui et negatiui. nam negatiui obligat semper et ad semper. affirmatiui autem tenentur obligat semper. non ad semper. sed per loco et tunc. et sicut non obligat ad semper ita nec ad omnem actum voluntatis. nec ad omne preceptum. sed tunc solum quando tenemur exire in actu charitatis. Unde de notandis sic tenemur ad hoc quod nunquam ad contrarium. sicut velle quod deus vult ex liberalitate. Ad hoc etiam tenemur per loco et tunc. si habemus charitatem. si autem non habemus. non ad hoc tenemur. sed ad equalitatem. quod tenemur facere quod in nobis est ut habeamus. et ad hoc similiter pro loco et tempore obligamur. Ex his patet responsio ad obiectiones. Quod enim obijciatur quod aliquis sine peccato honorat parentes. etiam ex naturali pietate. Dicendum quod verum est. et ex hoc sequitur quod non in omni actu tenetur conformari. non tamen sequitur quod non tenetur. et per hoc patet sequens quod obijciat de generalitate actuum. Patet etiam aliud quod obijciatur de generalitate temporis. Ad illud quod ultimo obijciatur quod non est in potestate nostra habere charitatem. Dicendum quod in potestate habet charitatem est. et in potestate non habet. non propinqua. sed dispositiua. potest enim quislibet facere quo facto habeat charitatem. et ideo si non faciat. imputatur sibi. nec excusatur per impossibilitatem quod non est impossibilitas. ubi succurrit alius de potestas. et non deficit. nisi propter nostram negligentiam. Ad illud quod obijciatur de obstinato. Dicendum quod nullus est adeo obstinatus quod non possit facere quod in se est. et qui non possit redire ad cor. et ideo tenetur sicut talis. et non pro quolibet instanti. sed pro loco et tunc. Si autem tu queras quid sit locus et tempus. melius docet uentio quod ars. tamen quod dicitur cum interiori allocatione. vel exteriori predicatione. vel aliquo tali in quo est oportunitas redendi ad cor. si tunc negligat incidit in contemptum et omissionis peccati.

Questio. ij. An tenemur conformari voluntati nostrae voluntati diuine in volito. Et quod sic videtur. Mat. xij. Qui non est mecum contra me est. ergo si non conformatur deo in volito est contra deum. ergo si tenemur deo non esse contrarij. tenemur velle quod deus vult. Item super illud ps. Non adhibet tibi cor prauum. Glo. prauum cor atque distortum habet. qui non vult hoc quod deus vult. sed tenemur vitare cordis prauitatem. ergo tenemur velle quod deus vult. Item Tullius diffinitio amicitia dicit quod amicitia est idem velle et idem nolle in rebus honestis. sed tenemur deoservare amicitiam. ergo et idem velle. ergo idem velle in honestis. sed deus non vult nisi iustum et honestum. ergo debemus nostram voluntatem sic conformare in omnibus. Item ois intellectus qui discordat a prima voluntate sine cognitione in cognito est falsus. ergo ois affectus est iniustus. qui non concordat cum diuina voluntate in volito. ergo etc. Item tenemur velle quod deus precepit. aut ergo quod precepit. aut quod vult. Non quod precepit. quod illi qui fuerunt mandati. quibus datum est preceptum a deo. de tacendo non peccauerunt in reuelando. quod diuina inspiratione cognouerunt deum deum non velle illud quod precipiebat. ergo tenemur velle. quod deus vult. Item tenemur credere non tamen quod precipit deus credere. sed etiam omne quod dicit esse verum. ergo a simili tenemur velle non tamen quod precipit deus velle. sed omne quod indicat se velle tanquam bonum. ergo

tenemur velle omne quod scimus deum velle. Contra Aug. in Ench. aliquis homo bona voluntate vult quod non vult deus. Item viri sancti frequenter voluit opposita sicut aplos volebat alligari in hierusalē. et discipuli volebant Iesum. Sed patet quod deus aliquid illorum volebat. ergo hoc contrarium diuine voluntati velle merito ric. ergo etc. Item si tenemur in volito conformare. ergo cum in indifferētibz non sit nobis voluntas diuina determinata. quod cuique vult aliquid indifferēs determinare. committit se discrimini ergo peccat mortaliter quod absurdum est. Si dicas quod tenetur quādo scit deum voluntatem. Contra. Scia non inducit nouum peccatum nec tentionem. sed solum aggrauat peccatum. ergo propter scientiam nemo tenetur. sicut nec ignorans. Item Hieremias dolebat super destructionem hierusalem in trenis. Iustus stebat super hierusalem Luc. xix. Beata virgo et apostoli super passionem christi. Si stebant et dolebant. et dolor est de rebus que nobis nolentibus accidunt. ergo volebant et constabat quod omnes hi merebantur. et sciebant deum velle contrarium. ergo licet merito possimus velle contrarium diuine voluntatis. etiam ubi scit. Item quā tuncque prelati meos velle aliquid. non teneor illud velle nisi si mihi preceptum. etiam si sciam ipsum velle. ergo pari ratione quātūcumque velit deus aliquid. non teneor illud velle quātūcumque mihi innotescat. nisi deus mihi preceptum. Item quod deus con sultit vult et nos scimus eum velle. tamen non tenemur velle quod solum tibi placeat. etiam plusquam preceptum. ergo non tenemur velle omne quod scimus deum velle. Item ad hoc dicunt aliqui quod non tenemur conformare voluntatem nostram voluntati diuine in omni quod vult deus. sed hoc est perfectionis et supererogationis. et hoc erit in patria. sed ad hoc solum tenemur. quod ipse nos vult velle. Dicunt autem quod deus solum vult velle quod precipit. et nol le quod prohibet. hec enim sunt signa per que sufficēter indicat nobis suam voluntatem qua vult nos velle aliquid in alijs volitis siue innotescant siue non. licet velle contrarium sine peccato. et per hoc solunt ad vtriusque partem. Unde dicunt quod nobis aliqua velle proprie. quod non decet velle opposita. ut patet de destructione gentis nostre. et de calamitatibus iustorum et confimiliū etiam si deus pluat vel disponat plure oppositū possit petere et velle. Sed hoc ista via sit facilior. tamen quod Aug. dicit quod si pius est cui non placet diuina prouidentia. non tamen videtur quod bene teneatur velle dei mandata. sed etiam quod teneatur velle dei opera. Et iterum quod non recalcitrat voluntas nostra voluntati diuine. quod deus vult aliquid et nos volumus contrarium. oino videtur ei repugnare. Et iterum glo. predicta videtur dicere quod bene qui non vult quod deus vult. habet cor prauum. non dicit quod de us vult ipsum velle. vel quod deus precipit. Preterea alij dicunt quod reuera non tenemur velle omne quod deus vult. sed solum quod vult et innotescit. nec adhuc illud omne. Ideo notandum quod aliquid ostēdit se deus velle absolute. et quantum in se est velle bona que facit. et hec tenemur velle simpliciter et absolute voluntate quā tum in nobis est. Aliquid ostēdit se velle voluntate absolute. sed oppositū velle quantum in se est ut mala que infligit. et hec tene mur velle voluntate absolute et deliberatiua. tamen oppositū pos sumus velle voluntate pietatis. ut dicit Hugo. Unde sicut de us non delectatur in nostris penis. sed magis dicit. deu deu consolabor super hostibus meis. Esa. j. sic et nos. Unde Hugo dicit quod stringit in nobis triplicem voluntatem. scilicet rationis pietatis et caritatis. Et in christo quadruplicem extendens nomē voluntatis. Unde dicit in li. de voluntatibus christi loquens de christo. Voluntas deita tis per iusticiam suam. dictabat. voluntas rationis per obediētiā veritatem approbabat. Voluntas pietatis per compassionē in malo suspirabat. Voluntas carnis per passionē in malo proprio murmurabat. Et ideo voluntate rationis debemus etiam velle malum penę. quod scimus deus velle. sed voluntate pietatis possumus conditionaliter. siue quantum est in nobis si deo placeat non velle. nam et ipse deus quantum in se est non vult sicut predictum est. Aliquid enim ostēdit se deus velle quantum in se est. circa quod consistit substantialiter ordo salutis. ut sunt ea que precipit fieri. et que precipit non fieri. et hec tenemur velle. Aliquid ostēdit deus se velle quantum in se est circa quod consistit expeditio salutis. ut sunt ea que consulti. et ad talia non obligat nec vult obligare. vult enim aliquos saluare sic. aliquos via latiori ire. Ex his ergo patet quod tenemur generaliter velle et conformare voluntatem nostram non in omni volito. sed in omni eo quod innotescit quattuor modis predictis. alioquin frangeretur

amicitia. et de tali voluto currunt rationes et auctoritates. Ideo enim precepto diuino tenemur nos conformari. quod vult nos velle quod preceptum. et hoc scimus. et Plato meo teneo: conformari in hoc quod ex precepto scio ipsum velle me velle. sed in precepto nescio nisi per maius data. sed in deo scio per alia signa. sicut predictum est. Ad illud quod obijciatur. quod in nullo potest discordare intellectus. quin si falsus est. Dicendum quod non est simile de bono et vero. nam verum dicitur absolute. bonum vero in relatione ad fines. et quod duo opposita non sunt simul. ideo non possunt intellectus discordantes esse veri. sed bonum dicitur in relatione ad finem. et quod opposita voluta possunt ad eundem finem ordinari. ideo simul possunt esse bona. taliter respectu eorum esse recti. ideo non necesse est in omni voluto conformari. quod oppositum possumus scire velle. quod ordinare in finem. sed oppositum eius quod deus vult nos velle. non possumus ordinare in finem. quod deus non acceptat illud. Ad illud quod obijciatur ad contrarium quod non tenemur ad omne volutum. Dicendum quod verum est. quod nec ad volutum quod volutum. nec quod scitum sed quod scitum esse volutum a deo. ita quod nos velimus illud. Aliter tamen potest dici quod tenemur. quod absolute volutum. sed excusamur per ignorantiam maxime ubi adhibet debita diligentia. sicut aliquis obligatur ne cognoscat non sua. Unde de obligatione inducente culpam. falsum est quod dicitur quod scia non inducit nouam obligationem. sicut enim ignorantia facti excusat a toto. ita scia per oppositum cum diuina voluntas facit aliquem esse obligatum. ut nullo modo possit in contrarium sine culpa. et sic in proposito. et sic per illud. Ad illud quod obijciatur de christo et beata virgine et alijs conditionibus. Dicendum sicut dictum est quod voluntate absoluta volebant quod deus volebat. tamen voluntate conditionata siue voluntate pietatis debebant velle contrarium. et hac voluntate merebantur quod hoc non est nature tamen. sed etiam rationis. precipue autem hac

voluntate merebatur in christi filij passione beatissima mater et virgo Maria. cui patiens quatuor seruis muliebris fragilitas sustinere poterat compatiebatur. Nullo tamen modo est dubitandum. quod virilis eius animus. et ratio constantissima. vellet etiam tradere se pro filium suum pro salute generis humani. ut mater per omnia conformis esset patri. Et in hoc miro modo deus laudari et amari. quod placuit ei quod unigenitus suus pro salute generis humani offerret. Et tamen etiam compassa est. ut si fieri potuisset omnia que filius pertulit ipsa multo libentius sustinuisset. Vere ergo fuit fortis. et pia dulcis pariter et seuera. sibi parca. et nobis largissima. Hec ergo precipue est amanda et veneranda post trinitatem summam et eius prolem beatissimam dominum nostrum Iesum christum a cuius diuinitatis mysterio enarrando cetera lingue deficiunt. quod consummatio sermonum ipse est. Et ergo qui potest omnia facere superabundantius quam perimus. aut intelligimus secundum virtutem que operatur in nobis ipsi gloria in ecclesia et in christo Iesu in omnes generationes seculi seculorum. Amen.

Primum scriptum beati Bonaventuræ doctoris seraphici ordinis minorum super sententias. quod veluti et trium subsequentium librorum scripta Iohannis innumeris quibus bacterius statuit erroribus atque defectibus accuratissime limatum fuit siue detectum. vilius genti atque per uigiliam cura reuerendissimi magistri nostri sacre theologie doctoris parisiensis. fratris Stephani Baulseri dudum eadem scripta magnifice partim: partimque verbis dilucidatis. et per honorabile virum dominum Antonium Lobergeri. Nurembergeri. ciuicè nouissime impressum.

Omnes sunt quaterni scilicet a b c d e f g h i k l m n o p q r s